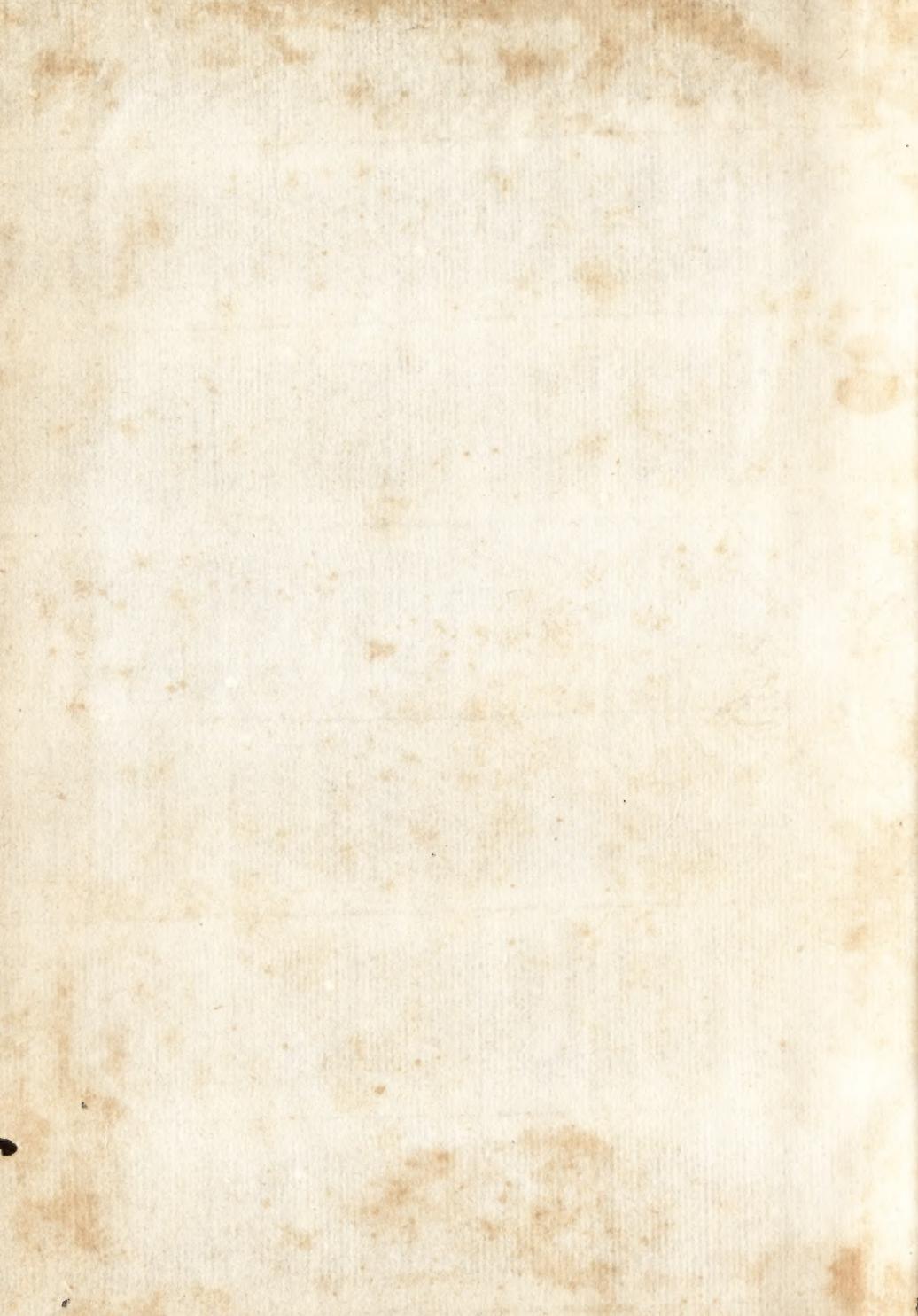

B9C 270
2 91

COLLEGEV

COLLEG

APOSTOLICARVM
PII QVINTI
PONT. MAX.
EPISTOLARVM
LIBRI QVINQUE.

*Nunc primū in lucem editi
operā & curā
FRANCISCI GOVBAV.*

1998

SERENISSIMO
PRINCIPI
FERDINANDO
AVSTRIACO
HISPANIARVM
INFANTI,
BELGICÆ PROREGI.

ERIÒ mihi cum ani-
mo meo consideranti,
PRINCEPS SERENIS-
SIME, quod potissi-
mum ab homine priua-
to, in hac temporum ini-
quitate, quibus Ecclesia Christianum

* 2

fan-

sanguinem foedis inter se dissiden-
tium odiis cædibusque dôlet perni-
sceri , grassantibus malis scutum ob-
ijci posset; quo vel malignantium in-
fringi impetus, vel gentium, quæ bel-
la volunt , tela retundi , vel deni-
que Christianorum Principum arma
procul aduersus communem Religio-
nis nostræ hostem in Orientis oras de-
portari conuertiique queant; oppor-
tunè se mihi obtulerunt Epistolæ P II
Quinti Pontificis , verè pij vereque
Maximi , quas ille dum viueret (vixit
autem sanctissimè) eo diuini nomi-
nis pacisque publicæ promouendæ
studio ad complures exteris domestici-
cosque Reges ac Dynastas prescri-
psit , vt , sperato foederum victoria-
rumque amplissimarum successu , co-
natus sui vtriusque fructus retulerit ,
non vberes modò , verum etiam glo-
riosos. Quam ego occasionem pro-
curandi

curandi boni publici hoc animosius
complexus sum, quò recentior hac
tempestate se metus excerebat Turci-
cæ contra Venetam Rempublicam,
imò Ecclesiam, perfidiæ; & in his ip-
sis litteris perspiciebam manifestius, pa-
ternam optimi Pontificis curam tam
Catholico contra barbarum hunc im-
manemque hostem niti præsidio, quam
eorum, qui pridem cum eo fœdus,
P I O iudice non pius satis neque
Christiano nomini laudabile, icerant,
auxilio diffidere. Atque hæc me ra-
tio inter ceteras vna quoque impulit,
vt non aliis, quam **T V A E C A T H O**
L I C A E C E L S I T V D I N I S auspiciis
lucem viderent; quia videlicet, Te v-
su exemploque posteritatis Belgicam
nostram felicissime gubernante, alij
nemini ab homine Belgâ Opus of-
ferri decebat, quod aut cum Ma-
iorum tuorum laudibus coniunctum,

aut cum tuis esset virtutibus com-
mune. Siquidem in iis persæpè repe-
ries parentum tuorum erga Sedem A-
postolicam fidem, quam vir ille san-
ctissimus citra omnem assentationem,
nedum alienæ gloriæ obtrectationem,
orbi quâ patet vniuerso, stylo scri-
ptioneque suâ conspicuam reddidit,
cùm impendente fatali illâ temporum
difficultate, quam ad Echinadas insu-
las metuebamus, lentiora videbat ab
iis auxilia præstari, quorum nominis
vel maximè intererat Christianos hoc
prælio minimè vinci. Reperies & bel-
licam parentum gloriam, quâ, supera-
tis terrâ marique hostibus, Catholi-
cum imperium sempiternâ nominis sui
famâ longè lateque protulere. Quam
quidem Tu ita æmularis studiosè, vt,
si, quod non optamus tantum, sed
etiam ex manifestis indiciis speramus,
adeoque nobis pollicemur, feliciissi-
mis

mis initiis pares progressus exitusque
responderint , vnum Te pacis belli-
que arbitrum , totâ Europâ habituri
simus omnes : sed in primis Belgæ tui,
quorum dum vitas fortunasque, atque
acceptam retrò à maioribus Religio-
nem , obiectu capitis tui, inter vibra-
tas vndique armorum faces , gemini-
que hostis florentissimos exercitus ,
non fortiter minùs quam feliciter di-
micando sèpiùs defendisti ; in tuâ sa-
lute suam esse sitam eò gaudent ex-
pressius, veriusque gloriantur, quò se
virtute ac fortunâ tuâ , quam Supe-
ris ob insignem pietatem tuam curæ
esse cernunt , securiores fore certius
confidunt, atque etiam experiuntur.
Quam ego nostrum omnium collo-
catam in Te spem , cùm egregiè sus-
tentari augeriique etiam posse existi-
mare ex his Pontificiis Epistolis ,
quas CATHOLICÆ TVÆ CEL-

SIT V-

S I T V D I N I inscribendas iudicauī,
nolui diutiūs, vt ne publici iuris non
essent, committere. Nam profectō
eo zelo atque ad debellandos Eccle-
siā hostes desiderio atque animo sunt
exaratæ , vt quicumque eas Princeps
attentè perlegerit, optimi Patris exem-
plo , neque thesauris amplissimarum
opum , quas ille benignissimā manu
in suppetias bellorum aduersus hæ-
reticos & Turcas profudit , neque la-
boribus vllis pro Dei gloriā subdito-
rumque sibi fidelium tuendā incolu-
mitate exantlandis sit parcitus. Ha-
buere sanè diuinum quoddam ad per-
mouendas inflammandasque Princi-
pum , qui ætate istâ vixerunt, men-
tes pondus ac momentum , quæ à piissi-
mo hoc Pontifice profectæ fuere
cohortationes atque consilia : vt non
temerè in spem mihi venire videar,
F E R D I N A N D E P R I N C E P S C A-
T H O L I -

T H O L I C E, eodem abs te legendas
euentu, qui earumdem virtutum san-
guinisque Austriaci heres, iisdem ni-
mirum vestigiis, cum ad famæ nomi-
nisque Tui immortalitatem, tum ad
Ecclesiæ Catholicæ (cuius Tu semper
cum Maioribus tuis propugnator ac
vindex extitisti) incrementum, & pa-
cem orbi Christiano stabiendam, per
heroica facinora constantissimè nite-
ris. Hoc certè consilio, cum eò curas
à Te publicas priuatasque conuerti
omnes cernerem, Epistolæ illæ supe-
rioribus annis à me Romæ collectæ
sunt, vbi tum fortè Legato Fratris tui
Regis nostri Clementissimi, Marchio-
ni Castelli Rodricij, operam dabam;
ratus non modò nihil me ab institu-
ti mei ratione alienum, si quod ad
epistolicum munus attineret, ipse
Legationi ab epistolis existens, hau-
riendæ rerum cognitioni conquire-

* *

rem,

reim, sed operæ quoque pretium non
leue facturum, si virtutum tuarum
præclarissimorumque facinorum, quæ
in Te admiramur, consilia præceptio-
nesque, olim à P 10 Pontifice promi-
scuè cunctis Principibus propositas,
& primis sui velut lineamentis ad-
umbratas, Tu ipse perfectas à Te per-
politasque iam esse, consilia cum fa-
ctis ipsis conferendo, liquidò perspi-
ceres. Quo in genere laudis sicut ex-
ploratum bonis omnibus est, quòd a-
lienum nihil Tibi possis afferere, qui
cuncta sic gesseris hactenus, vt Tu
vnius exemplo Pontificiarum littera-
rum admonitiones queant confirma-
ri; ita Deum ter Optimum Maximum
precantur rogantque sedulò, vt fe-
licitatem hanc quam maximè diutur-
nam esse velit: quâ Te victoriis trium-
phisque celebrem Ecclesiæ Austriaci-
que nominis hostes timeant, socij a-
ment,

ment, exteri laudent Principes, do-
mestici imitentur, orbis verò Chri-
stianus suspiciat atque admiretur vni-
uersus. Ita youeo

CATHOLICÆ TVÆ CELSITUDINI.

æternum deuotus

Franciscus Goubau.

LECTORI.

En tibi Pastoralis hoc curæ pignus, à
Ioanne Antonio Gabutio, in fine Vita
verè Pij Pontificis, non piè minus quam
eleganter ab ipso conscripta, promissum, ac
tantoperè bonorum omnium votis expetitum.
Quas ille Epistolas, tamquam rerum à se
memoratarum testes, si vita ei superfluisset,
edendas promiserat; has ego, veteribus Roma
ruinis oppressas, in lucem edere decreui: qua
lux ipsa, ad propulsandam tam dense noctis
caliginem, in qua versamur, appellari meren-
tur. Vale, & fruere.

APOSTO-

APOSTOLICARVM
PII QVINTI
PONT. MAX.
EPISTOLARVM
LIBER PRIMVS,

Continens Epistolas annorum primi
& secundi eius PONTIFICATVS.

EPISTOLA PRIMA.
ARGUMENTVM.

SACRI Concilij Tridentini Decreta
in usum induci, Clericorum discipli-
nam restitui, eorumque ritè educan-
dorum seminarium institui, ab hære-
ticis caueri; proborum virorum, qui-
bus Ecclesiastica munera mandari possint; censu habito,
certum ad se indicem mitti procurat. Eodem ferè exem-

A plo

plo litteras P i v s ad alios quoque Antisitites per orbem dedit, vt in eius Vitâ legitur lib. i. cap. XI.

Ven. Fratri Christophoro Episcopo Palentino
P i v s Papa V.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Posteaquam ita prouidente Deo, Apostolicæ seruitutis officium indignis humeris nostris impositum est, non sine acerbissimo animi dolore gemituque, miserabilem ac flebilem Christianæ Reipublicæ statum attentè considerantes, eos omnes excitare, commouere & exstigmulare cogimus, quos Deus in partem sollicitudinis sub nostrâ vigiliâ ad Ecclesiæ suæ sanctæ regimenter conuocauit; ut nobiscum omnes in hanc curram incumbant, & ad tam graue hoc magnumque onus sustinendum adiuuent, atque corroborent infirmitatem nostram: vt, dum caput membrorum, & membra capitis mutuis fulciuntur auxiliis, Ecclesia Dei, quæ tam afflicta ac deformata reperiatur, recreata tandem erigatur, & erecta ritè conformetur; atque in tot tantisque calamitatibus non solum à domesticis, sed ab externis etiam inimicis defendere se tutarique possit. Non ignorat Fraternitas tua, quam longè lateque sese perniciosæ diffuderint hæreses: neque te fugit, quam certam & efficacem huiusmodi malo ad perdendas Dominicas oues

oues occasionem dederit Pastorum negligentia, & quām magnam vim ad hunc morbum augendum habeant corrupti ac depravati Ecclesiasticorum hominum mores. Iam verò perspicere potuisti, quām imminutus inter laicos sit cultus pietatis, quām aucta licentia simul & impudentia. At planè intelligis, Frater, quantoperè sint nobis pertimescenda iræ diuinæ flagella, ob nostra populiique Christiani peccata nobis intenta. Ad has igitur, quibus afflita laborat Ecclesia, tot tantasque plagas vtcuimque sanandas, & ad iram Dei aliquo modo auertendam, atque placandam, vnicum nobis remedium superstest, diligens videlicet sacrosancti Oecumenici Concilij Tridentini Decretorum custodia, ac fidelis obseruatio. Itaque pro eo quanti facis Omnipotentis Dei cultum, Fraternitatem tuam admonemus ac rogamus, vt eius quam sustines personæ memor, & officij, omnia quæ in ipsâ Synodo tam pio, prudenti ac maturo iudicio, Deo fauente, constituta ac sancta sunt, deinde sacrosanctæ huius Apostolicæ Sedis auctoritate & decreto comprobata, &, vt per vniuersum Christianum orbem conseruarentur, in usumque inducerentur, promulgata ac mandata fuerunt, plenè præstare & exequi omnino procures. Et verò quoniam sacri Præsules subditis suis ad rectè viuendum exemplar esse debent, sacerdotesque homines mores suos ad Sacerdotum vitam & exemplum instituere & conformare consueuerunt; da-

A 2. operam,

operam, Frater, atque effice diligenter, vt Ecclesiæ tuæ Clerum, populumq; vniuersum, cùm salutari bus monitis ac præceptis, tum etiam virtutum exemplis, & charitatis consiliis & officiis, ad colenda pietatis studia excites & impellas; cauens in primis, ne in te quidquam offendatur, quod animabus tibi commissis peccandi occasionem præbere possit, aut malum exemplum: curabisque diligenter, opportunè & importunè, vt Clerici, qui minùs honestè viuunt, admoniti corrigantr: eos argue, obsecra, increpa, vt probè vitam instituant; ac, si opus fuerit, Ecclesiasticæ disciplinæ seueritatem in eos exerce. Clericorum verò collegium, quod proborum Sacerdotum seminarium ac fundamentum esse debet, ex salutari eiusdem Concilij Decreto, vt quam primum erigatur, enitere, erectumq; omni ope & officio prosequere. Denique Christi oues, curæ tuæ commissas, ab hæreticorum fraudibus, tamquam à lupis, aut à carnificibus ac latronibus, segregandas & arcendas summo studio contendere: dabisq; operam quām accuratissimè, vt, si fortè quispiam in isto grege hac execrandâ peste reperiatur infectus, ne is perniciose contagio alios commaculet. Confidera, Frater mi, diligenter, ac perpetuò recogita, post breuem fragilis huius & mortalitatem cursum, de grege tibi commisso, summo & æterno Pastori, eidemque tremendo ac terribili Iudici, rationem te reddere oportere. Da igitur operam, vt, cùm in eius diui-

diuino conspectu fueris constitutus , fidelis serui
mercedem, non autem pigri & negligentis merce-
narij pœnam, consequi merearis . Ac scito, quem-
admodum ad Pastorale munus nostrum recte præ-
standum auxilium tuum imploramus , ita planè
ad officium tuum strenuè obeundum operam ac
studium nostrum tibi non defuturum. Illud vero
te monitum volumus, vt omni officio ac diligentia
de ciuitatis istius dicecessisque tuæ Clericis indagan-
do probè cognoscas, qui Catholicæ pietatis laude,
morum iurenitatem, probitate vitæ, ac doctrinâ præ-
stent , idoneique sint vt huic sanctæ & Apostolicæ
Sedi fideliter atque utiliter inseruire possint. Ac de
iis omnibus censu habito, indicem probâ fide con-
scriptum, & manu sigilloque tuo obsignatum, cum
vniuscuiusque nomine, ac loco vbi degat , singilla-
tim adnotato, ad nos cures perferendum. Nos enim,
qui omnium fidelium Patris personam licet indi-
gni sustinemus, eiusmodi virorum operâ & indu-
striâ , prout occasio tulerit, ad eas res, quibus ad
honorem Dei, & ad sanctæ huius Sedis Aposto-
licæ obsequia fuerit opus, vti, eosque honestis
laboribus ad communem sanctæ Ecclesiæ utili-
tatem applicare constituimus. Datum Romæ apud
S.Petrum sub annulo Piscatoris, Kalend. Februarij,
M.D.LXVI. Pontificatus nostri anno primo.

EPISTOLA II.

Sacri Concilij Tridentini Decreta seruari, Clericorum seminarium iubet institui.

Venerabili Fratri Archiepiscopo Strigonien-
si, Regni Hungariae Primati, & Suffra-
ganeis eius.

Venerabiles Fratres, salutem & Apostolicam benedictionem. Ad exequendum Apostolicæ seruitutis officium, quod non sine timore ac tremore, in spiritus humilitate, diuinæ vocationi obedientes, suscepimus, oportet nos omnium, qui in sollicitudinī nostræ partem vocati sunt, auxilio tanto studiosius subleuari, quanto infirmiores vires nostræ, & Ecclesiæ grauiora ac turbulentiora sunt tempora. Nullum enim occurrit nobis, mentem nostram huc & illuc versantibus, aliud remedium, ad Ecclesiam ipsam in commodiorem & tranquillorem statum redigendam, quam ut sacrum generale Concilium Tridentinum, quod sub fel. recor. Pio Papâ quarto, prædecessore nostro, Deo aucto-
re, tandem feliciter peractum fuit, vtique seruetur. Nullum certè est aliud remedium, quod tot tantisque malis Ecclesiæ adhiberi possit nullum restat auxilium, quo possit Religioni Catholicæ & saluti gregis Dominici subueniri. Hoc bonorum om-
nium

nium votis optatum, hoc precibus à Deo semper expetitum fuit. Proinde vos in Domino salutantes obtestamur, ut officij vestri memores, cùm alia, quæ tam piè, tam mature, tam prouidè in ipso Concilio statuta fuerunt, debitâ obedientiâ obseruare curetis; tum illud de Clericorum seminario in vnaquaque Ecclesiâ instituendo: quo nihil vtilius, nihil his temporibus Ecclesiis opportunius neque accommodatius statui potuit. Aëtum de eâ re fuisse vobiscum audimus, dum idem prædecessor noîter viueret, à dilecto Filio nostro Zachariâ Cardinale Delfino, & à duabus aliis Sedis Apostolicæ Nuntiis; & vos responsum, dignum vestrâ erga hanc Se- dem deuotione & reuerentiâ, dignum vestrâ pietate, dedisse; & speramus, vos id, quod promisistis, præstituros. Sed quia vehementer optamus, Decre- tum, quod tantopere Ecclesiæ utile esse constat, atque adeò necessarium, sine longiore morâ ad effe- ctum vbiique, quacumque ratione fieri poterit, ad- duci; mandauimus dilecto Filio Antonio de Grosu- pto, Ordinis Prædicatorum Professori, viro nobis probatissimo, ut vos ad id, quod tum polliciti fuisti, sine longiore morâ præstandum nostro nomine moneat & hortetur. Cuius orationi fidem vt ha- beatis, & vt præclarum testimonium, quod de vo- bis ab eodem Cardinale habuimus, re compro- betis, petimus. Si quid autem ipsi à nobis requi- ritis, quod vobis ac vestris Ecclesiis opportunum sit,

sit, desideriis vestris, quatenus cum Deo poterimus,
satisfacere, & vos, ut eximios Fratres, iuuare atque
honorare curabimus. Datum Romæ apud S. Pe-
trum sub annulo Piscatoris, die x i. Februarij,
M. D. LXVI. Pontificatus nostri anno primo.

EPISTOLA III.

*Magistrum Hospitalis S. Ioannis Ierosolymitani, quod
nouam urbem in insulâ Melitâ contra Turcas præsi-
dio futuram serius inchoasset, clementer excusat, eum-
que à consilio inde discedendi reuocat.*

Dilecto Filio Ioanni de Valetta, Magistro
Hospitalis S. Ioannis Ierosolymitani.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedi-
ctionem. Lectis litteris tuis die XXIII. Fe-
bruarij datis, & iis, quæ mandato tuo nobis Cam-
bianus Orator tuus exposuit, auditis; cognouiimus,
te certiorem factum fuisse, conceptam à nobis esse
quamdam minus commodam de te opinionem,
quod non èa quâ opus fuerit diligentia, illa quæ ad
istius insulæ defensionem necessaria sunt, paraueris.
Moleste ferimus, hoc de nobis te suspicati, qui de
te non possumus non honorificentissime & sentire
semper, & loqui, & tua merita in Christianam Rem-
publicam prædicare, qui viderimus, quantâ virtute,
quantâque constantiâ superiore anno à potentissi-
morum

morum hostium assiduis tot mensium oppugna-
tionibus insulam istam defenderis; & quantâ cum
laude & gloriâ tuâ eos ad extrênum, multis &
maximis acceptis detrimentis, recedere coegeris;
ac Siciliam & Italiam tuis laboribus & periculis,
ac plurimo tuorum sanguine, ex tanti belli periculo
eripueris. Illud tamen fatemur, non defuisse, qui
diligentiam tuam nonnullis in rebus, & in eâ maxi-
mè, desiderauerint, quòd non statim post discessum
hostium, nouum oppidum condere aggressus sis,
sicuti Prædecessori nostro promissum fuerat: qui eo
promisso inductus, illam pecuniæ summam ad vr-
bem nouam condendam pollicitus fuit, cuius etiam
partem soluit, vt ea vrbs quamprimum inchoare-
tur. Nos tamen, quo minùs inchoata fuerit, culpâ
tuâ factum non esse putamus, sed rerum necessaria-
rum inopiâ, quam in tuis litteris excusas. Neque
enim adduci possumus, vt credamus, te, cùm tan-
tam gloriam tibi illo obsidionis atrocissimæ tempo-
re compararis, indiligentiâ posteà quadam eam
imminui passurum fuisse, & in re tam necessariâ offi-
cio tuo defuisse. Non possemus tamen non im-
probare & reprehendere consilium tuum, si id fa-
ceres, quod tibi in animo esse scripsisti, vt, relictâ
insulâ Melitâ, te cum tuo Ordine in Siciliam recipe-
res, præsidio illis duabus arcibus tantum imposito,
quòd hac ratione putes Ordinem tuum facilius à
classe Turcicâ defensum iri. Etenim pro tuâ pru-

dentiâ cogitare debes, si tu inde discederes, hostes
facilè cùm reliquas insulæ partes statim, tum illas
duas arces breuiâ in potestatem suam redacturos fore:
atque ita illâ Insulâ, quæ Siciliæ imminet, quod
Deus auertat, amissâ, Siciliam & Italiam deinceps,
& totam Christianam Rempublicam in maximum
periculum adductumiri: atque ita futurum, vt laus
& gloria tibi & Ordini tuo superiore anno parta
non modò evanescat, sed in maximum dedecus con-
uertatur. Neque verò existimatio vestra tantum
agitur, sed ipsius Ordinis vestri salus. Neque enim
Principem ullum reperturi essetis, qui vos ullo suæ
ditionis loco reciperet, cùm attenderet, vobis reci-
piendis, & aliquo vobis oppido attribuendo, futu-
rum, vt bellum Turcarum ad se attraheret. Quod
si disiecti & segregati, sibi quisque vestrum consilium
caperet, & præceptoris suis frui se posse spe-
raret; cogitare debet, non defuturos, quibus occa-
sio hæc minimè prætermittenda videretur, ipsas
præceptorias vestras occupandi, & de iis quidquid
sibi libitum fuisset faciendi. Hæc pro tuâ prudentiâ
cogitans, statuere & deliberate debes, desistendum
tibi esse consilio tuo Insulæ relinquendæ: sed in eâ
permanendum, vñâ cum ipso tuo Ordine. Urgebit
maiores in modum præsentia tua; & cùm animos
Christianorum militum accendet, tum hostes ipsos
deterrebit, à quo se superiore anno viatos fuisse me-
minerint: maiorisque momenti tua vnius erit præ-
sentia,

sentia, quām, si tu abesses, magna militum manus.
Quòd si superiore anno tam paruâ manu potuisti,
Deo iuuante, hostes repellere; quantò magis confi-
dere debes, Hispaniarum Regis Catholici auxiliis,
& nostris, adiutum, præter illa quæ ipse conductu-
rus es, te illos repulsurum, cum quibus etiam acie
ipsâ, si necesse fuerit, poteris dimicare, nedum pau-
ca aduersus eos præsidia tueri? Quid verò animi fu-
turum ipsis hostibus, dimicaturis cum tantò maiore
Christianorum militum numero, quām is fuit, à
quo superiore anno deuicti fuerunt; & ipsorum co-
piis futuris, vt verisimile est, minoribus, propterea
quòd Turcarum tyrannum bellum aliâ ex parte
Christianis terrâ illaturum esse pro certo habetur?
Mane igitur, dilecte Fili, in præsidio tuo, mane in
possessione laudis & gloriæ, quam tibi apud omnes
gentes immortalem peperisti. Non defutura tibi
auxilia sunt Regis Catholici, cuius ipsius gloria, &
Regnorum salus agitur. Non deerunt nostra, qui
sanguinem ipsum parati sumus pro Dei Redempto-
ris nostri honore, & pro Christianæ Reipublicæ sa-
lute profundere. Aderit verò in primis tibi Deus
ipse, qui priore anno tam manifestò etiam iuuit.
Non deerit supernum eius auxilium militibus suis.
Quod quòd certius adsit, nos omnes pias & religio-
sas personas, & vniuersos Christi fideles ad id inuo-
candum apertis Ecclesiæ thesauris nuper inuitau-
imus. Regem autem, et si non dubitamus, parari

iam iussisse auxilia , & reliquas res quas pollicitus fuit ; tamen ad eum nos hoc tempore scribimus , admittenda vobis primo quoque tempore auxilia promissa nostris litteris vehementer urgentes : scribimus etiam ad Proreges Neapolis atque Siciliæ , eos exstimulantes , ut eas res , de quibus mandatum à Rege acceperunt , sine morâ vobis subministrent . Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris , die xxii. Martij , m. d. LXVI. Pontificatus nostri anno primo .

EPISTOLA IV.

*Concubinatus labem ex Clero omnino tolli , & Ecclesiastico
corum mores corrigi iubet . Eodem exemplo litteras de-
dit Archiepiscopo Moguntino & Treuirense . Vide
lib. II. cap. I. Vitæ PII V.*

Io. Iacobo Archiepiscopo Salisburgensi.

Venerabilis Frater , salutem & Apostolicam benedictionem . Relatum est nobis à viris rerum Germaniæ peritis , & Dei zelo præditis , plerosque eorum qui beneficia & dignitates Ecclesiasticas obtinent , quos oporteret officij sui memores laicis exempla præbere recte honesteque viuendi , abiesto Dei timore , & sine ullâ hominum verecundiâ , concubinas palam habere , easque perinde ac si legitimæ eorum uxores essent , in Ecclesiis & aliis locis

locis publicis conspicisci; vulgo iisdem, quibus illi
vocantur, officiorum & dignitatum nominibus ap-
pellatas; eoque hærefes tantopere creuisse ac multi-
plicatas fuisse, quod Ecclesiastici tam turpiter &
nequiter viuendo omnem planè existimationem
amiserint, & in summam non apud hæreticos mo-
dò, sed etiam Catholicos, contemptionei venerint:
quo tam graui scandalo commoti, ad illud tollen-
dum non mediocriter pro nostri officij solicitudine
exarsimus. Nisi enim tam nefandum concubinatus
vitium extirpetur, nullam spem reliquam esse vide-
mus, reprimi posse hærefes. Sed timemus (quod
Deus auertat) ne breui tempore istæ, quæ supersunt,
Catholicorum reliquæ amittantur, & omnis pror-
fus Catholicæ Religionis cultus apud nos extin-
guatur. Etsi autem te hortatione nostrâ non egere
confidimus; tamen pium animum tuum Apostoli-
cis monitis & hortationibus incitandum duximus.
Proinde Fraternitatem tuam etiam atque etiam hor-
tamur & monemus, vt, cùm scias, ruinam populi
esse improbos sacerdotes, & pro tuâ prudentiâ intel-
ligas, si Ecclesiastici corrigantur, sperari posse, fu-
turum vt laici quoque emendentur, atque ita hære-
ticis propagandarum hæresum materia subtrahar-
tur; Clerum tam dicæsis tuæ quâm ciuitatis, pri-
mo quoque tempore visites, & vitâ omnium & mori-
ribus inquisitis, quæcumque in eis corrigenda repe-
reris, Deum tantum respiciens, corrigas; & cùm alia

vitia, tum in primis tam detestandum concubinatus vitium extirpes: subiectos tibi ordinariâ tuâ, exemptos autem nostrâ, quam tibi, quatenus opus sit, tenore præsentium delegamus, auctoritate, iuxta canonicas sanctiones coerces ac punias. Quia verò Suffraganeos quoque tuos ad idem hortandos duximus, petimus, ut nostras ad singulos eorum litteras, quas cum his coniungendas esse iussimus, diligenter cures perfereendas. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Iunij, M. D. LXVI. Pontificatus nostri anno primo.

E P I S T O L A V.

Ut ad sedandos tumultus, in Flandriam traijciat, Hispaniarum Regem hortatur. Vide lib. II. cap. X. Vitæ PII. V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in C H R I S T O Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cogit nos & commisum nobis à Deo officium, & paternus erga te amor, eâ de re cum Maiestate tuâ agere, de quâ sèpiùs iam egimus; &, quò peiore in dies locores Flandriæ esse audimus, eò impensiùs hortari, monere & instare, vt sine longiore cunctatione ad eos sedandos tumultus se se conferat. Potest etiam nunc Maiestas tua, si illuc ierit, aut saltem in Italiam

liam primo quoque tempore venerit, & eò firmum exercitum præmiserit, saluti eius prouinciæ prouidere: sed si segniùs egerit, tum cupiet illis rebus succurrere, cùm mihi poterit. Crescit in dies studiosis nouarum rerum hominibus animus, quòd nondum Maiestatem tuam te istinc commouere audiunt: è contrario autem debilitantur & franguntur Catholicorum animi, quòd nondum certum vultum nuntium acceperunt te ex Hispaniâ discessum. Proinde hortamur te, & rogamus, ac per Redemptorem nostrum obtestamur, chariflime Fili, vt, cùm primùm veniendi facultatem nactus fueris, omni morâ omissâ in Italiam venias. Quò cùm veneris, de eundo in Flandriam commodius delibera-re poteris. Fama ipsa interim tui in Italiam aduentus, si modò mature, & cum magnis copiis veneris, non parum eorum, qui in fide & deuotione manent, animos confirmabit, & rebelles ac seditiosos deter-rebit. Plurimùm autem Maiestati tuæ expedire censemus, fauorem tibi in hoc bello adiungere Christianissimi Francorum Regis, affinis tui: quem tibi propensè affuturum esse confidere debes; sicut nos quoque intelligere cœpimus: propterea quòd ipsi quoque non parum expedit, cùm Regnum plenum hæreticis & seditiosis hominibus habeat, qui essent cùm hæreticis Flandriæ societatem initu-ri, incendium illud abs te extingui, ne latius serpar, & ad ipsum quoque traijciat. Vtinam perspicere planè

planè posset Maiestas tua curam & angorem nostrum, cùm tamquam ea quæ oculis aspiciuntur, cernamus ruinam quæ imminet, nisi tanto periculo per te obuiàm eatur. Itaque non contenti his litteris, hac eâdem de re cum Maiestate tuâ quâm diligentissimè agere voluimus venerabilem Fratrem nostrum Archiepiscopum Rossanensem, Nuntium nostrum; audissimè aliquem certum nuntium de te in Italiam venturo expectantes. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XVII. Ianuarij, M. D. L X V I I . Pontificatus nostri anno secundo.

E P I S T O L A VI.

Ecclesiarum in Regno Neapolitano visitationem impediri non debere, ut habetur lib. III. cap. I. Vitæ PII V.

Dilecto Filio Gaspari Quirogæ Consiliario Regio.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Quia probitatem & integritatem tuam cognitam habemus, & te scimus, eâ quâ decet deuotione, sanctam hanc Sedein prosequi; idcirco gauisi sumus, te assumptum fuisse in concilium Regium, & charissimi Filij nostri Regis iudicium magnopere probauimus. Nullum autem tam pio Regi præstari à te officium, vel te dignius, vel quod ei

ei gratius esse debeat, potest, quām si de iis rebus certioreū eum facere curaueris, quæ ad Dei obsequium, & ipsius honorem atque existimationem pertinent. Cūm p̄to commissio nobis officio missemus quemdam nobis valdē probatum Episcopum, qui in Cleris ciuitatum quarundam Regni Neapolitani, ea quæ essent exploranda, cognosceret, nosque edoceret, vt quæ corrigenda essent corrigere possemus; tam pium ac necessarium mandatum Apostolicum exequi minimè potuit, nisi Regium diploma, quod vocant Exequatur, quod hoc illi permitteret, acciperet. Sanè commoti fuimus, vbi hoc audiuimus. Nimis enim indigāum nobis visum est imminui tantopere hac in re ius atque auctoritatem nostram, & Apostolicæ Sedis dignitatem, in eo præsertim Regno, quod iuris ipsius est, nec posse nos Ecclesiasticas personas per eos, quos misericordia visitare, nisi hoc à ministris Regiis permittatur. quod aliud non est, quām superbè velle ei Sedi præscribere, cuius præceptis & monitis, si Christiani & Catholici sunt, reuerenter & humiliiter parere debent. Cūm igitur tantam huius sacro-sanctæ Sedis contumeliam & iniuriam nec velimus, nec debeamus animo æquo ferre, nec dissimulare; charissimum Filium nostrum Regeim, quo ignorantie tale committi persuasum habemus, de hac re edendum curauimus, & hortandum, vt consulat famæ atque existimationi suæ, & huius sanctæ Sedis digni-

dignitati, cuius auctoritatem & ius censuris Ecclesiasticis tueri ac defendere cogereimus, si eius iniurias, quod credere non possumus, Rex negligeret. De eâdem autem re scripsimus ad dilectum Filium Didacum Spinosam, Regij Concilij Præsidem, cum quo loqui poteris. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Ianuarij, M.D.LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

E P I S T O L A V I I .

Præstitum per Oratorem obedientiæ officium sè grato animo accepisse scribit; Regem Poloniæ, ut, hæreticis amotis, probis administris Catholicis vti velit, hortatur. Vide lib. III. cap. X. Vitæ P II V.

Charissimo in C H R I S T O Filio nostro Sigismundo Regi Poloniæ illustri.

Charissime in C H R I S T O Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex obedientiâ, quam per dilectum Filium, nobilem virum, Petrum Barzæum, Oratorem tuum, nobis & Apostolicæ Sedi, more institutoque omnium Catholicorum Regum, reuerenter admodum præstitisti, libentissimè agnouimus deuotionem ac pietatem, quâ maiorum tuorum piæ memoriæ Regum exemplo, sanctam hanc Sedem prosequeris, ac tale officium grato, perinde ac debuimus, animo accepimus. De dilecto

dilecto Filio Petro Miscovio, Coadiutore Placensi,
Regni tui Vice-cancellario, Maiestatis tuæ deside-
rio, & tuæ commendationis caussâ, & propter eius
virtutes ac merita, libenter satisfecimus. Indulsi-
mus enim, vt Decanatum Cracouensem retinere
possit, sicut rogasti; ad Sedis tamen Apostolicæ be-
neplacitum, quam confidere debes non reuocatu-
ram gratiam suam, iisdem manentibus cauissimis. Li-
benter ex tuis litteris intelligimus, quâm grata tibi
& opportuna sit eius opera in illo munere obeundo.
Taliū ministrorum vehementer cuperemus habe-
re te copiam magnam; multò enim meliore loco res
istius Regni essent: est autem prudentiæ tuæ, viros
tali fide & probitate præditos, & cùm honoris tuī
tum Catholicæ Religionis studiosos, diligenter con-
quirere atque prouehere, eisque potissimum Offi-
cia, Præfecturas & Magistratus committere atque
mandare. Id ad continendos in Religione Catho-
licâ, & fide & deuotione erga Maiestatem tuam
populos, remedium omnium utilessimum experie-
ris: sicut econtra nihil potest inutilius esse, nec per-
nicioſius, quâm eorum operâ in Magistratibus vti,
qui hæreticæ prauitatis labे polluti sint. tales enim
ministri potestate sibi commissâ, ad deprauandos
populos & disseminanda hæreticæ prauitatis ziza-
nia, abutuntur; non honorem, non famam Regiam
diligunt; sui similibus, hoc est hæreticis, fauent;
bonos & Catholicos insectantur & opprimunt;

Ecclesiasticis verò personis in primis inimici atque infesti sunt. Quocircà hortamur, vt in hac re, quam maximam potes, semper diligentiam ac circumspectionem adhibeas; & si quos minus tibi, quales es- sent, cognitos, ullis officiis nimiā quadam facilitate præposuisti, eos quamprimum poteris remoueas, aliis in eorum locum, qui Catholici sint, suffectis: & omnibus aliis remedis, quibuscumque potes, sicuti ceteros quosque Reges & Principes hortari non desistimus, enitere, vt hæreticæ prauitatis pestem in Regno tuo reprimas. Illud enim, charissime Fili, semper cogitare debes, quod admonere quoque alias Reges consueuimus, ita potestatem Regiam tibi, & ceteris Regibus, ab illo Rege Regum datam fuisse, vt actionum & operum vestrorum rationem ei reddituri sitis. Hæc breui Maiestatem tuam admonendam duximus, quia nos quoque de officio nostro, & de te ac ceteris Principibus rationem reddendam fore meminimus. Quæ paterno animo à nobis dicta, Maiestatem tuam non dubitamus ipsam quoque pio esse animo accepturam. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Ianuarij, M.D.LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA. VIII.

Scotiæ Reginæ virtutem ac pietatem commendat, eiique de filio nato gratulatur, atque illum Catholico ritu baptizari mandat. Vide lib. III. cap. VIII. Vitæ PII V.

Charissimæ in CHRISTO Filiaæ nostræ
Mariæ Scotiæ Reginæ.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex litteris tuis & à nuntio tuo de tuâ incolumitate optatissimum & iucundissimum nuntium accepimus. Grata, lectis tuis, fuisse officia nonnulla erga te nostra gaudemus. Non tam ex illis tamen quām ex meritis tuis metiri animum nostrum debes: illa enim minora voluntate nostrâ fuerunt. Tibi verò pro virtute tuâ, pro constantiâ, pro pietate & deuotione erga hanc sanctam Sedem eximiâ ac singulari, multò maiora debentur. Quod Nuntij nostri opportuno iam tempore è Galliâ ad te accersiti aduentum tibi gratum fore significas, & studium atque auxilium tuum ei non defuturum esse polliceris, ad ea quæ ad Dei honorem & Regni tui tranquillitatem constituendam pertinebunt; libenter admonid id cognouimus, optamusque, ut quām opportunitissima tibi Regnoque tuo sit eius præsentia. De filio tibi nato ingentem lætitiam capimus; & cùm Serenitati tuæ de tanto Dei munere denuò gratula-

mur, tum ex hoc initio reliqua quæ ad salutem istius Regni pertinent, nobis expectare posse videmur. Quod eum baptizandum publicè curatura eras, laudamus in Domino pium studium tuum reducendi in vsum & consuetudinem sanctos Ecclesiæ Catholicæ ritus in tanto Sacramento administrando. Faxit misericors Dominus, ut isto exemplo, ij qui decepti miserandum in modum ab hæreticis fuerunt, in vero ac salutari huius & aliorum Sacramentorum vsu, ad ea rectè riteque & salubriter suscipienda, commoueantur, &, electis errorum tenebris, Catholicæ veritatis lucem recipient. Filio verò isti tuo Deus gratiam in sacro Fonte suscipiendam perpetuò conseruet, tibiique latitiam ex eo conceptam in dies magis augeat, atque aliis multis donis & gratiis munus suum cumulet. Reliqua cognosces ex nuntio tuo: quem desideria tua nobis exponentem, eâ quâ decuit benignitate audiuiimus, & ad te cum nostrâ benedictione remisisimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxii. Ianuarij, M.D.LXVII. anno Pontificatus nostri secundo.

EPISTOLA IX.

Conciliij Tridentini Decreta exequi, deprauatosque mores corrigi, ut pro suo munere procuret, Archiepisc. Camera-censem hortatur: vt habes lib. i. cap. II. de Vita PII V.

Venerabili Fratri Maximiliano Archi-
episcopo Cameracensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex pluribus Fraternitatis tuæ litteris perspectum desiderium exequendi sacri Concilij Tridentini Decreta, magnis, ut debemus, in Domino laudibus prosequimur. Id ipsum nos pro commissâ nobis Ecclesiarum omnium solicitudine quantopere cupiamus, re ipsâ ab omnibus iam cognitum fuisse putamus. Frustrâ certè tot & tam salubria Decreta facta fuissent, nisi ea in usum & consuetudinem per nos, & te, atque alios Fratres nostros adducerentur. Sed postulatione tuâ à nobis, vñâ cum venerabilibus Fratribus nostris Cardinalibus Congregationis sacri Concilij, maturè considerâ atque perpensâ, existimauimus, Fraternitatem tuam eo contentam esse in præsentia debere, si, non obstante indulto exemptionis dilectorum Filiorum Capituli Cameracensis, & concordiâ cum prædecessoribus tuis initâ, & abs te iuratâ, vices nostras tibi, in iis quæ ad correctionem morum pertinent, delegaremus. Non paruam sanè, si diligenter atten-das,

das, facultatem tibi impertitam esse cognosces ex-
promendi pium zelum tuum: latè patet correctio
morum; ad eos corrigendos Fraternitas tua sedulò
& diligenter vñà cum suis Suffraganeis incumbat.
Cleri corrupti & depravati mores sicut hæresum
initium attulerunt; ita, si correcti fuerint, primum
id & præcipuum remedium erit extirpandarum hæ-
resum. Hac in re vbi cum grege tibi commisso of-
ficium tuum præstiteris, ad ea quæ restabunt perfisi-
cienda viam tibi munies ac patefacies. Datum Ro-
mæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvi.
Januarij, M. D. LXVII. anno secundo Pontifica-
tus nostri.

EPISTOLA X.

Cancellarij in tuendâ Catholica Religione studium commen-
dat, vt Clericorum seminarium in Ecclesiâ Frisin-
gensi institui, aliaque pietatis officia præstari curet, hor-
tatur. Vide lib. II. cap. I. Vite PII V.

Dilecto Filio Simoni Thadæo Echio, dile-
cti Filij, nobilis viri, Alberti Bauariæ Du-
cis Cancellario.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedi-
ctionem. Inter ceteros istius inclytæ natio-
nis, quos in tantâ hæresum multitudine permanere
adhuc in Catholicæ Ecclesiæ unitate, & fidei ortho-
doxx

doxæ constantes esse defensores ac propugnatores accepimus, luculentum tibi testimonium à viris grauibus apud nos datum fuit. Sic enim relatum nobis fuit, nullo te loco Catholicæ Religioni deesse; sed quocumque studij & officij genere possis, eam aduersus hæreticos tueri atque defendere. Lætamur admodum, & Deo gratias agimus, quòd supersunt adhuc viri vetere Germaniâ digni, quos nulla Ecclesiæ procella, nullæ hæreticorum fraudes potuerunt ab Ecclesiæ corpore abducere ac segregare. Dilecti verò Filij nobilis viri Alberti Bauariæ Ducis ex hac re quoque singularem prudentiam, & pietatem eximiam, libenter agnouimus, qui talium virórum operâ & consilio vtatur, eosq;e præcipue honoret. Quia verò, Catholicorum reliquias in istâ nobili natione, quantâ maximâ possumus diligentiâ, pro commissio nobis officio tueri & conseruare cupientes, plurimū expedire duximus, in Ecclesiâ Frisingensi, cùius, vt scis, administrationem in temporalibus commisimus dilecto Filio Ernesto, ipsius Ducis filio, Seminarium iuxta sacri Concilij Tridentini saluberrimum Decretum erigere, deuotionem tuam hortandam in Domino duximus, vt ad eam rem perficiendam, & ad oinnia quæ in illâ Ecclesiâ atque diœcesi reformanda fuerint, quidquid poteris studij & auxilij, propensè impertias. Quod etsi te, pro tuo diuini honoris studio, etiā sine hortatione nostrâ facturum esse confidebamus; ta-

men te ex his litteris intelligere voluimus, talia tua officia nobis quoque grata esse futura; sicut ex dilecti Filij Magistri Ioannis Phisteri Canonici Frisingensis, & Sedis Apostolicæ Protonotarij, relatione cognosces: quem officio sibi commisso prudenter & diligenter admodum functum, ad ipsum Duceum cum nostrâ benedictione remisimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xiv. Februarij, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XI.

Anglos Catholicos Religionis causâ patriâ pulsos, & in Belgium receptos, ut omnibus charitatis officiis benignè fouendos curet, Regi commendat: ut lib. III. cap. IX. Vita PII V. legitur.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Etsi omnium, qui calamitatibus affecti sunt, misereri, Christianæ charitatis officium est; tamen iij præcipue misericordiâ & primùm omnium auxilio digni sunt, qui exilium pati, & domos ac facultates suas amittere, & grauissimas calamitates atque ærumnas subire præoptarunt, quâm à Catholicâ Religione deficere,

deficere, rebus omnibus humanis diuini honoris gloriam, & orthodoxæ fidei cultum præferentes. Quò pauciores autem reperiuntur vbiique his turbulentissimis Ecclesiæ temporibus, qui tali virtute, grauitate, constantiâ prædicti, non charissimarum & iucundissimarum rerum amissione permoueantur, neque aut propositorum præmiorum spe, aut periculorum metu à C H R I S T O & eius corpore Ecclesiâ separari sese patiantur, eò studiosius iuuari & subleuari illos conuenit. Cùm igitur complures Anglos Catholicos ex illâ Angliæ miserabili tempestate, ne vllâ hæreticæ prauitatis contagione polluerentur, in Flandriam profugisse, & Louanium & in alias ditionis tuæ ciuitates sese recepisse cognoverimus, quos necessiarum rerum inopiâ premi, ac vehementer laborare non sine dolore audimus; nostrum officium esse existimauimus, non modò eorum egestatem aliquo subsidio subleuare, sicuti fecimus, & facere in animo habemus; sed Maiestati etiam tuæ tantam occasionem æternæ mercedis, & superni præsidij, tibi ac rebus tuis promerendi, indicare. Quocircà tua apud Deum merita crescere cipientes, pietati eos tuæ maiorem in modum commendamus, hortantes, vt tales Dei seruos illius amore, cuius caufâ exulant, & cuius tu beneficio regnas, commendatos habeas, & liberalitate tuâ complectaris ac foueas. Ad quod non esse te longiori oratione à nobis incitandum nouimus, cùm sciamus,

quām sis ad huiusmodi opera, sicut Rege verē Catholico dignum est, propensus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxi. Februarij, m. d. l x v i i . Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XII.

Deprauatis sacrorum hominum moribus hæreses potissimum excitari ostendit: quod ut caueatur, eos ad uitam moresque suos piè componendos, & ad Christianam disciplinam religiosè conformandos, Clericorumq; Seminarium rite instituendum, hortatur. Vide lib. II. cap. I. Vitæ P II V.

Dilectis Filiis, Abbatibus quorumcumque Ordinum, & Præpositis in Frisingensi diœcesi constitutis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Cūm nobiscum ipsi cogitamus, quæ res materiam præbuerit tot tantisque pestiferis hæresibus, quæ in Germaniâ ortæ per vniuersas postea ferè Christiani nominis prouincias propagatae fuerunt; tanti mali caussam præcipue fuisse iudicamus, corruptos Prælatorum mores, qui officij sui immemores, ac salutis obliti, Ecclesiasticorum bonorum fructus & redditus non in pios & honestos, ut debuerant, vsus conuertentes, sed ad voluptates suas,

suas, ad luxum, ad pompas & vanitates sæculi abutentes, eamdemque viuendi licentiam, iis quibus præerant, permittentes, & exemplo eos suo corrumpentes, maximum apud laicos odium, contemptio nem & inuidiam non immerito contraxerunt. Ita enim factum est, ut populos illorum vitæ nequitiâ vehementer offensos hæretici facile hæresum suarum venenis infecerint, eisque quidquid voluerint, quamvis impium, & Catholicæ veritati apertè repugnans, persuaserint. Quod cùm ita sit, huic malo nullum constat aptius nec magis necessarium adhiberi posse remedium, quām, ut iij qui licenter & dishonestè ad hoc tempus vixerunt, de salute suâ & de commisso sibi officio diligentius cogitantes resipiscant, & se se ac vitam suam corrigant, recordantes, se actionum suarum in tremendo Iudicij die rationem esse æterno illi Iudici reddituros. Itaque de vestrâ, & eorum simul quibus præstis, salute solliciti, in Domino vos hortamur, & paternè admonemus, ut unusquisque vestrum in vitam & mores suos diligenter inquirens, in seipso corrigat, quidquid corrigendum esse sua eum conscientia monuerit; & dum potest, dum tempus habet, præteritas culpas & negligentias pœnitentiâ ac morum mutatione redimere properet; & cùm vitæ honestioris exemplo, tum etiam hortando, monendo, arguendo, & increpando, eos quibus præst corrigere, & ad bonam, ut dicitur, frugem reducere studeat,

quidquid in eis emendandum & reformatum no-
uerit, secundum sacros Canones & Ordinis sui re-
gularia instituta emendans atque reformatans. Etsi
autem communiter aliis litteris omnes, qui dice-
sanæ Frisingensi Synodo interfuturi sunt, hortati su-
mus, ut ad Seminarium in ciuitate Frisingensi ex
Decreto sacri Tridentini Concilij instituendum de-
reditibus beneficiorum Ecclesiasticorum conferant;
tamen his quoque litteris vos propriè hortamur, ut
prompto animo in opus tam pium, quantum æ-
quum fuerit, pro modo reddituum vestrorum con-
feratis, cum nullam in rem vel Deo gratiorem, vel
Ecclesiæ ac toti dicecesi salubriorem, eam pecuniam
erogare possitis. Datum Romæ apud S. Petrum sub
annulo Piscatoris, die ultimâ Februarij, M.D.LXVII.
Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XIII.

*Dicefanam Synodum ritè haberi, & Clericorum Semi-
nariorum institui, recteque curari hortatur: vt lib. II.
cap. I. Vite Pii. V. habetur.*

Dilectis Filiis Abbatibus, Capitulis, Præpo-
sitis, Canonicis, & Clero vniuerso in Frisin-
gensi diœcesanâ Synodo congregandis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedi-
ctionem. Præter alia, quæ in sacro Oecu-
menico,

menico Tridentino Concilio ad tollendos abusus,
& reformatam Ecclesiasticam disciplinam, utili-
ter admodum & prouidè statuta ac sancta fuerunt,
nemo est qui non intelligat, quantopere Decretum
eius de diœcesanis Synodis habendis salubre, & hoc
tam calamitoso Ecclesiæ tempore necessarium fue-
rit. Itaque vos omnes & singulos in Domino hor-
tandos duximus, ut ipsius Ecclesiæ necessitatem vo-
biscum reputantes, in vestrâ Synodo celebrandâ fi-
deliter & diligenter officium vestrum Deo, ipsique
Ecclesiæ præstetis; & quæ iuxta sacros Canones, ip-
siusque Tridentini Concilij Decretum, in tali Syn-
odo agenda, constituenda corrigendâve fuerint, itâ
agatis, constituatis & corrigatis, ut ipsa Ecclesia
fructum, quem optamus, ex huiusmodi Synodi ce-
lebratione percipiat, nosque religiosum & pium stu-
dium vestrum collaudare in Domino debeamus.
Quia verò Seminarium, sicut idem Concilium de-
creuit, in eâdem Ecclesiâ instituere in primis expe-
dit, atque adeò necessarium est, in quo pro diœcesis
Frisingensis magnitudine certus puerorum & ado-
lescentium numerus bonâ ad virtutem & pietatem
indole præditorum, qui spem afferunt, se Ecclesiæ
ipsique diœcesi esse utiles evasuros, sub virorum fi-
dei vitæque probatissimæ curâ atque regimine ala-
tur; & bonis moribus ac disciplinis Ecclesiasticis
instruatur: ad eos autem alendos, quia non paruis
sumptibus opus est; vestrum officium est, ut pro
ratâ

ratâ vestrorum Ecclesiasticorum reddituum portione
subsidiū aliquod annum in tam pium & utile
opus propensè conferatis. Quod ut faciatis, vobis
in virtute sanctæ obedientiæ mandamus, atque præ-
cipimus. Quâ eâdem de re vobiscum mandato no-
stro coram aget dilectus Filius, Magister Ioannes
Phisterus, Canonicus Frisingensis, qui has vobis
litteras reddet: eius orationi fidem habeatis. Datum
Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die ul-
timâ Februarij, m. d. LXVII. Pontificatus nostri
anno secundo.

E P I S T O L A . X I V.

*Puerum Episcopum non eligendum, in eâque re non tem-
poralia, sed spiritualia bona spectari oportere, atque
Halberstadiensi Ecclesiae virum tanto muneri ido-
neum Episcopum dandum esse demonstrat. Vide lib. vi.
cap. ix. de Vitâ P II V.*

Dilectis Filiis, Præposito, Decano, & reliquo
Capitulo Ecclesiæ Halberstadensis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedi-
ctionem. Postquam lectis litteris vestris, &
postulatione vestrâ cognitâ, nobiscum de eâ re co-
gitare cœpimus, non potuimus non admirari, his
tam calamitosis temporibus, ad eiusmodi vos con-
silium descendisse. Attendimus quidem, quæ vos
ratio-

rationes impulerint: sed eâ in re videmus, vos plus necessitatem Ecclesiæ, quoad temporalia attinet, quâm quoad spiritualia, respexisse. Brunswicensem Ducem amamus nos, vt Principem Catholicæ Religionis studio, & erga sanctam Sedem Apostolicam obseruantiam excellentem, omni à nobis eum honore dignum esse scimus; fauemus eius nepoti, eumque tali auo dignum euadere cupimus. Sed ita eos diligimus, vt conscientiam nostram, & existimationem huius sanctæ Sedis, minimè lædendam esse putemus. Nimis absurdum, nimis alienum ab instituto Pontificatus nostri foret, nimis non Catholicos modò, sed etiam Ecclesiæ aduersarios, & huius sanctæ Sedis inimicos offensurum, si puero illâ ætate Ecclesia ista nobis approbantibus committeretur. Quam Deo rationem in tremendo Iudicij die facti nostri reddere possemus? Quid non modò Catholicî, sed ij etiam qui ab Ecclesiâ recesserunt, dicturi essent, si potestate nobis ad ædificationem datâ à Deo abuteremur? Requisiuimus hac in re sanè prudentiam vestram. Illud tamen probauimus, quòd vestri officij memores, postulationem vestram, postquam eius rationem reddidistis, arbitrio nostro permisistis; sed vellemus, vos oculos potius ad spiritualia, quâm ad temporalia intendisse: cùm dilectus Filius nobilis puer Henricus Iulius, Deo dante, adoleuerit, tum quos illi honores Apostolica Sedes pro dignitate illius familiæ, & pro cui

sui meritis habere poterit, habebit. Numquam hæc Sedes benignitatem suam & gratam voluntatem erga benemeritos Principes desiderari passa est: hoc autem tempore consulendum est summæ istius Ecclesiæ necessitatibus. Proinde hortamur vos, & pro nostro officio auctoritate Apostolicâ monemus, ut nihil, nisi Dei honorem, & Ecclesiæ utilitatem respicientes, maturo iudicio eligatis in demortui Episcopi locum talem virum, qualem tam calamitosa tempora efflagitant; qui Catholicus sit, qui & vitæ honestate, & litterarum scientiâ tanto muneri aptus sit atque idoneus. Agitur conscientia vestra, agitur ipsius Ecclesiæ salus. Quid prodest consulere temporalibus, si spiritualia negligantur? At verò si Ecclesiæ in spiritualibus præcipue prouisum fuerit, si vir ad ea tuenda idoneus deligetur, Deo fauente, is temporalia quoque conseruabit, atque tuebitur. Sed eum à vobis deligi oportet, qui morum, ut diximus, honestate commendetur: cuius vita sit ad imitandum omnibus, quibus præsit, proposita: cuius ad mores, tamquam ad normam quamdam, Clerus mores suos corrigat ac reformat. Quam nos certissimam rationem esse reprimendarum hæresum iudicamus; sicut eis excitandis & augendis, & bonis Ecclesiârum temporalibus amittendis, Prælatorum & aliorum Ecclesiasticorum prauos mores præcipuam caussam dedisse constat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo

Piscato-

Piscatoris, die xxi. Martij, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XV.

Puerum in Episcopum electum approbare se non posse ostendit: ut lib. vi. cap. ix. Vitæ PII V.

Dilecto Filio nobili viro Henrico Iuniori Duci Brunsvicensi.

Dilecte Fili, nobilis Vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Acceptis litteris tuis super negotio Halberstadensis Ecclesiae, recordati continuò sumus, quanta & quam insignis & quam multis rebus testata fuerit tua in Catholicâ fide constantia, & erga Apostolicam Sedeim pietas atque obseruantia. Quo nomine te & ante Pontificatum singulari studio prosecuti fuimus, &, postquam huius seruitutis onus, Deo ita disponente, suscepimus, omnigeno honore, quatenus nostra, & huius sanctæ Sedis dignitas pateretur, dignum iudicamus. Ceterum quo pluris te facimus, & quo propensiore erga te voluntate sumus, eò molestius ferimus, non esse hanc rem huiusmodi, in quâ desiderio tuo ac nostro erga te studio satisfacere possimus. Quâ in re Nobilitatem tuam rogamus, ut secum diligentius consideret, quid officium nostrum requirat, quid hæc tempora postulent, quid Halberstadensis Ecclesiæ

necessitas poscat, quanto & quām graui scandalo non Catholicos modò, sed etiam Ecclesiæ inimicos offensuri esseimus, si puero illius ætatis, auctoritate nostrâ, Ecclesia committeretur. Certè non sine pudore & rubore possemus de hac re verba cum Fratribus nostris facere. Cogitemus, dilecte Fili, ytrumque nostrūm Deo rationem reddere debere, quamquam es tu multò senior, etiam quām nos. Quam, quæsumus, in tremendo illo iudicio rationem reddere possemus promotionis adeò immaturæ, adeò contra sacros omnes Canones factæ? cùm in nepote tuo præter generis nobilitatem nulla proflus earum rerum inesse per ætatem possit, quæ ab ipsis Canonibus requiruntur. Speramus quidem de eo illa, quæ sunt speranda de puero tali genere nato; sed expectanda est maturitas ætatis, aut, si dispensatione aliquâ super ætate opus fuerit, expectandum saltem est tempus, dum adolescat, ut certius suscipiendo oneris magnitudinem, & quid professurus, quibusque se legibus obstricturus sit, intelligere possit, cùm ad tales ætatem, Deo dante, peruerterit. Tum si apparet, eum maiorum suorum, tuique in primis, avi sui, tam Catholicî Principis, imitatorem fore, confidere potes, sanctam hanc Sedem quoquinque poterit honores pro vestræ familiæ dignitate, ac protuis erga religionem Catholicam meritis, illi habituram esse. Quocircà hortamur, & perimus, ut hæc tecum diligenter perpendens, desistas id à nobis petere,

tere, quod nec nos sine grauissimâ Dei & hominum offensione concedere, nec tu sine animæ tuæ periculo impetrare posses; quodque non modò Ecclesiæ illi, sed ne ipsi quidem nepoti tuo expedit. Illud multò magis pietate erga Deum tuâ dignum est, vt dilectis Filiis Capitulo Halberstadenis Ecclesiæ gratiis actis pro studio, quod erga te & nepotem tuum declararunt, eos horteris, vt Ecclesiæ suæ necessitatibus consulant, aliquo Catholico viro, & vita honestata ac litterarum scientiâ prædicto, quæ à sacris Canonicis requiritur, ad Ecclesiæ suæ regimen in demortui Episcopi locum sufficiendo. Ad quod nos quoque pro officio nostro diligenter eos hortamur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXI. Martij, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XVI.

*Ecclesiæ Mediolanensis iura defendit: ut lib. III.
cap. XIII. Vita PI I V. habes.*

Dilecto Filio nobili viro, Gabrieli à Cœua,
Duci de Albuquerque, Status Mediolanensis Gubernatori.

Dilecte Fili, nobilis Vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex litteris tuis die XXI. Septembris datis perspeximus, quantopere Nobilitas

tua laborete, ne quod præiudicium inferatur charissimo in C H R I S T O Filio nostro, Regi Catholico, in controuersiâ, quæ est inter dilectos Filios, Cardinalem Borromæum & Senatum Mediolanensem. Ceterùm sicut Nobilitati tuæ curæ esse videmus, ut ius temporale ipsius Regis defendas; ita nos pro loco, quem licet immeriti obtinemus, curare conuenit & oportet, vt Regis Regum honorem præ oculis habentes, iura Ecclesiastica tueamur. In quo ipsis Principibus consulere non immerito nos putamus, cùm, suo Ecclesiarum Præsulibus iure reseruato, etiam ius temporale Principum stabiatur. Atque eam caussam quidem, quod ad petitiorum attinget, cognoscendam, æquis iudicibus mandauiimus, qui quæcumque Procurator fisci Mediolanensis super eâ re proponenda duxerit, diligenter audient, eamque rem, prout iustum fuerit, iudicabunt. Ipsum Cardinalem interim in possessione, à quâ deturbatus fuit, redintegrari, & quoad caussa ipsa decisa sit, in eâ permanere æquum esse censemus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub anulo Piscatoris, die III. Octobris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XVII.

Io. Paulum ab Ecclesiâ, Senatorem Mediolanensem, quem ipse deinde elegit Cardinalem, quod Ducis nomine certum negotium Romæ diligenter procurasset, commendat; hortaturque Ducem ipsum, ut Ecclesiæ Mediolanensis dignitatem & iura tueatur.

Dilecto Filio, nobili viro, Gabrieli à Cueua,
Duci Albuquerque, ditionis Mediolanensis Gubernatori.

Dilecte Fili, nobilis Vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Fidelis ac diligentis operæ Ioannis Pauli ab Ecclesiâ Senatoris, in agendo negotio, de quo eum ad nos misisti, probè conscijs, faciendum nobis duximus, ut eius ad te reditum debito hoc laudis testimonio prosequamur. Non potuit igitur is eam rem accuratiùs gerere, nec melius: quæ quò minus confecta sit, cùm ipsius rei vis suam præ se ferat difficultatem, nihil attinet causas exponere: quam tamen controversiam, vbi primum poterit, perspectis & explicatis omnibus quæ vtramque in partem necessariò allata fuerint, & causæ veritate, dirimendam curabimus. Excellentiam quidem tuam, non quia necesse sit, in cuius animo & actionibus cum prudentis Principis officio pium curæ sacerdotalis affectum libenter agnoscimus & collan-

collaudamus, paternæ in te charitatis abundantiâ commoti, vehementius hortamur in Domino, vt Pastores resque Ecclesiasticas istius vrbis ac prouinciarum singulari studio ac defensione complectaris. Nam præter illam necessitatem, quam Principes à Deo impositam sustinent, vt iis honorem habeant, qui ad curam piorum gregum delecti sunt ab eo cuius patrocinio & munere dominantur, eâ præterea pietate confirmant Regna, populos in officio obedientiæ continent. Hanc auctoritatem, quæ debetur Ecclesiasticæ iurisdictioni, si multi, quorum pro communi Pastoris ac Parentis officio & temporarias calamitates & æterna supplicia sæpiissimè lugemus, non ademissaent, cùm præsenti rerum prosperitate, tum cœlestis beatitudinis expectatione florent. Quorum enim dexteræ Principum promptæ sunt ad tuenda & amplificanda iura Ecclesiarum, eorum imperia ac status perpetuâ Dei dexterâ defenduntur; ac liberè illi & quietè suâ ditione perfrui solent, qui libertatem & quietem Ecclesiasticam saluam & rectam conseruare student. Quorum præsidio freti etiam Episcopi, sui officij munus vigilantiū exequentes, in gregis curam, quem Deus suo Sanguine acquisiuit, vehementius incumbunt. Prouexit orationem nostram longius perspecta nobis religio ac pietas tua; cui salutem precantes, sacram Apostolicæ benedictionis munus impertimur. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo

annulo Piscatoris, die III. Octobris, M. D. LXVII.
Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XVIII.

De sacri Concilij Tridentini Decretis abs se in Indianam transmissis: de iniuncto sibi Summi Pontificis officio; vicem suam dolendam potius quam gratulandam ostendit: Ecclesiam Dei in India crescere & propagari latatur: Cardinalis Portugalliae pietatis studium commendat: Antistitem, pastorali curâ se eximi postulanten, confirmat in officio, & exemplo suo consolatur: dispensandi ritè in causis coniugalibus, & certis diebus sacras Indulgentias elargiendi, tribuit facultatem. Vide lib. III. cap. v: Vitæ PII V. & lib. VI. cap. XI.

Venerabili Fratri nostro Gaspari, Archiepiscopo Goano.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Peruenisse ad te litteras nostras vnâ cum volumine Decretorum sacri Concilij Tridentini, libenter ex tuis litteris cognouimus. De iniuncto nobis officio, quod nobis aliorum more gratularis, Fraternitas tua vicem nostram potius dolere debet: sustinemus enim onus, & meritis & viribus nostris longè impar: sed non deficimus animo in tot tantisque laboribus, de Domini misericordia confisi, qui eos qui laborant & onerati sunt,

F

confu-

confugientes ad se, non deserit. Gratum nobis fuit, quòd de statu istius Prouinciae nos breuiter certiores fecisti. Non sine maximâ consolatione intelleximus, auctam esse Ecclesiam Catholicam, tot gentilium millibus ad Christi fidem conuersis, & quotannis nouorum filiorum accessione crescere. Benedictus Deus, qui tot & tantas, ac tam disiunctas nationes, in tenebris ambulantes, respicere & illuminare dignatus est. Sicut lugemus & assidue deploramus Ecclesiæ damna, quæ in Europâ propter Lutheranam & alias hæresum pestes fecit, tantum eiusdem incrementis in istis orbis terrarum partibus gaudemus atque lætamur. Illud optandum esset, pro magnitudine messis operariorum copiam suppeterem. Quòd dilectum Filium nostrum Henricum Portugalliae Cardinalem laudas, cuius diligentia scribis officium inquisitionis hæreticæ prauitatis apud vos vigere, eiusque vigilantiâ multum & sœpè profectum fuisse; libenter agnouimus eius insignem ac præstantem Catholicæ fidei ac Religionis zelum: nec dubium habemus, quin is, pro suâ pietate, tibi & reliquis istarum partium Episcopis, quidquid potuit opis & auxiliij ad colendam & augendam istam vineæ Dominicæ partem, studiose & anteâ tulerit, & semper latus sit. Ad quod eum, quamquam currentem, ut dicitur, nostrâ ipsi quoque hortatione incitabimus. Ceterum, quòd commemoratis laboribus & molestiis tuis liberari te

te ab onere Archiepiscopatus suppliciter admodum postulas, desiderio tuo satisfieri minimè expedire putamus: pro fraternâ quidem charitate dolemus, te istâ ætate tot laboribus fatigari, tot periculis obnoxium esse; sed memento, Frater, per multas tribulationes necesse esse in cælestem nos-patriam pervenire. Non est deserenda statio, in quâ Domino nos constituere placuit. An non putas, in tot tantisque occupationibus, curis & molestiis, quibus pro suscepto hoc munere indesinenter fatigamur, nos quoque interdum tædere vitæ, & optabiliorem nobis videri illum pristinum statum nostrum? Sed iugum, quod Dominus ferre nos voluit, non excutiendum nobis, sed ferendum forti animo esse statuimus, quoad ei placuerit his nos vinculis corporis exsoluere ac liberare. Depone tu quoque cogitationem istam: & ad quod officium inuitus, ut scribis, vocatus fuisti; in eo obsequium & fidem tuam Domino probare perseuera, pro ipsis breuibus laboribus æternum tibi præmium reddituro. Quòd nos hortatus es, ad concedendum istarum partium Episcopis facultatem dispensandi cum his qui matrimonia inter se in gradibus à iure prohibitis contraxerunt, vel in posterum contrahere contigerit; Nos saluti animarum consulere volentes, & considerantes quām difficile sit ac longum, ex tam remotis orbis terrarum partibus ab Apostolicâ Sede huiusmodi absolutiones & dispensationes petere,

facultatem eam duximus esse concedendam, sicut ex aliis nostris litteris intelliges. Potestatem etiam tibi, & Episcopis tuis, ac successoribus vestris, elargiendi Christi fidelibus quotannis, festis diebus quibusdam maximè solemnibus, Indulgentias quasdam dedimus. Cuius concessionis quoque litteras ad te, vna cum his litteris, mitti iussimus. Antidotum illud, quod ad nos te misisse scribis, nondum acceperamus. Id gratum futurum est nobis, non quia opus eo nobis futurum esse putemus, sed quia tale tuæ erga nos charitatis indicium non potest nobis non esse vehementer gratum. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VII. Octobris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XIX.

De litteris suis & Concilij Tridentini Decretis ad Archiepiscopum Mexicanum missis: de statu Indicæ illius Provinciae, certiore se fieri cupit: ad illarum Ecclesiarum regimen officium suum non defuturum pollicetur: Gentiles ad Christianam fidem conuersos à militum iniuriis defendi curat; vt l. III. c. V. Vitæ PII V. habetur.

Venerabili Fratri nostro Alphonso, Archiepiscopo Mexicano.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Credimus allatas esse ad te litteras

litteras nostras, quibus te, sicut reliquos quoque
istarum partium Fratres, anno proximo præterito,
de nostrâ ad Apostolicæ Sedis regimen assumptione
fecimus certiores, & ad te, & illos officio fungentes,
quod fraternæ charitati, & suscepto muneri, tali
tempore conueniebat, misimus singulis singula sa-
cra Oecumenici Concilij Tridentini, feliciter sub no-
stro prædecessore fel. record. Pio quarto peracti,
volumina. Nuper autem litteras abs te accepimus,
xii. Martij datas, gratulationes nobis de officio ad
quod vocati sumus: cuius nos oneris magnitudi-
nem sentientes, consolationem pariter & auxilium
piarum precum à Fratribus nostris exposcimus po-
tius, quam gratulationem expectamus. Illud cupe-
remus, nobis de statu Provinciæ, & an Sedis auxi-
lio & auctoritate opus tibi & Suffraganeis tuis esset,
significasses. Nos enim & tibi, & illis in iis quæ
ad bonum vestrarum Ecclesiarum regimen, & ad
propagationem diuini cultus ac Christianæ fidei
pertinebunt, deesse nolumus, nec debemus. Illud
Fraternitatem tuam, coram Deo & Domino nostro
I E S V C H R I S T O obtestamur, vt Gentiles ad fi-
dem Christianam conuersos à militum iniuriis
quam diligentissimè defendas ac protegas; & Suffra-
ganeos tuos, nostro etiam nomine, vt idem faciant,
sedulò admoneas & horteris. Verendum est enim,
ne propter talia scandala nomen Dei in Gentibus
blasphemetur, & minus multi Christianam fidem

suscipient, Christianorum peccatis offensi, iniuriis-
que deterriti. Datum Romæ apud sanctum Petrum
sub annulo Piscatoris, die yII. Octobris, M. D. LXVII.
Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XX.

*Felicem Marchionis in Nouam Hispaniam aduentum gra-
tulans, inibi Catholicae fidei propagationem à Deo benè
precatus, sedulam rei Christianæ procurationem com-
mendat, spiritualiaq; munera transmittit. Vide lib. III.
cap. v. Vitæ PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Marchioni de Fal-
ces, Nouæ Hispaniæ Proregi.

Dilecte Fili, nobilis Vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Te vnâ cum dilectâ in
Christo Filiâ, nobili muliere, Marchionissâ, coniu-
ge tuâ, prosperâ admodum nauigatione in commis-
sam tibi prouinciam Nouam Hispaniam peruenisse,
libenter admodum ex tuis litteris cognouimus.
Deum autem precamur, vt qui te istuc adeò felici-
ter perduxit ad istos populos regendos, Nobilitati
tuæ semper adsit, detque & concedat, vt sancta Ec-
clesia in ipsis partibus, sub tuo felici regimine, ad
diuini sui nominis gloriam, & animarum salutem,
propagetur & crescat. Cui rei non dubitamus No-
bili-

bilitatem tuam toto animo intentam fore. Nullum certè tam Catholico Regi obsequium gratius præstare; nihil seipsâ dignius facere, nullâ re diuinæ gratiæ auxilium certius promereri poterit. Nihil autem æquè necessarium esse pro suâ prudentiâ intelligit, ac Christianos nouos diligenter à militum & aliorum Christianorum iniuriis tueri atque defendere, & Gentiles ita tractare, ut ne à suscipienda Christi fide deterreantur; sed potius modis omnibus allicantur. Quia verò, quām grata tibi & aliis fuerint superiora spiritualia munera, significasti;mittenda ad te duximus alia, inter eos quos tibi visum fuerit, dispertienda; quibus debitâ deuotione gestatis aduersus pericula muniamini. Omnipotens Deus te, & nobilem mulierem uxorem Mar-chionissam, incolumes custodiat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VIII. Octobris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXI.

Ecclesiæ sanctæ filios ex infidelium conuersione in India crescere latatur: inde Lusitanæ Regum pietatem commendans, eorum ministros, ut ad Gentilium conuerzionem, & conuersos benignè curandos incumbant, adhortatur.

Dile-

Dilectis Filiis, nobili viro, Vice-regi, & Consiliariis Portugalliae & Algarbiorum Regis in partibus Indiæ Orientalis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Misericordiarum Patri & Deo totius consolationis gratias agere non desistimus, qui in maximis & multiplicibus curis, quas pro suscep-
to officio assidue sustinemus, reficere nos & consolari dignatur iucundissimis nuntiis, qui ex istis Indiæ partibus afferuntur. Audimus enim, quan-
topere istic iam Ecclesia Catholica creuerit, quan-
tusque Gentilium numerus quotannis ab idolorum cultu ad Christi fidem conuerti soleat. Ex quibus Ecclesiæ incrementis, & tot animarum salute, tan-
tâ cor nostrum lætitiam exultat, ut eam non facile ex-
plicare possimus. Quanta verò hoc nomine laus Serenissimis Portugalliae Regibus debeatur, cuncti Christiani populi nationesque nouerunt: eorum enim curâ, studio & admirabili animi magnitudi-
ne perfectum est (Deo pios illorum conatus & cœ-
pta iuuante) vt usque in ultimos orbis terræ fines sacrum Euangeliū peruenierit, & ij qui in tenebris ambulabant, lucem veræ Religionis aspicere, ac Creatorem & Saluatorem suum agnoscere cœperint. Quia verò, tam iis qui longè, quam iis qui propè sunt, debitores sumus; ardentissimè cupien-
tes

tes negotium conuersione Gentilium quām maximē vrgeri, & tot animas, quæ perituræ essent, augendâ diligentia seruari, deuotioni vestræ tam sanctum & pium opus duximus esse commendandum. Si sola Domini nostri I E S V C H R I S T I gloria ageretur, deceret, tam Catholicos viros pro eius honore etiam sanguinem sine vllâ dubitatione profundere, qui suum ipse pro nostrâ salute in arâ Crucis effudit; sicuti vestræ nationis plurimi summâ suâ cum gloriâ profuderunt, qui nunc meritorum suorum fructum pércipiunt. Sed præter Dei honorem, præter animarum salutem, agitur quoque Christianissimi Filij nostri Regis vestri gloria, agitur vestrum & vestræ inclytæ nationis decus. Quò plures enim Gentiles Christi fidem susceperint, eò Regis nomen gloriosum gloriosius reddetur, imperium eius in istis partibus firmius stabilitur, maiores acquirentur vires, ad barbaras nationes diuino auxilio subigendas, & Regno Portugalliax adiungendas; vistra porrò & vestræ nationis laus, & in Religionem Christianam merita crescent. Quæ vos diligenter attendentes, oportet quidquid potestis auxiliij, quidquid potestis studij ac fauoris, operariis in vineâ Dominicâ laborantibus, Prælatis nimicum, & reliquis quorumcumque Ordinum Religiosis viris, promptissimo animo præstare. Illud vero in primis necessarium esse pro vestrâ prudentia intelligitis, ipsos Gentiles à militum iniuriis di-

ligenter defendi ac protegi , impedimentaque & scandala omnia remoueri ac tolli , quibus eorum conuersio quocumque modo impediri aut retardari possit . Quæ etsi vos facere , & facturos esse confidimus ; tamen , vt id acrius & diligentius faciatis , vos coram Deo Saluatore nostro obtestamur , atque in remissionem peccatorum vestrorum vobis iniungimus . Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris , die xi. Octobris , m. d. lxvii . Pontificatus nostri anno secundo .

EPISTOLA XXII.

*Vt Galliæ Regi contra hæreticos & rebelles opem ferat ,
Regem Hispaniarum hortatur . Vide lib. II. cap. VI.
Vite PII V.*

Charissimo in CHRISTO Filio nostro , Philippo Hispaniarum Regi Catholico .

Charissime in CHRISTO Fili noster , salutem & Apostolicam benedictionem . Ad Maiestatem tuam allatum fuisse minimè dubitamus de tumultu , qui in Regno Franciæ nuper excitatus fuit Religionis Catholicæ caussâ , ac seditione potius rebellium Christianissimi Francorum Regis affinis tui . Non dubitamus autem , quin etiam sine hortatione nostrâ omni studio Maiestas tua illi Regi subuentura sit , vel propter commune periculum , vel Religio-

Religionis, & vestræ necessitudinis causâ. Quare nos magnâ cum fiduciâ Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus, & ceteris omnibus, id eam facturam esse confirmauimus; sicuti nos quoque, etiam supra vires nostras, ei opitulari decreuimus. Ut tamen, quod de Majestatis tuæ voluntate & nos expectamus, & aliis polliciti fuimus, cumulate & sine morâ vllâ præstare velit, eam quanto maximo possumus animi studio hortandam, rogam-dam & obtestandam duximus. Quâ de re cum Maiestate tuâ pluribus verbis aget dilectus hic Filius Annibal Auricellarius, qui Christianissimi Regis mandato, & nostro quoque, ad te venit. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Octobris, m. d. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXIII.

Carolum Galliæ Regem ex hæreticorum manibus evasisse gratulatur, eiique se pecuniarum vel militum auxilia præbiturum pollicetur. Vide lib. II. cap. VI. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro Ludouico Gonzaga, Duci Niuernensi.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Euasisse Christianissimum

Regem impias hæreticorum manus maximoperè lætamur, & Deo, qui in tanto eum periculo protexit, gratias agimus. Te verò, quòd ad ferendum ei auxilium adiungaris, maximâ laude prosequimur, &, vt quantam maximam potes celeritatem adhibeas, hortaimur. Quòd hortatus es nos ad eum tam necessario tempore pecuniâ iuuandum ; scito venisse ad nos ab ipso Rege nuntium , cui eâdem de re nobiscum agenti polliciti sumus , nos Regi minimè defuturos , dummodò Religionis caussa seriò agatur, non vt ante hoc tempus acta fuit. Sed cùm pecuniæ facultatem in præsentia non habeamus, quia quidquid habuimus, absumpsimus iuuando Imperatorem electum illo grauissimo bello Turcarum, & Scotiæ Reginam , & sancti Ioannis milites ad insulam Melitam muniendam , multisq[ue] aliis præterea necessariis sumptibus ; cogimur aliquod onus populis nostræ & sanctæ Romanæ Ecclesiæ ditonis imponere , omnino contra voluntatem & institutum nostrum: sed quod ob nostras ipsorum & dominus nostræ necessitates vt faceremus in animum inducere non potuissemus , statuimus id Maiestatis suæ caussâ facere. Sed vt nostra pecunia hac viâ non ita citò expediri potest ; tamen rationem inibimus, eius quâm celerrimè fieri poterit exigendæ : & necessitati Regis, vel pecuniæ vel militum auxilio, prout magis expedire visum fuerit , etiam supra vires nostras subueniemus. Superiores litteræ tuæ,

quas

quas dilectus Filius Adrianus Ballionus nobis reddiderat, significationem magnam habuerunt tuæ erga nos & hanc sanctam Sedem obseruantiae: libenter ea quoque, quæ tuo ipse nomine exposuit, audiuimus. Gratum nobis tale officium tuum fuit, perinde ac debuit. Planè ostendis te in hac sanctâ Sede colendâ imitatem esse maiorum tuorum; sicut semper de te sensimus. Nos quoque eâ erga te voluntate sumus, quâ vt simus, & virtus, & pietas, & nobilitas tua meretur: ipsum quoque Adrianum tuâ caussâ libentiùs vidimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvi. Octobris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXIV.

Galliarum Regno contra hæreticos auxilium postulat.

Vide lib. II. cap. vi. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Hieronymo
Priulo, Duci Venetiarum.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Postquam cognouimus, quanto in discrimine versetur salus charissimi
in CHRISTO Filij nostri Caroli Francorum Regis
Christianissimi, & illius incliti Regni; statuimus
pro officio nostro ei ferre auxilium, quam celeri-
mè poterimus, etiam supra vires nostras, aduersus

ei⁹ rebelles, diuinæ simul & Regiæ Maiestatis ho-
stes sceleratissimos. Quia verò cum eius periculo
coniunctum quoque est Italiæ periculum (etenim
si, quod Deus auertat, hostes eius superiores essent,
incendium illud in Italiam quoque traiecturum es-
set;) Nobilitatem tuam hortandam duximus, vt de-
pellendi communis periculi causâ, Regem illum
tam necessario tempore enixè iuuet. Non latet nos
quidem, quantoperè de rebus suis ipsa sollicita sit
in hoc tempore: sed adeò præsens, & ante oculos
positum est hoc periculum, vt omnes qui Religio-
nem Catholicam saluam volunt, & communi utili-
tati consultum cupiunt, communi auxilio commu-
nibus hostibus sine morâ vllâ obſistere debeant. Id
cūm Deo gratissimum erit, tum iſti inclytæ Reipu-
blicæ, quæ veræ gloriæ ſemper appetens fuit, am-
plum & gloriosum, tanto Regi, & Religioni Ca-
tholicæ ſimul, tali tempore ſubueniſſe. Datum
Romæ apud sanctum Petrum ſub annulo Pifcato-
ris, die xviii. Octobris, m.d. lxvii. Pontificatus
noſtri anno ſecundo.

EPISTOLA XXV.

*Ut Galliarum Regi, Regnoque, contra hæreticos rebel-
les ſuccurrat, Ducem Sabaudiæ hortatur. Vide lib. II.
cap. VI. Vitæ PII. V.*

Dilecto

Dilecto Filio, nobili viro Emanueli Philiberto, Duci Sabaudiæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Quanto in discrimine versetur charissimus Francorum Rex, affinis tuus, & cum eo simul Catholica Religio, propter scelus & audaciam impiorum hominum, Dei & Regis sui rebellium, Nobilitas tua eò certius nouit, quod propior est tanto incendio. Omnino te hortatione cuiusquam non egere scimus, cum tot & tam graues caussas habeas, quae te ad eum tam necessario tempore enixè iuuandum excitent, vel affinitatis vestræ, vel Religionis Catholicæ, vel tui, & rerum tuarum periculi. Quia tamen, quod tuâ sponte facturus es, certum habemus, pro tuâ in nos pietate & erga Sedem Apostolicam reuerentiâ, hortatu nostro te facturum esse; etiam studioliùs & libentiùs Nobilitatem tuam hortamur & rogamus, ut in tantis illius Regni tenebris lumen ostendas animi, virtutis ac pietatis tuæ: quâ ex re maximam à Deo gratiam, & summam ab hominibus laudem consequeris. Nobis verò, qui ipsi quoque Regem iuuare etiam supra vires nostras statuimus, adeò gratum facies, ut non minùs nos tibi, quam Regem ipsum tali officio obligaturus sis. Hac autem de re dilectus hic Filius, Annibal Auricellarius, pluribus verbis nostro nomine tecum ager. Datum Romæ apud sanctum Petrum

trum sub annulo Piscatoris, die XVIII. Octobris,
M.D.LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXVI.

*Decem aureorum millia Gallie Regno contra hæreticos
subsidio mittit; aliaque ad id se auxilia contulisse, &
ab aliis Principibus tum procurasse, tum procuratu-
rum se, ostendit. Vide lib. II. cap. VI. Vita PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Emanueli Phili-
berto, Duci Sabaudiæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Placuerunt nobis ea
quæ Secretarius tuus mandato tuo nobis diligenter
exposuit. Cardinali Lotharingo aliquantam pecu-
niā, sicut hortatus es, misimus. Ad tuam quoque
Nobilitatem decem millia aureorum in præsentia
mittimus, vt eâ adiutus pecuniâ commodiū ferre
auxilium possis Regi Christianissimo, tam graui-
eius & Catholicæ Religionis tempore. Ad Lotha-
ringiæ Ducem misimus litteras nuper & Nun-
tium, hortantes eum, vt se se opponat, si quæ è Ger-
maniâ hæreticorum auxilia in Galliam transire co-
nabuntur: Italiae verò Principes per litteras & Nun-
tios hortari & excitare statuimus, ad mittenda Re-
gi, quam maxima quisque eorum potetit, equitum
auxilia. Nullum planè officium tam necessario tem-
pore

pore Christianissimo Regi à nobis deerit, multò plura præstituris, si maiores opes & facultates haberemus, cùm pro paternâ erga eum charitate nostrâ, tum diuini obsequij causâ. Te quoque hortatione non egere videmus, vt & Deo, & Regi affini & consanguineo officium præstes. Tantùm hortamur, vt celeritatem, quantam maximam potes, adhibeas. Quod attinet ad oppida & loca quæ à Bernensibus tibi nuper reddita fuerunt, ex Secretario tuo cognosces ea quæ Nobilitati tuæ referenda mandauiimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xvi. Nouembbris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXVII.

*Ut optatum Archiepiscopum eligant, Decanum &
Capitulum Ecclesiæ Coloniensis hortatur.*

Dilectis Filiis, Decano & Capitulo Ecclesiæ Coloniensis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Non paruâ animi molestiâ ac sollicitudine liberati fuimus, postquam ex litteris Nuntij nostri apud Maiestatem Cæsaream residentis cognouimus, eum, qui à vobis electus Archiepiscopus fuerat, suo tandem iure cessisse. Gaudemus admodum, & Deo gratias agimus, quòd iam

de integro potestas ad vos delata sit, nouum Archi-
episcopum eligendi. Hortamur autem in Domi-
no, & omni animi studio vos admonemus, vt offi-
cij vestri memores, maturâ deliberatione adhibitâ,
& eo, quo decet, consensu, eiusmodi personam eli-
gatis, vt electionis vestræ & Deo & hominibus ra-
tionem reddere possitis. Agitur, vt videtis, honor
Dei, agitur animarum salus, agitur officium & exi-
stimatio vestra. Cogitate, quâm hæc turbulentia
sint tempora: mementote, quanto in periculo aliâs
ista Ecclesia versata sit; quanta damna & detrimen-
ta acceperit quorumdam Præfulum culpâ. Si vnu-
quam Capitulum istud in eligendo Archiepiscopo
curam & diligentiam adhibuit, nunc multò maio-
rem, quâm anteâ, adhibeat necesse est. Proinde
Dei tantùm obsequium, & animarum salutem, at-
que utilitatem Ecclesiæ propositam ante oculos ha-
bete, & eligeite seu postulate virum, cuius explora-
tum & planè compertum habeatis Catholicae fidei
zelum; qui præterea vitâ, & moribus, & rerum usu,
atque prudentiâ, ad tantæ Ecclesiæ regimen, non
solùm in spiritualibus, sed etiam in temporalibus
maximè aptus atque idoneus sit. Talem si, vt spe-
ramus, vestrâ fide, probitate prudentiâque confisi,
elegeritis; electio vestra Deo grata, Ecclesiæ saluta-
ris erit. Vos autem iudicij vestri non solùm à no-
bis, & ab omnibus aliis magnam laudem, sed à
Deo etiam præmium consequemini. Datum Ro-

mæ

mæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris,
die XXIX. Nouembris, M. D. LXVII. anno secundo
Pontificatus nostri.

EPISTOLA XXVIII.

Melitæ insulæ contra Turcam auxilium implorat.

Vide lib. II. cap. II. Vite PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio, Philippo
Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem
& Apostolicam benedictionem. Satis ex-
ploratum atque compertum est, potentissimum
hostem nostrum Turcarum Tyrannum ingentem
classem; quantam nemo vndequam maiorum suò-
rum habuit, & naualem exercitum maximum, ac
ceteras res necessarias intentissimâ curâ comparare,
eo consilio, ut proximo vere traijciat in insulam
Melitam, ad Ordinem militum sancti Ioannis de-
lendum, sibi maximè inuisum, & ad insulam illam
subigendam: cuius potiundæ cupidissimus esse
dicitur, tum propter maximam eius opportunita-
tem, tum propter ignominiam superiore bello ac-
ceptam. Cuius viribus cùm Ordo ipse nequaquam
resistere possit, cogitur dilectus Filius, Ioannes de
Valletta, eius Ordinis Magister, Christianorum
Principum aduersus communem Christiani nomi-

nis hostem auxilium implorare. Cuius rei caussâ ad nos Oratorem misit, itemque alterum propriè ad Maiestatem tuam mittit, dilectum hunc Filium strenuum virum Petrum de Mendoza, eius Ordinis militem, & præceptorem de Geuennes. Quia verò & Ordo is, propter singularem virtutem suam, veteraque & recentia in Christianam reipublicam merita dignissimus est, quem opibus suis omnes Christiani Principes tanto imminentे bello tueantur, & cum eius periculo totius Christiani populi periculum coniunctum futurum est; propensè nos quidem & pecuniam illi ad muniendam insulam suppeditauimus, quantum potuimus, & aliquantum etiam præsidium peditum mittere in animo habemus. Sed nequaquam ex nostræ facultates sunt, ut tantæ eius necessitati soli subuenire possimus. Proinde æquum est, cùm alios Principes, tum in primis Maiestatem tuam, cui Deus tot Regna & tantas opes concessit, ut ipsa potissimum populum suum ac Religionem Christianam ab impiò & immanissimo hoste defendat, enixè eum Ordinem, tam necessario tempore, iuuare. Quod quidem etiam sine proprio rerum suarum periculo eam studiosè facturam esse, pro suâ virtute ac pietate, confidimus. Eò autem propensiùs ei auxilium missuram esse non dubitamus, quia ipsius maximè interest, insulam adeò Siciliæ Italique finitam in potestate hostium non venire. Quod vero

verò Maiestatem tuam suâ sponte facturam esse certum habemus; vt pro Sedis Apostolicæ reuerentiâ etiam promptius, prolixius, liberalius faciat, ipsum Ordinem, quanto possumus animi studio, Maiestati tuæ commendamus: confisi planè in Domino, si abs te, prout opus est, adiutus fuerit, fore, vt pari ac superiore bello fecit, virtute & gloriâ barbarorum impetum sustineat ac repellat. Cuius laudis & meriti magna pars ad Maiestatem tuam perueniet. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub anulo Piscatoris, die VIII. Decembris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

EPISTOLA XXXIX.

Vt Melitæ insulæ contra Turcas opem ferat, Francorum Regem hortatur. Vide lib. II. cap. II. Vita PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Dilectus Filius Ioannes de Valetta militum Ordinis sancti Ioannis Ierosolymitani Magister, cùm satis compertum atque exploratum habeat, nouum Turcarum Tyrannum ingentem classem, quantam nemo maiorum suorum ad hoc tempus habuit, & copias maximas summâ diligentia comparare, vt vere pro-

ximo Melitam insulam , priore bello frustrā tentatam, maiore vi aggrediatur: & quia afflictis superiorē bello eius Ordinis rebus, eas ipse non habet vires, vt tam potenti hosti possit resistere ; idcīrcō aduersus communem Christiani nominis hostem implorandum sibi esse iure ac meritō duxit auxilium Christianorum Principum. Quod ad nos attinet, ei deesse nolumus, sicuti ad condendam quoque nouam urbem eūm iuuimus. sed eas ipsi facultates nequam habemus , vt soli subuenire possimus. Cūm igitur, sicuti misit ad nos & ad alios , ita miserit ad tuam quoque Maiestatem auxilij petendi causā strenuum virum , Petrum de Giou , eius Ordinis Mareschallum; præterire non potuimus, quin Ordinem ita de Christianā republicā omni tempore meritum , ac merentem , qui tantum pro Christianā religione sanguinis fudit, ac fundere paratus est, nisi à Christianis Principibus destituatur , tam necessario tempore Maiestati tuæ & aliis Principibus commendaremus. Etsi enim vnius, plus quam alterius, interesse videtur , illam insulam defendi; tamen res haud dubiè agitur omnium Principum Christianorum , & totius Christiani populi salus. Nimiris iamdiu nimis auctæ fuerunt hostium nostrorum vires, superiorum Principum negligentia : non est committendum , vt magis etiam augeantur. Si (quod Deus auertat) insula tam opportuna in hostium potestatem veniret , maximum Christianæ reipubli-

reipublicæ præsidium amitteretur: serò posteà sentiremus, quantum detrimentum acceptum esset. Sed damnum non modò restitui ac reparari non posset, sed alia ex aliis deinceps daimna, & grauiores in posterum calamitates populo Christiano essent inferendæ. Nouimus etiam, Christianissime Fili, tuas quoque ipsius necessitates; sed quibus rebus iuvari abs te is Ordo possit, hoc suo tempore ipse Orator Maiestati tuæ exponet. Ex quo vbi desideria Magistri & Conuentus Melitensis cognoueris, ut præclarissimi cognominis tui memor eis satisfacere velis, sicuti pro tuâ virtute ac pietate te facturum esse confidunt, Maiestate tuam in Domino hortamur & rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XII. Decembris, M.D.LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

E P I S T O L A X X X.

Melitensibus à Duce Venetorum contra Turcas subsidia postulat. Vide lib. II. cap. II. Vitæ P. I V.

Dilecto Filio, nobili viro, Petro Laure-dano, Duci Venetiarum.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-cam benedictionem. Quantoperè res mili-tum Ordinis sancti Ioannis Ierosolymitani afflictæ fuerint, illo tempore quo Turcæ in insulâ Melitâ terrâ

terrâ mariquâ eos per multos menses pertinacissimè summis viribus oppugnarunt, omnes nouisse certum habemus. Ad eos vere proximo iterûm & acriùs oppugnandos, atque illam insulam inuadendam, multò maior quâm anteâ nauium omnis generis multitudo, multóque maiores terrestres naualesque copiæ summâ diligentia à nouo Turcarum Tyranno comparari dicuntur. Itaque tam necessario tempore ad opem & auxilium omnium Christianorum Principum confugere coguntur, cùm animis magis quâm facultatibus parati sint ad tam potentis & infesti hostis impetus excipiendo ac sustinendo. Nemo est autem, qui non intelligat ac cernat, communе hoc esse omnium Christianorum periculum, cùm illa insula adeò Siciliæ immensus, Italiæque finitima, & ad occupandas Inferi maris insulas opportuna, tamquam arx quædam sit habenda totius populi Christiani: quæ si (quod Deus auertat) in hostiūm potestatem, Christianis Principibus torpentibus, veniret; serò posteâ, nullo poenitentiæ loco relicto, omnes sensuri essent, quantum Christiani nominis præsidium ac propugnaculum amissum fuisset. Quia igitur omnium interest, Ordinem adeò de Christianâ republicâ beneineritum defendi, & ne illa insula in potestatem hostium redigatur, prouideri, æquum est ac necessarium, ut nos, & omnes alij, quo quisque nostrum potest, eum Ordinem auxilio iuuenimus: Ei sanè nos deesse

deesse nolumus, licet multos alios sumptus facere cogamur: sed eius necessitates soli subleuare non possumus; omnes oportet, qui has Christianæ reipublicæ reliquias saluas volunt, communis salutis ac Religionis periculum communi auxilio propulsare. Ad quod inter ceteros Principes Nobilitatem quoque tuam hortandam duximus, ut Principem valde Catholicum, & vt eius Reipublicæ Principem, quæ pro Religione Christianâ multa præclarissima gessit, ac de eâ benè mereri consueuit. Nouimus sanè te, & Senatum istum, vestris rebus non iniuriâ timere, ac maximas necessariò impensas facere: sed quid abs te hic Ordo desideret, ex dilecto Filio Petro Iustiniano Priore Prioratus Messanæ, ciue tuo, & ipsius Ordinis fortissimo milite, cognosces. Nos ne longiores simus, res eius Ordinis, cum pro nostrâ erga eum benevolentia, tum reipublicæ Christianæ causâ, Nobilitati tuæ tanto studio commendamus, quantum, etiam tacentibus nobis, & virtus ac merita eorum militum postulant, & magnitudo periculi Christiano populo impendentis efflagitat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub anulo Piscatoris, die XIX. Decembris, M. D. LXVII. Pontificatus nostri anno secundo.

APOSTOLICARVM
P I I Q V I N T I
 P O N T . M A X .
 EPISTOLARVM
 LIBER SECUNDVS,
 Continens Epistolas anni tertij
 eius PONTIFICATVS.

EPISTOLA PRIMA.

ARGUMENTVM.

*Horrendum scelus in sacrosanctam Eucharistiam admis-
 sum, grauissimè puniendum esse admonet.*

Dilecto Filio, nobili viro, Carolo Austriae
 Archiduci, PIVS Papa V.

DILECTE Fili, nobilis vir, salutem &
 Apostolicam benedictionem. Non sine
 summo animi dolore atque horrore au-
 diuimus, nec absque gemitu referre No-
 bilitati tuae possumus facinus impium, horrendum

ac infandum, quod nuper in loco ditionis tuæ perpetratum fuisse audiuimus. Certiores facti fuimus ab hominibus, quibus fidem meritò habuimus; mortuo Plebano quodam loci qui Taruifa dicitur, in prouinciâ Carinthiæ, eum, qui à populo in eius locum electus fuit, Andream nomine, quo priuîm die Ecclesiam ingressus est, cùm in sacrario reperisset sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, id sacrilegâ manu correptum abieccisse in terram, & pedibus conculcasse; conuersumque ad eos qui aderant, in verba impia ac nefaria prorupisse. Quis tantam Dei & Saluatoris nostri iniuriam satis dignè conqueri ac deplorare possit? Superat scandali magnitudo, ac facti impietas, cùm dicendi vim, tum puniendi etiam facultatem: nulkum enim par tanto sceleri supplicium inueniri potest. Ac nos quidem, si is nefandus homo ditioni nostræ temporali subiectus esset, quâm grauissimum possemus, de eo supplicium sumeremus: sed cùm sub ditione tuâ sit, ad auertenda Dei flagella, qui in eos sauiturus esset, quorum negligentia tantum nefas impunitum relinqueretur, indicandum id Nobilitati tuæ duximus; hortantes, & sub diuini iudicij obtestatione monentes, vt Phinees zelo accensus exurgas, sicut Catholico & religioso Principe dignum est, ad tantam Domini & Redemptoris nostri iniuriam viciendam, & hominem tam sacrilegium comprehendi sine morâ iubeas; ac veritate compertâ tali sup-

plicio affici, per quod Dei ira, tum in habitatores loci, in quo tantum facinus admissum est, tum in omnes qui illud punire neglexerint, imminens, expietur. Eius autem, perinde ac si laicus esset, puniendo tibi & Magistratibus tuis tenore praesentium plenam concedimus facultatem. Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxi. Ianuarij, m. d. L X V I I I . Pontificatus nostri anno tertio.

E P I S T O L A II.

Vltimum supplicium subituris, pridie quam illo afficiantur, post confessionem Sacerdoti ritè factam, Domini corporis viaticum administrari iubet. Vide lib. II. cap. III. Vitæ PII V.

Venerabili Fratri Ioanni Baptiste, Archiepiscopo Rossanensi, nostro & Sedis Apostolicæ in Hispaniarum Regnis apud Regem Catholicum Nuntio.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Relatum est nobis, non permitti in ipsis Hispaniæ partibus, ut à Iudicibus temporalibus propter delictorum grauitatem capitibus damnati, post confessionem Sacerdoti factam, sacram Eucharistiae Sacramentum accipiant. Id nos eis minimè denegandum esse censemus; cum Christianæ

stianæ charitati magis conueniat, eos ad resistendum tali tempore fortius diabolicis temptationibus sacrâ Communione muniri; ut, perituro corpore, saluti animæ, quantum fieri potest, subueniatur. Itaque hunc abusum, qui sacris etiam Canonibus repugnat, tolli cupientes, Fraternitatem tuam de hac re cum charissimo in C H R I S T O Filio nostro Rege Catholico agere volumus, eiique significare, placere nobis, ut supplicium ultimum subituris, pridie quam illo afficiantur, post confessionem Sacerdoti factam, Dominici Corporis viaticum concedatur. quod per totam Hispaniam, & alias Provincias & loca ditionis suæ, hortaberis eum, ut, sicuti eius pietate dignum est, posthac iubeat obseruari. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Pislatoris, die xxv. Ianuarij, M.D.LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

E P I S T O L A III.

Puerum in Episcopum eligentium postulationem rejecit, legitimam idonei viri electionem diutius non differri iubet; alias id suâ auctoritate faciendum denuntiat. Vide harum Epist. lib. I. Epist. XIV. & XV.

Dilectis Filiis, Decano & Capitulo Ecclesiae Halberstadensis.

Dilecti filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Post acceptas litteras vestras, &

auditum benignè nuntium, qui eas attulerat, et si considerauimus diligenter nobiscum ea quæ proposuistis; nullo tamen pacto inducere animum potuimus, puerο quinque vel sex annorum administrationem istius Ecclesiæ committere, nimis repugnante conscientiâ nostrâ: nimisque graui scandalo totam Germaniam offensuri, neque eos modò qui nunc sunt, sed etiam posteros, si memoriarum prodiceretur, puerum, in quo nulla per ætatem esse potest earum rerum quæ à sacris Canonibus requiruntur, designatum, nobis postulationem vestram admittentibus, esse Pastorem & Episcopum Ecclesiæ, contra omnes Canones, contra Decreta Conciliorum; quam possemus rationem huius rei reddere æterno illi Iudici in tremendo iudicij die? Scimus quidem auum pueri Principem esse Catholicum; scimus, quoad viueret, non defuturum ei Ecclesiæ, ad defendendum eius bona, illius auxilium ac patrocinium: sed quâ iam ætate sit, nostis. Is prætereà puer, vnicus illi nepos est. Ne illius quidem domui expedit, nepotem suum vnicum temporalium Ecclesiæ illius bonorum causâ (cùm nec ipse intelligat quid agat, nec quisquam hominum diuinare possit quid acturus sit, si, Deo dante, ad annos adolescentiæ peruererit) rebus Ecclesiasticis immisceri, non sine Dei Omnipotentis, ut verendum est, indignatione. Cùm autem iamdiu ipsa Ecclesia vacet, nec sine magno eius detimento differri

differri possit diutiis electio noui Episcopi in locum demortui: et si pro nostro iure, postquam vos prioribus nostris litteris moniti, tamdiu cessaatis eligere seu postulare personam idoneam, possemus quem nobis placeret Episcopum & Pastorem illi praeficere; tamen benignius vobiscum agere volentes; vos iterum hortandos duximus ac inonendos, ut, diligenter attendentes periculum in quo Ecclesia versatur, officij vestri memores, omni excusatione omisssâ, eâ quâ debetis concordiâ, Deum tantum præ oculis habentes, eligatis vel postuleatis aliquem secundum sacros Canones ætatis legitimæ, vitâ & fide atque usu rerum idoneum ad ipsius Ecclesiæ regimen. Ad quem eligendum vel postulandum vobis, postquam has litteras acceperitis, praefigimus spatium trium mensium, pro termino peremptorio. Intra quod tempus si eligere vel postulare neglexeritis, nos iure nostro utemur, ac, sicut Deus nobis inspirauerit, ipsi Ecclesiæ prouidebimus; & conscientiam nostram, quæ longiorem moram ferre non potest, exonerare curabimus. Proinde dum etiam nunc vobis permittitur, officio vestro fungimini; & de diuino cultu atque animarum salute præcipue solliciti, de temporalibus vero bonis sollicitudinem in Deum projcientes, sperate etiam ad ipsa bona temporalia tuenda, non modò diuinam opem adfuturam, sed ne humanum quidem auxilium vobis defuturum. Datum Romæ apud S. Petrum

trum sub annulo Piscatoris, die III. Februarij,
M.D.LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA IV.

Vt Episcopum hæreticum, qui indignè occupabat Ecclesiam, dimitti curet, Regem Poloniæ hortatur. Vide lib. III. cap. x. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sigismundo Augusto, Regi Poloniæ Illustri.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Maiestatis tuæ laudi gloriaeque pro paternâ nostrâ benevolentâ fauentes exspectauimus, & futurum etiam sperauimus, ut ipsa tantum illud scandalum deChiouensis Ecclesiæ Episcopo tolleret, &, ne tam infamis hæreticus Ecclesiam illâ diutiùs detineret, & tamquam Episcopus & Regni Senator publicis conuentibus intercesset, prouideret. Etsi autem intellectimus ex proximis litteris Maiestatis tuæ, quantoperè periculosem putet, & hoc & alia Regni sui sanare mala, quæ quo-ruindam negligentiam nimis creuisse, & corroborata fuisse queritur: tamen, ne obijci vñquam nobis possit, quod tua Maiestas nunc aliis forsan imminentibus obijcit, quod negligenter officio nostro functi simus; desistere nolumus, quin ad tantum scandalum tollendum Maiestate tuam iterum horte-

hortemur & excitemus. Fallitur enim, si huiusmodi scandalum tolerando ac dissimulando, Regni sui quieti & tranquillitati sese consulere putat. Non posse hæreses simul cum Catholicæ Religionis cultu in eodem Regno tolerari, illud ipsum exemplum Regni Franciæ, quod Maiestas tua affert sui excusandi causâ, documento est. Si superiores Reges Franciæ, dissimulando & tolerando, id malum crescere passi non fuissent; facile extirpare hæreses, & Regni sui paci & quieti consulere potuissent: negletis prædecessorum nostrorum paternis horrificationibus, dum istiusmodi carnis prudentiam nituntur, sublatam pace, quæ sine unico rectæ veræque Religionis cultu manere non potest, Regnum illud olim adeò florens & tranquillum, miserandum in modum perturbatunt, & in extremum periculum adduxerunt.

Nam quòd Maiestas tua de zizaniis non euellendis, propter periculum euellendi simul tritici, Domini & Saluatoris nostri dictum, non ita, ut intelligit ipse, intelligendum affert; mallemus eius meminisset, quod idem Saluator noster de Regnorum in se diuisorum futurâ desolatione adeò aperte & perspicue dixit. Quæ verò diuisio detestabilior, quæ perniciosior Regnis ac populis existere potest, quam de Religione dissensiones atque dissidia? Si scandalum adeò creuerunt, vt scribis, vt spes non sit, adeò facilè omnia simul tolli posse; at aliqua co-

rum, quæ tolli possunt, tollenda sunt: cuiusmodi
hoc appellati Chiouensis Episcopi. Quo ab Eccle-
siâ illâ auulso, nequaquam timendum est, ne con-
uellatur status Regni. Facilè Maiestas tua illum, ut
eam Ecclesiam dimittat, auctoritate suâ regiâ ad-
ducere poterit. Quod ut faciat, eam iterum pater-
nè hortamur; & vehementer rogamus, consulat fa-
mæ suæ, consulat Dei Omnipotentis honori, & il-
lius Ecclesiæ atque animarum saluti. Sed si facere
diutius recusauerit, cogemur ipsi aduersus illum
pseudo-Episcopum secundum sacros Canones age-
re, ex necessitate cum Maiestate tuâ; ne nostro ipsi
quoque desimus officio, quod sine graui Dei & ho-
minum offensione prætermittere non possumus.
Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscato-
ris, die xxvi. Martij, m. d. LXVIII. Pontificatus
nostrî anno tertio.

E P I S T O L A V.

Læsam in Poloniâ Ecclesiasticam libertatem defendi curat.
Vide lib. III. cap. x. Vitæ PII V.

Charissimo in C H R I S T O Filio nostro, Sigis-
mundo Augusto, Regi Poloniæ Illustri.

CHarissime in C H R I S T O Fili noster, salutem &
Apostolicam benedictionem. Cùm audia-
mus in Regno tuo Ecclesiasticam libertatem mul-
tis

tis modis lædi atque imminui, certum quidem habemus, id contra voluntatem tuæ Maiestatis admitti: sed, si diutiùs talia dissimulentur, hominum improborum licentiam indies longiùs progressuram esse videmus. Itaque Maiestatem tuam, pro commisso nobis officio, & paterno erga ipsam amore, hortandam in Domino, & excitandam ac rogandam duximus, ne patiatur talem temeritatem crescere; sed cùm animæ, tum existimationi suæ diligentius consulat. Omnibus quidem sua iura seruanda sunt; sed ab Ecclesiis præcipue, Ecclesiasticisque personis, prohibendæ sunt iniuriæ ac propulsandæ, cùm eæ vel maximè ad Dei & Saluatoris nostri iniuriam contumeliamque redundant, ac furorem eius prouocent. Semper Catholici ac sapientes Reges ac Principes Clericis, propter diuini nominis gloriam, patrocinium suum præstare consuerunt, & pro Ecclesiasticâ libertate se tamquam murum opponere. Qui verò eam opprimi patiuntur, serò, posteaquam id sibi & suis rebus perniciosum fuerit, sentiunt. Si non hæresum pestilentia per Regnum tuum diffusa esset, hæc hæresum origo, hoc violandæ Religionis initium futurum fuit. Potes etiam nunc, charissime Fili, potes reprimere tales audacias, & huiusmodi licentiam improbis eripere. Nondum adeò sectæ hæreticorum creuerunt, quin multò maior pars populorum Regni tui in officio maneat. Vtere modò potestate tibi à

Deo datâ, & Cleri ac Sponsæ eius Ecclesiæ cauissim audaciter suscipe ac tuere. Minus, quâm forsitan metuas, audebunt, vbi Regem pro Clero & Ecclesiis stare videbunt. Magna est Regis auctoritas, magna celsitudinis Regiæ obseruantia. Non contemnetur Rex, nisi mirâ patientiâ suâ se contemni ac despici sinat. Nec est ferè quisquam tam malus, qui non Regis gratiam malit cum securitate, quâm iram & offensionem eius cum periculo. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VII. Maij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

E P I S T O L A VI.

*Ecclesiasticam libertatem defendit. Vide lib. vi.
cap. VIII. Vitæ PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Emanueli Philiberto, Sabaudiæ Duci.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Cogit nos munus, nobis à Deo licet indignis iniunctum, id diligenter agere & curare, ut locis & hominibus Ecclesiasticæ libertatis ius & priuilegium habentibus sua immunitas inuiolata seruetur. Quod quidem tam debitum & necessarium officium si prætermitteremus, nec apud Deum nec apud homines nos excusare posse.

possemus. Solemus sanè, cùm quidpiam contrà eam alicubi fieri audimus, non minùs eorum caussâ qui culpam talem admittunt, aut admitti patiuntur, quàm eorum qui lèduntur dolere. Qui enim in hoc genere alios lèdunt, suam quoque ipsorum salutem (quod multò maius detrimentum est) lèdunt, & in periculum adducunt. Ad aures nostras peruenit, incolas loci Verra vocati, & aliorum quorundam locorum iuris Astensis Ecclesiæ, à ministris & officialibus Nobilitatis tuæ grauibus & variis oneribus iniungendis compelli ad soluendam partem pecuniæ, quæ donatiui nomine à subditis tuis aliquot abhinc annis exigitur; cogi eos præterea milites fieri, & pecuniâ suâ emere quædam armorum genera, multisque aliis rebus libertatem eorum imminui. Molestè quidem tulimus, si res ita se habet, eos huiusmodi incommodis affici; sed pro paterno amore, quo salutem & famam Nobilitatis tuæ diligimus, non minùs hæc nobis tuâ ipsius caussâ displicuerunt, quem Deo per omnia placere, & cuius nomen vbique gloriosum esse cupimus. Cùm enim libertas Ecclesiastica violatur, non tam homines, quàm Deus ipse, qui Ecclesiæ suæ parci, & iura sua seruari vult, violatur & grauiter offenditur. Non paruâ labe eorum fama, qui talia admittunt, vel admissa dissimulant, maculatur. Quia igitur, cùm talia non facile credere possemus, nisi veritate priùs inquisitâ, loca illa ad Ecclesiam Asten-

sem pertinere comperimus, eamque ob caussam non
debere locorum illorum incolis huiusmodi onera
imponi; Nobilitatem tuam paternè admonendam
duximus, vt cum diuini honoris caussâ, cuius zelum
& curam te habere semper cognouimus, tum pro
perpetuâ tuâ erga sanctam hanc Sedem reuerentiâ,
prohibeas ac vetes, ne in posterum illorum locorum
incolæ huiusmodi onera subire cogantur; & quid-
quid contra libertatem eorum ad hoc tempus
gestum est, reuoces, suamque illis locis immunita-
tem, sicut æquum est, incolumem conserues. Quod
si Nobilitas tua ius aliquod in illis locis se habere
existimat, caussam suam docendos nos curare pote-
rit; ab eiusmodi interim oneribus abstinentendo.
Quod vt primo quoque tempore faciat, eam hor-
tamur; vt auditis, quæ pro eius caussâ dicta fuerint,
statuere possimus, an illi homines iustum querendi
caussam habuerint. Datum Romæ apud S. Petrum
sub annulo Piscatoris, die VIII. Maij, M.D.LXVIII.
Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA VII.

*Abbatis Claræ-vallis Cardinalatum suscipere pro suâ mo-
destiâ recusanti, ut electioni acquiescat, iterum præ-
cipit in virtute sanctæ obedientiæ. Vide lib. VI.
cap. IX. Vite PII V.*

Dilecto

Dilecto Filio Hieronymo, Abbatи Claræ-vallis, electo S. R. E. Cardinali.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Lectis litteris tuis, & cognitis rationibus, quas attulisti, cur tibi commodius esse existimes manere in Ordine tuo, quam suscipere munus, ad quod te superioribus diebus de consensu Fratrum nostrorum promouimus; modestiam quidem & probitatem tuam amauimus, sed excusationem non esse accipiendam duximus. Nam quod existimas promotionem hanc impedimento tibi fore, ad agendam curam Monachorum tuo regimini commissorum, & Monasteria, quae abs te visitari, ut à Claræ-vallis Abbatе, debent, visitanda; ea res sese aliter habitura est, quam censes. Cardinalatus enim dignitas adiumento potius erit ad officium illis tuum maiore cum auctoritate præstandum, & ea, quae Monasteriorum necessitas exposcet, agenda. De iis verò, quae in eo esse debeant qui ad hoc munus assumatur, quae tibi deesse scribis; laudamus quidem istam humilitatem tuam, sed non est tuum de te, quam sis ei muneri idoneus, iudicare. Nostro acquiescere iudicio debes, & ita cogitare, per ministerium nostrum te à Deo vocatum esse; quandoquidem te nec opinantem in curarum & sollicitudinis nostræ partem non sine diligentia delibe-

deliberatione assumpsimus, ad seruendum nobiscum Dei honori, & sanctam eius Ecclesiam tam graui & turbulento tempore regendam, qui potens est & ea quæ dedit tibi dona augere, & quæ in te requiri forsitan possint, addere: pro cuius obsequio & honore nulos debes vel animæ vel corporis labores subterfugere; sed eius vocationi, confusus ipsius gratiæ & auxilio, humiliter obedire. Debés verò etiam, sicut charitatis officium postulat, vicem nostram dolere, qui hac ætate onus multò grauius sustinemus: ad quod ferendum tuâ, & tui similiūm ope indigemus. Accepto igitur, quod ad te misimus, huius honoris insigni, omni excusatione omisâ, constitutis priùs quam breuissimo tempore poteris Monasterij tui rebus, ad pileum rubrum, summum eiusdem dignitatis insigne, à nobis ipsis accipiendum, fac te ad nos primo quoque tempore conferas. Quod ut facias, in virtute sanctæ obedientiæ tibi mandamus. Ad nos autem cum, Deo iuuante, peruerteris, tum non modò in uniuersum de Religione constituendâ tecum communicabimus, sed de eâ propriè in Cistertensi Ordine, in quo penitus propè collapsa videtur, restituendâ. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VIII. Maij, M.D.LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA VIII.

Cæfarem, ut Ecclesiæ Tridentine iura defendat, hortatur. Vide lib. III. cap. VII. Vitæ PII V. & infra huins libri Epist. XXIV. & XXV.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Maximiliano II. Romanorum Imperatori.

Charissime in CHRISTO Fili o noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Exponi nobis curauit venerabilis Frater, Episcopus Tridentinus, Cardinalis Madruti*s* appellatus, magnâ sanè cum modestiâ, quantoperè cupiat dilecti Filij nobilis viri Ferdinandi, Archiducis Austriae, germani tui, gratiam & benevolentiam obtinere, ac nullam cum eo controuersiam habere. Queritur autem, factum esse nonnullorum prauorum suasorum impulsu, vt quædam tentari cœperint contra centrum & amplius annorum consuetudinem, vt dicit, per quæ Ecclesiæ suæ iura maximâ ex parte minuantur. Sanè quò magis pium & Catholicum Principem, & maiorum vestrorum inclytæ memoriae Principum similem, ipsum Archiducem nouimus; eò magis mirati sumus, ab eo talia tentari. Illud quoque cogitamus, rem hanc nimis mali exempli esse. Si enim tam Catholicus Princeps manus Ecclesiarum bonis admouebit; quid alios facturos

esse sperandum est? Sed cum probitatem eius cognitam habeamus, hoc factum culpâ aliquorum esse persuasum habemus; qui gratiam eius aucupantes, Deum offendere non verentur, dum Principi suo placeant. Illud planè credimus, Maiestati tue non placere, isto modo agi, nec iure peti, quod legibus & iudicio obtineri possit. Si Archidux aliquod se ius habere existimat, leges habet, quibus agere potest: habet Maiestatem tuam, cuius arbitrio ea controuersia componi poterit. Quocircà Maiestatem tuam hortamur in Domino & rogamus, ut auctoritatem suam interponat, & fratrem suum ab ullâ vi adhibendâ, & pro Cæsareâ & pro fraternâ auctoritate, deducat; cum nihil tam contrarium iuri sit, quam vis: quam qui vtuntur, non intelligunt, se ius suum in iniuriam conuertere. Consulat pro suâ pietate & sapientiâ, fratri sui existimationi, nec bonum ejus nomen hac labe pollui patiatur. Det hoc etiam Maiestas tua sanctæ Sedis Apostolicæ reuerentiæ, ut ab huiusmodi factis eum dehortetur, quæ necessariam dignitatem ipsius Sedis essent violatura. Curæ quidem est nobis, sicut esse debet, ut Ecclesia illa in possessione bonorum suorum permaneat; sed pro paterno amore nostro erga ipsum Archiducem, existimationi quoque & famæ eius consultum cupimus. Hac autem eadem de re Nuntio nostro mandauiimus, ut quam diligenter tecum agat. Non minore nos molestiâ, quam ipsum Episcopum,

scopum, tuæ Maiestatis maximum cultorem, liberabis, si auctoritate tuâ hæc controuersia sedata fuerit. Ad quam componendam ut incumbas, Majestatem tuam, quanto possumus studio, iterum hortamur ac rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xv. Maij, M.D.LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA IX.

De sacrosanctâ Communione sub vtrâque specie laicis nullo modo concedendâ. Vide lib. vi. cap. viii. Vitæ PII V.

Vener. Fratri Urbano, Episcopo Patauiensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores nos fecit Nuntius noster, qui apud Serenissimum Imperatorem electum residet, se abs te consultum fuisse super Communione sub vtrâque specie, vtrum eam Diœcesanis tuis efflagitantibus concedere deberes: misit etiam scriptum, in quo, quæ in concedendâ aut denegandâ eâ re commoda & incommoda essent, diligenter complexus es. Placuit nobis zelus, quem in hac re significasti: laudamus etiam prudentiam tuam, quod de re tam graui nihil temerè agendum putasti: sed Apostolicæ Sedis Nuntium, hoc est, per eum Scdem ipsam Apostolicam consulueristi. Sed

nos, consideratis nobiscum attentiùs iis quæ abs te proposita fuerunt, in eâdem sententiâ mansimus, in quâ etiam tum, cùm à Prædecessore nostro ea licentia efflagitata atque expressa fuit, fueramus; non esse hac in re recedendum à tam vetere, & à tot sanctis Patribus approbato & sanctissimè retento Ecclesiæ Catholicæ instituto: nec deberè te, vel quemquam alium, moueri leuium quorumdam postulationibus inconsultis: qui, si verè Catholicî essent, sanctam Matrem Ecclesiam magis reuererentur, neque eius disciplinam & ritus tam temerè abiijcerent; & verè Catholicos potius, quam hæreticos horum temporum, in vsu tam diuini ac venerabilis Sacramenti sibi imitandos esse statuerent. Si sub vnâ specie perinde Christum integrum ac sub vtrâque sumi credunt, sicuti credere debent, cur vnâ specie contenti non sunt? cur immutari ritum Ecclesiæ adeò antiquum, & ab omnibus Catholicis nationibus per tot sæcula obseruatum, volunt? Si non credunt, hoc ipso Catholicos se nomine tantum esse, re ipsâ autem cum hæreticis sentire ostendunt. Nam si verè Catholicî essent, nullo pacto sibi cum hæreticis, ne de cærimoniis quidem, conueniendum esse putarent. Itaque metus ille, ne, denegato eis vsu sacri Calicis, ad hæreticos transeant, te mouere non debet. Si enim id facturi sunt, iam eos, certum habeas, non esse purâ nec sincerâ fide, nec pro veris Catholicis habendos. Quamobrem debes,

debēs, Frater, primum illud enīti, ut populus tibi
commissus retinendū sibi esse statuat potius Ec-
clesiæ Catholicæ antiquissimum & sanctissimum
ritum, quām eum, quo hæretici vtuntur. Si hor-
tando & monendo nihil profeceris; tu tuo te officio
satisfecisse intelligere debebis. Quisquis recesserit,
non tuā, sed suā culpā recesserit. Atque in hac sen-
tentia adeo constanter & fortiter manere debes, ut
nullius iacturæ aut periculi metu ex eā te dimoueri
paciare; etiamsi temporalia bona amittenda essent,
etiamsi subeundum esset martyrium. Pluris talis
constantia præmium æstimare debes, quām quan-
tasuis opes & temporalia bona: martyrium vero
adeo non est subterfugiendum homini verè Chri-
stiano & Catholicō, ut sit etiam expetendum, & in-
singularis beneficij loco à Deo accipiendum; & felix
habendus sit, quicumque dignus habitus fuerit, qui
pro Christo, & pro eius sanctissimis Sacramentis
sanguinem effundat. Datum Romæ apud san-
ctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvi. Maij,
M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA X.

*Ne laici, quauis dignitate sint, in Ecclesiarum Sacellis
maioribus, vel in Choris, aut Presbyteriis, dum diuina
celebrantur Officia, sedere seu stare permittantur.
Neque mulieres, cuiusvis gradus sint, virorum aut
feminarum Monasteria ingredi audent.*

Dilecto Filio nostro Henrico, Tituli sanctorum quatuor Coronatorum Presbytero Card. Portugalliae Infanti, Apostolicæ Sedis Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Inualuisse hunc in Ecclesiis Regni Portugalliae, tam cathedralibus quam aliis, secularibus & regularibus, abusum audiuimus, ut homines nobiles & alij laici, dum diuina Officia celebrantur, in ipsis Capellis maioribus & Choris sedere & state inimicè vereantur, non parum impedientes Ministros ipsarum Ecclesiarum in Officiis celebrandis. Quod quidem licet vetitum fuerit decretis Prouincialium Synodorum; tamen multi, sicut accepimus, id sibi licere putantes propter licentias per importunitatem, aut forsan falli suggestionem, à Sede Apostolicâ impetratas, talia decreta negligunt. Cùm igitur talis abusus, qui diuinum cultum non parum turbat, tollendus, & debitus in Ecclesiis decor, præsertim tempore diuinorum Officiorum, seruandus sit; Circumspectioni tuæ præsentium tenore mandamus, vt, non obstantibus quibuscumque huiusmodi licentiis, sub grauibus pœnis auctoritate Apostolicâ prohibeas & interdiccas, ne vlla sæculatis persona, quacumque dignitate præfulgeat, dum diuina celebrantur Officia, in Capellis maioribus & Choris dictarum Ecclesiarum sedere aut

aut stare audeat: & quod de hac re statueris, diligenter cures & facias obseruari, etiam implorato, si opus fuerit, brachij sæcularis auxilio. Illud non parum mirati sumus, quod relatum fuit nobis, multas mulieres post confirmationem Decretorum sacri Concilij Tridentini, à Generalibus Ordinum sancti Dominici, sancti Augustini, sancti Francisci, Cisterciensis, beatæ Mariæ in monte Carmelo, & forsan aliorum, expressisse licentias & facultates ingrediendi Monasteria Monialium eorumdem Ordinum: alias verò concessis ab Apostolicâ Sede, ante confirmationem ipsius Concilij Tridentini, contra eius Decreta vti. Quæ res cùm magnopere impeditat obseruantiam regularem, & quietem ipsarum Monialium turbet; tolli hanc quoque nimiam licentiam volentes, & ea quæ Concilium Tridentinum salubriter statuit atque decreuit, ne mulieribus virorum, mulierumve viris ingredi Monasteria licet, iniuiolabiliter obseruari mandamus; & præcipimus, vt omnes huiusmodi licentias, etiam ab Apostolicâ Sede ante confirmationem Tridentini Concilij concessas, sub censuris & poenis, quibus tibi visum fuerit, eadem auctoritate reuoces; & quod Tridentinum Concilium super hac re statuit, diligenter facias, sicut de pio zelo tuo confidimus, obseruari. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvii. Maij, m. d. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XI.

Regem Portugalliae post annum etatis sue XIV. Regni gubernacula suscepisse gratulatur, atque ut in administratione optimis suorum consiliis acquiescens probè se gerat, in primisque pietatem in Deum, & augendæ propagandæque Christianæ Religionis studium propositum habeat, hortatur.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sebastiano, Portugalliae & Algarbiorum Regi.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Lætum admodum nuntium attulerunt nobis litteræ tuæ die tertią Martij datæ: ex quibus cognoscimus, Maiestatem tuam, cum iam ad annum XIV. etatis suæ peruenisset, accepisse die festo sancti Sebastiani, & eodem natali suo, administrationem Regni ac Dominiorum suorum, à dilecto Filio nostro Henrico, Cardinali, patruo suo magno: cuius summâ fide, virtute, prudentiâ ac diligentia ad id tempus feliciter administrata fuerunt. Egimus gratias Deo, qui te optimâ disciplinâ, & verè paternâ curâ ipsius Cardinalis imbutum & institutum ad eam etatem perduxit, ut iam per te subiectos tibi populos & nationes regere possis. In quo munere te usurum, sicut semper facere debebis, Serenissimæ Reginæ auiæ,

auiae, & eiusdem patrui prudentissimis fidissimis
que consiliis, planè confidimus; & auguramur, re-
sponsorum esse laudibus maiorum tuorum, inclytæ
memoriæ Regum. Quorum cùm alias præstantis-
simas virtutes, & gloria tibi ad imitandum pro-
posita habere debebis exempla, tum præcipue pie-
tatem erga Deum, & studium augendæ & propa-
gandæ Christianæ Religionis. Ad quam propagan-
dam quanto vehementius incumbes, tantò magis
diuinum tibi semper aderit auxilium; & res om-
nes, quas ages aut aggredieris, feliciter succendent.
De deuotione & obsequio, quæ nobis & huic san-
ctæ Sedi, maiorum tuorum exemplo, præstitu-
rum omni tempore profiteris, Maiestatem tuam in
Domino plurimùm laudantes: expectare te ipsum
quoque à nobis, & ab ipsâ sanctâ Sede, volumus
eximiām quamdam charitatem; & quantum ipsius
Sedis dignitas patietur, in tuis exaudiendis precibus
benignitatem. In communi illâ reuocatione iuris-
patronatum à fel. record. Pio Papa IV. prædeces-
sore nostro concessorum, non sine grauibus &
iustis cauissimis à nobis factâ, quod te aequo animo tulisse
scribis, gratiam tibi quoque à Deo factam fuisse; de-
uotionis erga Sedem Apostolicam tuæ magnum si-
gnum das, cùm eius iudicio, sicut filio ac moderato
Rege dignum est, humiliter acquiescis. De Mona-
steriis autem Regni tui, quorum regimen anteà per-
petuum esse solebat, ad triennale regimen rectioris

administrationis cauſſâ reductis, grātum nos feciſſe
Maiestati tuæ, gaudemus. Datum Romæ apud san-
ctum Petrum ſub annulo Pifcatoris, die xxvi. Maij,
M. D. LXVIII. Pontificatus noſtri anno tertio.

EPISTOLA XII.

*Adolescentem Regem optimis magni patrui Cardinalis,
& Reginæ Catharinæ eius aviæ, consiliis in Regni ad-
ministratione adiutum iri confidens, id ſedulò fieri
commendat.*

Dilecto Filio noſtro in C H R I S T O, Henrico
Cardinali Portugalliaæ.

Dilecte Fili noſter, ſalutem & Apostolicam
benedictionem. Chariflimum in C H R I S T O
Filium noſtrum Regem ad eam ætatem perueniſſe,
vt iam Regni, quod ſummâ fide, curâ & diligentiâ
tuâ ad hoc tempus administratum fuit, abs te ad-
ministrationem acceperit, libenter admodum cog-
nouimus, & Deo gratias agimus; quod is ſpeim affe-
rat, cùm reliquis virtutibus, tum pietate erga Deum,
& obſeruantia erga sanctam Sedem, ſimilem ſe fore
maiorum fuorum inclytæ memoriae Regum. Quod
eo magis de eo ſperare poſſumus, quia non ſolū
quo genere ortus ſit, ſed etiam quali curâ & diligen-
tiâ educatus & iſtitutus fuerit, nouimus. In his au-
tem Regni ſui initiiſ, quod ei vna cum chariſlimâ
in

in CHRISTO Filiâ nostrâ Reginâ auiâ suâ tu adfuturus sis, id magnopere laudamus, & expedire putamus. Quibus enim melioribus consiliis tenera adhuc eius ætas niti potest, quâm vestris, quorum utriusque genere quidem nepos est, charitate autem filius? Ille verò plurimum Deo debet, quod vos ambo eâ, quâ decet, concordiâ inter vos, communique consilio, actus eius sitis, donec ætas eius ita postulauerit, directuri. Quod actiones quasdam nostras laudibus effers, eas quidem tibi probatas esse gaudemus: sed si quid agimus quod laudandum sit, totam Deo laudem tribui cupimus, à quo bona cuncta procedunt. Cuius auxilium, infirmitatis nostræ nobis concij, & tuis & aliorum piis orationibus nobis implorare vehementer cupimus, ut tantum onus, quod vires nostras longè superat, sustinere possimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvi. Maij, M.D.LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XIII.

Simoniacam prauitatem omnino cauendam esse præcipit.

Eodem exemplo scripsit ad Archiepiscopos Mechlinensem, Cameracensem & Traiectensem; & ad Episcopos Buscoducensem, Ippensem, Middelburgensem, Harlemensem, Tornacensem, Atrebatensem, Audomarensem & Namurensem.

Episcopis per Flandriam constitutis.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Quàm graue, quàm detestandum sit Simoniacæ labis crimen, quæ prima contra Ecclesiam hæresis prodiit; cùm Apostolorum Principis in eum, à quo & initium & nomen sumpsit, prolata sententia declarauit, tum illa Redemptoris nostri, qui mensas vendentium in templo columbas euertit, eosque reiecit, seueritas indicauit. In eo genere multa in istis partibus admitti, ad dignitates præcipuè & beneficia Ecclesiastica obtainenda, multis referentibus, non sine graui dolore audiuiimus. Quod si ita est, necesse est operam dare, vt tantum scandalum tollatur. Itaque pro commissi nobis officij solicitudine Fraternitatem tuam horramur, vt, quod ad eos qui sibi subiecti sunt attinet, diligenter ac sedulò huius rei inquirere studeat veritatem; & quos comperit quacumque huius criminis labe pollutos, Dei tantùm honorem ante oculos propositum habens, in eos animaduertat, secundùm canonicas sanctiones, & Decreta sacri Concilij Tridentini. Ad quod vitium resecandum, si, quantum speramus, zelus tuæ Fraternitatis exarserit, & Deo munus gratissimum offeres, & ad aliorum ædificationem, quantoperè domus Domini decorem diligas, apparebit. Datum Romæ apud S. Petrum

sub

sub annulo Piscatoris, die v. Iulij, M. D. LXVIII.
Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XIV.

Catholicos in officio Religionis continendos, lapsos ad fidem reuocandos, exequenda Decreta Concilij Tridentini, prouinciales & diaecesanæ Synodos habendas, Clericorum Seminarium instituendum, bonos tantum & idoneos sacris Ordinibus initiandos, Hussitas, nisi resipiscant, non promouendos, interdictos libros cauendos, quæ per se agere non possit, per adiutorem consili curet, Archiepiscopum Pragensem hortatur. Vide lib. II. cap. I. Vitæ PII V.

Venerabili Fratri N. Archiepiscopo Pragensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Commissi nobis officij curâ compellimur, & ipsius Domini præcepto iubemur, Fratres in solitudinis nostræ partem vocatos confirmare, & excitare ad ea, quæ ad Catholicam Religionem tuendam, & Dominicas oves conseruandas, opportuna ac potius valdè necessaria esse noscuntur. Quantis laboribus sacrum Tridentinum Concilium incubuerit ad ea remouenda, quæ grauia populis scandala pariebant, ac propterea nouarum rerum cupidis hominibus ansam disseminandi noua & ab orthodoxâ fide aliena dogmata præ-

bebant; quamque salubribus Decretis idem multa statuerit, per quæ bono Ecclesiarum regimini, & saluti animarum consuleretur; ipsius Concilij acta declarant. Verùm inane tot labores euaderent, & nullum populo Christiano fructum afferrent, nisi quæ tam prouidè constituta fuerunt, in usum & consuetudinem eorum operâ, quorum id officium est, adducerentur. Proinde, licet Fraternitatem tuam officio suo, quantum poterit, minimè defuturam esse putemus; tamen, ne ipsis nostro desimus, cohortandum te in Domino duximus, ut ad Catholicorum reliquias in vrbe Pragâ & aliis Bohemiæ locis conseruandas, & eos qui à rectâ fide seducti fuerunt, ad orthodoxæ Religionis cultum reuocandos, quanto maximè potes studio, curâ & diligentia enitaris atque elabores. Ad hæc verò efficienda, necesse est exequi te primùm id, quod ipsum Concilium decreuit, de Synodis celebrandis; sicuti in aliis locis & prouinciis, ad Dei laudem, non sine evidenti Ecclesiarum utilitate iam celebratæ fuerunt. Et quoniam in Bohemiâ maximam bonorum & idoneorum Sacerdotum penuriam esse constat, & Cleri inscitiam moresque corruptos plebem non immerito offendisse; necessarium est, ab te Seminarium in ciuitate Pragensi institui, ad alienam bonorum Sacerdotum, atque aliorum Ecclesiæ ministrorum sobolem: sicut venerabilis Frater Episcopus Olomucensis, celebratâ diœcesanâ suâ Synodo,

odo, iam in Ecclesiâ suâ instituit, cuius in tam sancto opere merito est laudanda industria. Sed & in aliis locis quam plurimis huiusmodi Seminaria instituta fuerunt, & quotidie instituuntur. & res ipsa declarat nihil à Concilio Tridentino prouidentius & vtilius statutum fuisse. Oportet igitur, te & ipsam Synodum primo quoque tempore celebrare, & Seminarium instituere, nec ullam aliam temporis opportunitatem expectare: talia Dei opera non possunt sine Dei offensione negligenter fieri. Probarit tuam in hac re piam sedulitatem maximè ipse pro suâ pietate Cæsar; si, priusquam Pragam veniat, haec abs te perfecta fuisse cognouerit. Nec verò difficile factu erit, inire rationem aliquam, quâ reditus Seminario attribuantur, quanti ad usus eius necessarios sufficient.

Illud quoque vel maximè prouidendum est, ut ad sacros Ordines promoueantur homines, quos non modò constet esse Catholicos; sed qui diligent examine adhibito, sicuti Concilium Tridentinum decreuit, probentur idonei: si qui autem minus apti propter litterarum inscitiam fuerint, admonendi erunt, ut litteris operam dent, quoad tantum proficiant, ut promoueri possint. Quòd si in Catholicis tantam diligentiam adhibendam esse Concilium statuit; intelligis profectò quam mali ac potius perniciosi exempli res sit, homines Hussitas, quamuis fore se Catholicos affirment atque promittant, in cuius-

cuiusquam gratiam ad sacros Ordines promoueri. Quis enim confidere possit, id quod promiserint, præstituros? Si qui tamen eorum fidem fecerint, sincerè se agere, & errores respuere velle, atque ex animo ad Ecclesiam redire; ij non priùs ad ullam erunt Ordinem admittendi, quam Hussitarum & alias omnes hæreses solemni more abiurauerint ac detestati fuerint; & per tantum tempus, quantum satis esse visum fuerit, Catholice viuendo, omnem hæreticæ labis suspicionem à se depulerint.

Præterea curare te oportet, vt in vrbe Pragâ aliisque Bohemiæ locis habeantur indices siue catalogi eorum librorum, quorum lectio prohibita fuit, vt Catholici noscant, à quibus libris abstinere debeant. Danda quoque opera erit, vt Decretorum Concilij exemplaria habeant, ex quibus salutarem Catholicae fidei doctrinam haurire possint.

Quia verò, sicut accepimus, tenui admodum valitudine vteris, & crebrò ægrotare soles, admoneamus, vt aliquem spectatæ fidei, probitatis & industriæ virum deligas, qui vicem tuam agat in eis rebus, quæ ad talium ministrorum munus pertinent; cuique ea quæ ipse vel morbo præpeditus, vel aliis occupationibus distractus, obire non poteris, fidenter possis committere: per quem vel per aliam Ecclesiasticam personam debebis Parochos ciuitatis dioecesisque Pragensis, & reliquum Clerum tuum diligenter visitare, & quæ in eis corrigenda ac refor-

manda

mandata fuerint, Dei tantum honorem, & aliorum salutem, ac tuam ipsius ante oculos propositam habendo, corrigere ac reformare. Cogitans igitur, charissime Frater, de animabus pretiosissimo CHRISTI Sanguinē redemptis, si culpā vel negligentia nostrā perierint, rationem à nobis acriter exacturum Redemptorem ipsum, æternumque Pastorem, tali sedulitate commissum tibi officium implere stude. Hæc, de quibus te admonuimus, & alia quæ saluti animarum utilia cognoueris, exequendo, & à Parochis tuis ac aliis in Bohemiâ curæ animarum præpositis, hortando, monendo, obsecrando, arguendo etiam & increpando, si opus sit, suum cuiusque ministerium ita implendum cura, ut pro lucro animarum, quæ acquisitæ fuerint, laudem potius & præmium tu & illi consequi, quam pro iacturâ earum, quæ incuriâ vestrâ, quod absit, perditæ fuerint, grauiorem sententiam metuere debeatis. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIII. Iulij, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA X V.

Reportatam in Belgio de hæreticis victoriam Duci Albae gratulatur; ipsumque ad eos bello profligandos, Catholiconque Religionem tuendam, hortatur. Vide lib. II. cap. II. Vita. PII V.

N

Dilecto

Dilecto Filio , nobili viro, Ferdinando
Toleto, Duci Albæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Ex litteris tuis die xxv.
Iulij datis, & ex dilecto Filio viro Ioanne à Zuniga
cognouimus , quām prosperē rem iterū aduersus
hæreticos, & eosdem Serenissimi Regis rebelles, ges-
seris. Benedictus Dominus , qui in tot curis & an-
goribus nostris , tam lātis nuntiis nos consolari di-
gnatur . Gaudemus Religionis Catholicæ cauſâ,
tam luculentam tibi victoriam à Deo donatam fuif-
fe: gaudemus charissimi in CHRISTO Filij nostri
Regis Catholici cauſâ. Tibi verò non ſolūm gra-
tulamur , cui prælia Domini prælanti tam manife-
ſtò ſupernum adest auxilium ; ſed etiam totius Ec-
clesiæ nomine gratias agimus, quòd nullis defatiga-
tus laboribus, nullis deterritus periculis , de eâ be-
nè mereri non defiſtis. Perge, dilecte Fili, his tam-
quam gradibus tibi viam ad ſempiternam gloriam
munire; &, ſicuti cœpisti, enitere, ut in prouinciis
iſtis Religionem Catholicam in pristinum ſtatū
redigas: cuius rei gloria omnium Ducum & Impe-
ratorum victorias ſuperabit. Saluum te & incolu-
men diuina Maieſtas conſeruet. Datum Romæ a-
pud ſanctum Petrum ſub annulo Piftatoris , die
xxvi. Auguſti, m.d.lxviii. Pontificatus noſtri an-
no tertio.

EPITO-

EPISTOLA XVI.

*Vt rem Christianam in India propagare reteque habere
curet, Regem Hisp^{an}iarum hortatur. Vide lib. III.
cap. v. Vite PII V.*

Charissimo in CHRISTO Filio, Philippo
Hispaniarum Regi Catholico.

CHARISSIME in CHRISTO Fili noster, salutem
& Apostolicam benedictionem. Cum oportet
nos pro officio pastorali, quod nobis licet in-
dignis commissum fuit, curam habere, non solum
eorum qui fidem Christianam suscepereunt, sed eo-
rum etiam qui ad eam suscipiendam facile adduci
possunt, veluti populorum Indiæ, qui ad Hispaniæ
Regnum nostris temporibus adiuncti fuerunt; ma-
gnoperè in Domino lætamur, te, ut Regem verè
Catholicum, sicuti à felic. record. prædecessoribus
nostris optatum fuit, qui eam orbis terrarum par-
tem maioribus tuis subigendam attribuerunt, eos-
que populos illorum fidei commiserunt, curasse,
ut sacrum Euangelium in illis prouinciis prædi-
caretur, ac fides Catholica propagaretur. Quod
etsi eo studio, atque èa sedulitate actum fuit,
vt Maiestas tua eo nomine magnoperè in Domi-
no collaudari potius debeat, quam hortationi-
bus excitari; conuenire tamen officio nostro duxi-
mus (postquam certiores facti fuimus de rectori-
bus admodum idoneis earum prouinciarum regi-

mini nuper destinatis) Maiestatem tuam rogare, ut populos illos ditionis suæ, hac occasione oblatâ, eis quâm diligentissimè commendare velit, ac præcipuè mandare, ut propagationi sanctæ fidei, & animarum saluti intenti sint. quarum rerum caussâ ea orbis terrarum pars ab initio ipsis maioribus tuis concessa fuit; vt, cùm ex laudabili eorum regimine qui illis præerunt, tum bonis exemplis eorum qui Christianam illis doctrinam tradent, iugum CHRISTI suaue & leue esse sentiant, neque ab illis ipsis opprimantur, qui eos tamquam teneras in vineâ Domini plantas alere ac fouere, & amorem in eis Christianæ Religionis accendere atque augere debent; & ea omnia caueantur, quibus ipsi offendit, & Christiana Religio detrimentum capere posset: qui autem nondum Christi fidem suscepereunt, ad eam suscipiendam, charitate & dexteritate adhibitâ, allicantur. Certum enim habeat Maiestas tua, ex propagatione Religionis suum quoque in illis partibus Regnum Deo propitio ac fauente firmatum & auctum iri, & sibi talium in eos populos & Religionem meritorum, non solùm in hac vitâ, sed in alterâ etiam, præmium paratum fore. De his autem rebus mandauimus Venerabili Fratri Archiepiscopo Rossanensi, vt cum tuâ ipse quoque Maiestate loquatur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XVII. Augusti, M.D.LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTO-

EPISTOLA XVII.

Vt Christianam Religionem in Indiâ propagari apud Regem Catholicum procuret, Didacum Cardinalem hor-tatur. Vide lib. IIII. cap. v. Vitæ PII V.

Didaco Cardinali Spinosæ.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quandoquidem Domino placuit, vt te in partem curarum & solicitudinis nostræ vocaremus, communicandum tecum duximus de re ad commissum nobis licet indignis munus, & propterea ad tuum quoque vel maximè pertinenti. Quid enim æquè ad officium nostrum pertinet, ac curare, vt orthodoxa Religio quām latissimè, diuini honoris & salutis animarum caussâ, propagetur? vt qui eam pridem iam susceperunt, confirmentur; qui verò adhuc idolorum sunt cultui dediti, relíctis errorum tenebris, lucem veritatis respiciant. Cuiusquidem quò maiore desiderio tenemur, eò libentiùs audiuiimus, charissimum in CHRISTO Filium nostrum, Regem Hispaniarum Catholicum, lectissimos quosdam & probatissimos viros ad regendas Indiq; ditionis suæ prouincias destinasse. Quā in re planè declarauit dignam Rege verè Catholico voluntatem. Etsi autem Regem tantâ pietate & clementiâ præditum non egere hortatione nostrâ sci-

mus; quippe quem audimus suâ ipsum sponte, & pro ingenitâ sibi clementiâ multis illos populos oneribus subleuasse; quibus anteâ vexari & oppri-
mi miserandum in modum consueuerant; tamen volumus, ut eum, post laudem debitam nostris ver-
bis hoc nomine tributam, dexteritate quâ decet,
horteris, ad perseuerandum in tam sancto proposi-
to suo propagandæ Religionis orthodoxæ. quæ qui-
dem vt propagetur, Maiestas eius pro suâ sapientiâ
intelligit oportere, si quæ onera restant, quæ tollen-
da sint, tolli; eosque populos ita tractari, vt gaudere
indies magis debeant, relictum à se idolorum cul-
tum, & CHRISTI iugum suaue ac leue suscep-
tum. Illud quoque, quantum fieri potest, curan-
dum esse, vt Christianorum, qui ex his Occidentis
partibus profecti in illas prouincias commigrarunt,
vitâ & moribus illos populos ædificant. Ita enim &
ipsi in fide Catholicâ confirmabuntur, & bonis eo-
rum exemplis ceteri ad agnoscendam veritatem al-
licientur. Quibus de rebus Maiestatem suam no-
stris verbis hortaberis, vt pia mandata sua renouare
dignetur: quæ quantò magis in hanc curam incum-
bet, tantò magis non solùm Diuini honoris cultum,
sed suum quoque Regnum, Deo fauente, stabiliet,
atque etiam propagabit. Mandato autem nostro Ve-
nerabilis Frater Archiepiscopus Rossanensis desi-
derium hoc nostrum pluribus exponet: cuius ora-
tioni fidem habebis. Datum Romæ apud sanctum

Petrum

Petrum sub annulo Piscatoris, die XVIII. Augusti,
M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XVIII.

*Fidem Catholicam in Provinciâ Peruanâ propagandam
curat. Vide lib. III. cap. v. Vitæ PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Francisco Toleto,
Proregi Provinciæ Peru in partibus Indiæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Magnoperè in Domi-
no gauisi sumus, ac Deo gratias egimus, cuius in-
stinctu factum non dubitamus, vt charissimus in
CHRISTO Filius noster, Hispaniarum Rex Ca-
tholicus, te ad regendam provinciam Peru destinu-
uerit: adeò præclara de tuâ virtute & in Catholicam
Religionem studio testimonia habuimus. Non
solum enim fideliter ac sedulò executuram te esse
confidimus, quæcumque à tam pio Rege mandata
habueris; sed facturum prætereà tuâ sponte quid-
quid præsens ipse expedire cognoueris, ad fidem or-
thodoxam in illis partibus propagandam, & quam
plurimas animas CHRISTO lucrandas. Ut vero, &
qui adhuc infirmi sunt, in fide confirmentur, & qui
idolorum cultores, CHRISTI fidem suscipiant, ne-
cessè est pro tuâ prudentiâ intelligas, illos ita regi
atque tractari debere, vt ipsi quidem diuinæ erga se
miseri-

misericordiæ beneficium indies magis agnoscant; infideles autem atque idololatræ eorum exemplo atque imitatione ad veritatem agnoscendam inuitentur. Illud quoque, quantū fieri potest, prouidendum est, ne eorum, qui ex his Occidentis partibus in eas prouincias commigrarunt, prauis moribus offendantur. Quibus in rebus exequendis & curandis, Nobilitas tua, etiam tacentibus nobis, intelligit, quantam habitura sit facultatem inferuendi Dei Omnipotentis honori simul & Regis gloriæ; sibi autem ingentis ab hominibus laudis comparandæ, nec minoris à Deo gratiæ incundæ. Nostram autem paternam benedictionem tibi impertientes, Venerabili Fratri Archiepiscopo Rossanensi, nostro mandato tibi pluribus verbis desiderium nostrum exposituro, fidem ut habeas, abs te petimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVIII. Augusti, M. D. L X V I I I . Pontificatus nostri anno tertio.

E P I S T O L A . X I X.

Cæsarem collaudat, quod Augustanam Confessionem non concesserit: ac terrena Regna Regumque studia ad cœlestis Regni adeptionem omnino conferenda esse demonstrat. Vide lib. III. cap. VI. Vitæ PII V.

Charissi-

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Maximiliano, Hungariæ ac Bohemiæ Regi Illustri, electo Romanorum Imperatori.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Lectis tuis litteris, quas in fidem Oratoris tui apud nos scripsisti, auditoque eius sermone quem nomine tuo nobiscum habuit; lectisque similiter his quas Legatus apud te noster ad nos dedit, quibus nos certiores facit, te non solum, quod ad Augustanam pertinet Confessionem, nihil noui concessurum esse; sed etiam prouinciales, qui ob eiusmodi Religionis caussam frequentes iam conuenerant, omnes domum suam dimisisse, & aliis qui conuenturi erant significasse, ne amplius conuenirent; magnam pro nostrâ in te paternâ benevolentâ & charitate animi lætitiam accepimus; eoque magis, quod & Nuntius apud te noster eodem tempore scripserat, te sibi pollicitum esse, quosdam hæreticos concionatores vicinis è vilis expulsurum. Ut enim cum primùm ad nos allatum est eâ de re, eò sumus vehementius dolore ac molestiâ affecti, quam & Christianæ Reipublicæ charitas, & officij nostri ratio, & propensa in te ipsum voluntas nostra exposcere videbantur: sic nunc, postquam de tē ac tuo in nos Apostolicamque Sedium studio atque animo audiuimus, de quibus numquam dubitauimus, atque audire cupiebamus,

O magn-

magnoperè in Domino gauisi sumus. Quod quidem gaudium nostrum ut sit perpetuum, assiduis precibus ab Omnipotente Deo postulamus; speramusque fore, vt tu, cuius in tuendâ Ecclesiæ dignitate præcipuæ partes esse debent, pro eâ Imperij, quam obtines, Maiestate, quotidie magis satagas peragere, quæ ad Ecclesiæ dignitatem eam conseruandam pertinent, quam maiores tui nobilissimi, & Romanæ Ecclesiæ in primis amantissimi Imperatores, conseruare pro viribus suis semper conati sunt. Quâ in re, sicut ea non desideramus abs te, quæ sunt supra vires tuas, sic ea quæ fieri præstarique possunt, magnoperè semper requiremus. Quæ quidem si tu, sicuti pro comperto habemus, tibi facienda esse duxeris, multò maiorem firmoremque filiis tuis seruatæ fidei in IESVM CHRISTVM Dominum nostrum, quam Regnorum hereditatem relinques. Nam terrena Regna, Fili charissime, perpetua non sunt, & sine animæ detimento amitti recuperarique possunt: imò verò eo animo à Regibus & Principibus omnibus obtainenda sunt, vt pro salute animæ, Religionis amore, & veræ pietatis studio, si occasio ita tulerit, & amittere parati sint, potius quam cælorum Regnum, quod & æternum est, & omnibus aliis Regnis, quantumuis magnis, præferendum. Hoc autem tantum abest, vt Imperiis & Principatibus conseruandis impedimentum aliquod afferre possit, vt nullâ meliori quam hac ratione conserua-

ri possint. Quodque te tamen facturum non dubitamus, extremum illud sit, si tu (quod te valde hortamur) facies id, quod & personâ tuâ, & fide iusserandoque dignum sit ; quodque expectatur ab eo, qui est præcipuus Ecclesiæ aduocatus ; nos te tamquam charissimum Filium omni nostrâ benevolentiatâ, amore voluntateque complectemur, sicuti semper complexi sumus : nihilque prætermittimus earum rerum, quas ad dignitatem Maiestatemque tuam augendam amplificandamque pertinere putabimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 1. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XX.

Vt quamprimum ritè consecrari se procuret, bonique Pastoris munera strenue præstans, mores Ecclesiasticamq; disciplinam restituat, electum Episcopum hortatur. Vide lib. II. cap. I. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, Melchiori, electo Episcopo.

Quò magis consecrationem Episcopo electo necessariam esse intelligimus, ad ea quæ ipsius ordinis & muneris maximè propria sunt, exequenda atque administranda ; eò amplius miratussumus, te ad hanc usque diem, rem tantoperè necessariam, tamque salutarem, distulisse. Quâ ex re pro nostro pastoralis officij munere, solicitâque om-

nium Ecclesiarum curâ, non potuimus non magnopè dolere ac tristari. Et quamquam Venerabilis Frater Marcus Suffraganeus tuus, nobiscum super hac re accuratè sanè locutus, nonnullas causas excusationesque huius tui facti nobis attulerit; tamen nulla earum nobis idonea visa est, & videtur, ob quam hæc ipsa tua consecratio, quam quidem multò antè fieri à te oportebat, vlo modo aut prætermitti aut longius differri possit. quia tamen omnes Venerabiles Episcopos Fratres nostros, teque inter eos, verè paternâ benevolentâ charitateque complectimur; idecò mansuetudinis indulgentiaeque nostræ non immemores, his nostris litteris te etiam atque etiam monendum duximus, vt, quod hucusque non fecisti, tibi primo quoque tempore facendum statuas. Hoc autem tempus sex mensium spatium, à die quo hæ nostræ litteræ scriptæ sunt, computandum, tibi eisdem nostris litteris præscribimus: quibus quidem sex mensibus elapsis, nisi Episcopus consecratus fueris; cogemur, de his remediis cogitantes, quæ & ratio nostri officij & Ecclesiæ tuæ cura à nobis exposcunt, ad depositionem tuam ab Episcopatu deuenire. Ad illud quoque, Domini vocis memores, eius quâ Petro ipsi Apostolorum Principi (ad cuius nos ministerium licet meritis impares Deus vocauit) Fratrum suorum animos confirmandos præcepit; hortamur, vt Pastoralis sollicitudinis non oblitus, in cuius partem vocatus es, oues fidei

fidei tuæ prouidentiæque commissas non solùm ipse
pascas, omnium exemplo virtutum, salutarique do-
ctrinæ pabulo, per te, & per Catholicos & Religio-
sos viros præbendo; sed etiam Cleri deprauatos diu-
turnâ vitiòrum consuetudine mores, & laicorum,
quoad eius fieri potest, sine personarum exceptione,
seuerè corrigendos cures: ut, relictis vitiis, quibus se
ac sacerdotale nomen dedecorantes, in summam in-
famiam adduxerunt, atque hac maximè ratione lai-
cos ipsos corruperunt, & à fide Catholicâ auerte-
runt, iuxta Apostoli sententiam sobriè, castè atque
honestè viuant. Si enim Clerici & Sacerdotes, cogi-
tantes vitam suam laicis ad imitandum maximè esse
propositam, ita viuere eaque agere studebunt, quæ
animatorum saluti eorumque muneri fideliter admi-
nistrandō conueniunt; futurum est, Deo iuuante,
qui bonis semper voluntatibus occurrit, ut hæretici,
cùm in Clericis ipsis ac Sacerdotibus nihil quod
reprehendere possint, inueniant, aliquando respi-
scant, atque ad cor redeant, & ad gremium sanctæ
Matri Ecclesiæ reuertantur. Hoc igitur, Frater,
præsta, hoc age; hæc noctes diesque meditare, hæc
assiduis hortationibus & monitis enitere, ut, quan-
tum in te erit, animabus tuæ curæ fideiisque creditis
Pastoralem curam vigilantiamque tribuas. Quod
quidem si feceris (quemadmodum te facturum esse
speramus) unicum tu quidem remedium ad sanan-
das hæreses, pietatemque ac Catholicam Religionem

reueocandam adhibebis ; sed & dignitati officioque tuo potissimum hac ratione consules, & ab Omnipotenti Deo nobisque præcipuam gratiam inibis. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXVIII. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

EPISTOLA XXI.

Ducem Albæ in Belgio contra hæreticos bellum feliciter gerentem commendat, eumque ad rem Christianam strenuè protegendam cohortatur. Vide lib. II. cap. XI. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Ferdinando
Duci Albæ.

Non facilè verbis consequi possumus, quanto perè in Domino delectati simus legendis litteris tuis, XXII. die Octobris datis : nam & ista tua variis in bellis, pro veritatis Catholicæ propugnatione, Sedisque Apostolicæ defensione gestis, meritorum tuorum commemoratio magnâ nos lætitia affecit, ut par est ; & apud nos non narrationis modò fidem, sed planè testimonij vim obtinuit. Quæ quidem omnia quainquam magnâ ex parte nobis nota erant, propterea quod & à te nobili viro, egregioque copiarum Duce, & in bellicis expeditionibus maximis, & propter iustissimas honestissimas

masque

masque Religionis tuendæ caussas suscep̄tis, gesta
erant; sic ut earum rerum nullo modo obliuisci sine
culpâ possemus: tamen gratissimum nobis fuit, &
ipsa quæ nos aut omnia aut pleraque meminimus,
ex tuis ad nos litteris recognoscere. Nihil enim
aut ad Ecclesiæ dignitatem glorioſius, aut ad a-
nimi nostri verè paternum in omnes homines af-
fectum iucundius nobis accidere potest, quām cūm
intelligimus, militares homines fortissimosque Du-
ces, qualem te esse & anteā semper cognouimus, &
in hoc periculosisſimo bello experimur; non suæ
vtilitati, aut propriæ tantummodò gloriae inseruire,
sed magis Omnipotenti illi Deo militare, qui suos
milites pro se ac sui nominis gloriâ decertantes, non
corruptibili quadam coronâ, sed sempiternâ atque
immarcescibili coronare paratus est. Hoc est enim,
dilecte Fili, verè inuisum, dexterè sinistram verte-
re, cūm militares terrenæque actiones, quæ pro si-
nistra intelliguntur, non aliquarum humanarum
rerum caußâ fuscipiuntur, sed ad cœlestem vtilita-
tem reuocantur. Itaque Nobilitatem tuam his de-
rebus, quas non minùs piè quām fortiter à ſe gestas
fuis ad nos litteris commemorauit, & valde amau-
mus antehac, & nunc non amamus ſolùm, ſed ve-
hementer laudamus; Deoque Omnipotenti gratias
agimus, qui virtutem tuam, industriam, vigilan-
tiam, fortitudinem ad haec tam necessaria tempora
reſeruauit. Et quamuis ſciamus, te tuâ ſponte fatis-

incita-

incitatum esse ad ea agenda, quibus Religionis sanctissimæ caussa adiuvetur; tamen pro nostro Pastoralis officij munere, & ut animi nostri studio satisfaciamus, te ad hæc eadem hortandum esse duximus. Quod verò ad iuris tui patronatus confirmationem pertinet, quam à nobis eisdem tuis litteris postulasti, etsi eam rem facile Romani Pontifices concedere non solent, propterea quòd vñstata non sit; nos tamen libenter, dilecte Fili, precibus postulationique tuæ satisfecimus, & in ipso elogio ea tibi, pro tuâ singulari in Deum pietate, testimonia dedimus piæ deuotionis erga sanctam hanc Sedem, quæ & posteros tuos ad eiusdem deuotionis imitationem excitare possint, & tuo ardentí in Ecclesiam Dei studio debebantur. Quâ in re agendâ dupliciter lætati sumus, & quòd tibi ea præstitimus quæ à nobis petiisti, quæque non mediocriter te desiderare significabas; & quòd nos in ornandâ dignitate tuâ id fecimus, quod magnoperè semper desideravimus. Nihil enim est earum rerum quæ à beneuolo benignoque patre exspectari debent, qualem nos in re esse semper experieris, quantum cum Deo licuerit, quod tuæ isti in Deum pietati, religionis studio, atque in defendendâ Catholicæ veritatis fide laboribus deberi non existimemus: eamdem voluntatis nostræ propensionem declaraturi cunctis in rebus, quæ vel ad honorem vel commodum tuum pertinebunt, cum se occasio obtulerit. Datum Ro-

mæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris,
die XII. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus
nostræ anno tertio.

EPISTOLA XXII.

Ad Catholicam Religionem retinendam & tuendam, Regem Poloniæ hortatur. Vide lib. III. cap. X. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio Sigismundo
Augusto, Regi Poloniæ Illustri, dilectis Fi-
liis, nobilibus viris, Senatoribus Palatinis,
& Castellanis omnibus in Diætâ Lubli-
nensi congregatis.

ET si non dubitamus te, charissime Fili, pro
tuâ in Deum pietate, & maiorum tuorum
clarissimorum Regum, ac tuâ in sanctam hanc Se-
dem reverentiâ, vosque omnes, qui in isto Conuen-
tu congregati estis, nullam aliam ob caussam simul
conuenisse, nisi ut ea consultetis inter vos ac decer-
natis, quæ & ad istius nobilissimi Regni utilitatem,
& ad Dei Omnipotentis honorem pertinent; ta-
men pro nostrâ in vos paternâ benevolentâ præter-
ire noluimus, quin vobis hoc tempore simul con-
gregatis paternæ nostræ dilectionis officium præ-
staremus. quod quidem officium nullum aliud est,

P

nisi

nisi ut Maiestateim tuam in primis, charissime Fili,
deinde ceteros omnes, qui tecum in isto Conuentu
adsunt, nobiles viros hortaremur, ad ea consultan-
da, decernenda atque exequenda, quibus non modò
non minuatur orthodoxæ fidei Religio, nec proba-
tissima ac salubria maiorum nostrorum instituta,
Sedisque Apostolicæ ius atque auctoritas vllâ in re
detrimentum aliquod patiatur; sed etiam quibus
maximè rebus fieri potest, adiuuetur, augeatur at-
que amplificetur. Quod quidem Maiestati tuæ &
vobis singulis facile erit, si considerabunt terrena
Regna, quæ in manu Domini sunt, nullâ aliâ re fa-
cilius quam eiusdem Domini Religionis amore
atque obseruantiâ conseruari: hanc autem Religio-
nem nisi vnam in toto Christiano orbe, neque
vñquam anteâ fuisse, neque nunc esse posse; eam vi-
delicet, quæ ab Apostolorum Principis Petri cete-
rorumque Apostolorum temporibus doctrinâque
profecta, per tot eius successores, ad nos & nostrum
visque tempus, vna eademque semper atque inuola-
ta permanxit. Et quamquam, suggestente diabolô
Christiani nominis hoste, variae in multis prouinciis
hæreses & antè semper extiterint, & nunc exi-
stant; tamen hæ neque anteâ vllam inter se vnitatem
habere potuerunt, neque nunc habent, aut ha-
bere possunt. hoc ipsum nimirum diuinâ permit-
tente Prudentiâ, vt, qui à sanctæ Ecclesiæ doctrinâ
atque vnitate propter superbiam seipso abscede-
runt

tunt ac diuiserunt, numquam in vnum aliquod corpus coalescere potuerint. Hæc est illa sanctissima, ac verè sola & vna Religio, quam Apostoli prædicauerunt, Martyres moriendo confessi sunt: quæ potuit quidem præteritis temporibus, & nunc etiam potest, hæreticorum dissentientibus inter se opinib[us] impugnari, sed expugnari tamen non potest. Atque utinam hanc eamdem illi ipsi ab initio constanter tenuissent, quorum præcipue perniciosa ope[r]â, pestiferisque consiliis, resp[ublica] Christiana, Deique Omnipotentis Ecclesia in tantam calamitatem ducta est: melius cum ipsis & cum hac ipsâ sanctâ Sede ageretur; neque tot ubique populorum aduersus suos Principes discordiis, ob hanc ipsam caussam suscep[tis], Christiana resp[ublica] laboraret. Hanc maiores tui, nobilissimi Reges, charissimi Filij, Religionem semper coluerunt, hanc tenuerunt. Ad quam quidem te, ut ab initio diximus, tuorum exemplo maiorum, & ceteros qui adsunt in isto Conuentu, nobiles viros, hortamur. Et quamquam non dubitamus, Maiestate[m] tuam & ceteros omnes, aut plerosque eorum, suâ sponte ad hoc idem agendum incitatos ac benè animatos esse; non alienum tamen à nostro Pastoralis officij munere putauimus, currentibus vobis Apostolicæ nostræ hortationis quasi calcar admouere. Quòd si qui tamen inter vos (quod Deus auertat) reperiantur, qui alter sentiant; hos pro nostro in omnes homines pa-

terno animo ac sincerissimâ voluntate monitos volumus, vt errorem suum recognoscentes, ad eam Religionis Ecclesiæque unitatem reuerti studeant, extra quam nullo modo salui fieri possunt. Hoc enim si fecerint, præterquam quod melius animarum suarum saluti suæque fidei consulent; nos prætereà omni nostrâ benignitate ac charitate illos ad gremium sanctæ Matris Ecclesiæ redeentes suscipiemus atque amplectemur. Deum autem Omnipotentem rogamus toto corde, totiusque animæ nostræ viribus, vt vobis (quod speramus) in eius nomine congregatis, Spiritum suæ charitatis ita infundat, vt & nunc & semper ea statuatis, quæ ad illius honorem quotidie magis augendum, & ad istius Regni tranquillitatem & pacem, atque ad huius omnium Christi fidelium Matris Ecclesiæ veterem auctoritatem restituendam, conseruandam propagandamque pertinebunt. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xvi. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

E P I S T O L A X X I I .

*Ad Catholicam Religionem, & ad Apostolicæ Sedis auctoritatem protegendarum, Senatores Palatinos & Castellanos in Diatâ Lublinensi congregatos hortatur.
Vide lib. III. cap. X. Vitæ PII V.*

Dilectis

Dilectis Filiis, nobilibus viris, Senatoribus
Palatinis, & Castellanis omnibus in Diæ-
tâ Lublinensi congregatis.

Dilecti Filij, nobiles viri, salutem & Aposto-
licam benedictionem. Etsi exploratum ha-
bemus, omnes qui in isto Conuentu congregati
estis, pro vestrâ prudentiâ, & Christianæ Religionis
studio, ac pro vestro Religionis Catholicae zelo, sin-
cerâque erga sanctam hanc Sedem reuerentiâ, de
nullis aliis rebus aëtuos, præterquam de his, quæ
ad Dei Omnipotentis honorem, istiusque nobilissi-
mi Regni utilitatem pertinent; quarum rerum po-
tissimum causâ vos simul conuenisse pro compen-
to habemus; tamen nos, qui propter Apostolicæ
seruitutis onera, omnia omnibus facti sumus, cogi-
munt hoc tempore, impellente nos charitate, vobis
quoque officium nostræ paternæ dilectionis impen-
dere. Hoc autem nullum aliud est, dilecti Filij, nisi
vt vos, tamquam Catholicos, deuotos & sinceros
Ecclesiæ filios, purissimo sincerissimoque corde, &
quanto maiore possumus animi studio hortemur,
ad ea in isto vestro Conuentu consultanda, decer-
nenda atque exequenda, quibus non modò non mi-
nuatur orthodoxæ fidei Religio, nec probatissima
& salubria maiorum nostrorum instituta, atque
Sedis Apostolicæ vis atque auctoritas ullâ in re de-

P 3 . . . trimen-

trimentum aliquod patiatur; sed etiam quibus maximè rebus fieri potest, adiuvetur, augeatur atque amplificetur. Quod quidem singulis vobis facile erit, si unusquisque vestrum ante mentis oculos illius sibi Domini timorem proposuerit, cuius oculi sunt super iustos: qui scrutator est cordium, quique sicut eos punire solet, qui à normâ cultus eius, hoc est à sanctæ Ecclesiæ doctrinâ, diuisi sunt; sic eos, qui salutarem eius disciplinam custodiunt, æternis imaginisque præmiis paratus est remunerari. Quod quidem utinam illi ipsi (magno hæc cum dolore dicimus) ab initio prospexit, quorum præcipue perniciosa operâ, pestiferisque consiliis, respublica Christiana, Deique Omnipotentis Ecclesia in hunc miserabilem statum adducta est. Non enim humani generis antiquus hostis tantam occasionem natus esset in Dominicum gregeum sæviendi, neque tantoperè intestinis prauissimarum hæresum discordiis laboraret Ecclesia: quæ tamen, diuinâ nimis operante Prudentiâ, dum hæreticorum quæstionibus turbulentissimis oppugnatur, subtilius semper atque ardentius, tum in Dei charitate inflamatür, tum in suâ eruditione instruitur. Vos autem præter ceteros præcipue decet, dilecti Filij, & semper, & hoc maximè tempore, in quo vos simul publicæ utilitatis publica causa congregauit, despicer diligenter atque attentiùs considerare, quid non modò utilitas vestri Regni exposcat, sed etiam quid

quid Deus à vobis, quos istius Regni Primates constituit, pro vestro officio in illo districto Iudicij sui die requisitus sit. Si enim in hanc cognitionem pro vestrâ in Deum pietate veneritis, ut cogitetis, vestrum consiliorum actionumque omnium æterno illi Iudici reddendam esse rationem; non modò nihil umquam vobis placere poterit, quod alienum sit à sanctissimis Ecclesiæ sanctionibus; sed etiam omni curâ, diligentia, labore, illius dignitatem ac maiestatem, quibus semper poteritis rationibus, vobis augendam amplificandamq; esse putabitis. Ad quæquidem, ut ab initio diximus, ita vos hortamur in Domino atque excitamus, ut, quamquam exploratum habeamus, vos ad hæc eadem agenda satis vestrâ sponte incitatos, ac benè animatos esse; non alienum tamen à nostro Pastoralis officij munere puteamus, currentibus vobis Apostolicæ nostræ hortationis quasi calcar admouere. Cogitate, quantò vos potentia, nobilitate, dignitate, ceteris istius Regni Proceribus antecellitis, tantò in conseruandâ Ecclesiæ, atque huius sanctæ Sedis auctoritate, virtutis vestræ lumen clariùs ceteris ad exemplum elucere debere: ut non minora in vobis pietatis in Deum merita reperiri debeant, quam illæ sint vires, quas idcirco Deus vobis concessit, ut illis ipsis viribus hæc vobis in eius sanctissimam Ecclesiam merita acquireretis. Considerate, quam hæc ipsa, quæ hic viuitur, vita breuis sit; quam sint huiusmodi hono-

res

res fluxi ac momentanei: dumque potestis, emitimi-
ni, curate & elaborate, vt vestra consilia, vestras co-
gitationes , vestra decreta, ita ad Regni istius utili-
tatem referatis, vt non minorem in humanarum re-
rum gubernatione prudentiam, quam in diuinarum
respectu pietatem deuotionemque declareritis. Nos
autem Deum Omnipotentem rogamus toto cor-
de, totiusque animæ nostræ viribus, vt vobis, dile-
cti Filij , quod iam speramus, in eius nomine con-
gregatis, Spiritum suæ charitatis ita infundat, vt
& nunc & semper ea statuatis, quæ ad illius hono-
rem augendum , & ad animarum vestrarum salu-
tem, atque ad huius omnium Christi fidelium Ma-
tris Ecclesiæ veterem auctoritatem restituendam,
conseruandam propagandamque pertinebunt. Da-
tum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris,
die xvi. Decembris, M. D. LXVIII. Pontificatus
nostrí anno tertio.

EPISTOLA XXIV.

*Ecclesiæ fructus in stipendijs militaris solutionem impendi
non debere. Vide lib. III. cap. VII. Vitæ PII V.
& supra huius libri Epist. VIII. & infra Epi-
stolum XXV.*

Dilecto Filio nostro Ludouico, Titulo sancti
Onuphrij Presbytero Cardinali Madrutio,
Episcopo Tridentino.

Nihil utilius est, vel ad Sacerdotum existimationem bonamque famam tuendam, vel ad laicos in officio & reuerentiâ erga Sacerdotes contineendos, quam si Ecclesiarum bona in eos quos decet sumptus erogentur. Quod quò verius esse cognoscimus, eò magis doluimus, cum nuper certiores facti sumus, non sine magnâ animi nostri molestiâ, velle te quibusdam militibus, quos dilectus noster in CHRISTO Filius Ferdinandus, Archidux Austriæ, idcirco isti ciuitati imperauit, ut eo præsidio tuti sint ministri quidam ipsius, in eâdem ciuitate comorantes, stipendum ex redditibus istius Ecclesiæ Tridentinæ persoluere. Hoc quia omnino æquum non est, neque nos ullo pacto fieri volumus, & tu pro tui officij munere cognoscere debuisti, Ecclesiarum reditus & prouentus, non ad eiusmodi res impendi decere, sed ad eas tantummodo, ad quas instituti sunt: quæ quidem quales sint, quia te pro ratione eius ordinis atque loci, quo te Deus Omnipotens constituit, non ignorare arbitramur; idcirco eas diligenter persequi supersedemus. Quare circumspectioni tuæ distictè præcipientes, mandamus, ne vel ipse aliquo pacto id facere aggrediaris, neque rei tam indignæ, & ab utilitate dignitateque

Q

cius

ei⁹ Ecclesiæ tantoperè alienæ, aliquā ratione assen-
tiaris. quin etiam circumſpectionem tuam nostro
nomine eiusdem Ecclesiæ Capitulo similiter inter-
dicere volumus, ne eiusmodi stipendij militaris so-
lutionem vllâ ex parte adiuuare, vel quidquam om-
nino eius rei nomine soluere velint. Id quamquam
te, & pro tuo officio, & pro eâ in nos & Sedem Apo-
stolicam reuerentiâ, quam semper ostendisti, hisce
nostris litteris admonitum, facturum esse confidi-
mus; tamen tibi mandamus. Datum Romæ apud
S.Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvii. De-
cembris, M. D. L X V I I I . Pontificatus nostri anno
tertio.

E P I S T O L A X X V .

*Ecclesiæ Tridentinæ cauſsam Maximiliano Imperatori
commendat. Vide lib. III. cap. vii. Vitæ PII V.*

Charissimo in C H R I S T O Filio nostro, Maxi-
miliano, Hungariæ & Bohemiæ Regi Illu-
stri, in Romanorum Imperatorem electo.

Charissime in C H R I S T O Fili noster, salutem
& Apostolicam benedictionem. Non facilè
verbis consequi possumus, quantâ molestiâ animi-
que dolore affecti simus, ex his quæ de dilecto no-
bis Filio, nobili viro, Ferdinando Archiduce Au-
striæ, fratre tuo, ad nos allata sunt. Cùm enim Ma-
iestatem tuam, totamque Austriacam familiam, exi-
miâ

miâ quadam benevolentîâ singulariâ charitate prosequimur, è quâ tot Catholici Principes & anteâ semper prodierint, & hoc tempore sint; tum in ipsum Archiducem pro suâ ab initio usque nostri Pontificatus declaratâ erga nos sanctamque hanc Sedem singulari obseruantia, eo animo sumus, ut nec propensiore nec magis paterno esse possimus: sed planè in his controvërsiis, quas habet Ecclesiæ Tridentinæ nomine cum dilecto nobis Filio Card. Madrutto, & monitis nostris, & veteri suæ erga Sedem Apostolicâ obseruantia parum adhuc quidem satisfecit. Cùm enim, etiam si quid in eâ controvërsiâ iuris haberet, de eo nostrâ caussâ sponte suâ decedere pro suâ in Ecclesiæ Romanam obedientiâ, prætensionesque suas iustitiæ decidendas permittere debuisset; tantum abest ut id fecerit, ut noua quotidie detrimenta ac præiudicia ei Ecclesiæ intulerit: nam & militum manum pecuniâ eius Ecclesiæ conducti iussit; & iuriandum, quod à Consulibus eius ciuitatis semper Episcopis præstitum est, sibi præstari iussit. Hæc quâm indigna, quamque grauia sint, Maiestatem tuam per se ipsam cognoscere exploratum habemus: quâm vero à nobis Pastorali officio fungentibus ferenda non sint, eamdem Maiestatem tuam videre arbitramur. Itaque eam hisce nostris litteris hortamur ac rogamus, ut auctoritate suâ apud fratrem interpositâ, pro Sedis Apostolicæ reverentiâ agat cum eo, ut eius Ecclesiæ possessio-

nem eo modo, quo à centum annorum spatio ad hoc usque tempus fuisse dicitur, liberam atque integrām prædictō Cardinali Madrutio restituat; ea-que omnia remoueat, quæ ad hanc usque diem attentauit. Nisi enim id faciat, prætermittere amplius aut longius ea remedia differre non poterimus, quæ hucusque ob paternam erga prædictū Archidu-cem benevolentiam indulgentiamque nostram, nec minūs propter Maiestatis tuæ respectum, prætermisimus ac distulimus. Quæ acriora remedia molestissima illa quidem futura sunt nobis, sed nulla nostra culpa erit in eâ re, quam sine culpâ nostrâ o-mittere non poterimus. Speramus tamen prædictū Archiducem, & nostris paternis hortationibus exci-tatum, & auctoritate tuâ impulsū, & ipsâ æquita-te, & erga hanc Sedem deuotione & reuerentiâ ad-ductum, ea præstiturum esse, quæ Catholicus Prin-ceps & Ecclesiæ amicissimus præstare debet. Quod vt ab eo petas, vehementerque contendas, Maiesta-tēm tuam eo animi studio rogainus, vt neque maio-re neque acriore rogare possumus. Quod confide-bamus quidem te, vt pium Principem, & huius sanctæ Ecclesiæ Aduocatum, facturum esse; sed nostris etiam paternis vocibus admonitioniū, non dubita-mus te facturum esse propensiūs. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die ul-timâ Decembris, m. d. LXVIII. Pontificatus nostri anno tertio.

APOSTOLICARVM
 PII QVINTI
 PONT. MAX.
 EPISTOLARVM
 LIBER TERTIVS,
 Continens Epistolas anni quarti
 eius PONTIFICATVS.
 EPISTOLA PRIMA.
 ARGUMENTVM.

*D*Catholice fidei defensionem, Ecclesiasticaque
 disciplinae ac morum correctionem, & ad sacre
 Concilij Tridentini Decretorum executionem hor-
 tatur. Eodem exemplo dedit alias quatuor Epistolas ad alios
 Poloniae Episcopos. Vide lib. III. cap. x. Vite PII V.

Venerabili Fratri, Philippo Episcopo
 Cracouiensi, PIVS Papa V.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam be-
 nedictionem. Sollicitudo Pastoralis admo-
 net, & temporum conditio nos cogit, cum istius

Q,

Regni

Regni Comitia aut iam futura esse, aut non ita pri-
dem incepisse intelligamus, vt Fraternitatem tuam,
sicuti ceteros quoque Fratres iisdem Comitiis in-
terfuturos, hortemur ad officium suum Catholicæ
fidei defensioni tam necessario tempore præstan-
dum. Scimus enim hæreticorum atque Ecclesiastici
Ordinis aduersariorum eam esse consuetudinem, vt
oblatâ sibi huiusmodi Conuentuum occasione, sem-
per aliquid contra Religionem Catholicam, atque
ad huius sanctæ Sedis, quæ omnium Ecclesiarum
caput & magistra est, obedientiam subtrahendam
moliantur. Quorum perniciosis conatibus, quò tua
maior est apud Regem auctoritas, & quò eruditione
atque eloquentiâ ceteris tui Ordinis Prælatis ante-
cellis, eò constantius ac fortius obsistere atque ob-
uiam ire debebis. Id autem tibi ceterisque Fratri-
bus nostris Episcopis eò faciendum est confidentius,
quòd charissimi nobis in CHRISTO Filij Regis ea
voluntas nobis significatur, & illud Catholicæ Re-
ligionis studium, vt in eius defensione à tot nobilissi-
mis progenitoribus suis, Catholicis Regibus, num-
quam degeneratus esse credatur: vt si quid (quod
Deus auertat) in istis Comitiis acciderit, ex quo Re-
ligio Catholicæ & Apostolicæ Sedis auctoritas ali-
quâ ex parte læsa fuerit, id non Regi ipsi imputan-
dum à nobis sit, sed aut timori aut negligentia ve-
stræ assignandum. Quòd si quod etiam periculum
vobis Ecclesiasticam libertatem aduersus impios
hære-

hereticorum conatus defendantibus immineret; vna-
nimiter obstantes etiam monendo debetis ostendere, vos in communi Ecclesiæ Catholicæ damno
vestrum specialiter aliquid non amare; ne à Patri-
bus illis nostris degeneretis, qui sanguinem suum
pro eiusmodi caussis sèpè profuderunt. Audi enim,
Frater, omnium Apostolorum Principem dicen-
tem: Si quid patiemini propter iustitiam, beati eri-
tis. Crede mihi, vitam, quam idcirco accepimus,
vt eam pro Dei honore veræque Religionis cultu
libenter Omnipotenti Deo offeramus, si necessita-
tis caussa exigat, securius pro eodem Deo relinquimus quām retinemus. Præstabit autem vires Om-
nipotens Deus, Redemptor noster, Fraternitati tuæ,
ceterisque Fratribus in eodem Conuentu affuturis,
si modò vos dignum vobis, hoc est Catholicis Ec-
clesiarum Pastoribus, animum Sacerdotalemque
vigorem capiatis. Quam ad rem Fraternitatem
tuam ita hortamur atque excitamus, vt nec maio-
re animi nostri studio, nec ardenter desiderio hor-
tari atque excitare possimus. Meminisse te quidem
officij tui credimus, nec commissurum putamus,
vt vlo aut metu aut ignauia Sacerdotalem dignita-
tem deseras; sed nostrum tamen ipsi officium præ-
termittere noluimus, scientes, vt tibi de tuo, sic no-
bis de nostro, æterno illi Iudici rationem reddendam
fore. Et quia satis constat, malos Sacerdotes popu-
lorum esse ruinam, manifestissimaque res est, tot hæ-
resum

resum mala non aliunde quām à prauis corruptis-
que Clericorum moribus originem habuisse; ideò
Fraternitatem tuam monemus, & per viscera miser-
icordiæ Dei obtestamur, vt, sicuti dignum est officio
suo, ad Cleri sui mores corrigendos, omni vigi-
lantiâ incumbat: sibiique persuadeat, ad reuocan-
dam veterem Ecclesiæ dignitatem, propter hanc ipsam
morum in Clericis viris corruptionem, in sum-
mum ferè hominum omnium contemptum addu-
ctam, nullum aliud præter hoc remedium inueniri
posse. Verissima enim est illa B. Gregorij præde-
cessoris nostri sententia, in quâ Sacerdotalem or-
dinem, cùm intus ceciderit, foris quoque diu stare
non posse affirmauit. Cadunt enim intus Sacerdo-
tes, cùm iustitiâ, castitate, integritate honesteque
morum derelictâ, contraria suæ professioni instituta
moresque sectantur. Intus autem cadentes, foris sta-
re non possunt: propterea quod populus, qui in his
qui sibi præsunt non tam doctrinam attendit, quām
facta ac mores contemplatur & spectat, vbi eos,
quorum integritas sibi ad benè honesteque viuen-
dum exemplo esse debeat, deprauatis corruptisque
viuere moribus videt, facile illorum exemplo ad de-
teriora conuertitur. Corrigendi autem mores nulla
melior iniri potest à Fraternitate tuâ ratio, quām si
omni tuâ industriâ elabores, vt, quæ tam piè ac pro-
uidè in sanctâ generali Tridentinâ Synodo decreta
fuerunt, ea diligenter fideliterque in tuâ Ecclesiâ
seruari

seruari cures. Quam ad rem ita te hortamur atque
incitamus, ut nihil æquè cupiamus, ac te hac in re,
& Dei honori, & officio tuo & desiderio nostro fa-
tisfacere. Et quamuis sperabamus, pro eo quod fi-
dei tuæ creditum est munere, te minimè prætermis-
surum esse, quin Ecclesiæ tuæ in re tam salutari pro-
uideres; tamen quamuis currenti tibi fraternæ horta-
tionis nostræ tamquam calcar admouendū duxi-
mus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo
Piscatoris, die XVII. Ianuarij, M.D.LXIX. Pontifi-
catus nostri anno quarto.

EPISTOLA II.

*Ut in Regni Comitiis Catholicam Religionem tueatur, Cle-
riqué disciplinam & mores restituat, & sacri Con-
cilij Tridentini Decreta in usum induci curet, hortatur.
Vide lib. III. cap. x. Vitæ PII V.*

Venerabili Fratri Archiepiscopo Gnesnensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam be-
nitionem. Commissi nobis officij solici-
tudo & diuini zelus honoris cogit nos hoc tempore,
quo istius Regni Comitia aut iam futura esse, aut
non ita pridem incepisse intelligimus, Fraternita-
tem tuam in primis, & ceteros istius Regni Epi-
scopos vehementer hortari, ut tam necessario tem-
pore officium vestrum Deo pro Catholicæ Religio-

R

nis

nis defensione præstetis. Ea enim est hæreticorum consuetudo, vt, oblatâ huiusmodi Conuentuum occasione, conentur aliquas semper actiones introducere, quibus ad confirmandam augendamque hæresum pestem, vel decretum aliquod extorqueant, vel aliquid aliud ad illud obedientiæ fundatum subtrahendum moliantur, sine quo reliquum Ecclesiæ ædificium stare non potest. Horum perniciosis conatibus, si qui fortè (quod Deus auertat) fuerint, qui tantis Ecclesiæ Catholicæ persecutionibus adhuc non contenti, maiora etiam ei detrimenta inferre conentur, te & reliquos Fratres Episcopos nostros vnâ mente constanter & fortiter ire obuiam & obsistere oportebit; ne tamquam muticanes videamini, non valentes aduersus lupos latrare. Quâ in re præstandâ tuæ peculiares partes erunt, qui, vt istius Regni primus existis, ita hortator & dux eis, & reliquis Catholicis, ad resistendum hæreticorum audaciæ esse debes; vt quam huic & omnium Christi fidelium Matri Ecclesiæ pietatem debes, eamdem ei, tamquam pius filius, hoc tam necessario tempore rependas atque retribuas. Id autem eò fidentius tibi reliquisque Fratribus faciendum est, quod charissimus nobis in CHRISTO Filius, Rex egregius, Catholicæ Religionis studium, deuotamque atque propensam erga Sedem hanc Apostolicam voluntatem suam, nobilissimis Regibus progenitoribus suis dignam, quorum in fidei Catholice

licæ defensione singularis semper enituit virtus, non
obscure significat. Et si quid in istis Comitiis accide-
rit, ex quo Catholica fides & hæc ipsa sancta Sedes
detrimentum aliquod patiatur; huius rei culpa non
Regis voluntati assignanda, sed tuæ & reliquorum
Fratrum negligentia & socordia imputanda videa-
tur. Speramus tamen, si inter vos, ut debetis, con-
sentientes, omni humano respectu postposito, sa-
cerdotali vigore ad defendendam Ecclesiasticam li-
bertatem conspiraueritis; Deo fauente, eorum om-
nium consilia vos esse disturbaturos, qui eam op-
pugnare, aut minuere, aut aliâ quauis ratione lade-
re vellent. Turpe enim tibi & reliquis Fratribus,
indignumque esset, si paratores hæretici ad fidem
Catholicam oppugnandam, quâm vos ad defen-
dendam inueniremini. Quòd si memineris, Om-
nipotenti Deo reddendam esse abs te officij tui ra-
tionem; certè nihil prætermittes hoc tempore ea-
rum rerum, quæ abs te in illo districto Iudicij sui
die iustus ille Iudex requisitus est; etiam si tibi
tānquam bono fideliique Pastori pro grege tibi
commisso anima ipsa ponenda esset: quod ut glo-
riosum tibi esset, sic oblatâ occasione non modò
non deuitandum, sed etiam vltro appetendum est.
Eamdem rationem quia ipsi quoque de nostro redi-
turos esse officio meminimus, idcirco nec volui-
mus nec debuimus vlo modo prætermittere; quin
te fraternâ charitate moneremus, quid tali tempo-

re facere debeas: vt quod te tuâ sponte pro tuo officio facturum esse confidebamus, nostro admonitu acriùs tibi ac diligentius faciendum esse existimes. Et quoniam tot tamque multiplicium hæresum venenis causam & materiem maximè præbuerunt Pastorum negligentia, & Cleri mores depravati atque corrupti, quâ ex re imminuta est laicorum deuotio, & adaucta viuendi licentia; proinde Fraternitatem tuam rogamus, & sub diuini obtestatione Iudicij monemus, vt ad auertenda diuinæ iræ flagella, quæ ob tot tantaque peccata (nisi obuiam per eos, qui possunt & debent, eatur) maximè timenda expectandaque sunt, ad Cleri sui mores corrigendos reformandosque omni vigilantiâ incumbat: vt, vitatis diligenter omnibus his, quæ laicorum animosatq; oculos offendere possunt, Sacerdotes ipsi pristinam popolorum erga se reuerentiam ac deuotionem aliquando recuperare valeant: hoc enim solum & unicum remedium est, ad tot tantaque Ecclesiæ vulnera sananda. Ad hoc autem efficiendum, atque ita placandum Deum, nihil æquè valebit, ac Decretorum sanctæ generalis Synodi Tridentinæ fidelis ac diligens obseruatio. In quâ quæ adeò mature, piè ac prouidè, Deo auctore, constituta decretaque sunt, & Apostolicæ Sedis auctoritate confirmata, & vbi que obseruari iussa; hæc, omni tuo studio enitere, vt ad effectum maximè adducantur. Nihil facere potest Fraternitas tua, neque Deo gratius, neque nobis

nobis acceptius, neque sibi ipsi gloriosius, neque animæ suæ salutarius. Hoc si fecerit, quemadmodum eam facturam speramus, cùm ad æternum illum Pastorem venerit, non mercenariorum negligentiumq; Pastorum pœnam, sed honorū ac fidelium seruorum laudes & præmia accipere merebitur. Hæc pluribus Fraternitatem tuam hortati sumus, non sive voluntati aut studio erga Ecclesiam fidei suæ creditam diffidentes, sed paterni animi nostri affectum & omnium Ecclesiarum solitudinem testificantes. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Ianuar. M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA III.

Ex proscriptis hæreticorum bonis templo & alia publica ædificia, ab illis incensa vel diruta, rursus ædificari; ex iisque bonis nihil omnino ipsis hæreticis, vel eorum propinquis, quamvis bonis & Catholicis, donari iubet. Vide lib. II. cap. v. Vitæ P II V.

Dilecto Filio nostro Georgio, titulo S. Nicolai in Carcere Tulliano Presbytero Cardinali, de Armeniaco vocato, pro nobis & Sede Apostolicâ in ciuitate nostrâ Auenionensi commoranti.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Magnâ cum animi nostri lætitia

titiā intelleximus, hæreticorum bonorum istius nostræ ditionis Auenionensis, Comitatusque Venasini, descriptionem à te factam ordinata inque esse; non minorem quoque voluptatem accepturi ex eo, si eorum bonorum distributionem utiliter, atque, ut decet, & ut speramus, factam esse intellexerimus. Quâ in re illud in primis circumspectionem tuam curare volumus, ut ex his bonis templâ & publica ædificia, ab eisdem hæreticis incensa aut diruta, rursus ædificantur: deinde, ne bona hæc propinquis ipsorum, aut affinibus, quantumuis bonis & Catholicis, donentur, aut aliâ quavis ratione ad eos perueniant. Talem enim severitatem ad reliquos ab hæreticâ prauitate hoc exemplo deterrendos utilissimam esse iudicamus. Illud præterea officio tuo conueniet, ut diligentissimè cures, ne hæc hæreticorum publicata bona dissipentur, aut inutiliter expendantur; sed ad omnes casus necessitatesque istius ditionis conseruentur: quas pro temporum locorumque istorum conditione vides multas accidere posse, ut ad suppeditandos necessarios istic sumptus non semper pecuniam hinc mittere cogamur. Quod vero ad eorumdem hæreticorum feuda pertinet, volumus, ut ea Legationi isti applicentur atque vniantur, eâ ratione, quæ his nostris sub plumbō litteris, super rebus feudalibus non alienandis editis, præscripta est: quarum exemplum ad te mittimus; easque diligenter atque inuiolabiliter, ut par est, seruari

uari mandamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub
annulo Piscatoris, die XVII. Ianuarij, M.D.LXIX.
Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA IV.

*Vt hæreticos quamprimum profligari curet, Carolum Car-
dinalem hortatur. Vide lib. II. cap. III. Vitæ PII V.*

Dilecto Filio nostro Carolo, titulo S. Chryso-
goni Presbytero Cardinali, Borbonio vo-
cato, Auenionensi de latere Legato.

Dilecte Fili noster, salute & Apostolicam
benedictionem. Facit prudentia tua spe&tata
in maximarum rerum actione, & auctoritas ma-
gna, quam merito apud charissimum in CHRISTO
Filium nostrum, Regem Christianissimum, obti-
nes in rebus istius Regni gubernandis, vt in hoc ne-
fario bello propulsando, quod hæreticorum impio-
rum prudentissimi Duces Omnipotenti Deo, & Ca-
tholicæ fidei, & isti Christianissimo Regi indixe-
runt, omnium Catholicorum Principum, & nostri
potissimum paterni oculi, in te maximè sint intenti.
Quæ res in cauſâ est, vt nos, qui pro solicitudine
nostrâ Pastorali, paternâque rerum istius Regni cu-
râ, nullum prætermittere apud te officium hoc tam
necessario tempore cupimus, quod Religionis cauſ-
sam tantoperè in istis partibus periclitantem adiu-
uare

uare possit; pro quâ etiam, oblatâ occasione, liben-
ter mori parati sumus; te per litteras nostras vehe-
menter hortandum atque excitandum esse existime-
mus, omnem ut curam, operam auctoritate in que
tuam conferas ad eam rem: ut quam primum ea com-
parentur atque expediantur, quæ ad profligandos
Dei Regis que infensissimos hostes necessaria sunt;
sine quibus neque administrari celeriter bellum,
neque confici potest. ut omnibus hominibus mani-
festè ostendas, neque voluntatem tibi neque facul-
tatem defuisse, quâ & fidei Catholicæ in istis parti-
bus tantoperè laboranti auxilium ferres, & immin-
nenti istius Regni ruinæ occurreres atque obuiam-
ires. Nam si rei primo quoque tempore bene gerendæ
occasio amittatur, spatiūque hostibus detur,
ad maiores his, quas nunc habent, copias sibi com-
parandas; valdè timemus, ne, victoriâ ipsâ, quam ne-
que multo labore & sine periculo obtinere difficile
fortasse non fuisset, è manibus amissâ, res eò dedu-
catur, ut Rex (quod Deus auertat) in vitæ suæ discri-
men, Regni que amittendi periculum, veniat. Non
enim aliud proficitur differendis de die in diem
apparatus, ceterisque rebus tardè expediendis, quæ
ad celeritatem victoriae conferunt; nisi quod & æra-
rium Regium magis magisque indies exauritur,
ut suppeditandis bellicis sumptibus postea sufficere
non possit, & hostium vires quotidie magis augen-
tur: & quod negotium adhibitâ celeritate facile at-

que

que expeditum foret, id periculosisimum atque impeditissimum tardando efficitur. Quam ob rem cum te ipsum hortamur atque excitamus, tum ut Christianissimum Regem & Reginam, ceterosque omnes, quos necesse esse existimaueris, & quorum illi operâ in hoc bello vtuntur, ipse quoque vehementer ad eamdem rem horteris atque incendas, abs te vehementer petimus. Cuius quidem tui facti voluntatisque non minor futura est apud omnes homines laus, quam victoriae gloria, tam pro quiete securitateque istius Regni stabilitâ, quam pro Religione Catholicâ in eodem Regno operâ tuâ constitutâ ac propagatâ. Quâ quidem re nihil accidere potest nobis gratius aut optatius, neque tibi gloriosius aut honestius. Magnitudo rei, & rerum istius Regni in extreum discriben adductarum pericula longiorem orationem fortasse desiderant; sed tuum spectatissimum Catholicæ Religionis studium, & diuini honoris zelus, nobis non ignotus, non patitur, nos pluribus verbis hac de re tecum agere: & quamuis habebamus pro competto, te tantâ in Deum pietate præditum, tuâ sponte satis paratum fore ad subueniendum tam necessario tempore istius Regni periculis; tamen non patum quoque apud te paternam nostram hortationem valitaram esse putauimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Ianuarij, m. d. lxix. Pontificatus nostri anno quarto.

E P I S T O L A . V.

Vt bellum in hæreticos confici, eorumque bona proscribi diligenter curet, Carolum Cardinalem à Lotharingiâ horatur. Vide lib. II. cap. v. & VI. Vitæ PII V.

Dilecto Filio nostro Carolo, tituli S. Apollinaris Presbytero Cardinali, à Lotharingiâ vocato, nostro & Apostolicæ Sedis de latere Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. In hoc nefario bello, quod hæretici Omnipotentis Dei hostes, pacisque & tranquillitatis istius Regni inimici, contra fidem Catholicam, & Christianissimum istum Regem, infensissimis animis gerunt, cum omnium Catholicorum Principum, tum nostros potissimum paternos oculos in te actionesque tuas existimare debes esse conuersos. Hoc autem accidit, & propter spectatam prudentiam tuam in rerum maximarum tractatione, & propter eam auctoritatem, quam meritò maximam habes apud Regem in rebus istius Regni gubernandis. Quo fit, vt nos, qui pro Pastorali solitudine, & paternâ rerum istius Regni curâ, summaque animi solitudine, vt par est, exitum istarum rerum atque euentum suspensissimo animo expectamus; nullum apud te officium hoc tempore nobis

nobis prætermittendum esse putemus, quo Religionis Catholicæ cauſſa, pro quâ libenter etiam ſanguinem nostrum profunderemus, adiuuari posſe videatur. Et quia intelligimus, id quod tu quoque protuâ prudentiâ intelligis, ad obtinendam huius periculofißimi belli victoriam maximum in eo momentum poſitum eſſe, vt ea, quæ neceſſaria ſunt ad proſligandos hostes, celeriter comparentur atque expediāntur, vt rei bēnē gerendæ occasio non amittatur, neque detur hostibūs tempus ad maiores his, quas nunc habent, vires colligendas; ideò circumſpectionem tuam his noſtris litteris vehementer hortamur atque excitamus, vt adhibitâ omni celeritate ac diligentiâ in comparatione rerum expugnandis fugandisque hostibus neceſſariarum, cunctis hominibus oſtendas, neque voluntatem tibi neque facultatem defuifſe, quâ & Religioni Catholicæ, in iſto Regno ſummuм in diſcriben adductæ, opitularetur, & iſtiuſ Regni ruinae occurreret atque obuiām iret. Magnam enim nobis interdum, ceterisque omniibus, admirationem affert, quod nefarius ille vocatus Aurangiæ Princeps, vna cum suis copiis, tamquam ſi hostis non eſlet, ſic in iſto Regno versatur, vt, nullo impediente, prædationibus vaſtationibusque agrorum, direptioneque omnium rerum, exercitum ex omnium hæreticorum colluione conflatum alat. Illud etiam, quod ex edicto Regis iamdudum factum eſſe oportebat, vt ſcilicet

hæreticorum bona publicarentur, quodque valde
utile fuisset ad dubios in fide retinendos, ceterosque
omnes ab huiusmodi nefariâ cum hæreticis societa-
te coniunctioneque deterrendos; non sine dolore
miramur, factum adhuc non fuisse. Hæc autem non
ut tu ipse solùm pro parte tuâ diligenter præstes
hortamur; sed illud quoque rogamus, vt & Regis
ipsius, Reginæ & omnium eorum quorum illi ope-
râ in hoc bello vtuntur, animos incendere atque ex-
citare velis, tum ad hæc quæ omissa sint diligenter
exequenda, tum ad ea celeriter & sine morâ compa-
randa, quæ ad fugandos debellandosque hostes, si-
nemque huic calamitosissimo bello aliquando im-
ponendum, necessaria sunt. Nunc enim adhibitâ
eâ, quæ adhiberi debet, celeritate ac diligentia, fa-
cilius fugari hostes poterunt: sed si diutiùs rerum vi-
ctoriae obtainendæ necessiarum comparatio pro-
trahatur, præterquam quod diuturnâ belli morâ
ærarium Regium quotidie magis exhaustur, vt
bellicis sumptibus suppeditandis posteà sufficere
non possit; periculum quoque futurum est, ne auctis
magis magisque indies ex his rebus hostium animis
atque viribus (quod Deus auertat) Rex in vitæ Re-
gniique amittendi periculum extreum adducatur.
Enitendum est igitur tibi & reliquis Catholicis, vt
omnium animos incitetis, omnesque periculosas
inutilesque moras abrumatis; ne si hostes, dato il-
lis ad colligendas maiores vires spatio, magis inua-
luerint,

luerint, multò postea periculosior futura sit pugna. Hoc autem si feceris, quemadmodum pro tuâ in Deum pietate & Catholicæ Religionis deuotioне facturum esse non dubitamus; pro stabilitâ istius Regni tranquillitate & securitate, proq[ue] Catholicâ Religione in eo constitutâ, maximos laudis fructus percipies: sic vt istius consilij voluntatisque tuæ laude glorioſior ipsa victoria futura non sit, quæ, adiuuante Deo, vobisq[ue] vestram Religionisq[ue] cauſam enixè fouentibus, sperari potest. Quâ quidem re nihil accidere potest nobis gratius aut optatius, neque tibi glorioſius aut honestius. Quamuis autem confidebamus, te tuâ sponte, & hoc & omnibus aliis officiis functurum esse, quæ & Religionis Catholicæ defensio exigit, & rerum istius Regni in extremum discrimen adductarum pericula expofcunt; tamen pro nostro officio, & rei magnitudine, paternam hortationem nostram prætermittendam nullo modo putauimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVII. Ianuarij, M. D. L X I X. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA VI.

*Ad retinendam inter se & illius ciuitatis Magistratus
piarum mentium concordiam, ad se ipfos & patriam
ab haereticorum commercio & fraude tutam conser-*

S 3 uandam,

uandam , & ad vitam moresque piè conformandos,
Canonicos Ecclesiæ Bisuntinæ hortatur.

Dilectis Filiis , Capitulo & Canonicis
Ecclesiæ Bisuntinæ.

MAGNÂ in Domino lætitiâ affecti sumus, quòd de vestrâ sincerâ deuotione, & Catholicæ Religionis amore, ea ad nos afferuntur, quæ & vehementer desiderabamus, & hominum verè religiosorum pietate digna sunt. Et quamuis bonorum, quales vos estis, sincera deuotio filiorum, pro suâ ipsorum & omnium Christi fidelium Matris Ecclesiæ salute tuendâ, nullius hortationis stimulis indigere videatur: tamen, quia peccatis id facientibus in eam temporum calamitosam conditionem deuenimus, ut etiam his, qui sibi stare in Domino videntur, omnia & prudenter timenda & diligenter præcauenda sint; & quia præterea paterna, quâ vos omnes prosequimur, benevolentia non patitur, nos de vobis hoc periculosisimo tempore sine solicitudine esse; ideo, pro commisso nobis ab Omnipotenti Deo quamvis immeritis curæ Pastoralis officio, dilectiones vestras in Domino hortandas excitandasq; esse præuidimus, priùm quidem ad seruandam omni conatu inter vos ipsos concordiam, deinde etiam ad consentiendum cum dilectis Filiis nostris istius ciuitatis Gubernatoribus: eâ scilicet mente, vt, coniunctis

iunctis studiis & consiliis, uno animo facilius eam ab hæreticorum communium hostium insidiis contibusque tutam atque immunem præstare possit. Ut enim ad locum aduersariis vestris dandum nihil aptius esse potest, quam animorum vestrorum inter se dissidentium discordia; sic, ad intercludendos eis omnes aditus, nihil concordiam eorumdemque animorum consensione est efficacius: ad quam quidem cum vos, ut facimus, studiosissime hortamur, ad vestram vos salutem, vestra commoda, vestramque dignitatem retinendam hortamur: nihil enim harum rerum sine ea aut haberi a vobis aut conseruari potest. Illud præterea monemus, &, quanto maiore animi studio possumus, hortamur, ut pro confirmandis bonorum Catholicorumque virorum vestro exemplo animis, proque his qui a Catholicâ fide aberrauerunt, ad eam reuocandis, vos ipsi in primis piam, sobriam, castamque, mandatisque Dominicis consentientem vitam viuatis; deinde alios etiam, ad idem faciendum præstandumque, & verbis & operibus excitetis: illud procerto habentes, ad reuocandam veterem in horum qui nunc homines sunt animis erga Sacerdotes ac Clericos reuerentiam, nulla remedia excogitari posse meliora, quam si illi ipsi Sacerdotes & Clerici ita viuere studeant, vt reprehendendis eorum moribus nullam hæreticis ansam, ad reliquos ab eorum cultu respectuque remouendos, relinquant. Quapropter,

pter, dilecti Filij, Dominicorum memores salubriter mandatorum, sic viuite, itaque ad custodiendos vos ciuesque vestros ab haereticorum insidiis inuigilate; ut ante æterni Iudicis tribunal constituti, bonarum vestrarum actionum fructum, qui ad mercedem vestram pertineat, & in quo lxtari possitis, eidem Redemptori nostro exhibere cum gaudio valeatis. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die VII. Februarij, M. D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA VII.

Gubernatores ciuitatis Bisuntinæ de pietatis studio commendat, & ad tuendam Catholicam Religionem, firmamque inter se & Ecclesiasticos viros retinendam concordiam, & ab hereticis cauendum, hortatur.

Dilectis Filiis, Gubernatoribus ciuitatis Bisuntinæ.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Vehementer in Domino gaudemus, Omnipotentiique Deo gratias agimus, quod de vestro Catholicæ Religionis studio, deque vestris isti ciuitati patriæ vestræ salutaribus actionibus ea quotidie magis intelligimus atque audimus, quæ & valde cupimus, & virorum Catholicorum pietate digna sunt. quæ cum tantoperè Deo grata accepta-

acceptaque sint; dubitare non debetis, quin eadem nobis quoque gratissima acceptissimaque sint. Proinde debitum paternae erga vos charitati nostrae salutationis officium persoluentes, virtutem vestram pietatemque singularem, atque in ciuitate vestra ab haereticorum insidiis diligenter tuendâ vigilantiam, meritis in Domino laudibus prosequimur. Et quamuis ad explenda omnia piarum actionum officia ipse vos vester diuini honoris zelus satis accedit: tamen, quia & horum calamitosa temporum conditio id exigere videtur, & ciuitas ipsa vestra quo magis vicinorum locorum periculis exposita est, eò cautiore in illis vitandis diligentiam attentionemque & curam desiderat; ideo pro nostrâ Pastorali solitudine paternâque in vos benevolentâ vehementer hortamur, vt nihil hoc tempore de vestro perpetuo studio vigilantiâque remittentes, sed si fieri potest, aliquid etiam addentes, solicite ac diligenter ad vos ipsos vestramque ciuitatem à pestifera rum haeresum veneno custodiendam inuigiletis: eamque ob caussam, cum dilectis Filiis, Capitulo & Canonicis istius Ecclesiæ consentiatis, vt coniunctis animis & consiliis, uno animo facilius Deo & Religionis Catholicæ caussæ inferuire possitis. Quâ in re præstandâ illud valde proderit, si & aduenias ipsos, qui ad incolendam vibem vestram aliunde veniunt, & eos quoque, qui commercij caussâ ad eamdem accedere & recedere consueuerunt, dili-

gentissimè cauebitis: sèpè enim vnius improbi veneno sermonis multa in Christi corpore viuentia membra inficiuntur. Vos autem præcipuè decet, dilecti Filij, primùm quidem Omnipotenti Deo hanc operam præstare; deinde vobis ciuiumque vestrorum saluti consulere, quos in vicinitate tot tantorumque periculorum positos, eiusdem Dei erga vos benignitas ab hæreticorum peste immunes liberosque, ad hanc usque diem conseruauit: ut quemadmodum, illius gubernante gratiâ, factum est, ut nulla vos vestrosque ciues hucusque hæresum extrius superueniens vnda conturbauerit, ita in vobis illisque diligenter etiam in posterum custodiendis maiorem Redemptoris nostri gratiam promereri possitis. Qui enim omnia, quæ potuit, fecit, is charitatis legem adimpleuit. Estote igitur cauti, noctesq; ac dies ad commissum vestræ fidei populum utiliter regendum inuigilate: nihil prætermittite earum rerum, quibus & Catholicæ fidei cultus quotidie apud ciues vestros augeri, & hæreticorum infidiae ac fraudes caueri possint. Ad hæc autem & cetera, quæ utilia fore putaueritis, efficienda, si quâ vobis in re siue auctoritas siue auxilium nostrum usui esse poterit; id à vobis admoniti (quantum cum Domino poterimus) numquam à vobis desiderari patiemur. Omnipotens autem Deus vos, in hoc in quo esse voluit loco, ciuesque vestros suâ defensione custodiat, & ad cælestia dona perducat. Datum

Romæ,

Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris,
die VII. Februarij, M. D. LXIX. Pontificatus no-
strí anno quarto.

EPISTOLA VIII.

*Vacaturi Beneficij Ecclesiastici expectationem
facere recusat.*

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sigis-
mundo Augusto, Regi Poloniæ Illustri.

Charissime in CHRISTO Fili nostér, salu-
tem & Apostolicam benedictionem. Quò
magis Maiestatem tuam inter Reges Catholicos
præcipue diligimus, tuisque desideriis, quantum
cum Domino possumus, semper satisfacere cupi-
mus; eò magis nobis molestum est, si quando acci-
dit, vt ea postulet à nobis, quæ pro officij propositi-
que nostri ratione concedere nullo modo possu-
mus. Quòd igitur postulationi tuæ pro Metello
Venturello Canonico Visticensi nunc non satisfaci-
mus, quem tuis ad nos litteris die quintâ Decem-
bris scriptis diligenter nobis commendasti; sciat
Maiestas tua illam esse caussam, quòd nos iustissi-
mis de caussis adducti, quæ ad Dei honorem ani-
marumque salutem maximè pertinent, numquam
confueuimus de Beneficiis quæ vacatura sint, cuius-
quam rogatu alicui aliquid aut concedere, aut polli-
ceri, vel quauis aliâ ratione spem aut expectationem
facere.

facere. Sed tamen, si is, quem tua nobis Maiestas commendauit, & quem nos alioqui (maximè verò ob testimonium illi à te datum) virum bonum & Sacerdotem pium, & Ecclesiæ Dei, ut scribis, utiliē existimamus, operam dabit, ut in notitiam cognitionemque nostram perueniat; Maiestati tuæ indicamus nos in his, quæ pro tempore nobis oblatæ fuerint, occasionibus, eam illius rationem esse habituros, ut re ipsâ intellecturus sit commendationem sibi Maiestatis tuæ plurimum profuisse: cui pro singulari suo Catholicæ Religionis studio, paternâque nostrâ benevolentia, parati erimus gratificari semper in omnibus aliis rebus, quibus sine Dei offendâ, & saluâ nostrâ conscientiâ, poterimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die x. Februarij, m. d. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

E P I S T O L A I X.

Auxiliares copias contra hæreticos mittit in Galliam, Duce Sforzia, Comite sanctæ Floræ; & Catholicis victriam à Deo supplex exposcit. Vide lib. II. cap. IX. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Pro paternâ

paternâ nostrâ tui, Regniq[ue] tui in tanto discrimine positi curâ, postulatis tuis satisfacere volentes, mittimus ad Maiestatem tuam, in nomine Omnipotentis Dei, auxiliares copias peditum atque equitum, quemadmodum à nobis petiuit. Mittimus autem eo animo, vt & tuæ & Regni incolumitati auxilio sint in isto bello, quod hæretici, Dei & Ecclesiæ Catholicæ hostes, aduersus te Regnumq[ue] tuum infensissimis animis gerunt: ob eamq[ue] caussam dilecto Filio, nobili viro Sfortiæ, earum copiarum generali Duci mandauiimus, vt Maiestatis tuæ iussa faciat, & in omnibus his quæ sibi abs te imperata fuerint, præstò sit, ac sine vllâ recusatione obediatur. Is igitur, & iussu nostro incitatus, & sponte suâ ob egregiam militarem virtutem ad bene agendum inflammatus, vnâ cum prædictis copiis, eo animo ad te venit, vt in isto bello pro Dei honore, proq[ue] istius Regni incolumitate, paratus sit vnâ cum exercitu omnibus se periculis ac morti exponere. quem quidem & exercitum Maiestati tuæ eatenus commendamus, quatenus suis sumptibus commeatuim, aliarumq[ue] rerum ad victum vsumq[ue] suum necessariarum, in tuo Regno eam copiam habeat, sine quâ nec ipse ali posset, nec tibi eam quam cupimus operam nauare: nam reliquis in rebus volumus, vt Maiestas tua eo sine vllâ exceptione vtaatur, ad omnia quæ sibi in isto bello necessaria atque opportuna visa fuerint, prouisuri omnino, vt pro eo

tempore quo tibi illo vtendum fuerit, nullo modo ei ac militibus nostris stipendium à nobis desit. Quod quidem eo animi studio eaque alacritate fecimus, facturique sumus, quam & Religionis Catholicæ caussa, & tuum istiusque Regni periculum, & nostra in te paterna voluntas exposcunt. Omnipotentem autem Deum precamur, qui & Dominus est exercituum, & Rex Regum, & omnia suâ sapientiâ moderatur & regit, vt Maiestati tuæ de communib[us] hostibus victoriam misericorditer concedens, pacem tranquillitatemque isti Regno aliquando afferat, eam quam & in Domino optamus, & assiduis precibus ab eo suppliciter exposcere non desistimus. Quam quidem victoriam, si, vt speramus, Deus tibi nobisque suâ benignitate concesserit, tuæ partes erunt, hæreticos eorumque Duces, vtpote Dei hostes, omni severitatis animaduersione adhibitâ, punire, in eoque, vt æquum est, non solùm tuas, sed Omnipotentis Dei iniurias iustè vlcisci: vt quas pro suis sceleribus pœnas meriti sunt, eas, te iustum Dei contra eos iudicium exequente, persoluant. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die vi. Martij, m. d. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA X.

Hæreticorum exercitus ad larnacium cæso, eorumque Duce Condensi Principe interfecto, victoriam Regi gratulatur, eumque, ut reliquos hæreticos ad internacionem persequatur, incendit. Vide lib. II. cap. VIII. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo
Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in C H R I S T O Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cum optimum nuntium accepissemus, dilectum Filium, nobilem virum, Ducem Andegauensem, Maiestatis tuæ fratrem, aduersus Dei & Ecclesiæ hostes, tuosque rebelles, Deo adiuuante, rem prosperè gessisse; ipsumque omnium turbarum seditionumque caput, & hæreticorum exercitus Ducem occidisse; sublati in cælum manibus, statim Omnipotenti Deo humili corde gratias egimus, qui hac tibi victoriâ concessâ, tantas misericordiae suæ diuitias in nos benignus effudit. Tale tantumque diuinæ clementiæ munus pio & grato animo agnoscere debet Maiestas tua, eiisque totum acceptum referre, qui & hostibus suis tuisque cladem cum voluit immisit, & inimicum dexteræ suæ fortitudine percussit. Sed quanto benignius tecum nobiscumque egit Deus,

Deus, tantò enixiùs ac diligentius huius occasioñie
victoriæ entendum est tibi, vt eorum qui restant
hostium reliquias persequaris atque conficias; om-
nesque tanti tamque corroborati mali radices, at-
que etiam radicum fibras, funditus euellas: nisi
enim penitus extirpatæ fuerint, futurum est vt rur-
sus pullulent, atque vnde Maiestas tua minimè pu-
tat, quemadmodum anteà toties euenisse vidimus,
iterum renascantur. Quam quidem ad rem præ-
standam vtilissimum erit, si occupatis munitioribus
Nauarræ locis, & in eis firmis Catholicorum ac fi-
delium tibi Præfectorum & militum præsidiis col-
locatis, prouidebis, ne qui ab eâ parte noui rursus
belli tumultusque motus oriatur. quod vt facias,
neque vllam amplius communibus hostibus aduer-
sus Catholicos sese commouendi facultatem relin-
quas, ita te pro nostrâ paternâ tui Regniqe istius
verâ curâ hortamur, vt nec maiore animi studio,
nec ardenter tuæ incolumitatis desiderio, hortari
possimus. Hoc autem facies, si nullarum persona-
rum rerumque humanarum respectus te in eam
mentem adducere poterit, vt Dei hostibus parcas,
qui neque Deo neque tibi vñquam pepercérunt:
non enim aliter Deum placare poteris, quam si Dei
iniurias sceleratissimorum hominum debitâ pœnâ
seuerissimè vlciscaris. Proponat sibi ante oculos
Maiestas tua Saulis Regis exemplum; qui cùm à
Deo per Samuelem Prophetam iussus esset Amale-
citas

citas infideles populos ita percutere, vt eis nullo modo quais de caussâ parceret; quia Dei voluntati & voci non obediuit, Regemque ipsum Amaletarum incolumem seruauit, eiusque rebus melioribus pepercit, paulò pôst per eumdem à quo Rex vñctus fuerat Prophetam, seuerè admodum increpitus, & denique Regno ipso & vitâ spoliatus est. Quo quidem exemplo Deus admonere voluit omnes Reges, ne, contemptâ suarum iniuriarum vltione, eius in se ipsos iram atque indignationem provocarent. Quod si Maiestas tua, quemadmodum semper fecit, rectis sensibus, simplicique corde, Dei honorem, & Catholicæ Religionis caussam apertere & liberè egerit; pro certo habeat, sibi Dei numquam defuturum auxilium, donec, dissipatis eius inimicis, pristinus in isto Regno Religionis Catholicæ cultus, ad diuini sui nominis gloriam, & animarum salutem, per Maiestatem tuam reuoetur. Quod vt tibi nobisque misericorditer dignetur concedere, quotidianis ab eo precibus humiliter rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxviii. Martij, m.d.lxix. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XI.

Eiusdem est, cuius superior Epistola, argumenti.

Vide lib. II. cap. VIII. Vitæ PII V.

Charissimæ in CHRISTO Filiæ nostræ Catharinae, Francorum Reginæ Christianissimæ.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Ut primùm optatissimum lætissimumque nuntium accepimus, dilectum Filium, nobilem virum, Ducem Andegauensem, natum tuum, prælio cùm Dei & Ecclesiæ hostibus commisso, rem prosperè gessisse, illicò sublati in cælum in manibus Omnipotenti Deo gratias humiliter egimus, qui, hac Maiestati tua nobisque victoriâ concessâ, eoque homine de medio sublato, qui omnium auctor seditionum, nefarijque belli concitator & princeps extiterat, tantas misericordiæ suæ diuitias in nos effundere dignatus est. Habet Maiestas tua à Redemptore nostro singulare beneficium; pro quo pio & grato animo ei semper gratias agat. sed quò tecum & cum charissimo nobis in CHRISTO Filio, Rege Christianissimo, nato tuo, benignius egit; eò studiosius ac diligentius Maiestas tua operam nauare debet, vt non solum hostium reliquias persequatur & conficiat, sed etiam ut omnes tantæ tamque corroboratae peccatis radices penitus tollat atque euellat: nisi enim funditus extirpen-

tirpentur, timendum est, ne, quemadmodum re ipsâ antehac experti sumus, rursus pullulent; atque unde Maiestas tua minimè expectat, iterum renascantur. Occupanda sunt munitiora loca prouinciarum Nauarræ, firmissimumisque Catholicorum fidelium Præfectorum ac militum præsidiis munienda, in tuttoque collocanda, ne quis ab eâ parte nouus seditionum bellorumque motus existere possit. Nullo modo, nullisque de cauissimis, hostibus Dei parcendum est, sed seuerè cum illis agendum, qui neque Deo neque filiis tuis vniquam pepercerunt: neque enim aliter Deus placari potest, nisi ipsius iniurias iustâ vltione vindicaueris. Quod si Maiestas tua, quemadmodum hucusque fecit, recto animi sui sensu, simplicique corde, honorem Omnipotentis Dei quæsiverit, & Catholicæ Religionis hostes apertè ac liberè ad interencionem usque oppugnauerit; pro certo habeat, numquam sibi diuinum defuturum esse auxilium, maioresque etiam sibi, Regique nato suo, à Deo victorias paratas fore; donec, deletis omnibus, exinde nobilissimo isti Regno pristinus Catholicæ Religionis cultus, ad sui nominis gloriam, tuamque perpetuam laudem, restituatur. Quod ut aliquando nobis concedere dignetur, summis quotidie precibus est orandus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxviii. Martij, m. d. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XII.

Eiusdem, cuius priorcs due, argumenti.

Charissimæ in CHRISTO Filiæ Catharinæ,
Francorum Reginæ Christianissimæ.

Charissima in CHRISTO Filia, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm ex litteris Venerabilis Fratris Episcopi Caiacensis, Nuntij nostri, & Sedis Apostolicæ, apud charissimum in CHRISTO Filium, Regem Christianissimum natum tuum, certius atque exploratius iam cognouissemus, felicissimam atque exoptatissimam victoriam, quam Deus pro suâ misericordiâ, tam opportuno Reipublicæ Christianæ tempore, tibi Regique Christianissimo filio tuo concedere dignatus est; sublatis ad eumdem Deum, omnium victoriarum auctorem, manibus atque oculis, & in humilitate cordis nostri, pro tanto tamque singulari beneficio gratias egimus. Et quamquam ex tantæ victoriæ nuntio magnam, ut par est, lætitiam acceperimus; credat tamen Maiestas tua, non minus quam ipsam victoriam, placuisse nobis pium illum ac verè religiosum animi affectum, quem Christianissimus Rex, natus tuus, declarauit, cùm allatis ad se rei prosperè gestæ nuntiis, totum se ad gratias Deo agendas, laudesque ei dicendas, conuertit: vidit enim verè Christianissimus Rex, nullâ re magis

Regna

Règnâ ipsa retineri conseruarique posse, quâm summa erga eum pietate, cuius munere Reges ipsi regnant. Te autem, charissima Filia, bono fidentique in Detin animo esse decet, neque vllorum periculorum metu terreri; sed magnâ fiduciâ, omnibus viribus, vnâ cum Christianissimo Rege filio tuo, ad vindicandas Omnipotentis Dei seruorumque eius iniurias, iustâ in rebelles animaduersione adhibitâ, incumbere; vt debitâ illis pro eorum scelere pœnâ persolutâ, & Deus noster placati possit, & ex hoc Maiestas tua diuinam sibi gratiam conciliet, & ceteris; vt ab eiusmodi nefario scelere se abstineant, memorabile atque vtile in posterum prodat exemplum. Quâ de re eò studiosius diligentiusque cum Maiestate tuâ agendum esse existimauimus; quod dari operam istic ab aliquibus audiimus, vt ex eorum hæreticorum qui capti sunt numero quidam liberentur, inultiisque abeant: quod ne fiat, vtque homines sceleratissimi iustis afficiantur suppliciis, curare te omni studio atque industriâ oportet. nisi enim hot factum fuerit, paruum omnino momentum hæc victoria habitura est, ad istius Regni tranquillitatem constituendam: quin potius, hac tam necessariâ ad Deum placandum animaduersione omissâ, timendum est, ne, quemadmodum aduersus Saulem Regem, pro simili Amalecitarum vltione prætermissâ, sic aduersus te filiumque tuum, eò grauius Dei ira exardescat, quò benignius ac misericordius

cordiūs vobiscum hucusque egit. Quā in re Maie-
statem tuam rogamus, vt nobis fidem habeat: qui,
quoniam nullis priuatis rationibus, sed solo Dei ho-
nore ad hoc mouemur; quid faciendum sit, recte iu-
dicamus: &, quia Christianissimum Regem, natum
tuum, teque ipsam paternō amore prosequimur;
optimum & fidelissimum, Regnoque isti vtilissi-
mum, vtrique consilium damus. De nostro autem
in te Regemque Christianissimum filium tuum
animo, paternāque Regni istius curā, Maiestatem
tuam sic existimare volumus; quidquid viribus at-
que auctoritate poterimus, id totum vtrique sem-
per paratum fore. Quòd si cetera nobis quandoque
defuerint, illud certe non deerit, quin, quemadmo-
dum hucusque fecimus, fusis ad Deum Omnipoten-
tem precibus, eum pro vtriusque vestrū salute,
istiusque Regni incolumitate ac tranquillitate, assi-
diū atque instanter rogemus. Tibi autem charissi-
mæ Filiæ debitum salutationis nostræ officium per-
soluentes, benedictionem nostram impartimur, at-
que ab Omnipotenti Deo gratiam ac custodiā
prēcamur. Datum Romæ apud S. Petrum sub an-
nulo Piscatoris, die xiii. Aprilis, m.d.lxix. Pon-
tificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XIII.

Eiusdem, cuius priores, argumenti.

Dilecto Filio, nobili viro, Henrico Duci Andegauensi, Regis Christianissimi fratri.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Nobilitatis tuæ litteras xiv. Martij die datas, magnâ cum animi nostri lætitia accepimus; quibus nos certiores fecit de felicissimâ victoriâ, quam Omnipotenti Deo placuit pro suâ misericordiâ tibi nobisque concedere: dilectum autem Filium Marchionem Rangonium, Regij Ordinis Equitem, à Nobilitate tuâ ad nos tantæ victoriæ nuntium missum, eâ quâ decuit huminitate acceptum, libentissimè vidimus atque audiuius, ex eiusque accurato prudentique sermone rerum istarum statum cognouimus. Tibi pro isto in nos officio, quas debemus, gratias agimus, qui tantum ac tale Dei Omnipotentis beneficium quamprimum nobis notum esse voluisti: pro quonos, sublatis illicò ad Redemptorem nostrum oculis ac manibus, humiliiter ei gratias egimus. Nec verò ignoramus, quantum, post Deum, virtuti ac fortitudini tuæ debeat, cùm ipse Christianissimus Rex frater tuus, tum vniuersa Gallia ac Religio Catholica. Nam & ille hac victoriâ Regnum in extre-
mum

tremum ferè discrimen adductum , per te sibi quasi restitutum recepit , & Gallia in maximam spem erecta est pristinæ suæ tranquillitatis recuperandæ , & Catholici magno imminentium sibi periculorum metu liberati sunt. Quæ quò plura maioraque tibi supra ætatem tuam , data sunt à Deo ; eò te magis decet pio & religioso animo , & hæc & alia munera , diuinæ suæ bonitati accepta referre. Est enim omnium victoriarum triumphis præstabilius , ipsum victoriarum auctorem Deum agnoscere , eiique fideli ac sincero animo seruire. Nobilitatem tuam , quamquam satis suâ sponte ad omnia egregia opera incitatam , tamen ad testificandum nostrum paternum erga ipsam animum hortamur , vt forti fidei que in Deum animo victoriæ ipsam , Dei beneficio præeunte , sequatur ; communibus hostibus spatiū se colligendi non tribuat , suos in timore Dei Omnipotentis , atque erga eum obsequio , contine re studiosè conetur. Illud etiam Nobilitatem tuam rogamus , vt charissimum in C H R I S T O Filium , Regem Christianissimum , fratrem tuum , tuis fratribus adhortationibus incitare non desinas , ad rebelles suos seuerissimè puniendos : qui , quoniam publicam istius Regni tranquillitatem perturbauerunt , Religionem Catholicam , quantum in ipsis fuit , subuerterunt , templa incenderunt , Sacerdotes Omnipotentis Dei crudelissimè interfecerunt , aliaque innumera sclera commiserunt ; digni sunt , qui his suppli-

suppliciis afficiantur, quæ legibus statuta sunt. Quòd si quis eorum, tuæ Nobilitatis intercessione, apud Regem fratrem tuum, debitas sibi pœnas effugere tentarit; debes pro tuâ in Deum pietate, diuinique honoris zelo, omnium pro illis rogantium preces repudiare, & æquè omnibus inexorabilem te præbere: si enim aliter faceres, & Deum offenderes, & male tuæ Regisque fratriss tui saluti, Regnique istius securitati consuleres. Hæc autem si feceris, speramus eum, qui Dominus est exercituum, maiorem indies hostibus suis tuisque cladem allatum; donec, profligatis eorum viribus, pristina isti Regno pax & securitas virtute tuâ restituatur. quod assiduis precibus Deum precari non desistimus: tibi autem, dilectissime Fili, benedictionem nostram impartimur. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die. xiii. Aprilis, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XIV.

Eiusdem argumenti.

Dilecto Filio nostro Carolo, tituli S. Apollinaris Presbytero Cardinali, à Lotharingiâ vocato, nostro & Apostolicæ Sedis Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Si quis est omnium Catholi-

eorum Principumque virorum, quos Dei benignitate multos esse in isto Regno compertum habemus, cui de tam opportunâ victoriâ gratulandum esse putemus; certè tu vnuis ille es, cui nos præcipuâ quadam animi nostri paterni significatione gratulari velimus; non solùm ob eam causam, quòd eâ præditus es singulari in Deum pietate, & Catholice Religionis studio ita incensus, vt nemo hoc nomine maiorem ex eâ re lætitiam accepisse videri possit; sed etiam quia, adiuuante Deo, tuis sapientissimis consiliis, prudentissimisque monitis, magnâ ex parte factum esse intelligimus, vt tam prospero rerum successu in isto Regno Respublica Christiana vti potuerit. quarum nos rerum prosperè gestarum causâ, sublatis illicò oculis ac manibus ad omnipotentem Deum, omnium bonorum auctorem, ei pro tanto suo in nos beneficio humili corde gratias suppliciter egimus: Tibi tamen pro tuâ spectatissimâ prudentiâ minimè latêre existimamus, nos aut nihil, aut certè parum, hac victoriâ momenti ad ipsam rerum summam consecuturos esse; nisi tu primùm, dilecte Fili, & ceteri qui apud Regem gratiâ atque auctoritate plurimûm valent, in eam curam cogitationemque incumbant, hocque ipsum omni diligentia & studio efficere conentur, vt in toto isto Regno vna Religio Catholica ab omnibus, uno oris cordisque consensu, teneatur atque custodiatur. Quam ad rem efficiendam nihil æquè valere

puta-

putamus, ac si communibus hostibus spatum ad se colligendum non detur; & illi, qui tantarum seditionum perturbationumque causâ fuerunt, seuerissimè his quæ legibus statuta sunt suppliciis ac pœnis afficiantur. Ut enim ab eis Regni pacem tranquillitateinque perturbatam, Regemque ipsum toties insidiis ac ferro petitum taceamus; Deus ipse certè, cuius sanctissima templa partim incensa, partim diruta, partim profanata sunt, cuius Sacerdotes crudeliter occisi, cuius fides Catholica acriter oppugnata est, aliter placari non potest, nisi iustis sceleratissimorum hominum illorum pœnis, qui hæc & alia multò atrociora facinora commiserunt. Itaque circumspectionem tuam debito nostræ paternæ salutationis officio impartientes, magnoperè hortamur ac rogamus, vt charissimi nobis in C H R I S T O Filij, Christianissimi Regis, animum ad Dei Omnipotentis suosque hostes iuste vlciscendos incitare ne desistat; eiisque, id quod verissimum est, persuadere conetur, Maiestatem suam nullâ aliâ ratione Redemptori nostro, legibusque eius satisfacere, atque utilitati istius Regni consulere posse, quam si omnibus his, qui pro sceleratissimis hominibus rogare audebunt, se inexorabilem præbeat. Quæ quidem etsi putabamus circumspectionem tuam, pro suo diuini honoris zelo, diligentissimè facturam esse; nos tamen, pro nostrâ Pastorali solitudine, officio commissi nobis muneris

fungi volentes, scientesque nobis de eo æterno illi Pastori rationem reddendam esse, præterire nolui-
mus, quin de his, quæ tantoperè ad obsequium Dei
pertinent, te paternè moneremus. In quo tamen
comper tuim habemus, circumspectionem tuam, eo
subleuandæ Dei Omnipotentis caussæ, Religionis-
que Catholicæ in isto Regno constituendæ studio,
facturam esse; ut, quemadmodum hucusque fecit,
nullum neque paternis nostris neque cuiuscumque
hortationibus ac monitis locum relicitura sit. Om-
nipotens Deus tibi in hoc sæculo, dilecte Fili, pro-
tot laboribus tuis quotidie gratiam suam magis
augeat; teque &c in futuro ad beatitudinis æternæ
præmia peruenire concedat. Datum Romæ apud
S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Apri-
lis, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XVI.

Eiusdem argumenti.

Charissimo in CHRISTO Filio Carolo, Fran-
corum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili, salutem & Apo-
stolicam benedictionem. Posteaquam ex literis
Venerabilis Fratris Episcopi Caiacensis, nostri
& Sedis Apostolicæ apud Maiestatem tuam Nuntij,
exploratiū iam certiores facti fuimus de felicissi-
mâ victoriâ, quam Omnipotenti Deo placuit, pro
suâ

suâ benignitate, nobis ac tibi, totiâque Catholico populo concedere; sublatis manibus ad eumdem Deum, omnium bonorum auctorem, illi pro tanto suo in nos beneficio, toto corde gratias suppliciter egimus; qui non solum magnitudine, sed etiam opportunitate tantæ victoriae, verè se misericordiarum Patrem esse declarauit. Et quidem decebat Maiestatem tuam, charissime Fili, quemadmodum fecisse eam accipimus, tantum diuinæ bonitatis munus pio ac religioso animo Redemptori nostro totum acceptum referre, eiâque gratias quas retulit referre: in quo singularem Maiestatis tuæ pietatem deuotionemque vehementer in Domino commendauiimus. Et quoniam Dei perfecta sunt opera, sperramus eum, qui hucusque salutis tuæ custos fuit, causamque suam aduersus suos tuosque hostes tueri dignatus est, tibi in posterum quoque misericorditer adfuturum; daturumque vires, quibus & pristinam Regno isti pacem & tranquillitatem restituas, illudque cum eâdem potestate atque ad eumdem modum possideas, quo superiores clarissimi Reges, maiores tui, possederunt. Hoc tamen pro competito habeat Maiestas tua, nullo alio id fieri posse, nisi si totum Regnum vnam eamdemque Catholicam Religionem uno animo vnâque mente teneat atque custodiat. Quod vt adiuuante Deo ad effectum adduci possit, necesse est, Maiestatem tuam in hostes Dei, rebellesque suos, iustis pœnis iustisque

stisque suppliciis, quæ legibus statuta sunt, seuerè animaduertere: non ob eam quidem cauissam quod tibi priuatim fuerint infensi, tuamque potentiam & salutem oppugnauerint; sed quod publicam Regni tranquillitatem perturbauerint, Catholicam Religionem, quantum in eis fuit, subuerterint, templa sanctissimo Dei cultui dicata incenderint, diruerint, profanauerint, Dei Omnipotentis Sacerdotes crudeliter interfecerint, innocentium sanguinem effuderint, diuinæque Maiestatis oculos, innumeris in Deum atque homines sceleribus perpetratis, vehementissimè ac grauissimè offenderint. Nam si qualibet inductus cauissâ (quod non putamus) ea de quibus Deus offenditur insectari atque vlcisci distuleris, certè ad irascendum eius patientiam prouocabis: qui quod tecum egit benignius, eò debes acriùs illius iniurias vindicare. quâ in re, nullius preces admittere, nihil cuiusquam sanguini & propinquitati concedere, sed omnibus, qui pro fœlestissimis hominibus rogare audent, inexorabilem te præbere oportet. Quam quidem ad rem, pro Pastorali officio, paternoque amore nostro, ita te hortamur; ut, quamquam hoc tuâ sponte facturum esse confidamus, tamen Maiestatem tuam, quamuis currentem, paternis nostris vocibus duxerimus incitandum: cui debitum nostræ salutationis officium persoluentes, benedictionem nostram amantissimè impartimur; eiq; ab Omnipotenti Deo & in hoc sæculo

culo securitatem & pacem, & in alio pro huius tam
pij belli laboribus præmium æternae remuneratio-
nis precamur. Datum Romæ apud S. Petrum sub
annulo Piscatoris, die **xiii.** Aprilis, M. D. LXIX.
Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XVII.

Signa militaria de hæreticis acie vicitis capta, ex Gallia ad se missa accipit; atque ut reliquos Dei Ecclesiæ hostes bello conterat, Ducem Andegauensem hortatur.
Vide lib. II. cap. VIII. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Henrico Duci An-
degauensi, Francorum Regis fratri.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Signa militaria de
communibus hostibus, adiuuante Deo, capta, & à
charissimo fratre tuo ad nos missa, eo quo debuimus
grato paternoque animo accepimus. Cùm scire-
mus virtute tuâ maiori ex parte parta fuisse, præter-
ire non debuimus, quin Nobilitati quoque tuæ, eâ
de re animi nostri lætitiam paternè significaremus.
In eis mittendis fecit Rex frater tuus id quod Chri-
stianissimo Rege dignum fuit, & à vetere charissi-
morum Regum maiorum suorum erga Deum pie-
tate, Sedenq[ue] hanc Apostolicam deuotione, non
discessit. Cuius rei nomine Nobilitati tuæ etiam
gratias

gratias agimus, cuius post Deum Omnipotentem
operâ factum est, vt hæc de Catholicæ Religionis
hostibus spolia caperentur. Te verò, dilectissime in
CHRISTO Fili, quod & aliis nostris ad te litteris
scripsimus, hortamur, vt quantum per te fieri pote-
rit, operam sedulò des, ne Dei hostes, istius Regni re-
belles, inulti abeant; sed vt pro grauissimis eorum in
Deum Regemque fratrem tuum sceleribus admissis,
meritis penitentia, his quæ legibus statutæ sunt, affi-
ciantur. In quo illæ tuæ partes erunt, non solum
omnibus modis adiuuare, vt iustitiae ac legibus lo-
cus sit, nihilque in eâ re indulgentiâ peccetur; sed
etiam his, qui tibi pro scelestissimis hominibus sup-
plicare audebunt, inexorabilem te præbere. Nam si
in tot tantisque Dei Omnipotentis offensis inultis o-
mittendis, aliquid aut indulgendo, aut conniuendo
vel negligendo peccaretur; periculum esset, ne,
quemadmodum aduersus Saulem, pro simili Ama-
leclitarum iustâ animaduersione ab eo omisâ, sic
aduersus Christianissimum Regem fratrem tuum,
teque ipsum etiam, eò grauius ira Dei exardesceret,
quò benignius atque clementius ad hanc usque
diem cum utrisque vestrûm diuina sua bonitas
egisset: quos ex tot tantisque periculis, impiorum-
que hominum nefariis coniurationibus, ereptos,
ideò conseruauit, vt essent qui suas iniurias iuste vl-
cisci possent. Regi autem Christianissimo fratri
tuò, eas quas potuimus peditum equitumque co-
pias,

pias, auxilio misimus: in eis mittendis nullas nostras priuatas rationes propositas habentes, sed tantummodo obsequium Dei, atque istius Regis conservationem spectantes. Dolemus certe ex animo, eum esse Ecclesiæ statum, nostrasque ita exiguae esse vires, ut, quantas vellemus mittere, non potuerimus; & tamen nostras spes in Domino collocatas habemus, qui potens est, quantumuis exiguae copias, dexteræ suæ fortitudine potentissimas efficere. Omnipotens Deus Nobilitatem tuam ab omnibus infidiis inimicorum suorum custodiat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvi. Aprilis, m. d. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XVIII.

Consiliis suis de Christianâ disciplinâ ubique restituendâ cum Legato communicatis, eum, ut id in Auenionensi Venafrinaque ditione, per idoneos ministros diligenter præstet, hortatur. Vide lib. II. cap. V. Vitæ PII V.

Dilecto Filio nostro Carolo, tituli S. Chrysogoni Presbytero Cardinali, Borbonio vocato, ciuitatis nostræ Auenionensis de latere Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Facit singularis tua in Deum
Y. Omni-

Omnipotentem pietas, eximiusque & perspectissimus nobis in te diuini honoris zelus, ut nostras cogitationes, nostraque consilia, tecum libenter communicemus: præcipue ea quæ ad obsequium Dei, ad Religionis Catholicæ pristinam integritatem reuocandam ac conseruandam, atque ad ipsius sanctæ Ecclesiæ, cuius honorabile membrum es, dignitatem constituendam & retinendam, magnoperè pertinent. Quas quidem ad res, ut optamus, consequendas, nihil iam inde à principio nostri Pontificatus accommodatius efficaciusque esse iudicauimus, quām si à nobis primū, deinde etiam ab his, qui in huius solitudinis partem à Deo vocati sunt, quique aliâ quavis ratione hoc nostrum studium adiuuare possunt, diligentissimè opera daretur, ut vbi-que ferè corrupti populorum Christianorum mores emendarentur; ac si qui apud eos abusus irrep-
sent, si quæ vitia, ut fit, dissolutis hominum antiquis moribus confirmata essent, hæc omnia, quantum fieri posset, tollerentur ac corrigerentur. Quia verò omnem morum correctionem, quæ à nobis primū, atque ab eis locis, quæ ad Ecclesiasticam ditionem proximè pertinent, non incepisset, suspe-ctam ac mancam fore videbamus; propterea, quantum in tanto perturbati orbis Christiani rerum negotiorumque concursu nobis hucusque licuit, se-
dulò studuimus, ut quæ diuinæ Maiestatis oculos offendere videbantur, in hac yrbe primū tolleren-
tur:

tur: quam, quia nos, licet indigni, in eâ præside-
mus, videbamus ceteris ciuitatibus religionis san-
ctitatisque specimen atque exemplum dare oporten-
te. deinde etiam aliis in locis atque oppidis, quæ
nostrâ Ecclesiasticâ ditione continentur: inter ea
Auenionensis ciuitas, Comitatusque noster Venai-
sinus, quæque oppida in eâ Prouinciâ tuæ Legatio-
nis curæ commissa sunt, quamvis magno locorum
spatio à nobis disiuncta, nobiscum tamen, & cum
Sede Apostolicâ eodem quo ceteræ ditiones nostræ
ciuitatis iure coniuncta, duabus de caussis præci-
puè, nobis ante oculos obuersantur. Primùm, quòd
ea vrbs vndique multis hæresum pestiferarum
periculis cincta, eò magis paternam nostram tuam-
que curam, pastoraleque auxilium implorare
videtur, quò ab imminentium luporum insidiis
propius abest. Deinde, quòd si in eâ incorruptæ
Religionis pietas constituantur, antiquorum mo-
rum integritas restituatur, veterisque disciplinæ san-
ctitas reuocetur; perspicimus, finitimus eam popu-
lis, vicinisque nationibus, quasi exemplar quod-
dam, in quod intueantur, ad imitandum propositum
fore: quodque B. Hieronymus de Ierosolymâ
vrbe scribit, eam idcircò à Deo in medio Gentium
positam fuisse, vt omnes in circuitu nationes eius
exemplum sequerentur; hoc idem Auenionensi ci-
uitati, adiuuante Deo, nisi per nos steterit, accidere
posse. Itaque iam inde à nostri Pontificatus initio ve-

hementer optauimus, ut quod animo iam & mente conceperamus, de corrigendis atque emendandis eius ciuitatis moribus, id nobis aliquando, Dei beneficio, re ipsâ consequi liceret. Quod quia, seu temporum iniuriâ, siue aliis de causis, ad hoc usque tempus fieri non potuit, visum nobis est, non esse amplius differendum; ne cui Regno terrenis temporalibusque armis præsidium ferre conamur, eius partem, ad nostram ditionem pertinentem, spiritualibus remediis destitutam esse patiamur. Ad hoc opus, Omnipotenti Deo tam acceptum, eorumque populorum animabus tam salutare, efficiendum, intelligimus circumspectionem tuam pro suâ pietate, & flagrantissimo iuuandæ Religionis studio, nullis nostris hortationibus indigere: vt enim cetera, quæ tibi Dei gratiâ abundè suppeditunt, omittantur, Legationis officium, quod à nobis Sedeque Apostolicâ in eâ obtines ciuitate, idoneum esse videatur incitamentum: quo, si ullis modò stimulis indigeret virtus tua, ad hoc ipsum quod cupimus adiuuandum, incitari posses. Itaque sicuti circumspectionem tuam ad id, ad quod sponte suâ satis incitata est, hortari noluimus; ita ei hunc animi nostri sensum significare, deque hoc nostro consilio certiorem facere voluimus. Cui etiam totum hoc emendationis correctionisque morum negotium, tamquam nostro & Sedis Apostolicæ de latere Legato, commissemus, nisi tuam operam in rebus istius

istius Regni gubernandis, multò nobis ac Reipublicæ Christianæ vtiliorem esse perspiceremus; neque te à consiliis Christianissimo Regi dandis, sine magno rerum istius Regni detriumento, auocari posse intelligeremus: quantoperè enim præsentia, prudentia fidesque tua istic, tum ipsi Regi, tum nobis Sedique Apostolicæ, vtilis necessariaque sit, non ignoramus. Itaque circumspectionem tuam rogamus, vt eos quos oportet Legationis tuæ ministros, litteris moneas, vt his, quibus hæc à nobis cura commissa fuerit, omni studio, sinceræque erga sanctam hanc Sedem deuotionis affectu, adsint; eosque omnibus viribus, fauore, auctoritate ac potestate iuuent. quod quidem tuum ipsorumque officium, præterquam (quod caput est) Omnipotenti Deo acceptissimum erit, præterea nobis gratissimum, populis verò ipsis vtilissimum est futurum. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvii. Aprilis, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XIX.

Corsicanam, post rebellionem, in Genuensem potestatem rediisse letatur; eiusque insulae populos, Christianis legibus & disciplinis in officio continendos, pieque moderandos esse ostendit.

Dilectis Filiis, nobili viro, Duci & Gubernatoribus Reipublicæ Genuensis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Corsicam insulam, quemadmodum per multos antè annos fuit, totam in vestram redactam esse potestatem, Deumque Omnipotentem, pro suâ in genus humanum misericordiâ, finem diuturno luctuosoque bello imposuisse, vehementer in Domino gauisi sumus, litteras vestras VII. Aprilis die datas legentes; eaque de re, sicut pars fuit, Redemptori nostro gratias egimus: qui, ut eos populos ob peccata eorum ac nostra iustè affligeret voluit, sic eisdem iam resipiscientibus, atque ad veterem imperij vestri obedientiam reuertentibus, pacem suam misericorditer negari noluit. Restat nunc, ut, quibus tamquam parum obedientibus filiis, ad vestram clementiam sic quasi ad patrem configuentibus, Deus pro suâ benignitate vos placatos esse atque ignoscere voluit; eos tamquam boni patres, non solùm (quemadmodum fecistis) salvuos & incolumes esse velitis; sed etiam per idoneos homines, eâ quâ decet paternâ charitate, Dei in primis cultu, Religionis Catholicæ studio, Christianisq; moribus diligentissimè imbuendos curetis. Hoc facientes, non modò vobis apud homines gloriam & apud Omnipotentem Deum præmia mercedis ac-

quiretis; sed eis ipsis populis multò vobis obsequentioribus, vestrūmque amantioribus studiosioribusque vt emini. Nam si timorem Domini per vos edocti, voluntatem illius esse didicerint, ut sublimioribus potestatibus, quæ à Deo omnes sunt, homines subiecti sint; Principum suorum imperio fideliter sibi parendum esse statuerint: cui qui resistunt, eos ordinationi Dei resistere intelligent. Si verò à peccatis abstinere, sectarique iustitiam admoniti inceperint (quod ut faciant, non dubitamus vos pro vestrâ parte curaturos esse) nulla vobis eorum amplius defectio, nullæ contra vos coniurationes erunt ab eis timendæ: qui enim iustitiam diligunt, hæc & eiusmodi omnia odio habent. Date igitur operam, ut quò eius insulæ populi, propter belli diuturnitatem, negligentiores ac remissiores in diuino cultu, atque à diuinorum præceptorum observantiâ alieniores fuerunt, quoque magis animarum suarum salutari pabulo caruerunt, eò diligenterius ac studiosius longi temporis iacturam assiduitate ac magnitudine vestrorum in eos paternorum officiorum compensetis. Quod quidem vestrum studium, pro Pastorali sollicitudine, proque eius officij munere, quod nos, licet indignos, Deus Omnipotens suscipere atque administrare voluit, ipsi quoque, quantum fieri poterit, adiuuabiimus; Venerabilesque Fratres nostros, illius insulæ Episcopos, diligenter ad sui quemque gregis custodiam,

in

in tempore hortabimur. Illud præterea vos, tamquam dilectos nostros in CHRISTO Filios monemus, vt populos illos, tot belli calamitatibus afflictos, tot tantaque mala perpessos, magis benevolentia beneficentiaque vestra alliciendos, quæ in vi aut armis in officio retinendos esse statuatis. Nam præterquam quod hæc regendi populos ratio re ipsâ tutior est atque firmior, præterea (quod caput est) Omnipotentis Dei præceptis magis congruit, quibus tanto studiosius parere debetis, quanto ille vos ad recuperandam eius insulæ possessionem diuinâ suâ ope adiuuit; vt non solùm erga illos populos benefici, sed etiam in Deum ipsum grati reperiāmini. Quod non dubitabamus quidem, vos, pro vestra pietate, sponte vestra esse acturos; sed tamen admonitu nostro idem diligentius, acrius ac studiosius facturos putauimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxiv. Aprilis, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

E P I S T O L A X X.

*Ad Episcopalis curæ munera diligenter obeunda,
Episcopum Adiacensem cohortatur.*

Venerabili Fratri Ioanni Episcopo Adiacensi in Corsicâ.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Commissi nobis officij sollicitudo,

tudo, diuiniq[ue] honoris zelus, coëgit nos, hoc tempore, quo datâ à dilectis nobis Filiis, Duce & Gubernatoribus Reipublicæ Genuensis, populis istius insulæ pace, Omnipotentis Dei misericordia diuturno luctuosoque bello finem imposuit; Fraternitatem tuam, & ceteros eiusdem insulæ Episcopos, Fratres nostros, singulos ad officium suum Ecclesiæ propriæ præstandum, suique gregis custodiam, hortari atque excitare. id autem eò etiam studiosius, tibi ceterisque Fratribus, Episcopis nostris, faciendum esse iudicamus; quò, propter diurni belli mala, & creuisse populorum istorum peccata, & eorum licentiam magis auctam, non dubitamus: vt apud quos, peccatis eorum ac nostris id facientibus, tot animarum vulnera morbiq[ue] inualuerunt, hispiritualium medicorum Pastorumq[ue] priorum curâ magnoperè indigere videantur. Hoc itaque considerans Fraternitas tua, officij sibi à Deo commissi memor, omni studio, curâ atque industriâ ad gregem fidei suæ creditum pascendum inuigilet: corruptos depravatosq[ue]; Cleri sui, ceterorumq[ue] hominum, in suâ diœcesi mores, tum lenitate, tum severitate, prout res ipsa postulare videbitur, adhibitâ, corrigere atque emendare conetur: Tridentini Concilij Decreta, quantum in se est, in usum adducete curet: peccata publica, si qua forte, vt sit, dissolutis nimiâ licentiâ moribus corroborata sunt, extirpare conetur. Illud præterea omnibus viribus ac dili-

gentiâ eniti debes , vt instituendorum in tuâ dicē-
cessi puerorum , atque etiam natu grandiorum , pa-
ternam bonoqué Pastore dignam , quām maximam
curam fuscipias. Ad eam rem vtilissimum erit , vt
per eos quos oportet , quiisque idonei sunt , doctri-
nam Christianam edoceantur ; Catechismus , vul-
gari sermone editus , legendus illis proponatur ; po-
pulus ipse , ad audiendum Dei verbum , præcipue
diebus Festis , ad aliaque Christianæ pietatis opera ,
hortationibus paternis incitetur. Hæc , & si quæ
alia tibi , pascendo gregi tuo , vtiliora videbuntur ,
sedulò age , diesque ac noctes meditare ; sciens æter-
num illum Iudicem , cuncta quæ egeris , quæque
omiseris , in illo vltimi Iudicij die diligentissimè
ac subtilissimè requisiturum ; atque vnumquemque
nostrūm , non ex sublimioris gradus prærogatiuâ ,
sed ex operum meritis approbaturum . Obsecra-
mus ergo te , Frater , & per viscera Dei nōstri etiam
atque etiam obtestamur , vt , quoniam Pastor con-
stitutus es , Dominusque ab his , quos Pastores con-
stituit , fructum multiplicati gregis expectat , de cre-
ditorum tibi populorum animabus sollicitus sis ; hor-
tationibus , monitis , prædicatione , futuri Iudicij
terrore prætenso , relictis peccatis , ad Deum con-
uerti suadeas : vt ad æterni Iudicis tribunal con-
stitutus , suauissimam illam vocem audire merearis :
Euge Pastor bone & fidelis , intra in gaudium Do-
mini tui. Hæc pluribus Fraternitatem tuam hortati
sumus ,

sumus, non voluntati aut studio erga Ecclesiam sibi creditam diffidentes; sed paterni animi nostri affectum, omniumque Ecclesiarum sollicitudinem, quæ in nobis esse debet, testificantes. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die IV. Maij, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXI.

Ad mores piè conformandos, Ecclesiasticamque disciplinam ritè ordinandam, Episcopum Vasonensem adhortatur. Vide lib. II. cap. v. Vitæ PII V.

Venerabili Fratri Iacobo, Episcopo Vasonensi,
Patriarchæ Alexandrino.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. De correctione atque emendatione morum ciuitatis Auenionensis, Comitatusque nostri Venaissini, ceterorumque oppidorum ac locorum, Legationis istius ditioni subiectorum, sollicito animo cogitantes; vtile esse duximus, primum dilectis in Christo Filiis, Carolo Cardinali Borbonio, ciuitatis nostræ Auenionensis de latere Legato, & Georgio Cardinali Armeniaco eius collegæ, pro nobis ac Sede Apostolicâ in eadem ciuitate commoranti, consilium nostrum consilijque simul rationem significare: quod litteris nostris, ad

vtrumque eorum accurate admodum scriptis, proximè fecimus. Sed quia ad id quod cogitamus, per magni interest, vt eorum quibus hæc salutaris animarum medicina adhibenda est, animi eodem tempore præparentur, & ad eam rem, Venerabilium Fratrum nostrorum istius Legationis Episcoporum operam valdè nobis vtilem atque accommodata fore videbamus; idcircò singulos eorum hortandos excitandosque esse existimauimus, vt, si vñquam anteà, nunc maximè ad officium suum, Ecclesiæ propriæ præstandum, incumbant. Quocircà Fraternitatem tuam necessè est memorem esse Pastoralis curæ, sibi à Deo commissæ, eiusque quod de vniuersali Ecclesiâ dictum est, Panem otiosa non comedit: hinc sollicito animo in eam curam cogitationemque incumbere, vt cuius fructus Ecclesiæ percepit ac percipit, ei studeat operam ac vigilantiam suam sedulò impendere. Et quoniam tot tantarumque hæresum pestis in istâ prouinciâ, sicut in aliis eâdem labe infectis, non aliam ob caussam magis inualuit, quam ob corruptos ac depravatos Clericorum laicorumque mores; idcircò quid in sermone, quid in actione Episcopum deceat, diligenter attendens, vitamque tuam benè sancteque viuendi normam ceteris ad imitandum proponens, Clericos in primis, qui sunt in tuâ diœcesi, officij sui diligenter admone, eosque ad piè, sobrie casteque viuendum hortare. Si qui verò ex illis sunt,

qui

qui disciplinam detrectantes, monitis tuis obtemperare recusent, eos adhibitâ etiam animaduersio-
nis Canonicæ seueritate coérce; laicos & reliquum
populum fidei tuæ creditum, frequentibus horta-
tionibus, per te, perq[ue] idoneos verbi prædicatores,
excitare stude: vt ad audiendum Dei verbum, præ-
sertim Festis diebus, frequens conueniat: catechi-
smum ei per religiosos Sacerdotes declarandum pro-
pone; Decreta sanctæ Generalis Tridentinæ Synodi
vt fideliter diligenterque seruentur, omni studio co-
nare. Hæc, & si quæ alia sunt horum similia, me-
ditare, atque exequere; diem tuæ vocationis consi-
dera; quas rationes de Episcopatus onere Redempto-
ri nostro redditurus es, subtiliter perpende; de grege
tibi credito, sollicito animo semper esto; ne quid,
hæreticorum fraude, tibi de eo subtrahatur, vigila;
& si subtractum fuerit, ad gregem Dominicum Pa-
storali voce reuocare contende. Denique in com-
missæ tibi plebis curâ, nihil quod animarum sa-
luti vtile fore putaueris, prætermitte: vt qui Pastor
pastorum est, vigilasse te in gregis sui custodiâ, di-
uino suo Iudicio comprobare dignetur. Datum
Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscato-
ris, die XVIII. Maij, M. D. LXIX. Pontificatus no-
stri anno quarto.

EPISTOLA XXII.

Nobilem Scotum Religionis causâ ab hæreticis patriâ pulsum omni charitatis officio suscipiendum commendat. Vide lib. III. cap. VIII. & IX. Vitæ PII V.

Dilecto Filio Petro de Monte, Magistro Hosptialis S. Ioannis Ierosolymitani.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Commune humanitatis vinculum, & diuinæ legis præcepta nos admonent, vt omnibus nos quidem proximis nostris debita charitatis officia libenter præstemus; sed multò magis his, qui proptereà quòd à fide Catholicâ ad hæreticos Omnipotentis Dei hostes deficere noluerunt, patrimoniis suis spoliati, patriâ carentes, in multâ rerum necessariarum egestate constituti, voluntarium potius exilium perferre, quām in patriâ crudelissimorum hæreticorum impiæ voluntati parere voluerunt: tales enim homines verè sunt hi, qui propter iustitiam persecutionem patiuntur. Ex horum numero vñus est, dilectus hic Filius Iacobus Scotus, qui tibi has nostras litteras reddet, natus ex illustri & antiquâ admodum apud Scotorum gentem familiâ: de cuius viri pietate, orthodoxæ Religionis studio, fortitudine in aduersis rebus, constantiâ in fide Catholicâ, grauissimorum virorum fideque

fideque dignissimorum habemus testimonia; vt eis adducti, illum tibi his nostris litteris accuratissime commendandum esse duxerimus: deuotionem tuam hortantes in Domino, & quò maiore possumus animi nostri studio rogantes, vt hominem hunc, domi suæ nobilissimum, pium, Catholicum, domesticorum perfidiâ è patriâ expulsum, patrimonio spoliatum, ad tuam fidem Religionemque istam configuentem, benignè excipias, liberaliter tractes; tuisque officiis omnibus sic complectaris, vt re ipsâ experiatur, nostram illi apud te commendationem, quemadmodum æquum est, plurimum profuisse. Illud autem in primis à te petimus, vt, cùm primùm aliquam in Regno Scotiæ præceptoriam vacare contigerit, eam illi potissimum conferas: eâ enim est apud gentem suam nobilitate, vt, si hoc per te facultatum subsidio adiutus, apud suos commorari potuerit; speremus eum, adiuuante Deo, in eo Regno ad fidei Catholicæ veritatem, Sedisque Apostolicæ obedientiam, reuocando, & in bonis istius Ordinis, ab hæreticis occupatis, recuperandis, non paruum rerum omnium momentum præsidiumque esse allaturum. Quidquid autem in eo beneficij, quidquid auxilij contuleris; id erit nobis perinde gratum, ac si alicui ex nostris necessariis atque affinibus contulisses. facies præterea rem summoperè Deo gratam: qui enim fratrem suorum solatio destitutum recipit, afflictum erigit, incoerentem consolatur;

solatur; is dubitare nullo modo debet, quin eius fibi gratiam conciliet, qui quod vni ex minimis suis factum sit, tamquam sibi factum, remuneraturum se pollicitus est. Hæc ideo pluribus ad te verbis scripsimus, non quia tuus erga viros fortes animus, voluntasque obscura nobis aut ignota sit; sed ut hanc commendationem nostram minime vulgarem esse intelligeres. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XII. Iunij, m. D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXIII.

Concilij Tridentini Decreta in Auenionensi ditione obseruari carat. Vide lib. II. cap. v. Vitæ PII V.

Dilecto Filio Carolo Cardinali, Borbonio nuncupato, ciuitatis nostræ Auenionensis, nostro & Sedis Apostolicæ de latere Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Allatum est ad nos, in Legatione istâ nostrâ Auenionensi, quæ tuæ fidei vigilantiæque regenda à nobis commissa est, sacrum Generale Tridentinum Concilium, neque ante obseruatum esse, & hoc tempore minime obseruari: quâ de re, tum pro commisso nobis Apostolicæ seruitutis officio, tum pro nostro erga te amore, estimatio-

stimationisque tuæ paternæ curâ solliciti, non potuimus non magnoperè commoueri. Quamvis autem nobis eximum tuum diuini honoris zelum recordantibus, prorsus incredibile videatur, te, in re Omnipotenti Deo tam acceptâ, tamque animarum saluti necessariâ, vlo modo negligentem fuisse; tamen nostro ipsi Pastoralis solicitudinis munere deesse nolentes, circumspectionem tuam, quo maiori possumus animi studio, in Domino hortamur, vt, si ad hanc usque diem Tridentini Concilij Decreta in istâ Legatione non obseruantur, des operam, vt ea in posterum fidelissimè ac diligentissimè, quemadmodum æquum est, & officij tui ratio postulat, obseruentur. Non modò tibi, cui Legationis istius gubernandæ munus præcipue incumbit, sed etiam nobis, qui iam inde à Pontificatus nostri principio, omnes Christianos Catholicosque Principes, omnes item Venerabiles Fratres Episcopos nostros, accuratissimè per litteras ad id cohortati sumus, turpe esset, si in locis ditioni nostræ Ecclesiæ immediate subiectis, Concilium non obseruaretur: quod tantis laboribus, tanto Catholicorum omnium Principum consensu celebratum est, quodque nos ab omnibus obseruari custodiriique iussimus. Proinde circumspectio tua, si quid in hac re hucusque aut negligentia cessatum, aut indulgentia peccatum est, corrigere festinet; ac si qui monitis tuis parere neglexerint, in eos sine ullâ personarum exceptione

animaduertas. Denique quæ Concilium ipsum de-
creuit; ea sic ad effectum perducere, atque etiam
in vsum adducere studeas, vt tuam in hac re, sicut
in ceteris quæ ad officium tuum pertinent, ope-
ram ac diligentiam, quemadmodum hucusque fe-
cimus, laudare debeamus. Datum Romæ apud
S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxv. Iunij,
M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXIV.

*Ad rem Christianam in Brasiliâ benè curandam, Petrum
Episcopum adhortatur. Vide lib. III. cap. v. Vitæ
PII V.*

Venerabili Fratri, Petro Episcopo sancti Sal-
uatoris in prouinciâ Brasiliâ.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam
benedictionem. Etsi Fraternitatem tuam, in
gubernando grege fidei suæ commissio, eam adhi-
bere prudentiam ac vigilantiam existimamus, vt ad
explendas officij sui partes, hortationibus admoni-
tionibusque nostris non indigeat: tamen, quia &
Ecclesiarum omnium curam ac solitudinem no-
bis ab Omnipotenti Deo commissam gerimus, &
eos etiam qui in perfectæ virtutis stadio currunt,
paternis nostris vocibus adiuuari posse credimus;
idcirco te, quem tanto marium terrarumque spatio
disun-

disiunctum Christianæ charitatis vinculum & Pastoralis officij societas nobiscum coniungit, paterno primū debitæ salutationis officio prosequentes, studiosè in Domino hortamur, vt Neophytorum, qui recenter ad fidem nostram Catholicam, eorum cæcitatibus miserente Domino, conuersi sunt, paternam curam gerere velis: sic vt eos, & boni prudenterisque Rectoris officio gubernatos, & fidelis sapientisque Doctoris disciplinâ institutos, ad cælestem patriam perducere possis. Illud quoque te curare volumus; vt quantum in te est, gentem istam, & præcipue eos, qui in fidem Christianam adiuuante Domino recepti sunt, à ferino vietu atque cultu ad mitiores mores ciuilemque vitæ rationem reuocare contendas; eisque persuadere studeas, vt, relictâ eâ, cui assueti esse dicuntur, corporis turpi nuditate, conuenientem Christiano pudori, ciuilique cultui, vestitum assumant. quod vt obtainere possis, nullum prætermittes eorum officiorum, quæ vel apud istius Provinciæ Rectorem, vel apud alios quoscumque utilia fore iudicaueris. Et quoniam te Deus Omnipotens in illis regionibus animarum Pastorem constituit, vnde multum afferre fructum possis; ideo diuini in hoc beneficij gratiam recognoscens, in munere tibi commisso diligenter vigila, terrenisque negotiis relictis, congregandatum in æterna ouilia animarum cælesti negotio incumbe. Sit in lingua tuâ sermo, qui quasi gladius acutus vel

durissimos gentis istius ad Religionem Christianam
animos perrumpere possit. Sit charitatis ardor in
animo, vt in eorum numero esse merearis, supra
quos igneas confesdisse linguas legimus: verè enim
supra nos igneæ resident linguae, cùm aut in Fratri-
bus nostris, ab infidelitatis tenebris ad veritatis lu-
cem traducendis, aut his qui traducti iam sunt, ma-
gis magisque indies instruendis, & in fide Catho-
licâ retinendis, laborantes, diuini Spiritus ardore
incendimur. Creditum tibi Dominicum agrum,
dum licet, fortiter exerce: semen tuum, dum tem-
pus est, semina; certò sciens, te eorum quæ semina-
ueris fructum tempore suo esse percepturum: vt
cùm operæ tuæ beneficio, pestiferæ cætitatis caligi-
ne depulsâ, vera istic fides serenitatis suæ radios ape-
ruerit; illud te ante Rèdemptoris nostri oculos cæ-
leste præmium expectet, quod omnibus bonis fide-
libusque Pastoribus in cælo repositum esse scimus:
Dátum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo
Piscatoris, die vi. Iulij, m. d. LXIX. Pontificatus
nostrî anno quarto.

E P I S T O L A . X X V.

*Christiane Religionis propagationem & cultum Guber-
natori Brasiliæ commendat. Vide lib. III. cap. v. Vitie
Pii V.*

Dilecto

Dilecto Filio, nobili viro, Fernandez de Vasconcellos, prouinciæ Brasiliæ in partibus Indiarum pro Rege Portugalliae Gubernatori.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Qui terrenis Regnis gubernandis, aut Prouinciis regendis, præpositi sunt, tanto propensiores esse debent, ad benè de omnipotentis Dei cultu Religionisque Christianâ merendum, quanto maiorem præ ceteris hominibus hoc faciendi facultatem à Deo acceperunt; vt bonorum operum fructu, non solum eorum, quibus servitunt, Principum gratiam promereri, sed cælestis etiam Regni præmium accipere possint. Hanc bene de fide Catholicâ merendi voluntatem, quamuis Nobilitati tuæ, Deo adiuuante, minimè deesse arbitremur; ac propterea te sponte tuâ, ad omnia quæ iuuandæ Religioni vtilia sunt exequenda, paratum esse putemus: tamen, quia paternæ vocis hortatio bonis mentibus semper aliquid adiucere solet; omnes eos, qui nuper istic ad Christi fidem conuersi sunt, & cuncta, quæ ad fidem Christianam siue propagandam siue retinendam; in istâ cui præs Prouinciâ pertinent, tibi vniuersè, eo quo maiore possumus animi nostri studio, diligenter agenda commendamus; hortantes Nobilitatem tuam, vt,

Aa 3 quoties-

quotiescumque opportunum iuuandæ Religionis tempus adfuerit, id quod pro Dei laude, animarumque salute, istis locis exequendum erit, exequi ne differat. Illud autem in primis efficere stude; vt homines istius Prouinciæ, ac præcipue illi, qui, abdicato à se cæcitatibus errore, Christianam veritatem, Deo miserante, cognoverunt, ferinum vitæ cultum deserentes, ad mansuetiorem viuendi modum, ciuiliumque morum rationem, quantum fieri potest, per te traducantur; vtque, relictâ corporis hominibus Christianis indecorâ nuditate, conuenientem pudori Christiano victum vestitumque assumant. In quo non solum, si quid huius rei caussâ agendum fuerit, ne id prætermittere velis hortamur; sed etiam vt Venerabili Fratri nostro, istius Prouinciæ Episcopo, auxilium tuum impertas, ad hoc & cetera omnia exequenda, quæ officio suo istic exercendo utilia fore iudicauerit, vehementer rogamus: vt & ipse in his rebus, quas pro animarum salute agendas suscepit, paratum sibi esse auxilium tuum, re ipsa intelligat; & tu boni operis fructum, æternæ vitæ præmium à Redemptore nostro merearis accipere. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die v. Iulij, m. d. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXVI.

*Episcopi Verdunensis virtutem commendans, Pastoralis-
que muneris sui pondus ostendens, eius piis se preci-
bus apud Deum cupid subleuari, eiusque iudicium in
confirmatione collationis certæ Præbende comprobat.*

Venerab. Fratri nostro Episcopo Verdunensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam be-
nictionem. Opinionem quam de tuâ erga
Deum Omnipotentem singulari pietate, & in grege
fidei tuæ credito custodiendo vigilantiâ, non sine
caussâ iam pridem animo conceptam habemus,
Epistola tua Kal. Iulij proximè ad nos scripta com-
probauit. in quâ mentis tuæ altitudinem humili-
tas sermonis declarat: quod enim te nullius nōni-
nis & meriti hominem appellas, in eo illud Sapienti-
tis vērūm esse ostendis (quod B. Gregorius Præ-
decessor noster ad Episcopum non tui dissimilem
cūm scriberet, ipse quoque usurpauit) iustum vide-
licet priorem sui esse accusatorem. Quod verò Pon-
tificatum nostrum laudatissimum atque integerri-
num appellas, id ex eodem humilitatis tuæ fonte
manauit. Nos enim de illorum numero esse non re-
cusamus, qui, dum alleuarentur, deiectos esse se cog-
nouerunt; sed tamen perturbatissimis Reipublicæ
Christianæ temporibus, in hac, cui indigni præsi-
demus,

demus, omnium Ecclesiarum Principe ac magistrâ Ecclesiâ gubernandâ, quantulamcumque fortitudinem nostram ad Deum custodire conamur, tuisque & ceterorum Venerabilium Fratrum Episcoporum nostrorum, tui præsertim similium, orationibus adiuuari cupimus. Confirmationem verò eius collationis, quâ Ecclesiæ tuæ Præbendam dilecto Filio Magistro Ioanni, Doctori & Theologo Parisensi, te contulisse scribis, quam à nobis postulas, non solùm libenter concedimus, sed etiam in eâ re iudicium tuum vehementer probamus: sciimus enim bono viro non nisi bonum placere potuisse; confirmaturi semper, quidquid à Fraternitate tuâ factum erit: quam nihil non iustè & sanctè factum semper esse, pro comperto habemus. Omnipotens Deus te, charissime, pro nobis orantem custodiat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xv. Iulij, m.d.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXVII.

Episcopum Egitanensem, quod Clericorum Seminarium in Ecclesiâ suâ nondum instituerit, obiurgat, ad idque primo quoque tempore instituendum hortatur.

Venera-

Venerabili Fratri, Episcopo Egitanensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Eiusmodi est Decretum, quod à sacrosancto Tridentino Concilio de instituendis in unaquaque Ecclesiâ Seminariis factum est, tantaque eius est tamque manifesta utilitas; ut Episcopi ipsi, si, quod eis à Concilio iussum est, ante Concilium sponte suâ fecissent, magnam sibi ab hominibus laudem, & ab Omnipotenti Deo tam boni operis mercedem promeriti fuissent. Cum verò idem Decretum, tanto postea, non solùm Principum Catholicorum, quorum Legati Concilio illi adfuerunt, sed etiam Venerabilium Fratrum Coepiscoporum nostrorum, qui etiam interfuerunt, consensu factum sit; tantò magis ei ab Episcopis obtemperandum est, quantò grauior culpa est, rebus à Generali Synodo iussis eos non obtemperauisse, quam quæ nondum decreta sunt, quamuis utilia, omisiſſe. Id, quò verius esse cognoscimus, eò magis mirati sumus, te ad hanc usque diem, quemadmodum audiuimus, in Ecclesiâ tuâ Seminarium non instituisse. Quod si verum est; dolemus certè, eos à quibus obedientiæ exemplum ceteris tradi debuerat, tam segnes tamque negligentes ad obtemperandum tam salutari instituto fuisse. Itaque Fraternitatem tuam hortamur, eiisque districtè etiam mandamus; ut memor officij sui, eiusque utilitatis,

B b

quæ

quæ inde ad Ecclesiam suam peruentura est, eius executionem Decreti longius ne differat, cui eam iam pridem obtemperauisse oportebat. Caeue ne exigui cuiusdam emolumenti cupiditas te impeditat, quò minus agas ea, quæ boni fidelisque Pastoris opera sunt: illud considerans, nos, quemadmodum nihil in hunc, in quem suscepti sumus, mundum intulimus, ita ex eo nihil esse exportatueros, præter ea sola, quæ benè aut malè in vitâ nostrâ gesserimus. Cogita Ecclesiastica bona tibi non ad dominium tradita, sed ad dispensationem esse commissa; tibiique, sicut & nobis, de illis rationem æternio illi Iudici reddendam esse; ante cuius oculos nihil absconditum esse potest. Putamus nos quidem, fraternalis te nostris vocibus admonitum, præteriti temporis negligentiam, adhibitâ in instituendo tuæ Ecclesiæ Seminario celeritate, emendaturum: sed si à te in eâ re amplius cessaretur, prætermittere pro officij nostri ratione ea remedia non possemus, quæ tibi, ceterisque Fratribus Coepiscopis nostris in eadem re negligentibus, fortasse displicerent; nobis tamen, quibus omnium Ecclesiarum solicitude incumbit, magis necessaria essent, quam iucunda. Id ne nobis necesse sit facere, potes tu, Frater, obedientiæ celeritate prouidere: quod ut facias, te vehementer in Domino rogatus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxvi. Iulij, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTO-

EPISTOLA XXVIII.

Cardinalem Borbonium, vt per fideles administratos bellum contra hæreticos geri procuret, hortatur. Vide lib. II. cap. v. Vitæ PII V.

Dilecto Filio nostro Carolo Cardinali, Borbonio nuncupato, Auenionensi, nostro & Sedis Apostolicæ de latere Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Inter alia multa curarum onera, quibus in hoc Apostolicæ seruitutis fastigio constituti quotidie premimur, maximè nos sollicitos habet, istius à Christianissimo Rege pro Religione Catholicâ suscepti aduersus hæreticos belli cogitatio. quod quidem bellum ita administrari cupimus, vt quamprimum ex Christianissimi Regis nostrâque sententiâ confectum, eo quo optamus exitu concludatur. Ad hoc obtainendum maximo te adiumento esse posse intelligimus; neque vt id facias rogandum esse, pro comperto habemus. Nota est enim nobis tua in Deum Omnipotentem pietas, & Religionis Catholicæ studium, & in Christianissimum ipsum Regem fides, quam in tantâ temporum varietate eamdem ei semper præstitisti: sed tamen cùm eiusdem belli exitus maiore nunc quam adhuc fuit in expectatione esse videatur, no-

stra quoque de eo solicitude magis augetur, sicut nullas officij nostri partes à nobis praetermissas esse velimus. Quocircà, et si eâ te prudentiâ prædictum esse scimus, vt quæ cauenda sunt optimè dispicias; tamen animo ipsi nostro satisfacere volentes, circumspetionem tuam paternè monemus, & in Dominô hortamur; vt, si ex his, quibus Rex Christianissimus in administratione istius belli adiutoribus ac ministris vtitur, aliquos esse senseris, qui suas priuatas rationes sequentes, de Religionis Catholice causâ adiuuandâ, Regisque Regni que incolumitate tuendâ, vnâ & mente & voce cum ceteris non consentiant, eis, vt à tam prauo incepto desistant; persuadere coneris; resistentes autem, & monitis tuis parere recusantes, pœnis etiam deterrendos cures. Vna est enim quæ omnibus rebus rectè administrandis maximè aduersetur, ministrorum ipso-rum inter se discordia: quæ ne rebus istius Regni perniciem afferre possit, tuæ in primis partes sunt diligenter attendere, cuius consiliis & belli admini-stratio, & Regnum istud maximâ ex parte gubernatur. Quod honoris quoque tui causâ facere debes: ad te enim istius Regni Religionisque Catholice conseruatæ laus præcipue est peruentura. Hoc idem etiam Omnipotenti Deo debes, cuius violatæ Religionis agitur caussa: hoc eius Ecclesiæ, cuius honorable membrum es: hoc vniuersæ Reipublicæ Christianæ, cuius in uno istius belli exitu, prospero

vel

vel aduerso, salus vel exitium continetur. Quocirca dare te operam maximè conuenit, vt coiuuni saluti, Deique Omnipotentis Religioni, summo- perè periclitanti, concordibus omnium regiorum ministrorum animis subueniatur. Quod vt facias, nostramque de rerum istarum prospero successu animo conceptam iam pridem spem, ne destitui pa- tiaris, vehementer rogamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die primo Au- gusti, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXIX.

Bellum in hæreticos per concordes fidelesque viros pro- bè administrandum procurat.

Dilecto Filio nostro Carolo, tituli S. Apolli- naris Presbytero Cardinali, à Lotharin- giâ vocato, nostro & Sedis Apostolicæ Legato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quantoperè cupiamus bel- lum istud, quod charissimus in C H R I S T O Filius noster Rex Christianissimus, pro salute suâ & incolumentate Regni, & pro Religione Catholicâ, aduersus hæreticos Regni sui rebelles, non minùs piè pro Omnipotenti Deo, quam pro se suisque utiliter suscepimus gerit, sic administrari, vt aliquando, ad-

iuuante Deo , ex sententiâ nostrâ conficiatur; vel ex eo intelligere potuisti, quòd, quantum vires nostræ suffecerunt, nihil prætermisimus earum rerum, quibus id faciliùs celeriusque obtineri possit. hoc autem tempore, quo eiusdem belli exitus maiore videatur esse in expectatione , ita animum nostrum rerum istarum paterna cura solicitauit, vt nullas officij nostri partes sine magnâ culpâ videamur posse relinquere. Itaque etsi te, non minùs quam nos, de rebus istius Regni solicitum , omnia & diligenter circumspicere, & prudenter cauere, putabamus ; tamen ipsi animo nostro satisfacere volentes, circumspectionem tuam vehementer in Domino hortandam esse præuidimus : vt, si qui forte (quod absit) sint eorum, quibus in isto bello administrando Rex Christianissimus adiutoribus ac ministris vtitur, qui priuatas quascumque ob caussas, de Religionis Catholicæ defensione, Regisque salute cum eâ coniunctâ , vnâ & mente & voce cum ceteris benè de eiusdem rebus sentientibus non consentiant ; his tu primùm quidem , ne à ceterorum sententiâ disrepare, aut priuatas suas rationes publicæ vtilitati anteponere velint , persuadere coneris : deinde resistentes, & monitis tuis obtemperare recusantes, coercendos puniendosque cures . nihil enim rebus istis benè atque vtiliter administrandis magis obesse potest, quam ministrorum ipsorum inter se discordia ; quæ rebus facilibus & expeditis moram & impedimentum,

tum, difficilibus atque impeditis, cuiusmodi istæ sunt, detrimentum ac perniciem afferre solet. In hoc fungendo officio, nullius quām tuas potiores esse partes videimus; cuius consiliis & Rex ipse Christianissimus potissimum nititur, & istius Regni res maximâ ex parte gubernantur. Debes hoc præterea Religionis Catholicæ caussæ, debes Ecclesiæ, debes nobis atque huic Sedi Apostolicæ, cuius honorabile membrum es: debes denique tibi; nemo est enim omnium, ad quem seruati istius Regni Religionisque Catholicæ, maior quām ad te, laus peruentura sit. Vides præterea pro tuâ prudentiâ, istius belli exitu, vel prospero vel aduerso, non solum istius Regni, sed etiam totius Reipublicæ Christianæ, salutem vel exitiu[m] contineri. Proinde dare te operam oportet, ut concordibus omnium Christianissimi Regis ministrorum animis, saluti publicæ, Deique Omnipotentis honori, tantoperè periclitanti subueniatur. Quod te quidem neque anteà vnumquam prætermisisse, neque in posterum prætermisfurum esse, pro comperto habemus; sed tamen circumspectionem tuam rogamus, ut quām de rerum istarum prospero successu spem bonam concepimus, eam, quantum in se est, conseruare atque etiam augere ne desistat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub ariulo Piscatoris, die primo Augusti, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXX.

*Clericoram Seminarium ex Tridentini Concilij Decreto
rite institui præcipit : idque ad Christianæ Reipublicæ
salutem, Ecclesiæ utilitatem pertinere ostendit.*

Dilectis Filiis, Decano & Capitulo Ec-
clesiæ Elborenſis.

Dilecti Filij , salutem & Apostolicam benedi-
ctionem. Cùm Venerabilem Fratrem no-
strum , iſtius Ecclesiæ Archiepiscopum , de insti-
tuendo in ſuâ Ecclesiâ Seminario , nuper per litte-
ras noſtras hortaremur (quod quidem Seminarium ,
ex ſacri Tridentini Concilij Decreto , iam pridem
inſtitutum eſſe oportebat;) faciendum eſſe exiſtima-
uimus , vt eodem tempore , vos quoque de tam vtili ,
tamque Deo Omnipotenti accepto opere adiuuan-
do moneremus. Scitis enim inſtituendorum Semi-
nariorum eam eſſe rationem , vt , niſi qui in Capitu-
lo Diœceſiſque ſunt , vna cùm Archiepifcopo vel
Epifcopo ſuo eā de re conſentiant , diſſiſilis admo-
dum ſit eorum inſtitutio : Epifcopum autem eosque
qui ſub illius regimine continentur , cùm ſemper
conuenit benevolentia ſe in mutuaque charitate com-
plecti , tum præcipue de hiſ quæ ad Ecclesiæ vtili-
tatem perteſſent , decet eſſe concordes : vt commu-
ni confenſu , quæ in rem Ecclesiæ ſunt , ſedulò pro-
uidean-

uideantur; quæ autem nocitura sunt, prudenter caueantur. Quid enim aliud est, vos necessariam ad instituendum Seminarium impensam recusare, quam priuatim cupiditati vestræ seruire, ipsius autem Ecclesiæ vtilitatis nullam rationem habere velle? Quòd si hoc vobis placet, placeat etiam nullam esse apud vos, qualem Tridentinum Concilium esse voluit, puerorum sanctam religiosamque institutionem; placeat, vestros Clericos, reliquosque Sacerdotes indoctos atque illiteratos esse: quod quantoperè Ordini Sacerdotali turpe sit, neminem esse vestrum qui ignoret existimamus. Itaque vos, pro officij nobis ab Omnipotenti Deo commissi ratione, monemus, hortamur, &, quatenus opus sit, vobis mandamus, vt ad instituendum in Ecclesiâ istâ Seminarium, Archiepiscopo vestro opem auxiliumque vestrum præstetis; detisque operam, vt tam sanctum tamque utile opus pro parte vestra quamprimum perficiatur. In quo si officio ipsi vestro vobisque satisfacere velitis, illud curare debebitis, vt præteriti temporis negligentiam executionis celeritate corrigatis. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die IX. Augusti, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXI.

*Catholicæ religionis studium Episcopo Zagabriæ gratula-
tur; atque vt Pastoralis curæ munera diligenter obeat,
hortatur.*

Venerab. Fratri, Georgio Episcopo Zagabriæ.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Christianæ charitatis affectus, Pastoralisque seruitutis commune nobis cum Venerabilibus Fratribus & Episcopis nostris vinculum, non sinit nos expertes esse eius lætitiae, quam de illorum virtute conceptam, animo percepimus. Itaque cum de tuâ eximiâ in Deum Omnipotentem pietate, Religionisque Catholicæ studio, ac diuini honoris zelo, multa constanti plurimorum famâ ad nos allata essent; faciendum esse existimauimus, ut non solùm quantoperè hæc nobis grata accidissent, tibi significaremus, sed tibi quoque de eis gratularemur. Vera autem gratulatio est, quam non præsentis temporis aut necessitas temporalis extorquet, aut terrena commendat vtilitas; sed quæ de sanctis bonisque operibus suscepta, cælestis mercedis gloriam sibi propositam habet. Quod enim in gubernando custodiendoque grege, fidei tuæ ab Omnipotenti Deo commisso, eam prudentiam vigiliamque adhibes, ut bonorum operum tuorum fama,

ma, istis Pannohici Regni finibus non contenta, huc ad nos vsque perferatur, hoc gaudendum esse in Domino cognoscimus. Itaque gratias agimus Redemptori nostro, qui inter cetera pietatis suæ dona, ita Fraternitatem tuam Catholicæ Religionis amore incendit; vt quidquid ad eius conseruationem propagationemque pertinere cognoscit, id & diligenter & alacriter exequi non desistat. Quamuis autem eum, qui, adiuuante Deo, ita sit animatus, superuacuum videatur esse magis hortari: tamen, quia te, inter ceteras tuas virtutes, fraternæ quoque hortationis verba libenter suscipere existimamus; idcirco hortamur, vt quam ingressus es ad cælum ferentem viam, ab eâ ne iter tuum deflectas, donec eò quò contendis peruenias. Sit Clero populoque tibi commisso, vitæ tuæ sanctitas, regula atque norma, ad quam actiones moresque suos vterque studeat conformare. Mali vitiorum pœnam, boni virtutum præmium, sibi à te expectandum esse intelligent. Hæreticorum venena ne gregem tuum inficiant, quantâ potes diligentiam contendere. Quo minus ea semper agas, quæ Deo beneplacita sunt, nullius te hominis metus deterreat. Nemo mercedem tuam euacuet. A nobis autem omnia fraternæ charitatis indicia semper expectato. de quâ nostrâ erga te propensione, cum hoc dilecto Filio, Francisco Dietaleuio, copiosius egimus; qui tibi has nostras litteras reddet, cui fidem habebis. Datum Romæ

apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, d^oc
xi. Augusti, M. D. LXIX. Pontificatus nostri an-
no quarto.

EPISTOLA XXXII.

*Nitriæ Episcopi in Pastorali munere strenuè obeundo di-
ligentiam collaudat; ipsumque, ut in ea quod cœpit,
sedulò perseueret, grauiter hortatur.*

Venerabili Fratri, Paulo Nitriæ Episcopo.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam be-
nictionem. Redemptori nostro gratias
agere debemus, quod de tuo diuini honoris zelo, de
tuâ in custodiendo grege tibi credito vigilantiâ, sin-
gularique in Deum Omnipotentem pietate, magis
magisque indies ad nos perferuntur, quæ animu[m]
nostrum multis curarum oneribus laborantem ma-
gnâ ex parte recreare valeant. Quâ in re verum esse
illud experti sumus, bonorum opinionem, quasi vnu-
guenti odorem, ad longinquos etiam populos ma-
nare: neque enim sacerdotalis tuæ virtutis laus istis
Pannonici Regni finibus contineri potuit; sed ad
remotiores populos, atque ad nos quoque peruenit:
quos procul ab istis terris positos, non tamen à te,
locorum longinquitas disiunxit. Quod verò in ip-
so propè infidelium conspectu positus, atque inter
haeticorum multiplices laqueos collocatus, Eccle-
siæ

siæ tuæ officium, quod debes, præstas, gregemque
tuum, quantum potes, à luporum insidiis custodis,
hoc perfectæ virtutis signum est: quamuis enim
nullibi malos inueniri, sed ubique bonos esse expe-
tendum sit; tamen boni ipsi, si sine malis fuerint,
perfectè boni esse non possunt: ipsa enim malorum
admistio, quid aliud quam purgatio bonorum est?
Quocircà debitum tibi fraternæ nostræ salutatio-
nis officium persoluentes, Fraternitatemque tuam
debitis in Domino laudibus prosequentes, hortam-
ur, ut eum, quem cœpit, pietatis cursum constan-
ter teneat, & usque ad perfectum diem crescere non
desistat; ut, quamdiu Dei voluntate in hoc cælestis
exilio patriæ detinetur, tamdiu bonorum operum
agere merita non desinat: sic enim in remuneratio-
nis die, tanto insignius erit gloriae præmium, quan-
to hic maius laboris studium fuerit. Clerum po-
pulumque tuum, quemadmodum in Dei timore vi-
uere debeat, tuorum morum tuæque vitæ in primis
exemplum instituat. Totâ mentis contentione lu-
crum animarum Omnipotenti Deo facere festina.
Malorum prauitatem compesce, bonorum operum
studiosos confirma: incipientes hortationibus pa-
ternisque monitis excita. Denique, quod de vni-
uersali Ecclesiâ dictum est, panem otiosus non com-
ede. De nobis autem volumus, te omnia tibi fra-
ternæ charitatis indicia polliceri, quemadmodum
dilectus hic Filius Franciscus Dietaleuius, qui tibi

has nostras litteras reddet, cōpiosius explicabit, cui fidem habebis. Omnipotens Deus te, charissime Frater, pro nobis orantem custodiat, & ad cælestia regna perducat. Datum Romæ apud S. Petruin sub annulo Piscatoris, die xi. Augusti, m. d. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

E P I S T O L A X X X I I I .

Sedulam Episcopi Agriæ operam in Pastorali officio egrediè præstanto commendat; atque, ut benè cœpit, pietatis cursum teneat, animarumque sibi commissarum saluti diligenter consulat, hortatur.

Venerabili Fratri, Antonio Episcopo Agriæ.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Impulit nos singularis tua in Deum Omnipotentem pietas, & eximius Catholicæ fidei zelus, atque in custodiendo grege tibi credito vigilantia, quæ multorum fide dignorum sermonibus ad nos perferuntur, ut has ad te litteras, fraternali erga te amoris nostri indices, dandas esse existimaremus: quibus non modò hæc, quæ agis, gratissima nobis esse intelligeres, sed etiam de tot tantisque donis, in te à Redemptore nostro collatis, tibi gratularemur. Magnum est Dei beneficium, si Episcopus quocumque loco positus, Ecclesiæ suæ, ad Dei gloriam, animarumque sibi creditarum salatorem,

Iutem, præesse sciuerit: qui verò in ipso propè infidelium conspectu, atque inter hæreticorum insidias quasi scorpiones locatus, Ecclesiam suam ita moderatur & regit, ut, quantum fieri potest, eam & à luporum fraudibus defendat, & bonorum operum exemplis doctrinâque salutari pascere studeat; hunc virum perfectâ quadam cælestique virtute præditum esse oportet. Quod magis te, quem & hæc & alia multa, quæ in rem Ecclesiæ tuæ sunt, præstare acceptimus, magnis debitisque in Domino laudibus prosequendum esse cognoscimus, atque prosequimur; hortantes Fraternitatem tuam, ut, quod à Sapiente de iustorum semitâ dictum est, eam videlicet quasi lucem splendentem procedere, id tu virtutis tuæ perseverantia comprobes, teque præsentibus non contentum meritis, semper ad vteriora extendas. Sit vita tua Clero populoque fidei tuæ commisso, tamquam exemplar quoddam sanctitatis, ad imitandum propofita: te non minùs mali timeant, quam boni diligent: alteri te mansuetum, alteri severum cognoscant. Nullius te hominis aut metus aut auctoritas, ab eo quod bonum honestumque est, deterrere valeat. Esto de animarum lucro sollicitus: pietatem, hospitalitatem, misericordiam servare: terrena mundanaque contemne, ut ad cælestia atque æterna peruenire merearis. De nobis autem fac ista existimes, nullum esse tam eximum nostræ erga te fraternæ charitatis testimonium, quod
virtu-

virtuti isti tuæ deberi non existimemus; quemadmodum dilectus hic Filius, Franciscus Dietaleuius, copiosius exponet, qui tibi has etiam litteras nostras reddet: quem & libenter vidimus, & ea quæ nobiscum locutus est, eâ quâ decuit benignitate cognovimus; eiisque fidem habebis. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xii. Augusti, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXIV.

*Palatino Siradiæ ad Catholicæ Religionis cultum consuer-
sionem gratulatur; atque ut in suscep-
to vero pietatis
consilio persistat, & alios ab erroribus ad rectam sa-
lutis viam reuocare studeat, hortatur. Vide lib. III.
cap. XII. & lib. IV. cap. XIII. Vitæ PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Alberto Pa-
latinus Siradiæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores facti ex litteris dilecti Filij Vincentij Portici, nostri & Sedis Apostolicæ apud Serenissimum Poloniæ Regem Nuntij, te, adiuuante Deo, relictis publiceq; abiuratis hæreticæ prauitatis erroribus, Catholicæ Fidei veritatem agnouisse, ab eodemq; Nuntio, ynitati fidelium, Sacramentisq; Ecclesiæ, restitutum esse, præterire nullo modo potuimus, quin has ad te litteras nostras da-
remus,

remus, quibus & tibi de tanto diuinæ misericordiæ munere gratularemur, & nostram eâ de re conceptam in Domino animi lætitiam significaremus. Et quidem si vere in Domino gaudere lætarique volamus, iis maximè de rebus gaudendum lætandum que nobis esse, de quibus in cælo (in quo perfectum gaudium habitat) vel ipsius Redemptoris nostri testimonio gaudere solent Angeli, compertum habemus. Quis enim aut fidelis Pastor, inuentâ quæ perierat ove, amicis vicinisque suis controcatis, non summoperè gaudeat; aut bonus Pater, redeunte domum filio, qui peregrè profectus erat, peccasseque se in cælum & coram eo confitente, adducto vitulo saginato splendidè & magnificè non epuletur, gaudiumque suum symphoniam chorisque non testetur? Nec verò dubitare debes, dilecte Fili, Romanam hanc omnium Ecclesiarum Magistram Ecclesiam, cui nos indigni præsidemus, tuam & omnium Christi fidelium Matrem, tanto de tuâ ad se reuersione gaudio exultare, quanto ob tuum à se olim discessum mœrore affecta fuerat. Quocircà te, qui illi ac nobis tantæ auctor es lætitiae, quibus satis dignis laudibus prosequamur, non facile reperire possumus: non enim te ipsum solum animamque tuam saluam fecisti; sed aliis quoque nobilibus illustribus que in isto Regno viris, quid faciendum sit, exemplo tuo ostendisti. Quis enim, Alberto Laschio, Serradiæ Palatino, viro non minus nobilitate, quam

virtute insigni, omnibus animi corporisque bonis
ornatissimo, publice, ut par fuit, Dominum Re-
demptoremque nostrum confitente, haereticamque
prauitatem detestante, id facere erubescat; quod ip-
se fecit, qui tantam sibi tamque insolitam laudem
ab omnibus Christi fidelibus est consecutus? Quam-
uis autem pro certo habeamus, Omnipotentem
Deum, quo adiuuante resipuisti, tibi in fidei Ca-
tholicæ confessione constanter perseveranti, eadem
quam cœpit misericordia semper affuturum: tamen,
ut ipsi nostram de salute tuâ solicitudinem paternam
tibi significemus, & commissio nobis ab Om-
nipotenti Deo officio fungamur; te non solùm ad
eandem Catholicam fidem, quam nuper tantâ
cum tuâ laude professus es, firmiter retinendam,
perpetuoque amplectendam hortamur; sed ad alios
quoque, qui ab eâ errauerunt, ad eam, quantum fa-
cere potes, verbis & bonorum operum exemplis
reuocandos, excitamus: ut quam à Deo misericor-
diam consecutus es, eandem proximis tuis in co-
dem, quo tu aliquando fuisti, cœcitatis errore versantibus,
impendas. quod quidem te facturum esse non
dubitauimus; sed hac nostrâ paternâ adhortatione,
eius rei desiderium nostrum testificari voluimus.
Omnipotens Deus te, dilekte Fili, custodiat, tibiique
quotidie magis gratiam suam augeat. Datum Romæ
apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xx. Au-
gusti, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTO.

EPISTOLA XXXV.

Beneficiorum vacaturorum reseruationes, & plura Beneficia cum animarum curâ obtinendi ac non residendi facultatem dari non licere. Vide lib. III. cap. x. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sigis-
mundo Augusto, Regi Poloniæ Illustri.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salu-
tem & Apostolicam benedictionem. Pluri-
bus Maiestatis tuæ litteris, quas non vnis neque die-
bus neque mensibus datas, eodem ferè tempore ac-
cepimus, rerum ipsarum potius quam litterarum
suarum ordine seruato, respondebimus. Et primùm,
quod de Beneficiorum animarum curam non ha-
bentium reseruatione dilecto Filio Simoni Præpo-
sito Miechouiensi concedendâ ad nos scribit; Ma-
iestati tuæ persuasum esse volumus, nos & nostræ
erga illam paternæ benevolentia, & suæ maiorum-
que suorum inclytæ memoriæ Regum erga nos san-
ctamque hanc Sedem obseruantia, tantum tribue-
re, vt in Beneficiis quæ vacare contigerit conferen-
dis, magnam semper suæ non solum commendationis, sed etiam voluntatis rationem simus habitu-
ri: Beneficiorum verò vacaturorum reseruationes,
toto Pontificatus nostri tempore, neque cuiquam
conces-

concessimus, neque concedendas esse arbitramur; quòd eas, saluâ conscientiâ, concedi non posse pro comperto habemus. Quod verò aliis litteris Maiestas sua à nobis petit, & quod semel de pluribus Beneficiis obtainendis, & de non residendo, à felic. record. Pio I V. Prædecessore nostro, & à nobis ipsis, Gnesnensi Prouinciæ, ad certum finitumque tempus (quod præteriisse dicitur) indultum est, id ut iterum prorogare atque indulgere velimus; hoc postulatum eiusmodi est, vt in eo Maiestati tuæ, saluâ conscientiæ nostræ securitate, satisfacere nullo modo amplius possimus. Nam præterquam quòd his rebus, quæ temporis caussâ indulgentur, adhiberi modum æquum est; illud prætereà nobis videntum est, ne quid contra animarum nobis ab Omnipotenti Deo commissarum salutem cuiusquam rogatu indulgeamus. Quomodo enim animarum saluti à nobis consulitur, si eos quos Deus Pastores curatoresque earum constituit, à proprij gregis curâ longè abesse non modò patimur, sed etiam concedimus? nam plurium obtainendorum Beneficiorum facultatis concedendæ eadem ratio esse videatur, vt nec sine animarum pernicie, nec sine Ecclesiastum seruitutis detimento, concedi possit: aut enim curam animarum habent, quæ pluribus vni eidemque homini Beneficiis mandandis, proptereà negligitur, quia unus pluribus rectè fideliterque regendis Beneficiis par esse non potest; aut residen-

tiam

tiam seruitutemque exposcunt, quæ pluribus adhiberi locis eodem tempore non potest. In Beneficiis autem simplicibus, quæ neque curam animarum gerunt, neque residentiam exposcunt, Maiestati tuae satisfacere volumus: cui etiam de reuocando suo beneplacito circa Decanatum Plocensis Ecclesiae gratificamur; nostramque ad Maiestatis tuae voluntatem, ut scribit, benignè accommodamus; sperantes eum iuuenem, cui Maiestas tua prædictum contulit Decanatum, adiuuante Deo, talem perpetuò fore, qualem esse ad nos scripsit. Sequitur nunc, ut Maiestati tuae de Æmilio Maluetio respondeamus; cuius nobis caussam, quam aduersus Fuçaros habet; diligentissimè commendauit: quæ quidem Maluetiorum familia apud nos quoque eo loco eaque estimatione est, quâ esse debet, & quâ illam apud multos Principes esse scimus; cuius etiam nonnullorum operâ vñi sumus, atque vñmur in his copiis, quas ad charissimum nobis in C H R I S T O Filium Francorum Regem Christianissimum auxilio misimus, in bello, quod aduersus hæreticos Regniique sui rebelles gerit. Sed quod de ipsis Æmilij caussâ speciatim ad nos scribit, pro certo habeat Maiestas tua, nos, ut par est, iustitiam tantoperè ab Omnipotenti Deo his qui iudicant commendatam, sic diligere, ut ea apud nos nullius egeat commendatione. Quod reliquum & extreum est, dilectum Filium Stanislaum Canonicum Cracouensem, quem

à secretis suis Maiestas tua Neapolim ad res suas agendas misit, cùm ad nos venisset, & libenter vidi-
mus, & quæ nobis suo nomine retulit, eâ quâ decuit
benignitate cognouimus; pro nostro erga Maiesta-
tem tuam amore paterno daturi semper operam, vt
quibus rebus cum Domino poterimus, Maiestatis
tuæ desideriis semper satisfaciamus. Datum Romæ
apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die III. Se-
ptembris, M. D. L X I X. Pontificatus nostri anno
quarto.

E P I S T O L A X X X V I .

*Super pluribus Ecclesiasticis Beneficiis obtinendis & re-
sidentiâ dispensare recusat; & vt terrena despicien-
tes, ad cœlestia & aeterna bona respiciant & aspirent,
Poloniae Episcopos hortatur. Vide lib. III. cap. X. Vitæ
Pii V.*

Venerabilibus Fratribus, Iacobo Archiepi-
scopo Gnesnensi, Legato nato, Regni Po-
loniæ Primi, & reliquis eiusdem Regni
Episcopis Lublini in Comitiis congregatis.

Venerabiles Fratres, salutem & Apostolicam
benedictionem. Litteras vestras XVI. Iunij
Lublini datas accepimus; quibus à nobis postula-
uistis, vt cum Ecclesiarum vestrarum Clero super
pluribus

pluribus Beneficiis non obtinendis, & super residen-
tiâ (quæ duo nuper sacrosancti generalis Tridenti-
ni Concilij Decretis sancta sunt) Apostolicâ aucto-
ritate vel dispensare, vel eorumdem Decretorum
executionem in longius tempus differre velimus.
Quibus quidem vestris postulatis, saluâ conscientiâ
nostrâ, satisfacere non possumus, ob eas caussas,
quas ad Serenissimum quoque Regem vestrum scri-
psimus; qui eâdem de re diligentissimè nobiscum
per litteras egit. Earum autem caussarum summa:
hæc est, quod & in his, quæ temporis caussâ semel
ad certum finitumque tempus indulta sunt, adhi-
beri modum decet, ne res in infinitum serpat: & nos
pro commissâ nobis ab Omnipotenti Deo anima-
rum omnium solicitudine, diligenter attendere de-
bemus, ne quid contra earum salutem atque utilita-
tem concedamus: cuius nos rei culpam certè non ef-
fugemus, si hæc, quæ à nobis petitis, vobis conce-
denda esse iudicaremus. Quocircà Fraternitates ve-
stras vehementer in Domino hortamur, vt sui offi-
cij memores, rerumque terrenarum curam remit-
tentis, ad cælestia & æterna respiciant atque aspi-
rent. Considerate, hominibus Sacerdotibus, quo-
rum vita ceteris ad benèviendum tamquam exem-
plar quoddam proposita esse debet, nihil minus
quam rerum fragilium & caducarum cupiditatem
conuenire. Si enim animus vester ibi est ubi esse
debet; non humana, neque ea quæ hîc apud nos
sunt,

sunt, sed cælestia, & quæ sursum sunt, sapere debetis.
nam, si quæ vobis laborum præmia in cælis reposi-
ta sint, diligenter attendetis, omnia ea quæ in ter-
ris quæritis, præ illis vilia existimabitis. Inarde-
scat ergo animus vester ad ea quærenda quæ verè
bona sunt: ne, dum bonorum umbram sectamini,
solida & sincera bona amittatis. Estote potius de
vestris animabus, quām de terrenis commodis, Fra-
tres, solliciti, & commissio fidei vestræ gregi vigilan-
tiā quam debetis impendite: cupiditati & ceteris
occultis aduersarij nostri fraudibus & suggestioni-
bus resistite: Omnipotenti Deo populum, cui præ-
estis, resignate; vt commissum vobis Sacerdotale
officium, ante Iudicis æterni conspectum, non ad
pœnam, sed ad coronam proficiat. Hæc vobis scri-
psimus, non solum animarum vestrarum saluti pro
commisso nobis munere prouidentes, sed etiam no-
bis ipsis, Omnipotentis Dei iudicium pertimescen-
tes; vt uno eodemque tempore, hoc nostro erga vos
fraterno officio, vestræ nostræque saluti, sicut de-
cer, consulueremus. Datum Romæ apud S. Petrum
sub annulo Piscatoris, die III. Septembr. M.D.LXIX.
Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXVII.

Antonium Posseuinum Iesuitam à calumniis vindicat.

Venerabili Fratri nostro, Fabio Episcopo Latino, nostro & Sedis Apostolicæ in Galliâ apud Regem Christianissimum Nuntio.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Quidam peruersitatis filij, suggestore diabolo Christiani nominis hoste, superioribus diebus improbissimum rumorem Auenione fusè dissipauerunt, Antonium Posseuinum Iesuitam, sermonibus, quos, dum hîc esset, variis de rebus ad Religionem pertinentibus nobiscum habuisset, duo nobis persuadere conatum fuisse: primum, vt in Auenionensi ciuitate noua Inquisitionis hæreticæ prauitatis ratio ad Hispaniæ modum introduceretur; alterum, vt Sodalitates illius ciuitatis, quas vocant Disciplinantum, abolerentur. Tertium adiecerunt, eumdem nobis multos de hæresi suspectos indicasse. Quæ omnia falsa, & ad perniciosissimam hominum libidinem, ad excitandos tumultus conficta, non satis habuerunt Auenione in vulgus proferre, sed & eadem per totam ferè Galliam, & aulam quoque Regiam, vt accepimus, sparserunt; hominemque pium, nec minus vitæ sanctitate quam doctrinâ præstantem, eò redegerunt,

Ec

vt

vt aliquibus istius Regni ciuitatibus satis tutò se committere non possit. Quo quidem nos & hominis incommodo, & rei indignitate permoti, non solum, vt quantum in nobis est, ab huiusmodi illum infamiâ liberaremus, sed etiam vt veritati testimonium pro nostro Pastorali officio perhiberemus, has ad te nostras litteras dandas existimauimus: quibus Fraternitati tuæ significaremus, tantum abesse, vt prædictus Antonius Posseuinus quidquam carum rerum, quæ sibi ab hominibus, vel hæreticis, vel inuidiosis, vel seditiosis, certè improbis, obijciuntur, nobis persuadere conatus fit; vt pro certo habeamus, illum de his rebus ne cogitassem quidem, nedum nobiscum aliquid egisse. quod non solum ad dilectum Filium nostrum Georgium Cardinalem Armeniacum, Cardinalis Borbonij in Legatione Auenionensi collegam, scripsimus; sed etiam ad ipsos Auenionenses Consules, cum eorum litteris, eadem de re ad nos scriptis, responderemus, eosque & ipsum Cardinalem ad inquirendos eiusdem falsi rumoris autores puniendosque hortati sumus. Hæc ad te scribere voluimus, vt, cum à nobis id quod verum est didicisses, calumniatorum falsitatem tutius redarguere, hominemque pium, & in vineâ Domini diligenter pro suâ parte laborantem, ab inuidiâ falsi criminis vindicare nostrarum litterarum testimonio possis. Quod te, quantum in te est, facere volumus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo

inulo Piscatoris, die xi. Septembris, m. d. LXIX.
Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XXXVIII.

Ecclesiæ Mediolanensis iurisdictionem, & Carolum Cardinalem Borromeum, eius Ecclesiæ Archiepiscopum, defendit. Vide lib. III. cap. XIV. Vita PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Gabrieli à Cueua,
Duci de Albuquerque, Status Mediola-
nensis Gubernatori.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Grauiter, nec minùs
quam rei magnitudo postulat, affecti sumus, ex eo
quod de exitu controversiæ inter dilectum Filium
Carolum Cardinalem Borromeum & Canonicos
sanctæ Mariæ à Scala, anteà quoque ad nos allatum,
ex litteris Nobilitatis tuæ primâ die Septem-
bris datis, etiam cognouimus, quibus de eâ re dili-
genter atque accurate admodum ad nos scripsit. Id
autem multas ob caussas; primùm quidem, quia
Cardinalatus dignitatem, nobis atque huic Aposto-
licæ Sedi coniunctissimam, ab hominibus Ecclesia-
sticis (qui eam ab aliis oppugnatam defendere ac re-
uerteri debuerunt) contemptam dolemus. Deinde
quia improborum hominum audacia (apud quos

hæ inter Ecclesiasticos homines discordiæ, præcipue
adiunctis utrimque excommunicationibus, valde se-
cundis auribus accipiuntur) ex huiusmodi rerum
euentu magis confirmatur, sic ut ad maiora quoti-
die audenda eis animus addatur; præsertim si se
summorum Principum vel gratiâ vel auctoritate
tutos futuros esse sperare posse videantur. Ut inte-
rim illud taceamus, nullum tam honorabili Eccle-
siæ membro contemptus detrimentum inferri po-
tuisse, quod non eodem tempore ad nos sanctamque
hanc Sedem redundaret. Oportebat quidem Ca-
nonicos, si quid pro Ecclesiæ suæ iure tuendo aduer-
sus Cardinalem iuris habeant, cum eo non vi aut ar-
mis, sed aut iudicio, aut his quæ legibus constituta
sunt remediis experiri: neque enim vel protestandi,
vel aliæ iuris viæ illis deesse poterant. Quod eò ma-
gis facere debuerunt, quia, ut accepimus, Cardina-
lis visitandæ illius Ecclesiæ possessionem obtinet.
Sed quoniam illi, Christiani nominis aduersario id
ipsum ad perturbandam Ordinis Ecclesiastici con-
cordiam suggestente, eò progressi sunt, quo, saluâ
eorum modestiâ, ipsiusque Cardinalis dignitate,
progredi non debebant; nos, pro commissio nobis
ab Omnipotenti Deo officio, improbitatem homi-
num reprimere volentes, prætermittere sine culpâ
non possumus, quin eosdem Canonicos, perinde ac
meruisse videntur, iustâ correctione afficiendos cu-
reimus. quam quidem ad rem Nobilitatis tuæ auxi-
lium,

lium, si opus fuerit, nobis defuturum non esse existimamus; tantum abest, ut eam alienæ culpæ à debitâ pœnâ vindicandæ indulgere velle arbitremur. Quod autem ad ea pertinet, quæ inter Nobilitatem tuam, eundemque Cardinalem, controuersa sunt, breui Nuntium nostrum istuc missuri sumus, qui nostram mentem, animique nostri sensum copiosius ei exponat; quæque istius Prouinciae regimini non minus quam Iuri Ecclesiastico tuendo utilia sunt, ad Nobilitatem tuam nostro nomine deferat. Quod verò ad eam litterarum tuarum partem pertinet, in quâ Cardinalem quasi pertinacem, & inconsiliis suis præcipitem videri Nobilitas tua vult: quamquam verbis tuis eam, quam par est, fidem habeamus; tamen cum illius actiones atque consilia eius temporis recordamur, quo, viuente felicis recordationis Pio IV. prædecessore nostro auunculo eius, Reipublicæ Christianæ atque Ecclesiæ negotia tractabat; nihil tale de illo nunc aut ipsi existimare possumus, aut tunc ab aliis existimatum esse intelleximus: si enim talis esset, fieri non potuisset, quantum diuturni temporis spatio, quo rem Ecclesiasticam gubernauit, aliquod eius naturæ specimen dedisset. Illud quidem nobis durum videtur, cum Deus isti ciuitati Pastorem eam quâ est morum integritate sanctitateque prædictum dederit, qui nihil aliud quam animarum fidei suæ commissarum salutem quærerit, qui vitia tollere, & mores depravatos, quan-

tum in se est, corrigere conatur; ei tamen ab his qui ipsum diligere & magnificare debuerant, vitio illa dari, quæ tantum ab illo absunt, quantum ipse ab omni non modò vitio, sed vitij suspicione abest. Sed profectò illud verum est, quod ipsa Veritas Apostoli voce docuit, his omnibus, qui piè ac sanctè in Christo Domino nostro viuere volunt, paratas esse persecutiones: quarum tamen fructus dulcis est, & finis gloriosus, illis quidem, qui eas libenter pro eius nomine patiantur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die x. Septembris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

E P I S T O L A X X X I X.

Eundem Carolum Borromeum Cardinalem, Mediolanensem Archiepiscopum, in causâ Ecclesiastice iurisdictionis defendit; Duceatque, ut Ecclesiam illasam esse velit, hortatur. Vide lib. III. cap. XIV. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Gabrieli à Cueua,
Duci de Albuquerque, in Statu Mediolani
Locum-tenenti Regio.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem, & salubriora in Domini-
no consilia. Ad ea, quæ duabus epistolis tuis die
XXVIII. Septembris datis ad nos scripsisti, ita respon-
debimus,

debimus, vt Apostolice vocis hostiæque personæ simul memores, posthabitâ omni contentione, necessaria tantum attingamus: reliqua enim in eisdem epistolis eiusmodi sunt, vt non tam diligenter excutienda, quâm paternâ quadam dissimulatione prætermittenda esse videantur. Nos enim quemadmodum Nobilitatem tuam verè & ex animo diligimus; sic quæ ad eam scripturi sumus, hæc non minus pro animæ suæ salute, quâm pro veritate iustitiaeque tuendâ scripta esse volumus, atque vt talia Nobilitati tuz probari vehementer cupimus; Deumque Omnipotentem oramus, vt cordi tuo aperiat, quanto hæc ad te paternæ charitatis ardore scripsferimus. Et primùm quidem ab eâ parte litterarum tuarum, in quâ de ipsius Cardinalis moribus & institutis tam multa scripsisti, responsionis nostræ initium ducentes, tibi verè constanterque affirmamus, nos, nisi illius vitam, mores, consilia, consiliorumque vias penitus cognitas haberemus, ex his quæ scribis, animq; valdè suspenso atque incerto futuros fuisse: sed quoniam quò illius cogitationes actionesque omnes spectent, & quibus ad eas ministris adiutoribusque vtatur, exploratissimum nobis est, in eam sententiam venire cōgimur; vt hæc omnia antiquo illo Christiani nominis hoste callidè moliente excitata esse existimemus: cuius proprium est, concordiam oppugnare, cohiuncta dissociare, recta deprauare: qui cùm te mutuâ cum

Cardi-

Cardinali concordiâ coniuncto , quâm multa præ-
clara egregiaque opera effici possent , iam inde ab
initio prospexit ; inueteratæ malitiæ suæ non obli-
tus , omnia turbare ac miscere cœpit : tantò enim ille
fraudis fallaciarumque vias subtilius exquirit , quan-
tò Dei seruos cælesti patriæ inhiare ardentius cog-
noscit . sic Iudæos ipsos inuidiâ inductos in Domini
Redemptorisque nostri athletas , per homines fallaci-
bus insidiis deceptos , ad multiplicia tormenta nefari-
asque neces adduxit . Sed quemadmodum omnes
impios illos conatus admirabilis quædam diuini
consilij sapientia in ipsius consultoris caput vertit ,
suoque eum gladio iugulauit ; sic cauere te oportet ,
qui inter homines viuis , ne per homines à callidissimo
hoste tenteris , néve , quod Regiæ iurisdictionis
tuendæ causâ rectè te facere nunc existimas , id oc-
culto quodam diuinæ prouidentiæ consilio in eius
potiùs exitium redundet . De causâ autem contra
Canonicos Scalenses instituendâ & cognoscendâ ,
quod à nobis tantoperè contendis , dolemus rem esse
huiusmodi , in quâ neque precibus , neque postula-
tis tuis , saluâ Sedis Apostolicæ vetere consuetudine ,
morem gerere possumus : apud quam ut causæ ma-
iores cognoscerentur , semper obseruatum est ; maior
autem causa esse non potest quâm illa , in quâ San-
cta Romanæ Ecclesiæ Cardinalis res agitur : quo
Ordine nullus nobis & Sedi Apostolicæ coniunctior
esse ab omnibus intelligitur . Nam quòd dilectus Fi-
lius

lius charissimi in C H R I S T O Filij Regis Catholici apud nos Orator nobis litteras Apostolicas sub plumbo obiecit, quibus à felicis recordationis Leone X. prædecessore nostro decretum esse vult, ne istius Mediolanensis Prouinciae caussæ extra istam ditionem cognoscantur; id tametsi, vt ille dicit, omnino ita esset, tamen cùm rerum à Pontificibus prædecessoribus nostris pro temporum varietate concessarum moderatio ad nos pertineat; nihil nouum aut iniquum faceremus, si eisdem concessionibus (rerum præsentium conditione ita postulante) derogaremus. sed nullâ tamen derogatione in hac causâ opus est; eisdem enim Apostolicis litteris, non solum Cardinalium caussâ, qualis hæc est, sed etiam beneficiales liquidissimè excipiuntur. Quòd verò eisdem litteris Nobilitas tua minatur, se iurisdictionis Regiæ tuendæ caussâ, Cardinalem ipsum non modò è ciuitate, sed etiam ex istâ Mediolanensi ditione esse eleeturam: quamquam ad hoc ipsum quid iustè & pro æquitate respondeamus, nobis deesse non possit; tamen, ceteris omissis, pro nostrâ paternâ in te benevolentâ illud te tantummodò monemus, vt etiam atque etiam videoas quid agas, néve sciens ac prudens eò progrediaris, vnde tibi posteà nullus aut difficilis admodum redditus pateat. Causa ne, quod tuendæ Regiæ iurisdictionis caussâ tibi faciendum putas, cuius nomen tantoperè amplecteris, id tibi in contrarium cadat, quemadmodum

aliis multis cecidit. Illud etiam considera, ne tibi idem accidat, quod non ita multis anteà annis alteri contigisse vidimus: qui cùm eiusmodi istius ciuitatis Archiepiscopum factum eieisset, in censuras Ecclesiasticas incidit: cui non multò pòst, Oratore ad felicis recordationis Paulum IV. prædecessorem nostrum misso, cùm in itinere esset, eiusdem Pontificis verbis denuntiatum est, ne Romam veniret; si venisset, eum capi atque in carcerem coniuci iufsurum: cumque is postea suffragante quodam Sancto Romanæ Ecclesiæ Cardinali, placato Pontifice, vñâ cum absolutione ad Vrbem veniendi, legationeque suâ fungendi, potestatem accepisset; antequam aut de impletatâ veniâ certior fieri, aut Pontificis conspectum intueri posset, mortem occubuit; diuinâ nimurum hac prouidentiâ operante, vt tali exemplo ceteros ab huiusmodi rebus audendis deterreret. Nam ipsi quidem Cardinali nihil gloriosius accidere potest, exilio ob Ecclesiæ suæ libertatem iuraque tuenda per vim irrogato: cui si etiam pro eadem causâ sanguinem fundere contingret, præclarè secum Deum Omnipotentem egisse existimatus est. Tuâ verò interest, ne per indignationem aliquam rem eò deducas, vt quod Cardinali à te passum esse salutare & gloriosum apud Deum Omnipotentem Rempublicamque Christianam futurum est, id te in eum fecisse tibi apud Deum atque homines perniciosum turpeque sit; quippe quod in annali-

annalibus istius ciuitatis ad perpetuam tui nominis ignominiam mandabitur. Hæc non minùs pro amore in te nostro, quām pro commissio nobis ab Omnipotenti Deo Pastorali officio, tibi scribenda esse iudicauimus. Speramus autem Nobilitatem tuam in hac ipsâ re, & in ceteris quæ ad Ecclesiasticam libertatem dignitatemque augendam & conservandam pertinent, id esse facturam, quod eximiæ suæ pietati Religionisque Catholicæ zelo consentaneum fuerit. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VIII. Octobris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XL.

*Patriarcham Antiochenum Episcopalis curæ onus depo-
nere cogitantem à consilio reuocat, ad illudque strenue
sustinendum hortatur.*

Ven. Fratri, Ioanni Patriarchæ Antiocheno.

Itteras tuas XVI. Kalend. Augusti scriptas accepimus; ex quibus consilium tuum de onere Episcopalis curæ deponendo cognouiimus. Quā in re conceptum à te ipso quidem ob præsentium temporum calamitates, Episcoporumque ignauiam, animi dolorem, vtpote à diuini honoris zelo profectum, & amauimus vehementer, & in Domino commendauimus. Est enim Apostolicæ solicitudinis

signum haud obscurum, si quis pro parte suâ popu-
lorum peccatis ingemiscit, si Præpositorum des-
diam dolet, si denique scandalis, quæ vbique cer-
nit, vritur; consilium tamen tuum probare nullo
modo potuimus, quia omnibus in eâ vocatione ma-
nendum esse ab Apostolo didicimus, in quâ vocati
sunt. Te verò ad Episcopatum, Deo vocante, contra
voluntatem etiam tuam peruenisse, & tu ipse in tuis
litteris fateris, & nos pro comperto habemus: cuius
onere deposito, vide ne non tam illud deposuisse
quàm abieciisse, neque tam Ecclesiæ tuæ consuluisse
quàm officium tuum prodidisse, munusque ab Om-
nipotenti Deo tibi assignatum deseruiisse videaris:
præsertim cùm caussæ, quas ipse tui consilij affers,
non ad recedendum, sed ad permanendum in eâ,
in quâ à Deo positus es Ecclesiæ tuæ custodiâ, potius
te impellere debeant. Quid enim? si multa impe-
dimenta Episcopali muneri rectè administrando
obijciuntur, idcircone deficere animo ac viribus,
an non potius fortiter resistere debes? Sed fac non
impedimenta solum & moras ad benè agendum
afferri, sed etiam terrorem, minas, mortem denique
intentari; illicone tamenquam miles ignavius armis
abiectis stationem tibi creditam desereres? quin po-
tius sacerdotali vigore assumpto, stare in fortitu-
dine, potestatibus mundi ex aduerso ascendere, &
pro domo Domini murum opponere debes; ne vi-
uus, hoc est sciens, in infernum descendas. Illud
etiam

etiam Frater considera, cuiuslibet esse hominis ad nauis gubernacula sedentis, tranquillo mari, secundis flatibus cursum dirigere: effervescentibus autem vndis, aduersantibusque ventis, sic clavum moderari, ut cursum teneas, & in portum venias, id verò specimen est spectatæ virtutis. Quòd si in isto cui præpositus es munere administrando, aut parum tibi proficere, aut non tantum quantum velles egregi tibi credito prodesse videris; noli ob eam causam diutiùs tristari, neque id, quod te fecisse decet, prætermittere. nostrum enim est currere; diuinæ autem potestatis est, nos, ubi ei placuerit, ad victoriæ palmam perducere: etsi enim agri Dominici cultores sumus, tamen neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deiis. Nam quod ad alterā Epistolæ tuæ partem attinet, in quâ ad hoc, quo fungeris, munus obeundum te ineptum infirmumque esse scribis, primūm hæc tua prædicatio magnum virtutis iustitiæque tuæ signum est: iustus enim in principio sermonis accusator est sui. Deinde, ut hoc tibi concedamus, non idcirco tamen sequitur, ut tuum de Episcopatu deponendo consilium probare debeamus. Quamuis enim tu infirmus, Deus tamen, qui te ad illud munus vocauit, omnipotens est: in eo sperare fiduciamque tuam reponere debes: qui enim Abraham contra spem filium dedit, is potens est tibi pro istâ Ecclesiâ laboranti spiritualium frugum incrementa

donare, & earumdem vberrimos fructus multiplicare. Quocircà Fraternitatem tuam, vt bono fidenti que in Deum animo sit, fraternè monemus; eamque ad sui gregis curam, ad Cleri populi que sibi commissi deprauatos mores corrigendos, ad tollendos abusus, ad veterem piè sancte que viuendi disciplinam reuocandam hortamur. Ob hæc autem si quid aut aduersi pateris, aut hominum vel gratiā impediris vel terrore turbaris; hæc omnia patienter & æquo animo tibi sustinenda esse scito: qui enim cordis tui inspector est Deus, laborum tuorum iustam tibi mercedem reddet. A nobis autem omnia, ad exequendum istud tibi ab Omnipotenti Deo iunctum munus, paternæ nostræ benevolentia, potestatisque à Domino nobis concessæ auxilia semper expectato. Datum Romæ apud S. Petruim sub annulo Piscatoris, die xxii. Septembris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLI.

Regem Christianissimum, quod Gasparem Colignium, haereticorum ducem, omnibus, quos usurpabat, honoribus ac titulis spoliatum condemnauerit, aliumque eius locum, virum Catholicum, Regni Admirarium constituerit, valde commendat; atque ut reliquos haereticos à Galliâ profliget aut tollat, hortatur.

Charissi-

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo
Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in C H R I S T O Fili noster, salu-
tem & Apostolicam benedictionem. In hoc
graui periculo soque bello, quod Maiestas tua ad-
uersus nefarios Catholicæ Religionis hostes Regni-
que sui rebelles non minùs piè ab initio suscepit,
quam constanter posteà gessit, tam diuque gerit,
multa & egregia eximiæ suæ in Deum Omnipoten-
tem pietatis & fidei Catholicæ studij signa osten-
dit; pro quibus & anteà Redemptori nostro gratias
semper egimus, & nunc quoque agere non desisti-
mus: sed tamen, inter tot præclara suæ bonitatis de-
uotionisque indicia, illud certè minimum non ob-
tinet locum, quòd execrandum illum ac detestabili-
lem hominem, si modò homo appellandus est, qui
se pro istius Regni Admirante gerit, diabolicæ frau-
dis ministrum, hæreticorum omnium ducem & si-
gniferum, dissensionis intestinique belli concitato-
rem, iustissimâ Concilij Parisiensis sententiâ publi-
cè condemnandum, honoribus omnibus spolian-
dum, debitisque ei iam diu ignominiae insignibus
notandum afficiendumque curauit; in eiusque lo-
cum virum maximè Catholicum, multisque, ut
audiuimus, virtutibus insignem suffecit. Quo qui-
dem facto non solùm (quod omnium rerum ca-
put

put est) diuinam gloriam, quemadmodum decuit, omnibus rebus prætulisti, acerrimumque Catholice Religionis hostem infectando, Deum ipsum coram toto Christiano orbe confessus es; sed etiam ceteris Catholicis Principibus ad idem contra sui quoque Regni hæreticos exemplo tuo audendum auctor fuisti: bonis & veræ Religionis studiosis animos addidisti; improbis & hæreticis dolorem simul & timorem incussisti: omnibus denique hominibus ostendisti apertè, te, vt par est, in Dei causam descendisse. Quæ res, quoniam & Redemptoris nostri gloriam primùm quærimus, & Maiestatem tuam ex animo diligimus, eiusque laudibus vehementer fauemus, nobis adeò grata accedit, vt huius rei testes has ad te nostras litteras dandas esse existimauemus: quibus tam egregium factum debitum in Dominu laudibus prosequentes, Maiestatem tuam, quamuis suâ sponte ad omnia præclara opera satis incitatam, ad testificandam tamen nostram erga illam paternam benevolentiam, hortamur, vt quo animo contra nefarios hæreticos Catholicam Religionem in suo Regno defendendam suscepit, eodem aduersus eosdem pium iustissimumque bellum gerere perseveret: cuius quidem belli ab Omnipotenti Dei misericordiâ celerem gloriosamque Maiestati tuæ victoriam precamur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XII. Octobris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTO-

EPISTOLA XLII.

Hæreses, & iræ diuinæ flagella unde maximè prouocentur, ostendit. Clericos, vt vitam quisque suam ad pristinam morum sanctitatem reuocent, diuinorumque Sacramentorum usum piè frequentent, ac bono exemplo sint, hortatur.

Dilectis Filiis, Capitulo & Canonicis Ecclesiæ Valentinæ in Galliâ.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Reipublicæ Christianæ miseras multiplicesque calamitates, tot prauissimum hæresum schismata, tot populorum aduersus proprios Principes bella, fames, pestilentias, & cetera diuinæ iræ flagella, vbique in populum Christianum intenta cernentes; in eam mentem sententiamque venire cogimur, vt hæc omnia mala non solùm propter populi Christiani, sed multò etiam magis propter Clericorum & Ecclesiasticorum hominum peccata, nobis meritò euenire existimemus. Scriptum est enim: Si dereliquerint filij eius legem meam, & in iudiciis meis non ambulauerint, si iusticias meas profanauerint, & mandata mea non custodierint; visitabo in virgâ iniquitates eorum, & in verberibus peccata eorum. Atque utinam, quemadmodum vbique peccatis crescentibus, & abundante

Gg

malitiâ,

malitiâ, perspicuum est legem Domini derelictam, cuius mandata minimè fuisse custodita; sic ijdem illi qui peccauerunt aliquando resipiscant, seque toto corde ad Deum conuertant, peccatorumque pœnitentiam agant: ne, quod grauissimum est, in flagellis positi, flagellis digna committere perseuerent. Nos certè, qui ad hoc Apostolicæ seruitutis onus, quamuis imparibus viribus, subeundum à Deo vocati sumus, nullum pro Pastorali nostrâ sollicitudine prætermittere officium debemus, quod Clericos, qui vbique Ecclesiarum sunt, ad veterem viuendi regulam pristinamque morum sanctitatem reuocare, diuinorumque rerum studio atque amore inflammare posse videatur. Quia verò inter cetera Christianæ pietatis incitamenta Sacmentorum frequentiam, quæ quibuscumque Ecclesiasticis hominibus à sacro generali Tridentino Concilio tantoperè commendatur, parum adhuc quidem apud istam Ecclesiam usitatam esse accepimus; idcirco eiusdem sacri Tridentini Concilij Decretis inhærentes, simplices Clericos atque inferiorum Ordinum gradibus initiatos hortamur, ut singulis mensibus semel saltem confessori ab eorum Ordinario approbato peccata sua confiteantur, & communio nem laicalem eam, quæ tantum decet Sacmentum, reuerentiâ suscipiant. Quod idem ut bis singulis mensibus faciant, Diaconos & Subdiaconos hortandos, paternisque nostris vocibus inuitandos esse existi-

existimauimus. Presbyteros autem monemus, & per viscera misericordiae Domini nostri IESV CHRISTI vehementer in Domino obtestamur, ut qui animarum curae præpositi non sunt (hi namque frequenter, ut suo muneri satisfaciant, celebrare debent) saltem semel in hebdomadâ salutare Missæ sacrificium faciant. Meminerint autem qui in Missarum solemnibus celebrandis negligentes sunt, & fideles viuos, & in CHRISTO defunctos, qui nondum plenè purgati sunt, salutaribus ab se suffragiis fraudari. Nec verò quisquam, qui ad Presbyteratus Ordinem peruerterit, minùs frequenter celebrandi culpam vanis & plerumque commentitiis impedimentis prætexat; sed viorum mortuorumque animarum saluti inserviat, omnia quæ obstant sedulò remouere conetur. Qui verò Canonicatus Præbendas siue alias Ecclesiasticas obtinent dignitates, hos paternè monitos volumus, ut suæ vocationis memores, sanctè, piè ac religiosè viuere studeant; & quod frequentius peccata sua confiteri, & sacro-sanctum Eucharistiae Sacramentum sumere assiduerint, eò se Omnipotenti Deo acceptius famulaturos esse sciant. Non enim fructuosissimarum possessionum reditus ad licentiam voluptatumque illecebros sectandas acceperunt; sed vt pro peccatis populorum humiles assiduasque preces ad Deum & Redemptorem nostrum funderent, & pro temporalibus spiritualia bona tribuerent. Quid enim aliud

qui Ecclesiasticis bonis fruuntur, quām populorum peccata manducant? Vniuersè autem omnes in quocumque Ecclesiastico Ordine constitutos admonemus & hortamur, & per Omnipotentem Deum obtestamur, vt meminerint sibi potissimum onus hoc esse impositum, vt Sacrificiis, ieiuniis bonisque operibus Deum populorum peccatis meritò irascentem placabilem efficiant, sacerdotaliumque virtutum ardentes in manibus lucernas habentes, laicis ad benè, piè iusteque viuendum lumen præferant: hoc enim facientes, & ipsi suo officio fungentur, & eius rei nomine à nobis non mediocrem gratiam inibunt. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xiv. Octobris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLIII.

Gasparem de Coligny, hereticorum ducem, iustè damnatum gratulatur; idque Galliae rebus salutare fore ostendens, Reginæ pietatem commendat.

Charissimæ in CHRISTO Filia nostræ Catharinae, Francorum Reginæ Christianissimæ.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Non facile verbis consequi possumus, quantâ animi lætitia affecti simus, ex eo quod charissimus in CHRISTO Filius

Filius noster Rex Christianissimus, natus tuus, hominem vnum omnium fallacissimum, execrandaque memoriæ, Gasparem de Coligny, qui se prosternit Regni Admirante gerit (quo potissimum consiliario, scelerumque omnium architecto tota ista pestilentissimi belli flamma est excitata) iustissimâ Parisiensis Senatus sententiâ condemnandum, honoribus omnibus priuandum, debitisque iam diu turpitudini suæ ignominiae notis, vna cum totâ familiâ, afficiendum curauit; in eiusque locum virum maximè Catholicum, nec minus pietate quam fortitudine nobilitateque insignem, suffecit. In eâ re Maiestas sua iustitiae satisfecit; reliquos eiusdem sceleris socios, improbissimos homines, nefariosque hæreticos, ab improbitate suâ hoc exemplo deterruit; bonis Catholicisque viris animos addidit: ceteris autem Principibus, quid in similibus rebus agendum sit, ostendit. Quia verò & hoc & cetera omnia, quæ ab eo non minus piè quam constanter quotidie geruntur, tuo potissimum consilio administrari compertum habemus; idcirco faciendum nobis esse existimauimus, ut quantoperè ea res nobis grata acciderit, his deditâ operâ ad te scriptis litteris significaremus. Caue autem putas, charissima in CHRISTO Filia, quicquam Deo gratius acceptiusque fieri posse, quam cum illius hostes aperè pio Catholicæ Religionis studio oppugnantur: tunc enim Omnipotentem Deum coram hominibus confitemur,

tunc illius gloriam quærimus, cùm, posthabitis omnibus humanarum rerum rationibus, apertè in eius caussam descendimus. Quod quoniam, adiuuante Deo, Maiestas tua, & in hac ipsâ re, & in ceteris omnibus, vt parest, Christianissimamque Reginam decet, sibi faciendum esse iudicauit; sperare debet, Omnipotentem Deum hanc suam erga se pietatem egregiâ tam diuturni belli victoriâ aliquando remuneraturum. Quod nos, diuinâ freti misericordiâ, sic speramus, vt pro eâ tamen impetrandâ assiduas ad Redemptorem nostrum preces fundere non desistamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XVII. Octobris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

E P I S T O L A X L I V.

Marchioni de Villars delatum honorem gratulatur; atque, ut suscepis pro Catholicâ Religione laboribus ac periculis, ad cœlestia præmia semper aspiret, hortatur.

Dilecto Filio, nobili viro, N. Marchioni de Villars, Regni Franciæ Admiranti.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Cùm non sine magnâ
animi nostri lætitia accepissemus, charissimum in
CHRISTO Filium nostrum Regem Christianissi-
mum, pro suâ singulari erga Deum Omnipoten-
tem

tem pietate, Catholicæque Religionis zelo, Gaspare de Coligny (qui se pro istius Regni Admirante gerit) perditionis filio, iustissimâ Parisiensis Senatus sententiâ condemnato, honoribusque omnibus spoliato , te in eius locum totius Regni Admirantem suffecisse; dupli ex eâ re in Domino gaudio affecti sumus: tum quòd Catholicæ Religionis acerrimum hostem, perturbatorem publicæ tranquillitatis , qui omnia sua consilia hæreticus cum hæreticis semper sibi consocianda esse putauit , proditionis hærefoseque criminè atque omni dedecore infamem , iustâ perpetuæ ignominiaæ animaduersione notatum, omnique honore priuatum gaudemus: tum quòd te virum Catholicæ fidei studiosissimum, nec minùs, vt audiuiimus , pietate quâm fortitudine nobilitateque insignem , in eius locum suffectum esse lætamur. cuius quidem lætitiae nostræ testes has ad te litteras dandas esse existimauimus ; quibus & de isto amplissimi honoris gradu non magis Nobilitati tuxæ gratulamur quâm nobis gaudemus : & te pro nostrâ paternâ benevolentîa hortamur , vt officij tui memor, quoscumque labores, quæcumque pro Catholicâ Religione pericula subieris , eorum tibi mercedem maximam in cælis repositam esse intelligas; semperque ita existimes, qui pro tuendo sanctissimæ Fidei cultu mortem occumbunt, eos non de vitâ ad mortem , sed de morte ad vitam transfire. Sonet semper illa Saluatoris nostri vox in auribus tuis, quâ &

& eos qui animam suam ament, illam perdituros; & qui perdiderint, illam inuenturos esse nos admonuit. Quæ omnia quamquam pro tuo eximio Catholicae Religionis studio tibi nota esse, teque ad omnia egregia opera paratum, pro comperto habeamus; tamen ad testificandam tibi paternam erga te voluntatem nostram, Nobilitati tuae scribenda esse iudicauimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Octobris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLV.

Partam ad Monconturium de hæreticis victoriam gratulatur; Regemque, ut bellum strenue prosequatur, hæreticisque inexorabilem se præbeat, incitat. Vide lib. ii. cap. ix. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores facti primùm ex litteris Venerabilis Fratris nostri Episcopi Carcassonensis, deinde Episcopi quoque Caiacensis, nostri & Sedis Apostolicæ apud Maiestatem tuam Nuntij, de optatissimâ victoriâ, quam ineffabilis Omnipotentis Dei misericordia tibi tam necessario Reipublicæ Christianæ tempore concessit,

fit, sublatis ad cælum manibus Redemptori nostro
gratias egimus: qui quos iustè castigare peccantes
tot tantorumque malorum peste voluit, eos mife-
ricorditer proculdubio tamquam bonus Pastor par-
cendo, occidere noluit; vt, quo nos tam diuturni
belli calamitas iustius affixisset, eò misericordiùs
diuinæ suæ bonitatis indulgentia victoriâ nobis do-
natâ recrearet. Auxit autem magnoperè volupta-
tem nostram huius Vrbis publica lætitia; quæ ad
primum & adhuc dubium tantæ victoriae nuntium,
sic vt domesticâ quadam clade intestinoqué bello
crepta, gaudio exultauit & exultat. Restat nunc, vt
Maiestas tua tam secundis rebus nihil de pristinâ
suâ diligentia, studio perseverantiâque remittat; nec
communibus hostibus spatiū det ad confirmans
dos animos viresque iterūm colligendas; sed victo-
riâ vtatur, & luctuosissimo bello aliquando tandem
finem imponat. Quam quidem ad rem Maiesta-
tem tuam sic hortamur, vt maiori studio maiorique
animi contentionē hortari non possimus. Quia ve-
rò scimus non defuturos esse, qui vel amicitia vel
propinquitatis vel etiam pietatis nomine, Maiesta-
tem tuam pro multis tuorum Deique Omnipoten-
tis hostium deprecantur; illud pro paternâ rerum
tuarum curâ, & pro officio nostro monemus, ne il-
lorum te precibus flecti sinas, quo minùs de illis
iusta supplicia sumas, quæ legibus statuta sunt: ne,
si priuatis quibusuis rationibus adductus plus carni

aut sanguini quām iustā vltioni tribueris , Saulis exemplo aduersus te ira Dei eò grauiùs exardescat, quō maiora tibi suæ bonitatis beneficia indulserit. Quid enim hoc aliud esset, quām Dei beneficium, victoriā scilicet ipsam irritam facere : cuius quidem victoriæ fructus in eo positus est, vt per iustum animaduersionem nefariis hæreticis , communibus hostibus de medio sublatis, pristina isti Regno pax tranquillitasque restituatur. Nec verò, vano pietatis nomine obiecto, te eò vsque decipi finas, vt condonandis diuinis iniuriis falsam tibi misericordiæ laudem quæras: nihil enim eâ pietate misericordiâque crudelius, quæ in impios & vltima supplicia meritos confertur. Quòd si Maiestas tua veterem isti Regno gloriam , potentiam dignitatemque restituere vult , illud in primis studere debet , vt ab omnibus populis ditioni suæ subiectis una fidei Catholicæ professio teneatur , ea quæ à primo ferè Christianæ Religionis exordio ad hæc vsque tempora integra permansit: quām diu enim in his quæ fidei Catholicæ sunt, in duas partes claudicatum fuerit , tam diu dissensionibus intestinisque discordiis & Maiestas tua affliabitur , & Regnum non conquiescat. Huius autem rei tam salutaris obtinendæ causâ, & de his qui contra Dcum Omnipotentem & Maiestatem tuam scelerata arma sumpserunt, supplicium sumere , & hæreticæ prauitatis Inquisidores per singulas ciuitates constituere , & reliqua

qua omnia facere debet, quibus tam afflictæ istius Regni res, adiuuante Deo, tandem aliquando recreari, & in pristinum statum restitui possint. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xx. Octobris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLVI.

Cosmo Florentiæ Duci victoriam de hereticis in Galliâ partam piè gratulanti gratias agit; indeque perceptam lætitiam suam, quòd ad eam victoriam Ducis auxilia non mediocriter contulissent, auëtam esse ostendit. Vide lib. II. cap. IX. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Cosmo Duci Florentiæ & Senarum.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Quòd victoriam charissimo in CHRISTO Filio nostro Regi Francorum Christianissimo magnâ Omnipotentis Dei misericordiâ de communibus hostibus concessam, Nobilitas tua nobis, imò verius toti Reipublicæ Christianæ, proximis suis litteris gratulatur; in eâ re Principis officio functa est, non minùs erga nos officiosi, quàm pij: de quo, quas debemus, Nobilitati tuæ gratias agimus; quæ tali gratulatione non modò suam erga nos sanctamque hanc Sedem Apostoli-

cam obseruantiam amanter declarauit ; sed quibus
potissimum de rebus Principi Catholico diuinæque
gloriæ cupido lactandum sit , prudenter iudicauit.
Nobis certè ad illud gaudium, quod de tantâ victo-
riâ cepimus , non parua accessio facta est ex eâ læti-
tiâ, quam te accepisse ex tuis ad nos litteris signifi-
cas; multis illam quidem iustissimisque de caussis
susceptam ; non parum tamen ex eo quod propter
auxilia Regi Christianissimo missa non parua eius
ad te lætitiae pars merito peruenit. Quod verò tan-
tum diuinæ misericordiæ munus nostris potissi-
mum orationibus acceptum refers ; quæ sint officij
nostræ partes , pro eo loco, quo nos, licet indignos,
Deus esse voluit , præclarè intelligere videris : cui
quidem officio , ut pro virium nostrarum imbecilli-
tate satisfaciamus , nullos vimquam labores , nulla
pericula deuittare parati sumus. Datum Romæ apud
S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xix. Octobris,
M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLVII.

*Cardinali Borbonio relatam de hæreticis victoriam gra-
tulanti respondet, atque ut belli reliquias eius suas
Rex prosequatur, contendit. Vide lib. II. cap. IX.
Vite PII V.*

Carolo Cardinali Borbonio , Legato
Apostolico.

Dilecte Fili noster , salutem & Apostolicam benedictionem . Gratissimæ nobis fuerunt litteræ tuæ quinto Octobris die ad nos datæ , quibus de optatissimâ victoriâ tam necessario Reipublicæ Christianæ tempore de communibus hostibus ab Omnipotenti Deo non magis nobis quâm toti populo Christiano concessâ gratularis . Quod quidem tuum erga nos officium non solùm eo nomine acceptissimum nobis fuit , quòd tuæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantiae nobis exploratissimè testimonium attulit , non necessarium sed iucundum ; verum etiam quia coimpertum habemus , te , vt tam egregia de Omnipotentis Dei hostibus Christianissimiæ Regis rebellibus victoria obtineri posset , consilio & auctoritate pro parte tuâ non mediocriter semper adiuuisse : Quorum quidem tuorum pro Catholicae Fidei defensione susceptorum laborum , atque etiam pro eo quòd omnibus tuis priuatis necessitudinibus ; quemadmodum æquum fuit , Religionis caussam anteposuisti ; ea circumspectionem tuam æterna manent præmia , quæ ab Redemptore nostro omnibus his parata sunt , qui pro eius gloriâ nullum discrimen , nullas contentiones , ac nemor-

tem quidem sibi defugiendam esse existimauerunt. Victoriam verò ipsam quòd nostris potissimum orationibus acceptam refers, quinquam in assiduâ pro populo Christiano deprecatione nostras præcipuas esse debere partes non ignoramus; non tamen precibus nostris tantum tribuimus, vt illis ab Omnipotenti Deo afflictis & propè desperatis istius Regni rebus misericordiam nos impetrasse putemus: in quâ impetrandâ aliorum quoquâ Dei seruorum deprecationes maximè apud eundem Deum valuisse pro certo habemus. Illud restat, quod Christianissimum Regem studiosissimè facturum esse in tuis litteris scribis, ut scilicet belli reliquias persequatur, suasque & Dei iniurias, quemadmodum æquum est, vlciscatur; id vt quamprimum fiat, circumspectio tua pro suâ parte contendat. Quâ de re, quia & alias circumspectioni tuæ & proximis litteris ad Regem Reginamque Christianissimam diligenter scripsimus, plura in præsentia non scribemus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die III. Nouembris, M:D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLVIII.

Regis victoriam de hereticis reportatam gratulantis pietatem commendat. Matrimonij inter ipsum Regem & Isabellam Cæsaris filiam contrahendi potestatem se esse ostendit. Vide lib. II. cap. IX. Vita PII V.

Charissi-

Charissimo in CHRISTO Filio nostro Carolo,
Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Recte iudicauit Maiestas tua in suis litteris septimo die Octobris datis, quibus de optatissimâ victoriâ non magis sibi quam toti populo Christiano magno Omnipotentis Dei beneficio concessâ nobis gratulatur, gratulandi caussas sibi non solum nobiscum, sed etiam cum Republicâ totâ Christianâ esse communes. In eo officio pristinam Maiestatis tuæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantiam, nobis anteâ quoque spectatissimam, recognouimus; eiisque de tam illustri suæ erga nos voluntatis significatione gratias agimus, quas debemus: quodque eam ipsam victoriam totam diuinæ bonitati refert acceptam, in eâ re eximiam suam erga Redemptorem nostrum pietatem vehementer in Domino commendamus. Quæ verò Venerabilis Frater Episcopus Cenomannensis, Maiestatis tuæ apud nos Orator, ad eamdem victoriam pertinencia suo nomine exposuit, quæque de re ipsâ gesta narravit, ea nobis perinde ac debuerunt gratissima fuerunt. Dispensationem autem Apostolicam, quam ad minorem natu filiam charissimi in CHRISTO Filij Maximiliani Romani Imperatoris electi

in

in matrimonium ducendam sibi necessariam alteris litteris secundâ die Octobris datis, Maiestas tua à nobis postulauit, de quâ etiam idem suus Orator diligentissimè suo nomine nobiscum egit; Maiestati tuæ libenter admodum concessimus, talem inter duos longè nobilissimos potentissimosque orbis Christiani Principes affinitatem Reipublicæ Christianæ tranquillitati, hæresibusque extirpandis, utilissimam fore putantes: Deum autem Omnipotentem oramus, ut misericorditer nobiscum agens, eas ex hoc matrimonio ad populum Christianum utilitates peruenire velit, quas nos in ipsius concessione dispensationis potissimum spectauimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die vi. Nouembris, m.d.lxix. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA XLI X.

Æthiopes ad sanctæ Sedis Apostolicæ obedientiam redire cupientes, Regisque Lusitanorum auxilia contra Turcas postulantes, Regiis copiis iuuari postulat. Vide lib. III. cap. v. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sebastiano Regi Portugalliae Illustri.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm ex Venerabi-

merabilis Fratris nostri Æthiopiæ Patriarchæ Catholici, tum ex aliorum quoque fide dignorum litteris cognouimus, gentem illam, posteaquam Patriarcham à se postulatum, sibiique annitente in primis Serenissimo Rege Ioanne suo tuo, à Sede Apostolicâ datum recipere noluit; multis variisque calamitatibus, Omnipotentisque Dei flagellis eruditam, magnâ animorum mutatione factâ, non pauca interdum neque obscura pœnitentia, atque ad Apostolicæ Sedis vniōne in reuertendi voluntatis signa ostendere: nec solùm Catholicos ipsos, sed etiam ex Primatibus schismaticis nonnullos præ se ferre, valde se ad eam rem Maiestatis tuæ populorumque Regno tuo subiectorum, quo, postquam ad vnitatem Ecclesiæ redierint, à Turcarum Maorumque incursionibus tuti esse possint, opem auxiliumque desiderare; ut sperandum sit, Maiestate tuâ illuc Duces suos cum copiis mittente, gentem illam sanctæ Sedis Apostolicæ mandata facturam. Quæ res, sicuti magnum in Domino gaudium nobis attulit, bona hæc consentientium in eamdem sententiam Primum populumque signa cernentibus; sic etiam non mediocrem animo nostro curam iniecit, ne ullum erga eos, quantumuis longè à nobis positos, populos voluntatis nostræ paternæ officium prætermittamus. mater enim & custos bonorum omnium charitas, absentes non existimat eos quos oculis mentis habet præsentes: nam si ille

Paterfamilias filium suum , qui in regionem abierat longinquam , quamuis à longè venientem , tamen conspexit , eique ad se reuertenti magnâ cum animi lætitia occurrit ; quantò magis nos communis omnium Christianorum populorum Patris personam sustinentes , tot filios ad Ecclesiasticam vniōnem redire volentes , respicere debemus ? Quam ob rem Maiestatem tuam ad suscipiendam hanc Æthiopiam expeditionem vehementer in Domino hortamur : sicut enim eius gentis conuersio & conseruatio , quēmadmodum intelligimus , rebus tuis Indicis magnam afferre potest vtilitatem ; sic eiusdem ad alias infideles nationes , Maiestate tuâ negligente , defectio iis valdè nocere potest . Expeditio ipsa præterea eximiâ Maiestatis tuæ in Deum Omnipotentem pietate , singulariisque propagandæ Catholicæ Religionis studio digna est : quæ si potissimum à Maiestate tuâ honoris diuini totque animarum salutis caussâ suscipiatur , sperandum est , Redemptorem nostrum non solùm his quæ præcipue ad sui nominis gloriam diriguntur , sed reliquis etiam tuis inceptis bonos prosperosque successus pro suâ misericordiâ daturum . Denique , si hoc fecerit , idipsum præstabit , cuius caussâ Serenissimis Regibus inclitæ memorię progenitoribus suis , earum nationum , quotiescumque Euangeliij prædicationi restiterint , subigendarum ius concessum est . In primis autem ab Omnipotenti Deo , nobisque ipsis , qui hoc populum

pulorum salutis caussâ ardenti animo desideramus,
maximam gratiam inibit. Datum Romæ apud
S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Decem-
bris, M.D.LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA L.

*Ut Regem ad Æthiopicam expeditionem pro gloriâ Dei,
Christianæque Reipublicæ salute, suscipiendam adiuvet,
Henricum Cardinalem Portugallie hortatur.*

Henrico S.R.E. Cardinali, Portugal-
liæ nuncupato.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam
benedictionem. Nuper ex Venerabilis Fra-
tris nostri Æthiopiæ Patriarchæ Catholici litteris,
aliorumque fide dignorum relatione cognoscentes,
Æthiopum gentem, post multas variasque calami-
tates, quibus nostris suisque peccatis facientibus iam
inde maximè ab eo tempore afflita est, quo Pa-
triarcham superioribus annis à se postulatum, & à
Sede Apostolicâ concessum, recipere noluit; magnâ
animorum mutatione factâ, multa neque dubia pœ-
nitentiae signa ostendere; sic ut sperandum sit, cha-
rissimo nobis in C H R I S T O Filio, Rege nepote
tuo, Duces illuc cum copiis mittente, populos illos
ad unitatem Ecclesiæ reuersuros, Sedisque Aposto-
licæ mandata facturos; Maiestatem suam litteris

proximè ad eam scriptis ad suscipiendam Æthiopiæ
cam hanc expeditionem hortati sumus: quia verò
inceptum adeò sanctum, Deoqué Omnipotenti ac-
ceptum, te potissimum pro tuâ in Redemptorem
nostrum pietate, & pro eo quo istic fungeris Apo-
stolicæ Legationis munere, deceat adiuuare; idcircò
te quoque nostris litteris vehementer in Domino
hortandum esse existimauimus: vt ad eamdem rem
Serenissimi Regis animum, propositâ illi propriâ
communiq[ue] Christianæ Reipublicæ vtilitate, &
(quod his omnibus rebus maius est) æternæ remu-
nerationis præmio incitare velis. Intelligimus enim
ab hominibus rerum illarum peritis, expeditionem
hanc suscep[t]am, & ad eum quem speramus exitum
Deo adiuuante perductam, magnam Serenissimi
Regis nepotis tui rebus Indicis vtilitatem, omissam
verò atque neglectam eisdem magnum detrimen-
tum afferre posse. Res ipsa est præterea, non solùm
Reipublicæ Christianæ ipso recuperandæ talis tan-
tæque prouinciaæ titulo gloria, sed etiam tot ani-
marum pretioso Christi Domini nostri sanguine
redemptarum ad vniōnem Ecclesiæ reuocanda-
rum nomine fructuosa: vt circumspectio tua, eius-
modi suadendâ expeditione, nullam neque vtilio-
rem Serenissimo Regi, neque Deo Omnipotenti
acceptiorem operam nauare possit. Nisi eximium
tuum propagandæ Catholicæ Religionis studium
exploratum nobis esset, circumpectionem tuam
pluri-

pluribus verbis ad eamdem rem consilio auctoritateque suâ apud Regem adiuuandam hortaremur: sed quia compertum habemus, eam in rebus ad Omnipotentis Dei cultum gloriamque pertinentibus nullius hortatione indigere; idcircò plura in eam sententiam scribere supersedentes, Deum Omnipotentem humiliter rogamus, vt his, quæ ad sui nominis gloriam diriguntur, prosperos successus largiri pro suâ misericordiâ dignetur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xvii. Decembris, M. D. LXIX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA LI.

Coniugium inter Regem Portugalliae & Margaritam Valéiam quamprimum iungi procurat; ac Regis consilium de subigendâ Africâ, Regniique militaribus Ordinibus restituendis, commendat. Vide lib. IV. cap. III. & IX. Vitæ PI I V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sebastiano Regi Portugalliae Illustri.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quo in statu sit matrimonij tui cum charissimi nobis in CHRISTO Filij Francorum Regis Christianissimi sorore negotium; non solùm intelleximus ex litte-

ris tuis **xxiv.** Octobris die ad nos datis, sed etiam ex dilecti Filij Oratoris apud nos tui, Maiestatis tuæ nomine, super eâdem re nobiscum habito sermone cognouimus: quia verò, quemadmodum & eidem Oratori tuo diximus, & alias Maiestati tuæ scripsisse meminimus, ex tali inter te & Christianissimum Regem affinitatis coniunctione magnam ad Rempublicam Christianam utilitatem peruenturam esse speramus; idcirco totum hoc negotium quamprimum ex sententiâ confici vehementer in Domino desideramus. Quam ob caussam ad id & anteà Maiestatem tuam semper hortati sumus, & nunc quoque magnoperè hortamur. Certè, quod magni Reges in primis spectare solent, neque clariori genere ortam vxorem ducere posse vidêris, neque probitate, morum sanctitate, pietatisque studio præstantiorem; præsertim charissimo nobis in **CHRISTO** Filio Rege Catholico hanc ipsam affinitatis coniunctionem conciliante; quo neque aptiorum ullum conciliatorem, neque potentiores, neque tibi ipsi coniunctiorem habere potes. quem quidem speramus in tractando hoc negotio, tuorum quoque commodorum, rerumque istius Regni, eam, quam par'est, rationem esse habiturum. Quæ cùm ita sint, cumque in tali matrimonio ea quæ potissimum spectantur, omnia insint; decet te, charissime in **CHRISTO** Fili, etiamsi non nihil aliarum non ita magni momenti rerum in conditione tibi

propo-

propositâ deesset, id nequaquam tanti æstimare, vt proptereà aut à tali contrahendo matrimonio absistas, aut totam huius ipsius negotij conclusio nem minùs vrgeas; sed potius, communis Reipublicæ Christianæ vtilitatis caussâ, aliquid de iure desiderioque tuo in rebus non magni ponderis remittas: quod te, pro tuâ singulari in Deum Omnipotentem pietate, facturum esse non dubitamus. Quæ verò aliis tuis litteris XII. Octobris datis de tuo Catholicæ Religionis adiuuandæ propagandæque studio testificatus es, similiter quæ de subigendâ Africâ ad nos scripsisti, ea perinde nobis ac debuerunt gratissima fuere: nec solùm eximum tuum diuini honoris zelum, vt par est, debit is in Domino laudibus commendamus; sed etiam Africæ subigendæ consilium tuum valdè probamus, tibiique eius rei nomine benedictionem nostram impertimur, Deum Omnipotentem nunc rogantes, & in posterum humiliter rogaturi, vt earum rerum, quæ ad fui nominis gloriam à te diriguntur, prosperos tibi successus pro suâ misericordiâ largiri dignetur. De reformandis autem tribus istius Regni militaribus Ordinibus, quod à nobis Maiestas tua fieri vult, in re tam iustâ, quemadmodum decet, voluntati postulati que tuis satisfacere parati, totum hoc reformatio nis negotium vt ex tuâ sententiâ quamprimum conficiatur, studiosè curabiimus; pro nostrâ erga te paternâ bencuolentiâ, tuâque in nos & erga hanc sanctam

sanc*tam* Sedem Apostolicam obseruantia*m*, sedul*o*
operam datur*i*, vt, quantum cum Domino poteri-
mus, tuis semper honestis desideriis satisfaciamus.
Datum Rom*ae* apud S. Petrum sub annulo Piscato-
ris, die xxviii. Decembris, M.D.LXIX. Pontifica-
tus nostri anno quarto.

EPISTOLA LII.

Prouincialis Concilij Goani decreta examinanda, & qua-
tenus opus fuerit approbanda, librumque ad se mis-
sum libenter accepisse nuntiat: Archiepiscopum, vt
Pastorali officio suo strenue fungi perget, hortatur:
Fratres Dominicanos, Franciscanosque, & Iesuitas in
infidelium conuersione laborantes confirmat. Vide li-
brum III. cap. v. Vit*a* P*ii* V.

Ven. Fratri, Gaspari Archiepiscopo Goano.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam
benedictionem. Prouinciale Concilium in
ist*â* ciuitate à Fraternitate tuâ celebratum, eiusque
librum ad nos missum libenter accepimus: teque
hoc tam pio Ecclesiasticae disciplinae vel corrigen-
dæ vel conseruandæ, tamque necessario functum
esse officio, vehementer in Domino gauisi sumus:
studium tuum, operam, diligentiam, Religionisque
Catholicæ zelum, tum in conuertendis ad verum
Omnipotentis Dei cultum infidelibus, tum in his
qui

qui conuersi sunt, sanâ fideliq[ue] doctrinâ instituen-
dis, debit[us] in Domino laudibus commendantes,
Fraternitatem tuam ad h[oc] & similia Pastoralis so-
licitudinis munera constanter exercenda, & in cu-
stodiâ tibi creditâ perseverandum vehementer hor-
tamur: nihil enim nobis gratius accidere potest,
quâm cùm intelligimus, tuo ceterorumq[ue] Fratrum
Coëpiscoporum nostrorum labore ac vigilantiâ no-
uos quotidie animarum fructus in æterna horrea
afferri, nouosq[ue] Ecclesiæ Catholicæ palmites cre-
scere. Quorum quidem tuorum laborum quamuis
amplissimum æternæ beatitudinis præmium in cæ-
lo tibi repositum sit, illud quod etiam omnibus bo-
nis fidelibusq[ue] Omnipotentis Dei ministris para-
tum est; tamen nos ipsi quoque tuis honestis desi-
deriis satisfacere, tibiq[ue] quæcumque cum Domi-
no poterimus, fraternali nostræ benevolentia atque
amoris officia præstare parati sumus. Quia verò
ex charissimi nobis in CHRISTO Filij Portugalliae
Regis litteris intelligimus, Fratres quoque S. Do-
minici, & S. Francisci, similiterq[ue] Iesuitas, in eâ-
dem infidelium conuersione pro suâ parte sedulò
laborare; idcirkò Fraternitatem tuam illis benedi-
ctionem nostram impertiri, simulq[ue] eis significare
volumus, hos quos pro animarum salute diuinâque
gloriâ labores suscipiunt, præterquam quod copio-
sam in cælo mercedem sunt habituri, nobis quoque
gratissimos esse. Quod autem ad ipsum Concilij

tui Provincialis librum ad nos missum pertinet, nos eum congregationi Fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, quos eiusmodi Conciliorum examini præposuimus, legendum dedimus; ut, si quid in eo corrigendum sit, diligenter considerent. Quod cùm illi fecerint, tum Fraternitate tuam de omnibus rebus certiorem fieri curabimus. Omnipotens Deus te, Venerabilis in CHRISTO Frater, pro nobis orantem custodiat. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die primâ Ianuarij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA LIII.

Regem Portugalliae hortatur, vt quæ pro Religione iustitiaeque tuendâ præstare instituerat, prosequatur; ciuitatemque Olisponem à pestilentia liberatam esse gratulans, inde maximas Deo gratias agit. Vide lib. IV. cap. IX. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Sebastiano Regi Portugalliae Illustri.

Explicare verbis, charissime in CHRISTO Fili, non possumus, quantoperè litteris tuis xxiv. Octobris die datis in Domino delectati simus, quibus de commendatâ à Maiestate tuâ Venerabilibus Fratribus nostris istius Regni Episcopis morum

CORRE-

correctione, de edictis pro libertate Ecclesiasticâ non impediendâ propositis, de tuo in iustitiâ erga infimos tenuioresque homines seruandâ studio ac diligentia, deque aliis rebus tuis non minùs amanter quam copiosè ad nos scripsisti: in quo non solum rerum ipsarum, de quibus nos fecisti certiores, commemoratio magnam nobis, ut par fuit, lætitiam attulit; sed etiam tuæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantiae significatio gratissima fuit. Harum rerum nomine singularem tuam in Deum Omnipotenteum pietatem debitum in Domino laudibus commendantes, Redemptori nostro gratias agere non desistimus, qui in tot Reipublicæ Christianæ procellis tantum in tuâ virtute ardentissimoque honoris diuini zelo præsidium solatumque nobis referauit. Quod enim, ut scribis, primus inter tot Christianos Catholicosque Reges esse voluisti, qui Episcopis ceterisque Ecclesiasticis ministris iurisdictionis sibi à sacro Tridentino Concilio concessæ liberè exercendæ facultatem in Regno tuo permitteres, eaque ipsâ re reliquis Christianis Principibus ostenderes, quantam aduersus Ecclesiastica decreta mandataque Apostolica reuerentiam adhibere debeant; in eo, quæ sint optimi atque ex Deo regnantis Regis partes, præclare videris intelligere: cuius maximè proprium esse debet, reddere quæ Dei sunt Deo, quæ autem Cæsar is, hoc est temporalis Potestatis sunt, ea sibi tantummodo retine-

re. Qui enim inter Deum atque homines medius
à Patre constitutus est Christus Dominus noster,
is utriusque Potestatis officia propriis cuiusque inu-
neribus & dignitatibus ita distinxit, ut & Christia-
ni Principes ad æternam vitam consequendam Sa-
cerdotibus indigerent, & Sacerdotes ad ea quæ iu-
ris sibi sunt exequenda Principum ministerio ut-
rentur. Felices proculdubio tam Sacerdotes quam
Principes futuri, si utriusque in officio sibi commissio
Omnipotenti Deo constanter inseruierint. Quod
quoniam diuinæ præceptum constitutionis Maie-
stas tua tam fideliter custodit, non est quod pro-
pterea ullam aut iurisdictionis imminutionem, aut
Regiæ suæ potestatis detrimentum pertimescat:
quin potius sperare debet, Omnipotentem Deum,
in Sacerdotibus suis à Maiestate tuâ se, ut æquum
est, coli honorarique cernentem, Regni tui fines
magis magisque indies propagaturum, nouasque
nationes Imperio tuo adiecturum. Hoc magnus
ille Imperator Constantinus, quem Maiestas tua
egregiè imitatur, intellexit: qui cum ad firmanda
Imperia & Regna nihil tam valere cognosceret,
quam verum illius cultum per quem Reges regnant;
magnâ semper erga Dei Sacerdotes, quæ Maiestati
tuæ benè cognita esse putamus, singularisque cuius-
dam obseruantiae reuerentiaeq; signa ostendit. Do-
cente enim Domino didicerat, qui Sacerdotes au-
diren, eos Deum audire: qui eos spernerent, Deum
ipsum

ipsum spernere. Apostolum etiam, cum Domino ipso consentientem, dicentem audierat: Quapropter qui hæc spernit, non hominem spernit, sed Deum, qui dedit Spiritum suum sanctum in nobis. Eadem pietatis virtus in Theodosio Imperatore fuit, qui tantum beato Ambrosio Mediolanensi Episcopo tribuit, ut eiusdam à se admissi facinoris gratiâ cùm Ecclesiam ingredi prohiberetur, non solum hoc ipsum patienter atque humiliter pertulerit, sed indictum sibi ab eodem Episcopo pœnitentiæ modum deuotus excepit. Quæ quidem nos exempla non idcirco collegimus, ut ad eorumdem rectè factorum imitationem Maiestatem tuam hortaremur, quam omnium Christianarum virtutum studio sponte suâ satis incensam hortationibus nostris non indigere compertum habemus; sed ut ea quæ Christianæ pietatis studio in Dei Sacerdotes benignè fecit, &c., ut speramus, Deo adiuuante, factura est, hæc ipsa auctoribus etiam magnis piisque Principibus se fecisse in Domino gauderet. Reliqua quæ iustitiæ æqualiter omnibus ditioni tuæ subiectis populis conseruandæ caussâ à te partim instituta, partim perfecta, partim perficienda scribis; magna illa quidem sunt, & perinde nobis esse debent grata, eorumque nomine tibi quam postulas benedictionem nostram impertimur, sed maiora tamen æternæ beatitudinis præmia tibi à Redemptore nostro proposita habes: quæ enim Deus iustitia

tiæ cultoribus in cælo præparauit, hæc neque oculus vidi, neque auris humana audiuit, neque in cor hominis ascenderunt. quæ quidem Maiestatem tuam oculis fidei intuentem, in conseruandâ iustitiâ, prohibendis vindicantisque maleficiis, bonis sanctisque viris beneficio complectendis, defatigari non oportet. Pestilentiam verò è ciuitate Olisiponensi iam abiisse, & quandiu fuit Maiestatem tuam non attigisse; eis autem quos mori contigit, nihil ad animarum salutem defuisse, in eâque re singularem quamdam Dei seruorum quos nominas charitatem extitisse, magnoperè in Domino gauisi sumus; eiusque rei caussâ Omnipotenti Deo gratias, quas debemus, egimus, atque agimus: qui quoniam, quos diligit, corripit, agendæ illi sunt gratiæ; quia quos castigare peccantes, tot tantorumque morborum, ut scribis, peste voluit, hos procul-dubio tamquam bonus Pastor occidere noluit. De rebus autem suis Indicis, quod nos Maiestas tua certiores fecit, cù re pristinam suam erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantiam deuotionemque recognouimus, speramusque Deum Omnipotentem pro suâ misericordiâ, eximiâque Maiestatis tuæ in se pietate, feliores quotidie rerum in eis regionibus successus illi daturum: quod nos assiduis precibus ab eo precari non desistemus. Omnipotens Deus te, charissime in C H R I S T O Fili, incolumem in hac vitâ diu custodiat, & in alterâ

ad

ad æternæ beatitudinis præmium peruenire concedat. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die primâ Ianuarij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quarto.

EPISTOLA LIV.

Reginam Scotiæ in custodiâ ab Elisabethâ in Angliâ detentam & afflictam consolatur. Vide lib. III. cap. VIII. & IX. Vitæ PI V.

Charissimæ in CHRISTO Filiaæ nostræ, Mariæ Reginæ Scotiæ Illustri.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Lectis litteris Maiestatis tuæ xv. Octobris die datis, quibus de toto statu calamitateque tuâ nos certiores fecisti, non secùs ac debuimus animo commoti, vehementer tuis ærumnis doloribusque condoluimus: sed quia compertum habemus, Maiestatem tuam Religionis Catholicæ tuendæ conseruandæque causâ in eas quas commemorat miseras incidisse; non mediocriter dolorem nostrum ea consolatio leuavit, quòd te, quam Redemptor noster beatam appellat, nos miseram agnoscere aut nominare non possumus. Quomodo enim misera es, quæ propter iustitiam tot persecutiones pertulisti? quæ pro verò Omnipotentis Dei cultu retinendo tot labores perferre,

perferrere, tot adire pericula non dubitasti? quæ de-
nique, ob Fidei Catholicæ singulare studium pro-
prio Regno profuga, custodias & carcere non hor-
ruisti? quæ quamquam perpessu difficultia, dura at-
que aspera sensus ipse noster humanus experiatur;
tamen hæc omnia diuinæ bonitatis amor, qui supra
omnia dulcis est, dulcia reddere potest. Quamvis
igitur Maiestatem tuam, charissima in CHRISTO
Filia, procul à patriâ in alterius potestate positam,
rerum amissarum dolor proprijque Regni cura con-
turbet: tamen quia non honor, non Regna, non tem-
porales diuitiæ quærendæ sunt, quæ relinquuntur;
sed si bona quærimus, illa diligenda sunt, quæ per-
petuò sumus habituri; si autem mala pertimesci-
mus, ea sunt timenda, quæ à reprobis sine ullo ma-
lorum fine tolerantur; idcirco neque defatigari ma-
lis debes, neque de bonis desperare: potens enim
Deus, qui & Dauidem de manu Saulis & Aposto-
lum Paulum de ore leonis liberavit, te quoque ex
tot calamitatibus ereptam in proprium Regnum re-
stituere. Quod vt fiat, nos pro parte nostrâ qui-
buscumque rebus poterimus, quemadmodum anteā
quoque fecimus, parati sumus adiuuare. Quâ de re
cum vtrisque quos scribis Regibus agendum nostro
nomine diligenter curabimus; eisque salute tuam,
Regniq[ue] tui incolumitatem, vt debemus, vehe-
menter commendabimus; parati ea omnia tibi pa-
ternæ nostræ voluntatis officia semper præstare, quæ
tuo

tuo isto fortii inuictioque animo, Catholicæque fidei
flagrantissimo studio digna sunt: Omnipotentem-
que Deum precibus in humilitate nostri cordis ro-
gaturi, ut tibi tot calamitatibus laboranti succurre-
re, fortitudinemque in aduersis rebus perseueran-
tiamque misericorditer largiri dignetur. Datum
Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris,
die IX. Ianuarij, M. D. L X X. Pontificatus nostri
anno quarto.

APOSTOLICARVM
P II QVINTI
 PONT. MAX.
 EPISTOLARVM
 LIBER QVARTVS,
 Continens Epistolas anni quinti
 eius PONTIFICATVS.

EPISTOLA PRIMA.

ARGUMENTVM.

*Pacem cum hæreticis & rebellibus componere dissuadet,
 eosque armis compescendos esse ostendit. Vide lib. II.
 cap. VI. Vitæ PII V.*

Charissimo in CHRISTO Filio, Carolo
 Francorum Regi Christianissimo,
 PIUS Papa V.

 Harissime in CHRISTO Fili noster, salu-
 tem & Apostolicam benedictionem. Etsi
 Maiestatem tuam nihil non piè considera-
 re, ac prudenter facturam esse putabamus, in eâ præ-
 fertim

seritum re, quæ non minùs ad suam Regniq[ue] sui salute[m], quām ad totius Reipublicæ Christianæ vtilitatem pertineret: tamen hominum famâ constanti[que] rumore pernoti, quo de pace inter Maiestatem tuam & hæreticos, communes omnium Catholicorum hostes, suosq[ue] rebelles, propediem conuenturâ ad nos afferebatur; pro officio nostro, & paternâ rerum suarum curâ, prætermittere non potuimus, quin eam his nostris litteris moneremus, vt etiam atque etiam consideret, diligenterque attendat, quid agatur. Nam si vllam inter ipsam atque aduersarios suos componi posse pacem videremus, quæ vel Religionis Catholicæ caussam subleuatura, vel istius Regni diuturno bello vexati tranquillitati vlo modo esset consulta; non vsque adeò aut personam nobis ab Omnipotenti Deo impositam obliuisceremur, aut officij nostri iminemores essemus, vt non ad eam quamprimum conficiendam omnem nostram operam auctoritatemque interponeremus. Sed quia nullam luci cum tenebris communionem, nullamque Catholicis cum hæreticis nisi fictam insidiisq[ue] plenam compositionem esse posse, & nos ipsi intelligimus, & Maiestas tua multoties experta est; idcirco tum de tuâ, tum de communi Reipublicæ Christianæ incolmitate fideique Catholicæ conseruatione solicito animo esse cogimur. Quibus etiam adducti caussis Maiestatem tuam hortamur, vt potiùs animum suum

suum ipsum per se excelsum & ad omnia præclarâ paratum erigat, industriadque acuat ad istius intestini belli reliquias conficiendas, ad suas Omnipotentisque Dei iniurias iustissimis armis vlciscendas, ad Regnum denique istud nefariorum hæreticorum sceleratissimâ conspiratione labefactatum, sibi posterisque suis firmandum & stabiendum. Cuius rei cò maiorem habere debes spem, quòd dubitare non potes, Deum ipsum nostrum, qui te suâ misericordiâ ex tot tantarumque insidiarum periculis tam sèpè eripuit, qui geminatam victoriam de tuis communibusque hostibus concessit, tibi rectis sensibus eunti, & pro Religionis Catholicæ cauſâ pugnanti affuturum esse. Quòd si ille pro nobis, quis contra nos? In quo oportet Maiestatem tuam nihil nouum aut inusitatum agere; sed quod hucusque fecit, id etiam in posterum facere: hoc est, relictis omnibus terrenarum rerum siue cogitationibus siue voluptatibus, quibus à rebus agendis auocari posset, in hanc vnam curam incumbere, neque aures suas quorumuis hominum alia suadentium sermonibus præbere; sed nostris paternis consiliis acquiescere, charissimæque nobis in **C H R I S T O** Filiæ Reginæ Christianissimæ matris suæ, ceterorumque qui Maiestati tua ex animo consultum volunt, verba audire: multa enim ac varia, isti quâ Maiestas tua est ætati, à pessimis consultoribus pericula impendent: quæ non aliter, quam Dei Omnipo-

nipotentis ope, fidelissimisq; illorum consiliis, vita-
re poterit. Hæc abundantia quadam nostri erga eam.
paterni amoris ad MaiestateM tuam scripsimus: quæ
quoniam ab optimo animo, salutis dignitatisque tuæ
cupidissimo, profecta sunt, Maiestati tuæ non iniu-
cunda fore sperauimus; cui ab Omnipotenti Deo
perfectam, cumulatissimamque de communibus ho-
stibus victoriam precamur. Datum Romæ apud
S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxix. Ianuarij,
M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA II.

*Eiusdem Argumenti.*Charissimæ Catharinæ, Francorum Re-
ginæ Christianissimæ.

Charissima in Christo Filia nostra, salu-
tem & Apostolicam benedictionem. Quam-
uis eximia tua in Deum Omnipotentem pietas, no-
bis in tantâ rerum istius Regni perturbatione ac va-
rietate perspectissima, dubitare nos vetet, quid-
quam isthic iudicio nisi maturo religiosoque con-
silio actum iri: tamen constanti hominum famâ
nuntiisque permoti, quibus de pace inter charissi-
mum natum tuum, & hæreticos Dei hostes, istius-
que Regni rebelles, propediem conuenturâ hue af-
ferebatur; pro officio nostro paternâque rerum ista-
rum solicitudine prætermittere non potuimus, quin

super eâ re sententiam nostram aperte, vt solemus & debemus, ad Maiestatem suam scriberemus. quod cùm fecissemus, visum est nobis eâdem de re ad Maiestatem quoque tuam scribere. Nos si aliquam inter Christianissimum Regem, & nefarios hæreticos, communes hominum Catholicorum hostes, pacem esse posse cognosceremus, quæ & Catholicæ Fidei caussam in meliore statu collocatura, & istius Regni tranquillitati consultura esset; non ita pacis nomen horremus, quam ab Omnipotenti Deo tantoperè nobis commendatam esse meminiimus, vt non ipsi ante alias omnes illius auctores fieri vellemus. Sed, sicut compertum nobis est nullam esse satanæ cum filiis lucis communionem; ita inter Catholicos quidem & hæreticos nullam compositionem, nisi fictam fallaciisque plenissimam, fieri posse, pro certo habemus. Quâ de re ne Maiestas tua quidem dubitare debet, quæ id ipsum multoties in istâ improbissimorum hominum hæreticorum nefariâ coniuratione experientâ didicisse potuit. Quæ cùm ita sint, Maiestatem tuam, cuius de Religionis Catholicæ causâ sensus nobis probatissimus est, cuiusque, post Deum, virtuti, prudentiæ, diuinique honoris zelo omnes prosperos rerum istarum successus acceptos referimus; superuacaneum quodam modo videtur esse, quidquam vel monere vel hortari: sed tamen, quia vehementer nos nobilissimi istius Regni cura sollicitos

habet,

habet, & Maiestati tuæ hæc paternæ nostræ voluntatis officia pro suâ erga nos sanctamque Sedem reverentia gratissima esse compertum habemus; idcirco eam hortamur, vt, quemadmodum hucusque fecit, bono fortique animo sit, neu curis laboribusque pro Fidei Catholicæ conseruatione Regniique istius incolumente suscipiendis defatigetur; Regemque ipsum Christianissimum natum suum, ad conficiendas intestini belli reliquias, ad iustissimas de communibus hostibus pœnas sumendas, ad firmandum sibi posterisque suis Regnum nefariorum hereticorum impio bello labefactatum, incendat atque hortetur: & , quoniam illi, quâ nunc Christianissimus Rex est, ætati multa à pessimis consultoribus pericula imminent, maternâ solicitudine prouideat, ne illius animus, aut cuiusquam peruersis suasionibus à rerum gerendarum curâ ad voluptatis illecebras traducatur, aut aliorum potius quam tua consilia audiat. Speramus enim, si hæc fecerit, tuisque fidelissimis monitis obtemperauerit, Omnipotentem Deum, qui illum è tot insidiarum periculis erexit incolumem seruauit, plenissimam illi Maiestatiique tuae, vtriusque pietate, de communibus hostibus victoriam pro suâ misericordiâ daturum. Quod vt faciat, nos certè assiduis precibus ab eo petere non desistemus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxix. Ianuarij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTO-

EPISTOLA III.

Eiusdem Argumenti.

Henrico Duci Andegauensi.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Cogit nos hominum
fama, quæ de pace inter charissimum in CHRISTO
Filium nostrum Regem Christianissimum fratrem
tuum, & hæreticos ipsius rebelles, communesque
omnium Catholicorum hostes, propediem con-
uenturâ constanti rumore huc affertur; pro com-
misso nobis, quamvis indignis, Apostolicæ seruitu-
tis officio prouidere, ne quod in tantâ re, quæ non
minùs ad istius Regni, quàm ad totius Reipublicæ
Christianæ rationes pertinet, debitum paternæ no-
stræ sollicitudinis munus prætermittamus. Hæc nos
compulit caussa, vt ad Nobilitatem tuam has litte-
ras scriberemus, quibus idem illi, quod Regi Chri-
stianissimo fratri suo, significamus, nos quia explo-
ratum habemus nullam Catholicis cum hæreticis
esse communionem, idcirco illud etiam intelligere,
nullam inter Maiestatem suam Christianissimam &
hæreticos pacem nisi simulatam insidiisque plenif-
simam esse posse. Id ipsum Nobilitatem quoque
tuam pro suâ pietate cognoscere non dubitamus;
quæ eorumdem hæreticorum perfidiam in isto bel-
lo

lo administrando experta, quid de illis iudicandum sit, facile statuere potest. Quia verò te potissimum decet Religionis Catholice caussam Regnique istius incolument adiuuare, qui vtramque aduersus improbissimorum hæreticorum nefarium bellum iustissimis armis magnâ cum tuâ laude tutatus es; idcirco Nobilitatem tuam hortamur, vt ne quid ipsa de suâ in persequendis istius intestini belli reliquiis diligentia remittat, Regemque ipsum Christianissimum fratrem suum ad idem excitare atque hortari ne desinat. Nihil certè facere potest, quo erga Deum Omnipotentem gratior iudicari possis; qui ideò Nobilitatis tuæ gloriâ geminis victoriis illustrauit, vt esset, qui suas suorumque iniurias non mindis piis aduersus hæreticos, quâm iustis aduersus rebelles armis vlcisceretur. Quod si qui tibi aliud persuadere conantur, hos pro comperto habeas, non modò tuæ Regisque Christianissimi fratris tui salutis hostes esse, sed etiam gloriæ tuæ inuidere, Regnumque istud in seruitutem redigere conari. Quod ne fiat, debes, quantum in te est, operam dare, quemadmodum te semper facturum esse pro certo habemus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxix. Ianuarij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA IV.

Eiusdem Argumenti.

Carolo Francorum Regi Christianissimo.

CHarissime in C H R I S T O Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Pro Apostolicæ seruitutis officio ab Omnipotenti Deo nobis, quamuis indignis, commisso, animi nostri conscientiæ eâ quâ possumus ratione satisfacere cipientes, prætermittere nullo modo debemus, quin Maiestatem tuam his nostris litteris paternè moneamus, vt in eâ pace, quæ inter te atque hæreticos Dei hostes, tuosque rebelles, vel iam conuenisse vel propediem conuentura esse dicitur, conficiendâ etiam atque etiam diligenter videat, quid agat. Nos enim ab omnibus priuatarum rerum nostrarum rationibus liberi, solum Dei caussam, tuamque & istius Regni salutem, præ oculis habentes, exploratâ re, id quod certissimum simul ac verissimum est monemus, talem pacem, non pacem, sed maiorum istius Regni malorum caussam fore. Hoc si qui sunt qui aliter credant, quiisque Maiestati tuæ secùs persuadere conentur, hi, credat nobis, aut ipsi se decipiunt, aut Maiestatem tuam assentatione corrupti decipiunt: qui rāmet si falso utilitatis nomine obiecto, Religionis Catholicae Maiestatisque tuæ insuper

per existimationis oblii, neque Deum neque Maiestatem tuam reuerentur; tamen illud saltem considerare deberent, eiusmodi pace conficiendâ Maiestatem tuam infestissimos sibi hostes ex aperto latrocinio in domum suam non sine maximo insidiarum periculo esse accepturam. quibus etiam si, (quod non spectamus) ad insidiandum Maiestati tuæ voluntas deesset; tamen Deus, iusto diuinæ suæ prouidentiæ iudicio, eam illis mentem immittet, ut hac maximè ratione Religionis suæ præ utilitate propriâ neglectæ pœnas exposcat. Quantum autem, quamque horribile sit in Dei viuentis manus incidere, qui non solùm corruptos hominum mores bellis emendare, sed propter Regum populo- rumque peccata Regna conterere, eaque ab antiquis Dominis ad alios transferre solet, id manifestius est, quam ut hoc exemplis docere necesse sit. Quæ, ut cetera deessent omnia, tamen ad facien- dā huius rei fidem, vel ipsa sola temporibus nostris Græcia sufficeret; quæ propter Religionis Catholicæ contemptum, amissio veteris nobilitatis splendore, in durissimam infidelium seruitutem est redacta. Itaque Maiestatem tuam hortamur, & per Omnipotentem Deum obtestamur, ut ceterorum exemplis edocta, diligenter caueat velit, ne aduersus se Regnumque suum diuinæ animaduersionis furorem exfusceret. Hæc nos Maiestatem tuam, pro officio nostro, proqué illâ quâ ipsam in Domino

prosequimur paternâ charitate, monere voluimus: quæ si paternis nostris monitis acquieuerit, erit id cùm Maiestati tuæ vtilissimum, tum nobis gratissimum: sin minùs, nos tamen in malis dolorem nostrum, communionis Reipublicæ Christianæ cauſâ susceptum, hoc ipso saltem confolabimur, quòd nullum eorum officiorum prætermiserimus, quæ pro susceptâ communis omnium patris personâ Maiestati tuæ in eiusmodi re præstare debebamus; cetera quæ à nobis prouideri non possunt, diuinæ misericordiæ gubernanda relicturi, Deumque Omnipotentem pro Maiestatis tuæ Regniqe istius incolumitate, quod vnum nobis supereft, humiliter rogaturi. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XXIII. Aprilis, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA V.

Eiusdem Argumenti.

Carolo Cardinali à Lotharingiâ.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quamuis de pace, quæ inter charissimum in CHRISTO Filium nostrum Francorum Regem Christianissimum & hæreticos Dei hostes, Maiestatisque suæ rebelles, cùm sæpè aliâs, tum quâm maximè hoc tempore conuentura esse

esse existimatur, quid sentiamus, liberè ad Maiestatem suam, & ad circumspectionem quoque tuam anteà scripserimus; tamen, cùm intelligamus nihilo minus eam in præsentia conuenturam esse existimari, prætermittere noluimus, quin circumspectionem tuam, cuius & consilio & prudentia omnia istius Regni negotia administrari compertum habemus, moneamus, ut etiam atque etiam videat, & diligenter consideret, quid agatur. Nos enim ab omnibus, aut rerum nostrarum, aut cuiusquam alterius priuatis rationibus liberi, solamque Religionis Catholicæ caussam, cum Regis Christianissimi salute atque utilitate istius Regni coniunctam, præ oculis habentes, re explorata iudicamus, nullam Catholicis cum hæreticis pacem nisi fictam aut simulatam esse posse; sed sub nomine specioso pacis insidiosissimum proditionis fraudisque maleficium latere: quo illi Christianissimum Regem nihil tale metuentem, aut de improuiso adoriri, aut dolis ac fallaciis circumuenire, Regnoque & vitâ spoliare cupiunt. Hoc autem si qui sunt qui aliter credant, eos nos aut præteritarum istius Regni rerum parum memores ipsos falli, aut Maiestatem suam fallere velle arbitramur. Regem illum Christianissimum opprimere, & perfidiosè circumuenire, non pacem habere volunt. Quod ex eo Maiestas sua cognoscere poterit, quod quotiescumque auxilia externa habere poterunt, ipsis primi pacis fœdera rupturi

sint. Quâ quidem pace quid Christianissimo Regi,
totique isti Regno perniciosius aut periculosius ac-
cidere potest? quâ confectâ, primùm quidem Re-
ligioni Catholicæ, quod maximum accipere potest,
vulnus infligitur: deinde eiusdem Regis dignitati
& existimationi turpissima ignominia labes asper-
gitur: postremò infestissimis hostibus ad occultas
insidias & coniurationes aditus aperitur. Quibus
quidem audendis rebus, etiamsi illis voluntas de-
esseret; tamen Deus iusto prouidentiæ suæ iudicio
eam illis mentem immittet, vt hac maximè ratione
neglectæ suæ Religionis poenas, ab his qui eam neg-
lexerunt, exposcat. Quocircà circumspetionem
tuam hortamur, & per Deum Omnipotentem ob-
secramus, vt memor pietatis, quam Omnipotenti
Deo Religionique Catholicæ debes, memor fidei
quam turbulentissimis istius Regni temporibus e-
gregiam præstitisti semper, memor eius quam susti-
nes personæ, eiusmodi de pace consilia atque actio-
nes disturbare ac disjicere coneris, nec ullo modo
aut Catholicam Fidem, talem tantamque in isto
Regno plagam accipere, aut Christianissimi Regis
salutem, istiusque Regni incolumitatem in tale tan-
tumque discrimen adduci patiaris. Erit hoc cir-
cumspetionis tuæ officium tali tempore Omnipo-
tentis Deo acceptissimum, fideique tuæ constantiæ
dignissimum; nobis autem ipsis, qui de istius suc-
cessu pacis pro Pastorali nostrâ solicitudine maximè
labo-

laboramus, gratissimum. Ad quod plūribus te quoque verbis hortaremur, nisi pro comperto habemus, te in eo quod ad Religionis Catholicæ defensionem, Regisque Christianissimi salutem tantoperè pertinet, nullas officij tui partes esse prætermis-
sum. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo
Piscatoris, die xiv. Augusti, M.D.LXX. Pontifica-
tus nostri anno quinto.

EPISTOLA VI.

Ineundæ cum hæreticis pernicioſæ pacificationis consilia reprobat; Cardinalemque Borbonum, vt id, quoad eius fieri possit, impeditat, Catholicamque Religionem strenuè pro munere suo protegat, hortatur.

Carolo Cardinali Borbonio.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quod pro Pastorali officio nobis, quamvis indignis, ab Omnipotenti Deo commisso, sedulò fecimus, vt, quotiescumque de pace inter charissimum in C H R I S T O Filium nostrum Francorum Regem Christianissimum & hæreticos Dei hostes Maiestatisque suæ rebelles conuenturâ ad nos allatum est, de eâ ipsâ quid sentiremus, liberè ad Maiestatem suam, & circumspetionem quoque tuam, scriberemus; id etiam hoc tempore, quo eamdem pacem conuenturam esse intelligi-

telligimus, prætermittere nullo modo potuimus: nam si quis est, qui aliquam inter Christianissimum Regem & nefarios hæreticos, communes omnium Catholicorum hostes, pacem veram ac stabilem conuenire posse existimet; is aut rerum istius Regni præteritarum immemor seipsum imprudenter decipit, aut earum memor Maiestatem suam Christianissimam perfidiosè decipit. Ut enim nulla potest esse satanæ cum filiis lucis communio; ita nec inter Catholicos quidem & hæreticos vlla pacis compositio, nisi facta fallaciarumque plenissima, fieri potest. Quâ de re nemo sanæ mentis est qui dubitare possit, qui modò improbissimorum hæreticorum nefarias coniurationes contra Regis Christianissimi caput Regnique incolumitatem anteà sæpè initas recordetur. Opprimere illum Regem sub falso speciosoque pacis nomine, eumque Regno ac vitâ spoliare, non pacem habere volunt. Quod ex eo Maiestas sua cognoscere poterit, quod quotiescumque illi auxilia externa habere poterunt, priui pacis foedera rupturi sunt: quibus audendis rebus, etiamsi illis, quod non putamus, voluntas deesset; tamen Deus iusto prouidentiæ suæ iudicio eam illis mentem immitet, cùm viderit in huiusmodi pace, quâ Religioni Catholicæ, maximum quod accipere potest, vulnus infligitur, nullam diuini sui honoris ab his qui debebant habitam esse rationem. Quid enim aliud in tali pace, præterquam

quam Religionis Catholicæ in isto Regno interitus, Regis Christianissimi dignitatis & existimationis labes, eiusdemque salutis manifestum discrimen continetur? Quæ cùm ita sint, circumspectiōnem tuam hortamur, & quo maiore animi nostri studio possumus requirimus, vt pacis tam ignominiosæ, tamque perniciose consilia & actionem totam impedire ac disturbare velit; & his qui illam Regi Christianissimo persuadere conantur, fortiter se opponere studeat: hoc enim officium primò quidem Omnipotenti Deo debet, de cuius Religione Sanctissimâ vel retinendâ vel amittendâ in isto Regno agitur; deinde Christianissimo Regi, cuius Majestas in rerum suarum gubernatione tuo potissimum consilio tuâque fide nititur; postremò etiam personæ, quam sustinet. Quam quidem ad rem pluribus quoque te verbis hortaremur, nisi hæc ipsa satis esse putaremus, nisique firmiter speraremus, te in his rebus, quæ ad Fidei Catholicæ Regisque Christianissimi salutem ac dignitatem tantoperè pertinent, nullas officij tui partes esse prætermissturum. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xiv. Augusti, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA VII.

Factam inter Regem & rebelles hæreticos pacem, vt Regi Regnoque, & Catholicæ Religioni infaustam & perniciosa improbat; Cardinalemque ad munus suum in ipsius Religionis tutelâ strenue præstandum cohortatur.

Carolo Cardinali Borbonio.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Non tam facilè verbis explicare circumspetionì tuæ animi nostri dolorem possumus, quem ex istius inter Christianissimum Regem & hæreticos pacificationis nuntio accepimus, quām tu, pro tuâ prudentiâ, id existimare potes: quantūm enim nobis & bonis omnibus dolenda, quām periculosa, quamque Maiestati suæ Christianissimæ pœnitenda sit ea pacificatio, in quā victi hæretici victori Regi tam nefarias tamque extiales Catholicæ Religioni leges imposuerunt, sine lacrymis exequi non possumus. Qui quidem Rex, utinam, id quod verissimum manifestissimumque simul est, intelligere potuisset, maiora sibi confessâ hac pace ab hæreticorum occultis insidiis atque fallaciis, quām, durante bello, ab eorumdem aperto latrocinio pericula imminere; numquam in eam sententiam adductus esset, vt yllam cum perfidissimis

fissimis hominibus, infensissimisque hostibus, passionem sibi tutam esse existimaret. Quò magis verendum est, ne & ipsum Regem, & eos qui huiusmodi pacificationi sunt assensi, dederit Deus in reprobum sensum, vt videntes non viderent, & audientes non audirent, ea quæ & videnda & audienda fuerunt. Quæ quamvis ita sint, & peccatis nostris facientibus, eas quas numquam putaueramus, in Christianissimo Regno Religionis Catholicæ labes videre cogamur; non tamen animo deficimus, sed fortitudinem nostram ad Deum custodimus, memores eius nos vices in terris, quamvis indignos, gerere, qui custodit veritatem in sèculum, neq; confundit sperantes in se. Quò autem peiore loco istius Regni res sunt, quām quo adhuc fuerunt, eò magis te & reliquos, qui in eo sunt, principes viros, & orthodoxæ Fidei studiosos excitandos, officijque sui admonendos esse putamus. Ex quorum numero cùm circumspectionem tuam nemini pietate diuinique honoris zelo concedere pro comperto habeamus; faciendum nobis esse existimauimus, vt eam turbulentissimo istius Regni tempore ad fidem seruandam, ad resistendum hæreticis, ad bonum contra eos certamen certandum, his litteris hortaremur. Meminisse autem debes, te vnum esse ex numero Venerabilium Fratrum nostrorum, qui è nostro gremio, & huius sanctæ Catholicæ ac Romanæ Ecclesiæ sinu prodieris, qui te sanctissimo iure-

iurando adhibito ad profundendum pro eius defensione sanguinem obstrinxeris: idcirco enim purpuream vestem indueris, vt vel hoc ipso signo eius charitatis admonearis, quam in defendendâ orthodoxâ Religione Redemptori nostro, atque eius sanctissimæ Ecclesiæ, cuius honorabile membrum factus es, præstare debes. Hæc igitur cogitans, & in eo fiduciam tuam reponens, cuius dextera inueniatur super omnes qui illum oderunt, fac in illo virtutem, vocationem tuam firmiter tene, Catholicam Religionem quoquis periculo proposito defende, hæreticorum conatibus, quantum potes, obsiste; Omnipotentis Dei caussam sustine, & quibus potes auxiliis iacentem in isto Regno Religionis Catholicæ statum erigere stude. Quod si feceris, non solùm laboris tui fructum, æternæ præmium remunerationis, à Redemptore nostro accipies; sed etiam apud homines gloriam & laudem consequeris: si verò (quod absit) officium tuum, tam necessario tempore, quavis de caussâ prætermiseris; non ideo tamen deerunt Omnipotenti Deo viæ, quibus causam suam defendat, præsertim multorum, qui in isto Regno reliqui sunt, hominum populorumque Catholicorum precibus adiuuantibus. Tu verò, nisi hoc tempore Deo ac Religioni, personæque tuæ, atque huic sanctæ Sedi Apostolicæ, quod debes persolveris; frustrà ad hoc agendum aliud tempus requiriturus es. Datum Romæ apud S. Petrum sub an-

nulo

nulo Piscatoris , die XXIII. Septembris , M.D.LXX.
Pontificatus nostri anno quinto.

ÉPISTOLA VIII.

Eiusdem Argumenti.

Carolo Cardinali à Lotharingiâ.

Dilecte Fili noster , salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores facti de pacificatione inter charissimum in CHRISTO Filium nostrum Francorum Regem Christianissimum & hæreticos initâ (si modò pacificatio appellanda est ea, in quâ tam nefariæ tamque exitiales Religioni Catholicæ leges ab hominibus improbissimis Maiestati suæ Christianissimæ sunt impositæ) magnum cepimus animo dolorem ; talem scilicet , qualem par fuit , nos ex tantâ Regni istius anteà non minùs rei militaris , quam Religionis laude florentissimi calamitate accipere. Nos enim ita existimamus , maiorem ex tali pacificatione Regnum istud plagam accepisse , quam quantam superioribus annis acceperit , ex quo tempore intestinis hæreticorum seditionibus laborare incepit . Regi autem ipsi Christianissimo maiora nunc ab hostium fraude atque insidiis , manente tali pace , imminere pericula arbitramur , quam ea fuerunt , in quibus , durante bello , versari visus est. Quamuis autem , peccatis

nostris facientibus, in eum locum adducta res sit,
vt eas, quas numquam putaueramus, in Regno
Christianissimo Religionis Catholicæ labes videre
cogamur; non tamen idcirco animo deficimus, me-
mores nos in eo spes nostras omnes collocatas ha-
bere, cuius vices in terris quamuis indigni gerim-
us: in quo qui sperant, non confunduntur ab ex-
spectatione suâ. Sed quò peiore loco res istius Regni
sunt, quàm quo hucusque fuerunt, eò te & reli-
quos, qui in eo sunt, principes viros, Religionis Ca-
tholicæ studiosos, excitandos monendosque arbi-
tramus, vt orthodoxam Fidem, hæreticorum malitiâ
& Catholicorum segnitie quotidie in deterius laben-
tem, quantum est in vobis, sustentetis, fidem seruetis,
bonum certamen aduersus nostri Redemptoris ho-
stes certetis. Quod officium si quis vñquam Om-
nipotenti Deo atque huic sanctæ Sedi Apostolicæ
præstare debuit, tu certè is es; propterea quòd à
Deo tot spiritualibus temporalibusque bonis orna-
tus, à sanctâ autem hac Sede Apostolicâ tot honori-
bus beneficiisque sis affectus, vt æquum sit, eam
his turbulentissimis temporibus potissimum à tuâ
virtute atque constantiâ sibi præsidium ac solatium
expectare. Meminisse debes, te vnum esse è nume-
ro Fratum nostrorum, qui è gremino nostro, & Ro-
manæ Ecclesiæ omnium Ecclesiarum magistræ si-
nu prodieris: qui idcirco purpuream istam vestem
indueris, vt ab eâ illius iurisjurandi admonearis,
quod

quod sanctæ huic Romanæ Ecclesiæ, eiusque Maximis Pontificibus præstitisti; quo scilicet te ad profundendum pro eâ sanguinem, si opus fuerit, obstrinxisti. Hoc igitur cogitans, & in eo speim tuam repositam habens, qui super timentes se misericordiam suam corroborauit, sustine Dominum: honorificum ministerium tuum & vocationem tuam ne deseras: Catholicam fidem, quouis proposito periculo, constanter defende: hæretorum conatibus, quantum potes, resiste. Quod si feceris, quemadmodum te facturum esse pro certo habemus, non solum ab Omnipotenti Deo laboris tui fructum, æternæ remunerationis mercedem, accipies, sed etiam apud homines tam pæclaræ actionis nomine laudem maximam consequeris: si vero, quod absit, aliter feceris, illud cogita, res istius Regni quamquam pessimo loco sint, non adeò tamen desperata esse, ut eas iacentes ac ferè oppressas, misericors & miserator Dominus, multorum qui adhuc in eodem Regno reliqui sunt, fidelium Catholicorumque hominum ac populorum precibus exoratus, excitare atque erigere non possit: cuius te coadiutorem non fuisse, tam tibi ignominiosum in posterum, quam omni quo vixeris tempore ærumnosum est futurum. Nam Deo quidem, cuius inuestigabiles viæ sunt, non deerit facultas vel ex ipsis lapidibus filios Abrahæ suscitandi. Tu, si hoc tempore officium vocationemque tuam deserueris, nec aliud

aliud tempus habete poteris, in quo Religioni Catholicæ, personæ tuæ, nobis atque huic Sedi Apostolicæ, quod debes, persoluere possis. Hæc ideo pluribus verbis ad circumspectionem tuam scripsimus, quia id & rei ipsius magnitudo postulare nobis visa est, & quia nullas officij nostri partes ipsi prætermittere voluimus, qui te ad id faciendum hortabamur. Datum Romæ apud S. Petrum sub anno Piscatoris die XXIII. Septembris, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

E P I S T O L A I X.

Episcopum Herbiopolensem hortatur, ne quempiam à Catholicâ Religione alienum, aut hæresis suspectum, in ilius Ecclesiæ Sacerdotum Collegium recipi permittat.

Ven. Fratri N. Episcopo Herbiopolensi.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Quia nuper ad nos allatum fuit, quosdam à fidei Catholicæ professione alienos, conatos esse ad Ecclesiæ tuæ Capitulum Collegiumque per factionem obrepentes aspirare; idcirco tum præsentis indignitate rei, tum futuri quoque periculi magnitudine commoti, dilectis Filiis Capitulo eiusdem Ecclesiæ litteras dedimus, quibus eis districtè præcipientes mandauiimus, ne quem à Religione Catholicâ alienum, siue alioquin hæresis suspectum, quantumuis illustrem aut potentem,

in

in Capitulum Collegiumque istius Ecclesiæ ullo modo recipiant; eâ de revisum nobis est ad Fraternitatem quoque tuam scribere, eamque, ut facimus, in Domino hortari, vt pro Pastorali sollicitudine quam debet Ecclesiæ suæ, hoc nostrum mandatum obseruari custodiriique curet. Contra quod si quid factum fuisset secùs, fierive contigerit, id omne irritum atque inane esse decernimus. Facile omnino est, ad hæreticorum prauitatem præcauendam, malorum initii subsistere; sed si patefacto semel ipsorum improbitati aditu corroborata fuerint, difficultum tot tantarumque hæresum nascentibus malis occurrere; quibus dein confirmatis medicinam inuenire non possumus. Hoc igitur & exemplo admonitus, & fraternis nostris hortationibus excitatus, in eam curam sedulò incumbe, vt inimico homini ad superseminanda zizania omnes vias omnesque aditus intercludas: à quo quidem officio Ecclesiæ tuæ præstanto nullius te aut periculi denuntiatio deterreat, aut quorumuis potentum vel offensio reuocet, vel gratia illiciat: memor, si quid secùs feceris, aut quod faciendum fuit omiseris, de eo æterno illi Iudici reddendam esse rationem; qui non secundum faciem iudicaturus est, sed ex singulorum merito unumquemque nostrum æternâ vel pœnâ vel præmio remuneraturus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxiii. Februarij, m. d. lxx. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA X.

Comites Catholicam Religionem contra Elisabetham in Angliâ vindicare conantes benignè consolatur, eorumque pios conatus & studia valde commendat. Vide lib. III. cap. IX. Vitæ PII V.

Dilectis Filiis, Thomæ Comiti Northumbriæ, & Carolo Comiti VVestemerlandiæ in Angliâ.

Dilecti Filij, nobiles viri, salutem & Apostolicam benedictionem. Ex litteris vestris VIII. Nouembris die ad nos datis, quibus XVI. Februarij ad nos allatis subito rescripsimus, istius florentissimi Regni miseras & calamitates, ne anteà quidem nobis incognitas, certius subtiliusque cognoscentes, eo animi dolore affecti sumus, quem & eorum malorum quæ in vobis patimur indignitas, & paternus noster erga vos ceterosque Catholicos in isto Regno viros animus nobis afferre debuit. Nam præter illud commune Pastoralis charitatis officium, quo in omnium Christi fidelium, singularumque Provinciarum in quibus nomen colitur Christianum, salute vel calamitate lætari aut dolere debemus; præcipuâ quadam amoris benevolentiaeque prærogatiuâ erga istud Regnum afficimur, quod beatissimi Gregorij Romani Pontificis

cis prædecessoris nostri post Deum Omnipotentem operâ atque industriâ à cultu lignorum ac lapidum aliquando ad Christianam Fidem conuersum, moribus doctrinâque Catholicâ per idoneos viros isthuc ab eo missos institutum esse meminimus; quodque egregiam fidem deuotionisque sinceritatem Apostolicæ Sedi præstare consueuerat. Itaque quantoperè vestris Regniqe istius malis his, quæ eisdem litteris non minus verè quam miserabiliter deplorauistis, doleamus ac conturbemur, non facile verbis consequi possemus. Dolemus tot tantaque nefariarum hæresum venena, tamque mortifera Republicæ Christianæ vulnera, in nostri Pontificatus tempora potissimum incidiisse: conturbamur, quia de vestro ceterorumque Catholicorum periculo solliciti esse cogimur. sed tamen cum eius orationis efficaciam recordamur, qui pro B. Petro, ne eius deficeret fides, rogauit, quiqe Ecclesiam suam in tribulatione dilatans, eò admirabilius occulti sui consilij prouidentiâ gubernat, quo magis eam perturbationum fluctibus cernit agitari; non desperamus, quin quod aliis temporibus factum esse accepimus, idem nostris quoque, adiuuante Domino, fieri possit: ut quæ hæreticorum inualescecente persecutione sœpè visa fuerit conculcari, hæc eadem, Domino cum eâ signum in bonum faciente, in antiquæ felicitatis statum redeat; & in eo incrementum accipiat, in quo visa sit detrimentum pertulisse. Ecce

enim nunc, qui ex veteribus noua, & ex nouis ve-
tera facit, Dominus noster IESVS CHRISTVS, per
vos charissimos viros non minùs generis nobilitate
quàm Catholicæ pietatis studio insignes, veterem
Ecclesiæ Romanæ Regniique istius coniunctionem
renouare & confirmare fortasse constituit; ac pro-
pterea mentem istam vestræ Fidei Catholicæ zelo-
dignissimam vobis iniecit, vt vos, Regnumque
istud ex turpissimâ muliebris libidinis feruitute
ereptum, ad pristinam huius sanctæ Romanæ Sedis
obedientiam reuocare tentaretis. Quem. quidem
pium ac religiosum animi vestri conatum, sicut æ-
quum est, debit is in Domino laudibus commen-
dantes, & eâ, quam peritis, benedictione nostrâ pro-
sequentes, Nobilitates vestras ad nostram huius-
que sacrosanctæ Sedis, cuius se auctoritati subij-
ciunt, potestatem tutelamque confugientes, eâ quâ
decet benignitate recipimus atque excipimus: hor-
tantes vos in Domino, & quo maiore possumus a-
nimi nostri studio rogantes, vt in hac tam egregiâ
voluntate laudabiliique instituto vestro constanter
perseueretis: pro comperto habentes, Omnipoten-
tem Deum, cuius perfecta sunt opera, quiisque vos
ad benè de Religione Catholicâ in isto Regno me-
rendum excitauit, vobis auxilio suo affuturum.
Quòd si etiam in asserendâ Catholicâ Fide, huius-
que sanctæ Sedis auctoritate, mors esset vobis op-
petenda, profundiusque sanguis; multò præ-
stat

stat pro Dei confessione glorioſæ mortis compendio ad æternam vitam conuolare, quām turpiter & ignominiosè viuentes impotentis feminæ cupiditati cum animæ vestræ detrimento feruire. Nolite enim putare, dilecti Filij in CHRISTO, malè cum illis vel Episcopis vel Principibus istius Regni Catholicis, quos nominatis, actum esse: qui, quoniam à Fidei Catholicæ confessione deficere noluerunt, aut in carceres coniecti aut aliis suppliciis immerentes affecti sunt: horum enim constantiam, etiam nunc recenti, ut arbitramur, beati Thomæ Archiepiscopi Cantuariensis exemplo confirmatam, nemo satis pro dignitate laudare potest. Hanc eamdem vos quoque imitati, forti constantiq[ue] animo estote, nec ullorum periculorum denuntiatione aut minis ab incepto desistite: potens est enim Deus, in quo spem vestram repositam habere debetis, qui Pharaonis currum & exercitum eius proiecit in mare, aduersariorum suorum vires potentiamque frangere, sic ut per vos pristina Religio & antiqua dignitas isti Regno restituatur. Quod quidem ut fiat, nos non solum his quæ postulatis apud eos quos vultis Christianos Principes fungendis officiis adiuuabimus; sed etiam eâ pecuniæ summâ in præsentia conferendâ, quam pro nostris viribus petentibus vobis suppeditare poterimus; quemadmodum à dilecto Filio Roberto Rodulfo clarius & copiosius intelligetis; daturi quoque operam, ut aliquantò etiam

maiores, quām quantum virium nostrarum imbecillitas ferre potest, conferamus, piumque conatum vestrum omnibus, quibus cum Domino poterimus rebus facultatibusque nostris, prompto atque alacri animo adiuuemus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xx. Februarij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

E P I S T O L A XI.

Regem Francorum ad sociale fædus contra Turcas ineundum cohortatur. Vide lib. IV. Vitæ PII V.

Carolo Francorum Regi Christianissimo.

CHarissime in C H R I S T O Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Præsentium temporum calamitates, perturbatislimumque Reipublicæ Christianæ statum, & tot mortifera Religionis Catholicæ vulnera intuentes, tanto animi dolore afficimur, vt vitam ipsam, quam ducemus, acerbam nobis & grauem experiamur: quippe iam inde à principio suscepti à nobis summi Apostolatus officij, Respublica Christiana, peccatis nostris id facientibus, tot vbiique bellorum incendiis exarsit, tot crudelissimorum hæreticorum aduersus proprios Principes nefariis coniurationibus vexata est, & adhuc vexatur, vt Catholica ipsa Fides, & Christiana Religio in extre^mum discrimin^m adducta,

ta, numquam conquietura esse videatur. Impletum temporibus nostris Regij Prophetæ videmus oraculum, atque aduersus Omnipotentem Deum, & Christum Redemptorem nostrum, sanctissimamque illius Ecclesiam, omnes qui sunt hæreticos, schismaticos atque infideles conuenisse cernimus. Quem diuini honoris zelo vel mediocriter accensum, quem communis Christianorum populorum salutis parum etiam studiosum, tot tantorumque malorum obiecta mentis oculis facies non commoueret? Quali igitur quantoque animi mœrore nos affici putas, ad quos, propter totius orbis Christiani salutem animarum ab Omnipotenti Deo nobis commissam, talium tantorumque malorum dolor & cura præcipuè pertinere dignoscitur? quis enim infirmatur, & nos non infirmamur? quis scandalizatur, & nos non vrimur? Ne quis autem veteribus malis nouæ calamitatis cumulus deesset, ecce nunc immanissimus Turcarum Tyrannus, classe maximâ instructâ, magnis equestribus pedestribusque copiis collectis, bellum ingenti conatu aduersus Christianos molitur; ruptoque fœdere, quod ipsi ad hanc diem cum Venetis fuit, Christianis Regibus atque Regnis exitium, agris vastitatem, vrbibus minatur incendium. Nos autem quid agimus, charissime in CHRISTO Fili? An vicinorum populorum & Principum tectis mox Turcico bello arsuris, donec ad nos flamma perueniat, expectamus? Præterit
illud

illud tempus, causæ etiam ipsæ amplius non sunt, ob quas cum communi Christiani nominis hoste maiores tui amicitiam sibi potius habendam quam bellum gerendum esse existimarunt: quæ si etiam adhuc eadem manerent; tamen esset Christianissimi Regis Maiestatis, communis Reipublicæ Christianæ salutis quam Regni proprij incolumentis maiores habere rationem, neque his qui Dominum oderunt amicitia coniungi, ne propter impiorum amicitiam diuinam in te ipsum iram prouocares. Nunc verò eò deducta res est, vt, nisi communi Christianorum Principum consilio atque ope, communi totius orbis Christiani periculo subueniatur, cadendum sit in miserrimam turpissimamque crudelissimi Tyranni seruitutem. Quod ne eueniat, Maiestatem tuam pro suâ in Deum pietate, & honestissimo Christianissimi Regis suscepto à se cognomine, præcipue decet adiuuare; cumque charissimo nobis in CHRISTO Filio Hispaniarum Rege Catholicó, ad quem de hac ipsâ re diligentissime scribimus, ac Venetorum Republicâ, ceterisque Christianis Principibus, aduersus communes hostes fœdus inire. à quo ineundo, ne istius quidem intetini hæreticorum belli, quo Regnum suum vexatur, cura deterrere Maiestatem tuam debet. Quamuis enim doméstico impedita tumultu, haud ita magnas vires ad propulsandum commune periculum afferre potuerit; tamen ineundo fœdere ma-

gnam

gnam Reipublicæ Christianæ afferet vtilitatem. Audita enim modò tot Christianorum Principum contra communem hostem belli societas, ad retardandum ferocissimæ gentis impetum, illiusque impium conatum frangendum, maximè valebit. Quæ cùm ita sint, Maiestatē tuam hortamur, & per Omnipotenter Deum obsecramus, vt nostris paternis vocibus auditis, totius Christiani populi salutem cum tuâ quoque incolumente coniunctam, in extremum discrimen adductam, pro tuâ parte subleuare contendas, ineundoque cum reliquis Christianis Principibus fœdere, & quibuscumque poteris rebus communi incendio obuiam eundo, nullisque rebus prætermittendis, quæ ad Turcicum bellum à Christianorum finibus propulsandum vtiles sint; suam erga Deum Omnipotentem pietatem, diuinique honoris zelum, toti orbi Christiano ostendat: quod eam pro suâ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam reuerentiâ facturam esse magnoperè in Domino confidimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Martij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XII.

*Regem Francorum à Turcicā amicitiā reuocat, & ad fo-
cale bellum contra Turcas suscipiendum adhortatur.
Vide lib. II. cap. IV. & lib. IV. cap. X. Vitæ PII V.*

Carolo Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in C H R I S T O Fili noster, salutem
& Apostolicam benedictionem. Accepi-
mus litteras tuæ Maiestatis proximè ad nos scriptas
super fœdere nobiscum & cum reliquis Christianis
Principibus aduersus communes omnium Christi-
fidelium hostes Turcas ineundo, ad quod eam supe-
rioribus diebus in Domino vehementer hortati fue-
ramus. In quibus quod Maiestas tua scribit, facile
credimus, illam scilicet, tum publico Christianæ,
tum etiam priuato Reipublicæ Venetæ nomine ma-
gno dolore affectam esse, ob ea quæ de belli Turcici
aduersus eamdem Rempublicam apparatu ex no-
stris litteris cognouerat: dolor enim ex communi
populi Christiani calamitate periculoque conce-
ptus, ex omnibus Regibus Christianissimis ad ne-
minem magis quam ad eum pertinere videtur, qui
Christianissimi cognomen, maiorum suorum præ-
clarissimis rebus contra infideles gestis partum, per
manus traditum accepit. In eisdem tamen litteris
aliquid fuit, quod nec sine paruâ admiratione, nec
sine

sine magno dolore legimus; & de quo cum Maiestate tuâ liberè, vt personam nostram decet, expostulandum esse iudicauimus. Sic enim Maiestas tua sœuissimum & crudelissimum Tyrannum, eumdemque acerrimum hostem Christianæ Religionis, Turcarum Imperatorem appellat; quasi aut ille veri Dei expers omnino Imperator esse possit, aut ipsa præclarissimi sui cognominis oblita sit. Nihil aliud est, charissime in C H R I S T O Fili, Tyrannum & infidelem Imperatorem appellare, quâm malum bonum, & bonum malum dicere. An nesciat Maiestas tua, se eiusmodi nomine Omnipotens Dei hostem appellantem, omnibus Christifidelibus, qui audiuerint, offendiculum & scandalum obijcere? cuius amicitiam cum clarissimis Regibus inclytæ memoriæ maioribus suis inchoatam, quòd se quoque publicæ Christianorum vtilitatis caussâ retinere scribit, valdè nos Maiestatem tuam in eâ re falli putamus: non enim facienda mala sunt, vt inde euéniant bona. Quâ quidem culpâ carere non poterit Maiestas tua, si vel sui vel alterius cuiusquam emolumenti caussâ cum infidelibus habendam sibi esse amicitiam putauerit. Cur enim his qui Dominum oderunt, amiciâ iungitur? cur maiorem in homine, & illo quidem infideli, quâm in Redemptoris nostri prouidentiâ fiduciam ponit? Non enim Turcæ minus nunc Dei hostes sunt, quâm olim Benadad Syriæ Rex fuerit; cum quo Asa Rex Iuda quo-

niam amicitiâ & foedere coniunctus fuit, idecirco eiusdem Omnipotentis Dei contra se irâ prouocatâ, multis aduersus eum bellis insurgentibus meruit affligi. Regnum ipsum tuum, charissime Fili, quot quantisque bellorum intestinorum incendiis multos iam annos vexatum sit, & adhuc vexetur, ipse experiris: quibus quidem bellis si eiusmodi Turcarum amicitiam caussam dedisse dixerimus, non longè à vero abibimus: solet Deus talium peccatorum pœnas, patribus debitas, à filiis etiam quandoque eiusmodi delictorum expertibus reposcere; quanto magis reposcet ab his, qui ipsi quoque facta parentum sibi duxerint esse imitanda? Frustrà contra hæreticos bellum gerimus, si eodem tempore cum Turcis, non solùm pacem, sed etiam amicitiam habemus. Quocircà Maiestatem tuam, pro nostrâ erga eam paternâ benevolentîâ, etiam atque etiam monemus, & per Omnipotenter Deum obtestamur, ut talem amicitiam quasi quamdam pestem fugiat. Fallitur enim, si existimat, eum, qui omnium Christianorum Principum communis hostis est, tibi soli esse amicûm: simulat ille amicitiam, & iisdem artibus, quibus tot opulentissimos in Europâ atque Asiâ Reges deleuit, Maiestatem tuam Regno spoliare cupit. Nullum illi Tyranno iusiprandum, nulla foedera sancta sunt: cuius rei documenta multa afferre possemus; nisi hoc belli Venetorum Reipublicæ nullâ de caussâ nuper indicti

dicti recentissimum exemplum haberemus: quo, nisi penitus cæci sint, admoneri possunt ceteri Principes, nullam apud gentem perfidiæ crudelitatisque plenissimam amicitiam tutam esse. Illa pars litterarum suarum gratissima nobis fuit, in qua & de coniungendis mutuo inter se foedere aduersus communem hostem Christianis Principibus consilium nostrum Maiestas tua magnoperè laudat, & ad rem tam präclaram ac Reipublicæ Christianæ tam salutarem conficiendam, omnes sibi à Deo concessas vires liberalissimè nobis pollicetur ac defert; daturamque se diligenter operam esse profitetur, ut omnes agnoscant, Maiestatem suam Principem esse non minus re quam nomine Christianissimum. Quod quidem quomodo prästare possit, si cum infidelibus amicitiam habere voluerit, non videimus. Probauimus maiorem in modum maximum hoc suum erga Religionem studium, animumque ad iuuandum Christianam Rempublicam propensum debitum in Domino laudibus vehementer commendauimus, & commendamus; Maiestatem tuam hortantes, ut quemadmodum Christianissimo Rege dignum est, eorum maiorum suorum inclytæ memoriae Regum pietatem militaremque virtutem sibi imitandam proponat, qui pro Dei honore, pro fide ac Religione Christianâ tuendâ ac propagandâ, tantas res in Europâ atque Asiâ tamque präclaras gesserunt: ut sciant omnes gentes, propriam hanc

esse laudem Galliæ Regum, bella gerere cum infidelibus, eiusque rei caussâ nullum certamen subterfugere, nullum periculum recusare. quod Maiestatem tuam, pro animi sui magnitudine, diuinique honoris zelo, facturam esse pro certo habemus. Super his autem & aliis quibusdam rebus Venerabili Fratri, Fabio Episcopo Caiacensi, nostro & Sedis Apostolicæ apud Maiestatem tuam Nuntio, quædam Maiestati tuæ nostro nomine exponenda mandauimus: cuius orationi ut perinde fidem habeat, ac si nos ipsos præsentes secumque loquentes audiret, Maiestatem tuam rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVIII. Iunij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

E P I S T O L A XIII.

Afflictæ Christianæ Reipublicæ statum deplorat, vt Regem Hispaniarum ad opem Ecclesiæ ferendam, ac fæderis societatem contra Turcas ineundam permoueat; idque ab eo etiam atque etiam petit. Vide lib. IV. cap. I. & lib. II. cap. VII. Vitæ PII V.

Philippo II. Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm præsentem Reipublicæ Christianæ statum intentis in eum nostræ mentis oculis intuemur, ita multa
vbiique

vbique miserabilia calamitosaque nobis obijciuntur, vt s̄æp̄ lacrymis animi nostri dolorem, ob tot tantasque populi Christiani miseras calamitatesque suscepsum, testificantes, atque vnā cum Apostolo dissolui cupientes, illud Eliæ Prophetæ usurpare cogamur: Sufficit mihi, Domine, tolle animam meam: neque enim melior sum quam patres mei. Quippe in eiusmodi tempora Pontificatus noster incidit, vt in his viuere nos non solūm piceat, sed etiam quodammodo pudeat: etenim quocumque oculos vertimus, omnem vbique ferè Catholicæ Fidei integritatem corruptam, omnem veteris Ecclesiæ speciem decoloratam, & quasi sublatam cernimus: ancillam videmus, quæ fuit libera, & Domina gentium. Atque, vt veteres populi Christiani clades omittamus, nōne ipsi nos, vixdum suscepto Apostolicæ seruitutis officio, Turcarum Tyrannum maximis copiis ad occupandas Hungarici Regni reliquias profectum, charissimi in CHRISTO Filij nostri Maximiliani in Imperatorem electi ceruicibus totiusque Germaniæ exitio imminentem, tantum-non oculis nostris aspeximus? Quòd nisi illam periculosissimi belli flammam Redemptor noster, seruorum suorum precibus exoratus, ipsius immanissimi Turcarum Imperatoris morte misericorditer extinxisset, facile eodem incendio tota Germania conflagrasset; patefactoque ab eâ parte seimel in Italiam aditu, communes Christianorum hostes eamdem

dem prouinciam ferro ac flammis vastantes vidisse-
mus. Sed numquid ea quæ posteà consecuta sunt
tempora , pacatiora tranquilliioraque fuerunt? mi-
nimè omnium : imò verò paulò pòst Inferior Ger-
mania tuæ ditionis prouincia turbulentissimorum
hæreticorum nefariâ conspiratione petita, ex mani-
bus tuis Regiis pænè est extorta. Horret animus
memoriâ recolere, nedum oratione persequi, ea quæ
toto illo impiæ seditionis tempore in Deum & in
seruos ipsius in eâ prouinciâ facinora sunt admissa.
Sacrosanctæ Dei Redemptoris nostri IESV CHRI-
STI Ecclesiæ vel igni succensæ vel dirutæ vel pollutæ
sunt: Altaria disiecta atque prostrata: Sanctorum
imagines aut deletæ aut fœdatæ: Sacerdotes vexati
aut imperfecti: sanguis innocentium effusus: infandi
mulierum virorumque cœtus passim habiti, nullo
libidinis genere prætermisso: denique omni conatu
ab impiis hæreticis actum est, vt ex animis omnium
Catholica Religio radicitus extraheretur. Eodem
ferè tempore in Galliâ haud dissimilis hæreticorum
furor & audacia , quas ibi turbas, quas seditionum
flammas non excitauit? Charissimum in CHRISTO
Filium nostrum Carolum Francorum Regem Chri-
stianissimum , arreptis de improviso armis , vnius
vix horæ anticipatione ex sceleratis eorum manibus
fugâ elapsum abscondere se coegerunt: vrbes hæreses
suas profiteri nolentes diripuerunt: Catholicorum
domos spoliauerunt: armis, cruore & luctu omnia
reple-

repleuerunt. Eadem rursus ibi scelerum flagitorumque dedecora sunt iterata: conculcatum Euangelium: abiecta sacra: Episcopi sacris vestibus induiti, per ludibrium in publicum acti, in puteos præcipitati: carnes Sanctorum bestiis terræ ad deuorandum obiectæ: ipsi Sacerdotes summi Dei variis suppliciis excarnificati: Rex ipse denique etiam insidiis sæpè petitus, diuino potius miraculo quam humano consilio adhuc stat, & in medio domesticorum hostium positus, Regnum incolumitatemque obtinet precario. Quid de florentissimo olim Angliæ Regno dicemus? in quod, feminâ, quæ se pro Angliæ Reginâ gerit, sæuissimam tyrannidem exercente, quasi in quamdam sentinam omnium quæ vbique sunt hæresum fordes confluxerunt: quæ, sublato sanctissimæ Missæ sacrificio, Episcopis Catholicis in carcerem inclusis, nobilibus & honestis viris à consiliis exclusis, ipsa se (quod dictu miserabile, quodque horribile est) Anglicanæ Ecclesiæ caput appellavit. Hæc eadem fallacissima mulier, siue potius Reipublicæ Christianæ labes, charissimam in C H R I S T O Filiam nostram Scotiæ Reginam, Regno fortunisque omnibus spoliatam, captiuam detinet: superbi, que edictis Catholicos ad profitendam hæresim, veramque Fidem abnegandam, cogit; vnum illud præcipue studens, ut nullum in eo Regno Catholicæ Religionis vestigium relinquatur. Ecce autem nunc, ne qua hisce temporibus, peccatis nostris id facien-

Q q

tibus,

tibus, noua semper desit calamitas, sœuissimus Turcarum Imperator, classe maximâ institutâ, magnis equestribus pedestribusque copiis contractis, bellum ingenti conatu aduersus Christianos molitur, & rupto palam fœdere, quod ei ad hanc diem cum Venetis fuit, Christianis Regibus atque Regnis extitum, agris vastitatem, vrbibus minatur incendium. Nos autem tot tantarumque ærumnarum futuri spectatores, quid adhuc viuimus, nisi aliquod labenti Reipublicæ Christianæ præsidium afferre valemus? Sed quid agere possumus soli, non sunt eiusmodi nostræ Sedisque Apostolicæ vires, quæ tantæ communium hostium potentiae resistere queant. Socordiâ nostrâ usque adeò auctum est Turcarum Imperium, ut non nisi magno Christianorum Principum conatu, magnisque classibus & exercitibus eorum impetus sustineri possit. Quid igitur restat, nisi ut officij nostri, cuius à Prophetâ admonemur, imemores, venientem gladium, speculatores à Dominio constituti, populis ac Regibus annuntiemus, ne animarum quæ perierint sanguis de manu nostrâ requiratur? Futuram igitur calamitatem in tempore nuntiamus, exaltamus quasi tuba vocem nostram. Omnia nos quidem Christianorum Principum, in primis autem tuam, charissime in CHRISTO Fili, opem auxiliumque imploramus; Maiestatemque tuam, ad fœdis societatemque belli aduersus potentissimum immanissimumque hostem cum reli-

reliquis Christianis Regibus Principibusque ineundam, hortamur atque excitamus. Non patitur periculi ante oculos positi magnitudo diutius differri communis salutis auxilia: in orbis angulum redacti sumus; & , nisi per eos qui possunt communi consilio Reipublicæ Christianæ tam necessario tempore subueniatur, periculum est, ne quæ adhuc remanent Christianorum populorum miseræ reliquiæ, omnes in extremum discrimen adducantur. Et quoniam res ipsa iam anteà docuit, nullius Christianorum Principum vires seorsum ab aliis Turcarum potentiae pares esse posse, omnium verò simul collectas ad eorum impetum frangendum sufficere; idcirco necesse est, communibus hostibus communii omnium Principum Christianorum consensu atque ope resistere. Quod ut fiat, Maiestatem tuam, quæ inter ceteros orbis Christiani Principes non minùs erga Deum Omnipotentem pietate quam virium potentia excellit, potissimum decet adiuuare. Vides, ferocissimam gentem, tot tantisque nationibus in suam potestatem redactis non contentam, inexplebili quadam dominandi cupiditate omnium Europæ Regum & Principum Regna ditionesque spe & avaritiâ deuorasse. Si quid factura sit, scire volumus, quid fecerit consideremus. Asiam omnem, & Libyam, & Græciam breuissimo temporis spatio occupauit: occupatâ Græciâ, in Hungariam, hoc est, in viscera nostra, gladium adegit; eamque

ferè totam sibi subegit: hac verò subactâ, quæ ante
hoc tempus Germaniæ atque Italiæ propugnacu-
lum fuit, facillimus illi ad Italiam aditus est pate-
factus; per Istros & Forum Iulij terrestribus copiis
aperta est via: classis ex Velenâ breviori quâm vnius
noctis nauigatione Brundusium peruenire potest.
Errat, si quis putat bellicosissimam nationem pecu-
niâ abundantem, & dominandi cupiditate inflam-
matam, vimquam esse quieturam: proximâ quaque
victoriâ gradum semper sibi ad aliam faciet, donec
Occidentalibus Regibus sublati, delecto CHRISTI
Euangelio, Mahometis nefariam sectam vbiique ter-
rarum constituat. Tu igitur, charissime in CHRIS-
TO Fili, quem Omnipotens Deus tot egregiis vir-
tutibus ornauit, tot opulentissimis Regiis ditauit,
primus Christianos Principes ad fœdus contra
communes hostes ineundum hortare. sequentur au-
ctoritatem tuam ceteri Reges: nemo erit, qui com-
mune periculum proprium non existimet. Nos ipsi,
quantum vires nostræ ferre poterunt, pium tuum ce-
terorumque Principum conatum, quibus poteri-
mus rebus, prompto atque alaci animo adiuuabi-
mus. His omnibus rebus assiduas CHRISTO Do-
mino nostro preces addimus: miserebitur nostri,
vti speramus, qui misericordiæ fons est, nec popu-
lum suum in Turcarum manus venire permittet.
Erit nobiscum Deus, qui neque nos neque caussam
suam deseret. In eo faciemus virtutem, & ipse ini-
micos

micos nostros ad nihilum deducet. Non est abbreviata Domini manus; & quamvis ob nostra peccata illius à nobis misericordia sit elongata, tamen propitiabilis est Deus noster, & multus ad ignoscendum. Facilè eum obedientiâ placabimus, quem contumaciâ irritauimus: qui vt primùm viderit nos humili corde pro eius gloriâ fortiter pugnatores, hostibus nostris terrorem & fugam immitter. Intercà verò, dum Principes ad sanctissimum adversus communes hostes pro communi omnium Christianorum defensione fœdus ineundum excitantur, dum arma, dum cetera ad bellum gerendum necessaria comparantur; Maiestate tuam rogamus, & per viscera misericordiæ Dei nostri obsecramus, vt primo quoque tempore classem quam maximam comparare potest, in Siciliam mittat. Siue enim Turcæ Melitensem expeditionem suscepint, classis ipsa (quod alterius eiusdem insulæ obsidionis tempore factum est) in loco erit valdè ad deterrendos hostes nostrosque confirmandos opportuno: siue Tunetum profecti, Guletam oppugnare maluerint; magnam eadem classis ad subueniendum in tempore Christianis, castellum illud defendantibus, utilitatem opportunitatemque habebit. Quòd si Cyprum, Venetorum insulam (quemadmodum existimatur) petentes, classe oppositâ, Christianorum auxiliis aditum maris claudere conentur, eadem Maiestatis tuæ classis cum Venetorum classe

coniuncta, hostibus nostris aut maris aditum eripere, aut aliquâ fortasse meliore conditione cum eis nauali prælio configere, victoriamque, Deo iuuante, obtinere poterit. Hoc verò à Maiestate tuâ sic postulamus, ut maiori animi nostri studio postulare non possumus: quippe qui, classe tuâ stationem in Siciliâ habente, aduersariorum nostrorum quemcumque conatum non mediocriter reprimi posse intelligimus; eamque rem in omnem partem utilissimam esse cernimus. Moueat Maiestate tuam commune Reipublicæ Christianæ, & proprium tuæ salutis dignitatisque periculum. Memento tuæ professionis, cui te in Baptismate addixisti: quantum Omnipotenti Deo eiusque Ecclesiæ debeas, cogita; non solùm propterea quod à Deo creatus, eiusque vnigeniti Filij pretiosissimo Sanguine redemptus es, & ab eodem tot Regnî auctus; sed etiam, quia à sanctâ hac Apostolicâ Seâde, communi omnium Christifidelium matre ac magistrâ, maiores tui inclytæ memorie Reges magnis sœpè beneficiis & gloriosissimo Catholici cognomine sunt ornati. Stat sancta Mater Ecclesia dolens ac gemens, tuamque præcipue opeim auxiliumque implorans. Matris voces nisi filius audiuerit, quis eas præterea auditurus est? Stamus & nos, quibus Deus, licet indignis, animarum Ecclesiarumque omnium curam & solicitudinem commisit; atque in his tot hæresum tenebris, tot Turcârum procel-

procellis, obscurissimæ noctis vigilias super Dominicum gregem custodientes, Christianis Principibus; tibiique in primis, aduentantium luporum clamorem lacrymis & gemitu significamus. & sicut ipsi pro commissso fidei nostræ grege ab immanissimis hostibus defendendo omnia subire pericula, nullos labores subterfugere parati sumus; sic Maiestatem tuam hortamur, & per Omnipotentem Deum obtestamur, ut & classe suâ in Siciliam mittendâ, & fœdere cum reliquis Christianis Principibus ineundo, & nullis rebus prætermittendis, quæ ad Turcum bellum à Christianorum finibus propulsandum utiles esse possint, pristinam suam erga Deum Ominipotentem pietatem diuinique honoris zelum toti orbi Christiano ostendat. Quod quamuis eam sponte suâ facturam non dubitamus; tamen, ut & ipsi officio nostro satisfaciamus, hoc paternæ nostræ solicitudinis officium prætermittere non debuimus. Cetera verò ad hoc idem negotium pertinentia, quoniam omnia litteris mandati commodè non possunt, Maiestati tuæ exponna mandauimus dilecto huic Filio Magistro Ludouico de Torres, nostræ Cameræ Apostolicæ Clerico, viro ob eximiam probitatem & egregiam erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam fidem nobis probatissimo, eiusdemque tuæ Maiestatis obsequentiissimo addictissimoque vasallo: quem huius ipsius negotij caussâ, deditâ operâ ad ipsam

ipsam mittimus. Eius autem orationi super his rebus, quas illi nostro nomine exponet, ut parem fidem habeat, ac si nos ipsos præsentes secundum loquentes audiret, Maiestate tuam rogamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VIII. Martij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XIV.

PHILIPPI II. Hispaniarum Regis Catholici ad PIUM V.

Pontificis consilium approbat de fœdere contra Turcas; & ad hoc ipse conspirans, per quos Romæ id tractari ac confici mandauerit, ostendit. Vide lib. IV. cap. I. & IV. Vitæ PII V.

Beatissime Pater, Ludouicus de Torres, Sanctitas tuae Cameræ Clericus, litteras tuas mihi reddidit, satisque fuse ac sigillatim, quid cupias, & quām gratum tibi accideret, si cum Venetâ Republicâ belli societas iniretur, corām explicauit. Quam ad rem dum Beatitudo tua me cohortatur, eximum planè Religionis studium, quo ardet utiturque iis rebus procurandis, que ad Dei Optimi Maximi cultum, & ad propagandam Catholicam fidem Christianæque Reipublicæ salutem pertinent, apertè declarat. Quod quidem vel maximè proprium eius muneris est atque personæ, quam tua sustinet
Beati-

Beatitudo: quæ iure optima Christianorum Principum sensus ac vires sanctissimo fædere consociandas esse arbitratur. Enim uero Turcae, Christianæ Reipublicæ hostis acerrimi, ceterarumque infidelium gentium potentia ac insolentia, ambitioneque in dies magis insurgente, nisi Catholicorum Principum animi & opes coniungantur, ægrè admodum poterit aut illis obſisti, aut ea detimenta malaque vitari, quæ continenter inferunt Christianis. Quocircà eum, quem semper apud me habebit, locum habuit amplissimum, mentemque meam in idipsum valde propensam ac paratam inueniet Sanctitatis tuæ cohortatio. Equidem quæ partes in eo sunt meæ, vel ob eximia in me diuinitus collata beneficia, non ignoro. Et quamquam ob graues motus ac bella, quæ in Regnis ditionibusque meis nuper exarferunt (quibus vel sedandis vel auertendis cum anteà diu, tum nunc maximè sum vehementer implicatus) ad nouas expeditiones aut res gerendas, si minus ingredi possim, iure videor excusandus, cum præsertim rebus meis modum aliquem & quietem afferre sit omnino necessarium: nihilominus, cum plenè perspiciam optimum propositum, sanctumque consilium, quo adducitur Beatitudo tua, & honestam cohortationem ac petitionem, quæ mihi tuo nomine facta est; pro summo quanto teneor Sanctitati tuae in his quæ mihi proponit obsequendi desiderio, ad id conspirare, atque hisce rebus omnibus, quæ ad fædus ipsam pertinent, quantum in me erit, nullo modo deesse constitui. Quâ de re quoque in eamdem sententiam respondi cum ipsi Ludouico, tum etiam viris ad

hoc ipsum agendum à me delectis : quorum ego consilio iudicioque prorsus acquiescam. Et verò quoniam felicem huius explicationem consilij vehementer cupio ; ut etiam ea quæ nobis aliam eius rei trattandæ rationem ac viam ineuntibus suboriri prorogatio posset , diligenter caueatur ; & potissimum , quia propositum mihi est , omnia Beatitudinis tuae suam ipsius presentis auctoritatem interponentis operâ pertractari ; admodum reuerendis in CHRISTO Patribus Granuellano & Paceco Cardinalibus , & Ioanni Stunicae meo & Senatori & apud Sanctitatem tuam Oratori , potestatem feci , mandauique , ut cum viris tum à Venetâ Republicâ delectis , tum iis quos ipse decernere volueris , sese coniungant , omninoque hoc ipsum negotium ad prescriptam à me sibi rationem conficiendum procurent . Faxit Deus Optimus Maximus , ut id consilij exitum illum consequatur & fructum , quem & adeius nominis gloriam , & ad Christianæ Reipublicæ salutem augendam valde pertinere , Beatitudinique tuæ propositum esse non dubitamus . Ceterum illud scribere non prætermittam , eiusdem Ludouici presentiam mihi pergratam fuisse ; placuisseque vehementer , Sanctitatem tuam in hac ipsâ decernendâ legatione vsam esse illius operâ , quem eiusmodi munere dignum esse cognovimus . Deus Dominus Beatitudinem tuam tueatur incolarem , illaque dies vite , & prosperam Catholicæ Ecclesiæ administrationem adaugeat atque fortunet . Hispali , XVII . Kalend . Iunij , M . D . LXX .

EPISTOLA XV.

*Studia Regis Catholici & officia de ineundo
fædere commendat.*

Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in C H R I S T O Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Non facile verbis consequi possumus, quantâ in Domino lætitia affecti fuerimus ex litteris Maiestatis tuæ xvi. die Maij ad nos datis: quibus cognouimus, Maiestatem tuam non solùm aduersus communes omnium Christianorum hostes Turcas cum Venetorum Republicâ fœdus inire paratam esse, sed etiam, quantum in se est, idipsum exequi iam cœpisse, datâ potestate dilectis Filiis nostris, Antonio tituli sanctæ Anastasiæ Cardinali Granuellano, & Francisco tituli sanctæ Crucis in Ierusalem Cardinali Paceco, suo apud nos Oratori, vt & cum illis, qui à Venetorum Republicâ delegati fuerant, & cum eis, quos nos pro parte nostrâ delegandos esse iudicauerimus, de eo ipso fœdere ineundo apud nos agant. Quâ in re licet eximiam Maiestatis tuæ erga Deum Omnipotentem pietatem, dignumque Catholico Rege Christianæ Religionis zelum, ne anteà quidem nobis incognitum, recognouerimus: tamen animum istum tuum ad Rempublicam Christianam ab imminentibus periculis defenden-

fendendam promptum atque alacrem perspexisse,
gratissimum nobis fuit; eiusque rei nomine eas quas
debemus primùm quidem Omnipotenti Deo, de-
inde Maiestati quoque tuæ , gratias agimus: quæ
quòd (vt par fuit) potissimum auctoritate inter-
uentuque nostro agi de hoc fcedere voluerit, in eâ
quoque re pristinam Maiestatis tuæ erga nos san-
ctamque hanc Sedem obseruantiam ac reuerentiam
agnouimus. quam quidem nos, pro Apostolicæ ser-
uitutis officio, ad tam egregiam voluntatem suam
constanter retinendam hortaremur, nisi ex eisdem
litteris suis perspexissemus, Maiestatem tuam pa-
ternas hortationes nostras eo animi studio eaque
alacritate acceperissemus, vt nullis aliis præterea horta-
tionibus locum reliquerit. Omnipotens Deus, cha-
rissime in CHRISTO Fili, det Maiestati tuæ in suo
timore semper proficere; eamque ad nominis sui
gloriam, vniuersæque Reipublicæ Christianæ utili-
tatem diu, sicut cupit, fospitem incolumentque cu-
stodiat atque conseruet. Datum Romæ apud san-
ctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Iunij,
M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

E P I S T O L A X V I .

*Ut Regiam classem contra Turcas Venetis auxilio mittat,
Hispaniarum Regem hortatur. Vide lib. IV. cap. I.
Vitæ PII V.*

Philippo

Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm certiores facti simus, immanissimum Turcarum Tyrannum, totâ classe iam eductâ, cum vnâ illius parte Cypro imminere, cum alterâ verò oræ illi maritimæ præsidio esse; communis Reipublicæ Christianæ periculo, reisque magnitudine commoti, has ad Maiestatem tuam litteras per tabellarium deditâ operâ ad eam missum scribendas esse iudicauimus; quibus illam in Domino vehementer hortamur, &, quo maiore animi nostri studio possumus, requiri mus, vt illicò atque has nostras litteras acceperit, dilecto Filio, nobili viro, Ioanni Andreæ Auriæ mandare velit, vt sine vllâ exceptione, quamprimum facere potuerit, se cum eâ classe, cui Maiestatis tuæ nomine præst, ad Venetorum classem adiungat, quò facilius, coniunctis omnibus copiis, impium communium hostium conatum reprimere possumus. Quâ de re dilecto Filio Magistro Ludouico de Torres, Cameræ nostræ Apostolicæ Clerico, mandauimus, vt cum Maiestate tuâ agat studiosissimè atque instantissimè nostris verbis: cuius orationi non modò vt fidem habeat, sed etiam vt imminenti Christianorum periculo pro suâ erga Deum Omnipotentem pietate quam celerrimè occurrat, Maiestatem tuam rogamus. Datum Romæ apud san-

Etum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxviii. Iunij, m. d. lxx. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XVII.

PHILIPPI II. Regis Catholici ad Gabrielem à Cueua, Ducem Albuquercium, ditionis Mediolanensis Gubernatorem.

Quid de præbendo Venetis auxilio, ac de fœdere
fanciendo statuerit, ostendit; iubetque, ut fœdus
ipsum aliaque Regia negotia curet diligenter.
Vide lib. iv. cap. i. Vitæ PII V.

Cordubâ in hanc urbem cogitanti mihi præstò fuit
Ludouicus de Torres, Apostolicæ Cameræ Clericus,
à Summo Pontifice legatus ad negotium sacri fœderis cum
Venetis contra Turcas faciendi, qui eius nomine mecum
egit, orauitque, uti primo quoque tempore in ditione no-
strâ Siciliensi quam plurimas possem triremes, & item ex
iis quæ stipendia nostra faciunt, cogendas curarem, pa-
ratas ad id quod accidere facile posset, Turcicâ claffè hac
estate (ut certò creditur) in expeditionem prodeunte.
& quamquam per id tempus plurimis rebus aliis eram
vehementer implicitus; tamen pro summo quo teneor
Pontificia Maiestati obsequendi desiderio, atque in omni-
bus Christianæ Reipublicæ difficultatibus, ut anteâ sem-
per facere consueui, opem ei promptè ferendi, pergratum
mibi

mihi accidit & ipsi Ludouico aures præbere, & præstare id quod de triremibus colligendis Pontifex Summus exposuit: ac propterea statim Ioanni Andreæ mandandum decreui, ut cum nostris omnibus ibi subsistentibus atque aliis ære nostro merentibus triremibus in Regno Siciliensi atque in illis oris præstò sit, rebus omnibus ineunda societatis in subsidium comparatis. Proinde mecum ille super hac re fusiùs verba fecit, descriptasque mihi rationes, optimaque Pontificis consilia detulit; quæ nos itidem, ut in hanc sanctam belli societatem nomen demus, apprimè debent impellere: cumque super hac re multa iam diligenter exagitata sint & consulta, per ipsum Ludouicum Pontifici respondi, me ipso cohortante in hoc fœdus cum Venetâ Republicâ contra Turcas percutiendum conspirare decreuisse. Quod ut facilius primo quoque tempore conficiatur, Ioanni Stunicæ nostro & Consiliario & in Vrbe Oratori, atque Granuellano & Paceco Cardinalibus id negotij dedi transigendum; qui omnes coniunctis animis, tamquam procuratores nostri, eâ de re agant cum iis viris, quibus eam curam Pontifex ipse, & Veneta Res publica delegauerit. Ac propterea mandatum eius rei confiendæ ad eos mittimus summâ cum potestate ac monitis de iis rebus, quæ in hoc genere vel præscribendæ vel cauendæ esse videantur. Quâ de re te commonefaciendum esse putauimus, ut intelligas oportere te cum ipso Ioanne Stunicâ, aliisque à nobis delectis viris, optimè conuenire, eosque identidem tibi admonendos esse rerum omnium quæ contingent, & eius item iuris, quod Principatus noster

noster Mediolanensis in Venetos, eorumque ditiones, sibi esse prætendit; præclareque factum iri, si per hanc occasio-
nem id controuersia inter ipsos componatur. Idcirkò etiam
ipsi Stunicæ per litteras mandauimus, vt de eo, in quem
pro tempore res hæc deduceta fuerit, statu te statim certio-
rem faciat: vt, cùm primùm fœderis ipsius negotium fuerit
expeditum, admoneat te de iis rebus, quas in istâ ditione
nostrâ eiusmodi expeditionis in subsidium adornare oport-
ebit, secundum ea quæ super ipsâ re decreta fuerint &
constituta. Itaque mandamus tibi atque præcipimus, vt
quæcumque in isto nostro Regno in sequentem æstatem no-
stro nomine apparanda esse idem Stunica monebit, ea tem-
pore antè capto parare velis atque disponere; ac quidquid
super eâ re fiat, cures nobis renuntiari. Hispali, XVII.
Kalend. Iunij, M. D. LXX.

EPISTOLA XVIII.

Ut Regiam classem cum Venetâ contra Turcas quampri-
mum iungi procuret, Io. Andream de Auria hortatur.
Vide lib. & cap. IV. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro, Ioanni Andreæ
de Auria, Militi Genuensi.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Non dubitamus, No-
bilitatem tuam, pro suâ prudentiâ, rerumque belli-
carum vſa, intelligere, totam immanissimo Turca-
rum

rum Tyraño sœuissimum hac æstate bellum aduersus Rempublicam Christianam molienti resistendi spem in eo positam esse, vt Christianorum maritimæ copiæ omnes in unum locum conueniant, quò faciliùs, coniunctis viribus, potentissimorum hostium impetus ab Reipublicæ Christianæ finibus arceri repellique possit. Quia verò putamus, Nobilitati tuæ à charissimo in C H R I S T O Filio Philippo Hispaniarum Rege Catholico mandatum esse, vt cum eo triremium nauiumque numero, qui ei à Maiestate suâ constitutus est, Venetorum classi se coniungat; idcircò Nobilitatem tuam vehementer in Domino hortamur, vt primo quoque tempore versus sianum Corcyrensem, eaqué loca nauiger, apud quæ Venetorum classem stationem habere cognoscet. opus est enim celeritate: quæ si, vt speramus, à te adhibita fuerit, resistendi communibus hostibus ratio proculdubio facilior expeditior-que futura est. Quamuis autem multis maxiinisque in rebus perspecta virtus tua, magnam certamque nobis spem afferat, te in hac expeditione communis omnium hominum, nostræque insuper de tuâ virtute expectationi, abundè responsurum esse; tamen rei periculiisque communis magnitudine commoti, prætermittere non possumus, quin Nobilitatem tuam ad operam diligentiamque suam hoc tam necessario Reipublicæ Christianæ tempore fortiter nauandam, etiam atque etiam excitemus. Pertinebit

S f

ea

ea res non solùm ad populi Christiani salutem, Ca-tholicique Regis securitatem, sed etiam ad nominis sui laudem, quamuis anteà quoque insignem, clariùs adhuc illustrandam. A nobis quoque eius rei nomine tantam gratiam inibit, vt quæcumque erga se paternæ nostræ voluntatis indicia Nobilitati tuæ cum Domino impertiri poterimus, hæc numquam passuri simus ab eâ desiderari. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxiii. Maij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XIX.

Nec quid impedit, quo minus Ierosolymitani Ordinis triremes quatuor cum Pontificiâ classe contra Turcas coniungantur, Ioannem Andream Auriam bortatur. Vide lib. iv. cap. iv. Vitæ PII V.

Eidem Ioanni Andreæ Auriæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-cam benedictionem. Quoniam ad propul-sandum communium hostium Turcarum aduersus Reipublicam Christianam bellum, vtilissimum esse constat, Christianorum auxilia vnum in locum primo quoque tempore tutò posse conuenire; quò faciliùs deinde, omnibus copiis simul coniunctis, confociatisque auxiliis, potentissimorum hostium conatui vno animo & consilio resistere possimus; idcircò

idcirco Nobilitatem tuam his nostris litteris vehementer in Domino hortamur, vt ne impedimento esse velit, quo minus quatuor triremes, quas dilectus Filius Petrus de Monte, Hospitalis sancti Ioannis Ierosolymitani Magister, instructas paratasque ad hoc bellum se habiturum esse nobis pollicitus est, ad nostram Ecclesiasticam classem adiungantur: nam præterquam quod honestius est, Religiosorum classem auspiciis nostris, qui Religionis caput sumus, militare potius quam aliorum; sic etiam futurum est, vt & illæ quatuor tutiæ nauigaturæ sint, si se cum nostrâ classe coniunixerint, & nostra classis, additis illis, securius se cum reliquis copiis coniunctura sit. Quæ res cum ad recte bellum administrandum maximum momentum habitura esse videatur, non dubitamus, Nobilitatem tuam, pro suâ prudentiâ, id vt quamprimum fiat, omni ope pro suâ parte esse adiutoriam. Quod vt nostris paternis vocibus admonita, aliquanto etiam alacrius faciat, à Nobilitate tuâ magnoperè postulamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxix. Maij, m. d. lxx. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XX.

Vt Regiam classem Neapolitani Proregis subsidis instructam contra Turcas quamprimum expediat, eumdem Andream Auriam hortatur. Vide lib. IV. cap. I. & IV. Vita PII V.

Eidem Io. Andreæ Auriæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. Lectis Nobilitatis tuæ litteris, quibus sibi milites ceteraque ad instruendam alendamque classem necessaria deesse significabat, eaque de causa se impediri aiebat, quo minus (quod ab eâ nostris litteris superioribus diebus petieramus) versus sinum Coreyrensem nauigare, sequere cum nostrâ & Venetorum classe coniungere posset, subito ad dilectum Filium, nobilem virum, Duce de Alcalâ, Regni Neapolitani Proregem, litteras dedimus, quibus eum ad milites ceteraque quæ tibi opus erant quamprimum ad te mittenda, vehementer hortati sumus: quibus ille nostris litteris nuper ita respondit, quemadmodum ex illius litterarum exemplo, quod ad te cum his litteris nostris mittimus, intelligere poteris. Quæ cum ita sint, prætereat totius Reipublicæ Christianæ periculi magnitudo diutiùs non patiatur differri communis salutis auxilia; Nobilitatem tuam vehementer in Domino horta-

hortamur, & quo maiore animi nostri studio possumus, requirimus, vt, postquam milites, & cetera quæ sibi ad nauigandum necessaria sunt, habuerit, eam in suâ cum nostrâ Venetorumque classe coniungendâ pro parte suâ diligentiam ac celeritatem adhibere studeat, quam & rei magnitudo postulat, & nos ab eximio Nobilitatis tuæ in adiuuandâ Republicâ Christianâ studio expectamus: iam enim & Venetorum classem Corcyram appulisse intelligimus, & nostram quoque breuî eôdem prefecturam cognouimus, vt nihil aliud præterea ad resistendum communibus hostibus, quam tuæ classis in eadem loca aduentus desiderari videatur. Quâ quidem re non solùm communem totius populi Christiani caussam vehementer adiuuabis; sed etiam charissimi nobis in C H R I S T O Filij Regis Hispaniarum Catholici rebus non mediocriter proderis, tibiique apud Omnipotentem Deum merita, & apud homines gloriam comparabis; & à nobis ipsis, eiusdem rei nomine, non paruam gratiam inibis. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xx. Iulij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXI.

*Regiam classem necessariis subsidisiis instrui, & contra
Turcas quamprimum dirigi procurat. Vide lib. IV.
cap. I. & IV. Vitæ PII V.*

Dilecto Filio, nobili viro, Perafanio de Ribe-
ra, Duci de Alcalâ, in Regno Neapolitano
Proregi.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Superioribus diebus
cùm dilectum Filium, nobilem virum, Ioannem
Andream Auriām per litteras hortati essemus, vt se
cum eâ classe, cui à charissimo in CHRISTO Filio
nōstro Hispaniarum Rege Catholico præfectus est,
ad Venetorum classem adiungeret, quò faciliùs, con-
sociatis auxiliis, communium hostium Turcarum
aduersus Rempublicam Christianam impetus re-
pelli possit; ad eas ipsas litteras nuper ita rescripsit,
se & hortationem nostram libenter alacriterque sus-
cepisse, & sibi à Maiestate Catholicâ imperatum
esse, vt quæcumque illi à nobis, & ab eodem Ca-
tholico Rege super hoc negotio Romæ delegatis
mandata forent, omnia exequeretur, seque paratum
esse in eâ re & voluntati nostræ morem gerere, & eo-
rumdem delegatorum iussa facere; sed tamen &
militum quos in classem imponat facultatem sibi
deesse,

deesse, & commeatuim copiam ad eosdem milites ac reliquam naualem turbam alendam non habere, ob eamque caussam se ad Nobilitatem tuam de vtrâque re diligenter scripsisse. Quod cùm ita sit, Nobilitatem tuam his nostris litteris in Domino vehementer hortamur, & quo maiore animi nostri studio possumus rogainus, vt prædicto Ioanni Andreæ eas militum commeatuimque copias, quæ ad armandam alendamque illius classem sufficere possint, quam celerrimè mittendas euret. Quantâ celeritate opus sit, vt immanissimi Turcarum Tyranni classi Cypro iam imminentि in tempore occurrere possimus, Nobilitatem tuam pro suâ prudentiâ intelligere arbitramur. Quantum verò hoc periculum, quamque commune sit, quod non minus Venetorum, quam toti Christianæ Reipublicæ, ac præcipue Regi Catholico à communibus hostibus impendet, nemo est qui non videat. Quocircà & officio nostro adducti, & communis discriminis magnitudine commoti, à Nobilitate tuâ petimus, vt comparandis mittendisque militibus ac commeatisbus, qui in prædicti Ioannis Andreæ classem imponantur, eam diligentiam celeritatemque adhibeat, quam & rei periculiique magnitudo exposcit, quamque nos ab eximio suo Christianæ Religionis defendendæ studio expectamus. Nihil neque Dei Omnipotentis caussæ, neque Regi ipsis Catholico utilius, nobisque ipsis gratius facere potest,

quam

quàm si in tanto totius populi Christiani discrimine diligentiam suam à nobis desiderari non patiatur. Quod nos pro suâ erga Deum Omnipotentem pietate Nobilitatem tuam facturam esse non dubitamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die II. Iulij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXII.

*Ierosolymitani Ordinis triremes instrui, & cum Pontificia Venetâque clâse contra Turcas iungi procurat.
Vide lib. IV. cap. I. & IV. Vitæ PII V.*

Petro de Monte, Magistro Hospitalis sancti Ioannis Ierosolymitani.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Quamuis superioribus diebus ad te scripserimus, vt tuam & istius Ordinis classem, quam omnibus rebus ad nauale bellum necessariis instructam hoc tam necessario Turcici belli tempore nobis pollicitus es, iam diu paratam haberet, donec nos eam quam in animo habemus classem instrueremus; neque dubitemus te id ipsum diligenter facturum esse: tamen, cùm & Reipublicæ Christianæ necessitas id flagitare, & coniungendarum omnium maritimarum copiarum tempus approximare videatur, deuotionem tuam iterum in Domino

Domino hortandam esse præuidimus, vt eas ipsas triremes instructas paratasque habeat, vt, cum tibi à dilecto Filio, nobili viro Marco Antonio Columnâ, nostræ classis Generali, significatum fuerit, tuâ ad illius classem adiunctâ vnâ cum eo versus ea loca nauigare possis, in quibus Venetorum classem stationem habere auditum fuerit. In quo, etsi non dubitamus, te, pro tuo eximio Reipublicæ Christianæ iuuandæ studio, eam quam par est diligentiam celeritatemque esse adhibiturum; tamen ob rei communisque periculi magnitudinem, tibi quamuis currenti Apostolicæ nostræ hortationis calcar admoendum esse existimauimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die x. Iunij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXIII.

Vt Melitenses triremes contra Turcas ad finum Corcyrensem quamprimum adnauigare, & cum Pontificia Venetâque clâse coniungi curet, Petrum de Monte hortatur. Vide lib. IV. cap. IV. Vitæ PII V.

Eidem Petro de Monte, Magistro Hospitalis sancti Ioannis Ierosolymitani.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Superioribus diebus binas ad te litteras dedimus; alteras xxvi. Maij, alteras decimo

Tt die

die Iunij datas: in vtrisque autem vehementer te hortati sumus ac requisiuimus, vt tuas istiusque Ordinis triremes, quas omnibus rebus ad nauale bellum instructas hoc ipso tam necessario Turcici belli tempore nobis obtuleras, paratas instructasque habereres; vt, cum tibi à dilecto Filio, nobili viro Marco Antonio Columnâ, nostræ classis Generali, significatum esset, tuas ad illius triremes adiungeres, & cum eo versus ea loca nauigares, in quibus Venetorum classem stationem habere auditum fuisset. Quod quidem eo ad te consilio scripsieramus, quia interea charissimi nobis in C H R I S T O Filij Regis Hispaniarum Catholici classem eisdem locis approxinquarem sperabamus, vt, omnibus maritimis copiis simul coniunctis, communibus hostibus uno animo & consilio faciliùs obsistere possemus. Sed cum & prædicti Regis classe diutius quam putabamus tardare videamus, & Venetorum classem Corcyram iam appulisse audiamus, eodemque nostram etiam classem aut profectam esse, aut quamprimum profecturam intelligamus; deuotionem tuam in Domino vehementer hortamur ac requirimus, vt una cum suis triremibus eodem, hoc est Corcyram, nauigare, sequere cum nostrâ & Venetorum classe coniungere quamprimum studeat. Quâ in re, et si exploratum habemus, te pro tuo eximio Reipublicæ Christianæ adiuuandæ studio, eam quam par est diligentiam celeritatemque esse adhibiturum;

biturum; tamen, ut ad eam ipsam diligentiam aliquid etiam harum ipsarum ad te litterarum nomine addas, vehementer à te petimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xix. Iulij, m. d. lxx. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXIV.

Quòd Ioanni Andreæ Auriæ, ut Regiam cum Pontificia Venetâque claſſe coniungeret, mandauerit, gratias agit, Regemque ad fœderis negotium conficiendum hortatur.

Philippe Hispaniarum Regi Catholico.

Charissime in C H R I S T O Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores facti ex his quæ Venerabilis Frater Archiepiscopus Rossianensis, noster & Sedis Apostolicæ apud Maiestatem tuam Nuntius, copiosius ad nos scripsit, quantâ voluntatis suæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam propensione, quamque prompto alacriqué animo Maiestas tua rogatu nostro dilecto Filio, nobili viro Ioanni Andreæ Auriæ, classis suæ Præfecto, mandauerit, ut se, cum eis quibus præst̄ triremibus, ad nostram Venetorumque classem adiungeret, quòd facilius, omnibus maritimis copiis in vnum coactis, communibus hostibus communi-

auxilio & consilio obsisti posset ; magnas Omnipotenti Deo gratias egimus, qui talem tamque egregiam erga Christianam Rempublicam voluntatem Maiestati tuae misericorditer indulsisset : in quo etsi nihil fecit Maiestas tua nobis nouum , qui eius erga Christianam Religionem studium bene cognitum habemus; tamen eâ ipsâ de re eas quas debemus Maiestati tuae gratias agimus , quæ quod Patris voces Filius non despexit , in eo suam non solum erga nos, sed multò magis erga Redemptorem nostrum pietatem declarauit, eius ipsius pietatis fructum proculdubio æternum ab eo perceptura , qui nihil , quod eius caussâ fiat, quantumuis exiguum, sine remuneratione relicturum se pollicitus est . Quia verò tale tantumque de Republicâ Christianâ bene merendi Maiestatis tuae omnibus perspectissimum studium nobis animum dat , vt quæ ad eiusdem Reipublicæ commune bonum utilitatemque pertinent , non minore quam anteà fecimus confidentiam , à Maiestate tuâ postulemus ; idcirco eamdem Maiestatem tuam hortamur , & quo maiore animi nostri studio possumus , rogamus , vt quod illius iussu auctoritateque nostrâ , inter Maiestatis tuae mandatarios & à nobis delegatos , de foedere inter nos sanctamque Sedem Apostolicam , & Maiestatem tuam , Venetorumque Rempublicam , aduersus immanissimum Turcatum Tyrannum incundo apud nos superioribus diebus coimuni partium confœderanda-

derandarum consensu actum statutumque est, id ratum habere quamprimum velit: sic ut omnibus rebus, quae huic sanctissimo foederi concludendo moram aliquam afferre possint, Maiestatis tuae pietate prudentiaque sublatis, habeat Respublica Christiana, quorum praesidio ac tutelâ aduersus communium hostium impetum tuta securaque sit. quae quidem in tanto suae salutis discrimine, quod ab audiissimâ Christiani sanguinis gente sibi imminere intelligit, in tuam potissimum Maiestate oculos suos coniectos habet: videt enim, si (quod absit) Maiestatis tuae potissimo ad se tuendam auxilio destituta fuerit, frustrâ se ceterorum Christianorum Regum ac Principum opem praesidiumque esse imploraturam: quibus etiam si voluntas ad se defendendam non defuerit, parem tamen voluntati facultatem ac vires defuturas esse non ignorat. Quae cum ita sint, charissime in CHRISTO Fili, Maiestatem tuam per Omnipotentem Deum obsecramus, ut pro parte suâ ad tam salutare pliumque foedus quamprimum concludendum incumbat; eaque in re tum communi totius populi Christiani de suâ erga Redemptorem nostrum pietate expectationi respondeat, tum nostris paternis hortationibus satisfaciat. Quod quamuis pro certo haberemus, Maiestatem tuam pro suo diuini honoris zelo, Christianæque Reipublicæ adiuuandæ studio, esse facturam; tamen paternam nostram hortationem, vel

ad officij nostri partes implendas suscepitam, neque ingrataam neque iniucundam Maiestati tuae, pro sua erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam deuotione, fore putauimus. Eisdem autem de rebus ut cum Maiestate tua, nostro nomine, copiosius ageret, praedicto Venerabili Fratri nostro & Sedis Apostolicæ apud Maiestatem tuam Nuntio mandauimus: cuius orationi Maiestas tua ut fidem habeat, ab eâ vehementer petimus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die ultimo Iulij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

E P I S T O L A XXV.

De Regis triremibus Pontificia Venetæque classi contra Turcas adiungendis, aliisque de rebus apud Regem Catholicum bene procuratis, gratias agit; atque, ut ad sociale fædus quamprimum conficiendum Regem inducat, hortatur.

Didaco Cardinali Spinosæ.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cùm ex litteris tuis proximè scriptis certiores facti essemus, charissimum in C H R I S T O Filium nostrum Hispaniarum Regem Catholicum dilecto Filio, nobili viro Ioanni Andreæ Auriæ, classis suæ Præfecto, mandauisse, ut cum eis,

eis, quibus Maiestatis suæ Catholicæ nomine præ-
est triremibus, se ad nostram Venetorumque clas-
sem adiungeret, quod nos litteris per tabellarium
deditâ operâ ad Maiestateim suam missum ab eâ ve-
hementer postulaueramus; cumqué eâ de re Maie-
stati suæ gratias, quas debemus, egissemus; præ-
termittere noluimus, quin eo ipso tempore cum
circumspectione quoque tuâ eodem officio his lit-
teris fungeremur; cuius vnius maximè operâ atque
diligentiâ illud ipsum, quod tantoperè cupiebamus,
ab eâdem Maiestate suâ impetratum esse sciebamus.
Scripsit enim ad nos Venerabilis Frater Archiepi-
scopus Rossanensis, noster & Sedis Apostolicæ apud
Serenissimum Regem Catholicum Nuntius, quali
quantâque humanitate, quamque alactri prompto-
qué animo omnem adeundi alloquendique Regis
laborem, negotiumque ipsum ex nostrâ sententiâ
conficiendi curam, circumspectio tua sponte suscep-
perit, sic ut ne ipse quidem prædictus Nuntius no-
ster maiorem in eâ re diligentiam sedulitatemque
adhibere potuisset. Quocircà circumspectionem
tuam pro tam egregiâ nobis Reipublicæque Chris-
tianæ operâ nauatâ debitâ in Domino laudibus
commendantes, illi etiam gratias agimus quas de-
bemus: taliaque suæ erga nos sanctamque hanc Se-
dem Apostolicam obseruantiæ ac deuotionis indi-
cia, præterquam quòd suâ erga Deum Omnipoten-
tem pietate dignissima sunt, nobis præterea, vt par-
est,

est, gratissima fuisse significamus. Quia verò qui semel ad aratum manum posuit, eum fas non est retrò aspicere; idcirco vehementer in Domino hortamur, ut quæ ad Reipublicæ Religionisqué Christianæ salutem pertinere cognoueris, hæc omni semper studio adiuuare contendas: in primisqué omnem gratiam, opem auctoritatemque tuam apud eumdem Serenissimum Regem Catholicum interponere studeas, ut quod superioribus diebus de fœdere inter nos Sedemque Apostolicam, ac Maiestatem suam Catholicam, Venetorumque Rempublicam, aduersus immanissimam Turcarum gentem ineundo inter Maiestatis suæ ac Reipublicæ Venetorum mandatarios & à nobis delegatos, illius iussu auctoritateque nostrâ, actum statutumque est; id Maiestas sua quām celerrimè ratum habere, fœdusque ipsum concludere velit. ut enim talis Christianorum Principum contra communes hostes confederandorum societas atque coniunctio vna ex omnibus humanis rebus esse videtur, quæ sola imminentem à saeuissimo Turcarum Tyranno Reipublicæ Christianæ calamitatem propulsare posset; sic nos eam rem quamprimùm ad effectum adduci sic desideramus, ut quicumque eius ipsius fœderis celestem conclusionem omnibus viribus adiuuerint, hi, præter diuinæ remunerationis præmium, à nobis quoque magnam sint gratiam inituri. Quod circumspunctionem tuam in primis effectoram esse

ita

ita persuasum habemus, ut, quo minus id ab eâ pluribus verbis petamus, eâ de caussâ prohibeamur, ne tam egregiæ tuæ erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam ac Rempublicam Christianam voluntati diffidere videamur. Cetera verò, quæ tecum agenda erunt, ea prædicto Venerabili Fratri nostro & Sedis Apostolicæ Nuntio tibi exponenda mandauimus: cui in omnibus plenissimam fidem habebis. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die ultimâ Iulij, m. d. lxx. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXVI.

Ut Christianis contra Turcas bellum gerentibus auxilio esse velit, Regem Portugalliae hortatur. Vide lib. iv. cap. iii. Vitæ PII. V.

Charissimo in CHRISTO Filio, Sebastiano Portugalliae & Algarbiorum Regi.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quod tua singularis in Deum Omnipotentem pietas, & erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam devotione nos hortatur, id fiderent admodum facimus, ut in his, quæ ad Reipublicæ Christianæ salutem, Religionis Fideique Catholicæ defensionem pertinent, tuam opem auxiliumque, vbi opus est, im-

V v plore-

ploreimus. Quocircà ex litteris charissimi in CHRISTO Filij nostri Hispaniarum Regis Catholici certiores facti, immanissimum Turcarum Tyrannum, classe maximâ instructâ, magnis equestribus pedestribusque copiis collectis, rupto fœdere, quod ei ad hanc diem cum Venetis fuit, bellum ingenti conatu aduersus Christianos moliri; dilectum hunc Filium Magistrum Lûdouicum de Torres, Cameræ nostræ Apostolicæ Clericum, virum ob eximiam probitatem egregiamque erga nos Sedemque Apostolicam fidem nobis probatissimum, ad Maiestatem suam Catholicam misimus, ut eam ad classem primo quoque tempore mittendam hortaremur. Cui etiam mandauimus, vt ad Maiestatem tuam se conferat, eamque nostro nomine enixè roget, & per Deum Omnipotentem obsecret, vt ad Serenissimi Regis Catholici classem suas quoque triremes, quas decem numero esse audiuiimus, adiungere velit; vt communi nauali auxilio communibus hostibus, quantum fieri potest, obsisti possit. Quod ita à Maiestate tuâ perimus; vt maiori animi nostri studio petere non possimus. Prædicto autem Magistro Ludouico super his rebus, quas illi nostro nomine exponet, Maiestatem tuam eamdem fidem habere volimus, quam nobis præsentibus secumque loquentibus haberet. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xiii. Martij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTO-

EPISTOLA XXVII.

SEBASTIANI Portugalliae Regis ad PIVM V.

Pontificis consilium de fœdere contra Turcas probat: sed ad eam expeditionem quod petebatur auxilium mittere in præsens non posse excusans, id in posterum daturum se pollicetur.

Sanctissime in CHRISTO Pater, & Beatissime Domine. Sanctitatis tuae litteras pridie Idus Martij datas reddidit mihi pridie Nonas Iunij Ludouicus de Torres, ac Beatitudinis tuae nomine quæcumque habuit in mandatis exposuit; de maximâ videlicet expeditione, & exercitu terrâ mariique comparato, quem Turca communis hostis, antiquo pacis fœdere, quod cum Venetâ Republicâ pepigerat, soluto, aduersus orbem Christianorum adornabat. Quamobrem admonebat me Sanctitas tua, & etiam atque etiam postulabat, quando, Principum Christianorum communis caussa dum agitur, oporteret etiam ipsos communis periculo coniunctis viribus occurrere, ut meas triremes in Siciliam deduci, atque eas ibi vñacum Serenissimi Regis Castellæ auunculi mei triremibus iungi curarem. Certè enim, ut verum fatear, Sanctissime Domine, ita me pius zelus & paterna solicitude, quâ nobis communi totius Republicæ Christianæ tuendæ causâ ad obeundum munus nostrum persuadet, deuinctum & obligatum reddit, ut existimem nouo quodam nos beneficij genere adstringi

ad ingentes Deo Optimo Maximo gratias persoluendas,
quod his temporibus, dum Christiana Religio ubique pre-
mitur & affligitur, talem Pontificem Ecclesiae sue &
nobis donauerit, qui omnibus his calamitatibus sufficien-
tissimum remedium praebat, & qui Principes Christianos
ad tam necessariam expeditionem cohortetur, eorum ani-
mos concordes efficiat, & communi fædere quodammodo
in unum cogat atque coniungat. Et quamquam Ludouicu-
sus ipse de his rebus ita mecum egit, ut facile ex eo intel-
lexerim, facultatem mihi à Sanctitate tua concedi, ut
prius de auxilio, quod petebatur, mittendo mature considerarem, quid mihi facere pro ratione temporis expediret;
nihilominus tamen rationes & caussas omnes, quæ desi-
derium meum ad obsequium, tum in hac re, tum etiam in
omnibus aliis, Sanctitati tuae præstandum commouerent,
repetendas esse existimau. Ad hoc enim facilius ac cele-
rius exequendum sese offerunt primū maxima & gra-
uissima pericula, quæ Turcia ista classis Christianæ Rei-
publicæ potest afferre, his præsertim temporibus, quibus
Principes Christiani tot & tam variis curis & pericu-
lis, quibus est occurrentum, urgemur: deinde reuerentia
& obseruantia, quæ in omnibus Sanctitati tua debetur,
in hac præcipue tam publica caußâ, Principibus quidem
omnibus communi, sed Beatitudini tuae propriâ, & quo-
dammodo peculiari, quam veluti uniuersalis Pastor, &
omnium primus & caput, omni præsidiorum genere soli-
citate iuuare numquam desinit: tum etiam maiorum meorum
exempla, qui in rebus leuioris momenti, & minoris etiam
peri-

periculi, prompto animo Sedi Apostolicae & Christianae Republicae semper adfuerunt. Accedit præterea priuata quædam obligatio, quâ Sanctitati tuae deuinctus sum, tum propter loci in quo residet celsitudinem, tum propter benevolentiam & amorem paternum, quo omnes res meas fouet ac prosequitur: *vetus etiam & antiqua amicitia,* quæ inter hæc nostra Regna & Venetorum Rempublicam semper intercessit; in cuius auxilium felicis memorie Rex Emanuel proauus meus classem olim ingentem misit. Ex aduerso autem quædam alia mihi occurrunt, frequentes scilicet occupationes, quibus me ad meorum Regnorum propugnationem & tutelam, & ad maximi etiam ponderis expeditiones ad hoc ipsum necessarias, sedulò intentum esse oportet; tum verò, quod, quamvis huiusmodi auxilium nunc mitteretur, opportuno tamen tempore adesse non posset; præterea quod nunc primùm Sanctitatis tuae litteris reepperim, atque inter hæc Regna & portum, quod tota hæc classis conuenire debet, intersint maxima locorum interualla. Quibus omnibus exactè consideratis, visum tandem mihi fuit de auxilio hoc anno intempestivè mittendo supersedere. Verum si sequentibus annis bellum hoc continuabitur, & Sanctitas tua subsidium meum duxerit esse necessarium, libenter illud mittam; idque præstabo posthabitâ ratione earum rerum, quæ Regnis & ditionibus meis defendendis debentur! Etenim tanti facio obedientiam & obseruantiam, quam omnes Principes Christiani Sanctitati tuae meritò ac iure optimo, hoc præsentim tempore, in omnibus præstare debemus; ut

si summè piis Beatitudinis tuæ monitis paruero, quod me
semper facturum spondeo, non dubium quin Deus Optimus
Maximus meorum Regnorum patrocinium suscipiat, eo-
rumque tranquillitati & honori benignè prospiciat. Bea-
tissima enim Sanctitatis tuae benedictio causa erit potissima
non solùm ad id sperandum, sed etiam ad optatum tamen
sancti desiderij finem obtinendum. Atque ita fiet, ut nos
omnes Principes Christiani communi consensu vires, o-
pes & facultates nostras ad bellum Turcæ communis in-
ferendum præsentes conferamus, certatimque pro anti-
quâ illarum regionum libertate recuperandâ nostrarum
contentionum nervos intendamus, & Ecclesiæ Catholice
sanctam Ierosolymam, ut ego impensè desidero, & Deo
fautore futurum spero, restituamus. Datum Sintie,
vi. Idus Iunij, M. D. LXX.

EPISTOLA XXVIII.

Propensa Regis ad opem Christianæ Reipublicæ contra
Turcas ferendam studia commendat: quid auxilij ab
eo sperandum sit edici, ineundiique coniugij negotium
confici postulat. Vide lib. iv, cap. III. Vite PII V.

Sebastiano Portugalliax Regi.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salu-
tem & Apostolicam benedictionem. Non
facile verbis consequi possemus, quantoperè in Do-
mino gauisi sumus, litteras Maiestatis tuæ VIII. die
Junij

Iunij datas legentes, & ea quæ dilectus Filius noster Magister Ludouicus de Torres, Cameræ nostræ Apostolicæ Clericus, copiosius ad nos scripsit cognoscentes: qui cùm inter cetera, de quibus nos certiores fecit, illud etiam adiecisset, quanto cùm honore, quantâque cum Maiestatis tuæ erga nos sanctam que hanc Sedem Apostolicam deuotionis & obseruantiae significatione ab eâ exceptus fuerit; opinionem nostram, quam de tuâ erga Deum Omnipotenteim pietate ex multis nec dubiis eius signis conceptam iam pridem habebamus, non solum confirmauit, sed etiam vehementer auxit. Quod verò eadem Maiestas tua, & nobis ipsis scripsit, & prædicto etiam Ludouico confirmauit, se, quod ab eâ per litteras nostras postulauimus, classem suam omnibus rebus ad nauale bellum necessariis instructam contra communem hostem Turcarum Tyrannum Reipublicæ Christianæ auxilio mittere parataim esse; laudamus summoperè tam promptum alacremque Maiestatis tuæ animum ad defendendam Religioneim Catholicam, piusque istum diuini honoris zelum, exiūsumque Reipublicæ Christianæ tuerendæ studium debitis laudibus, quemadmodum debemus, vehementer in Domino commendamus. Quâ in re Maiestas tua veterem clarissimorum maiorum suorum inclytæ memoriæ Regum virtutem egregiè imitatur, qui bellis contra infideles gerendis, magnam sibi & apud homines laudem, & maiora

ra apud Redemptorem nostrum merita pepererunt;
& causas quidem, quas Maiestas tua in suis ad nos
litteris assert, quare eam ipsam, quam mittere para-
ta est classem, hoc anno sibi mitteradam non esse
existimauerit; verissimas atque iustissimas esse ipsi
quoque intelligimus; satisque habebimus, si se-
quenti anno eiusdem suæ classis auxilium nobis ac
Reipublicæ ipsi Christianæ paratum fuerit. Quam
quidem ad rem Maiestatem quoque tuam pro no-
stro officio hortaremur, nisi eam nullum cernere-
mus hortationibus nostris locum reliquisse. Illud
tantummodo à Maiestate tuâ nobis significari cupi-
mus, quanto vel triremium vel ceterorum nauigio-
rum numero existimet Christianam Rempublicam
in hoc aduersus communes hostes bello à se posse
iuari, vt sciamus quid nobis certi auxilij ab istâ
parte polliceri possimus. In quo tamen Maiestatem
tuam nolumus quidquam supra vires conari, sed
sui Regnorumque suorum commodi eam quam
par est rationem habere: vt enim exploratum habe-
mus, Maiestatem tuam quibus rectè potuerit viri-
bus communis Reipublicæ Christianæ defensioni
affuturam, ita nihil eam suo incommodo agere vo-
lumus. Quæ verò idem Ludoicus de matrimonio
inter Maiestatem tuam & charissimi nobis in
CHRISTO Filij Regis Christianissimi sororem con-
trahendo, cum eâdem Maiestate tuâ locutus est &
egit nostro nomine; hæc pro certo habere debes,
illum

illum iussu mandatoq; nostro omnia egisse. Quamuis enim in ipsis nostris ad te litteris xiv. die Martij datis nihil tale adscriptum esset, id ob eas cauſſas factum est, quæ tibi à prædicto Ludouico expositæ fuerunt: nostra verò voluntas eadem nunc est, quæ ſemper fuit ab eo tempore quo ad huiusmodi matrimonium Maiestatem tuam hor̄tari coepimus; vt ſcilicet, quamprimum fieri potest, ad effectum adducatur: videmus enim tali matrimonio non ſolūm prouideri periculis, quæ iſti, quâ Maiestas tua eſt, ætati imminere ſolent à variis voluptatum illecebris, ſed etiam iſtius Regni proſperitati consuli; & quod maximè existimamus, Reipublicæ Christianæ tranquillitatem ſummoperè adiuuari. Nihil enim ad Christianorum Principum concordiam statuendam hac eorum inter ſe affinitatum coniunctione firmius eſſe existimamus. Pertinere hoc etiam ad dignitatem noſtrām, & huius ſanctæ Sedis Apoſtolicæ Maiestatem putamus, vt de quo matrimonio nobis auctoribus, neque inuitâ Maiestate tuâ, ſemel agi coceptum eſt, id potiſſimum perficiatur. Denique, quia noſtræ erga Maiestatem tuam paternæ benevolentiaz nobis ipsis conſcij ſumus; illud quoque ſcimus, nos nullas ob priuatas, vel noſtras, vel cuiuscumque alterius rationes, tale matrimonium Maiestati tuæ ſuadere; ſed ob eam tantummodo cauſſam, quia illud & priuatim ſibi Regnique ſuis ytile, ac communi Reipublicæ Christianæ

tranquillitati conducibile fore non dubitamus. Quæ quidem vel sola causa videtur Maiestatem tuam ad obsequendum nostræ voluntati impellere debere, cùm nihil ei exploratius esse debeat, quām nos id cupere, quod in rem Maiestatis tuæ sit. Quæ cùm ita sint, Maiestatem tuam hortamur, vt ad tale matrimonium quamprimum contrahendum animum adjiciat. Quâ de re copiosius locuti sumus cum dilecto Filio Maiestatis tuæ apud nos Oratore; & vt illam ad eamdem rem nostro nomine ipse quoque hortaretur, postulauimus: quæque ad te scribimus, omnia cum ipso communicauimus; vt suspicari non debeat Maiestas tua, nos aliquid earum rerum ignorare, quas nobis per eum notas esse voluerit. Quòd si aliquæ fortè difficultates sunt, quæ impedian, quo minus tale matrimonium concludatur, de his Maiestas tua si nos certiores fieri curauerit, eas omnes auctoritate nostrâ interpositâ tollere conabimur. Quod idem pro parte suâ Maiestas quoque tua facere debeat, vt scilicet in accipendiis huiusmodi matrimonij conditionibus æquam se ac facilem præbeat, neque omnia summo iure prosequatur; sed communis vtilitatis caussâ de his quæ sibi iusta esse videbuntur, nonnihil remittat, quemadmodum ex prædicto Ludouico de Torres subtilius & copiosius cognoscet. cui & hæc ipsa, quæ scripsimus, & alia etiam Maiestati tuæ nostro nomine in eamdem sententiam exponenda manda- uimus.

uimus. cuius orationi vt eamdem fidem adhibeat,
quam nobis, si istic præsentes adessemus, secum
loquentibus adhiberet, Maiestatem tuam rogamus.
Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo
Piscatoris, die VI. Augusti, M. D. LXX. Pontifica-
tus nostri anno quinto.

E P I S T O L A X X I X.

SEBASTIANI Portugalliae Regis ad PIIVM V.

Multa & varia excusat impedimenta, quibus fit vt
bello contra Turcas auxilio nunc esse non pos-
sit; idque ægrè ferens, suam in Pontificem obe-
dientiam & pietatem testatur: de affinitate sibi
cum Valesiâ domo iungendâ respondet. Vide
lib. IV. cap. III. & IX. Vitæ PII V.

Sanctissime in CHRISTO Pater, ac Beatiissime Do-
mine. Per Ludonicum de Torres Sanctitatis tuae
litteras VIII. Idus Augusti datas accepi, quibus iis re-
spondebas, quas ad te illi dederam VI. Idus Iunij super
eo quod à me, vt in bellum contra Turcas auxilium mit-
terem, postulabas. Quà de re nunc Ludonicus ipse Beati-
tudinis tuae nomine mecum est collocutus. Video equidem,
Beatiissime Domine, planeque perspicio, quā sapienter ac
piè mecum agat Sanctitas tua, me per litteras ac Nuntios
super eā re compellando, summā tum cūniuersae Christianæ
Reipublicæ, tum etiam Regnorum ditionumque mearum,

¶ eius item officij, quod eis tutandis præstare in primis
debeo, habitâ ratione. Quæ quidem ratio valdè conser-
tanea desiderio est, quo ego, tuorum in me per omnem oc-
casione collatorum meritorum non immemor, ardeo mo-
rem gerendi Sanctitati tuae. Ac propterea intelligo, quò
magis Beatitudo tua de iis agit quæ mihi conueniunt, eò
magis etiam me, ut iussiones eius omnes cumulatè faciam,
eniti debere. Mihi verò gratissimum accidisset, si fieri
potuisset à me, ut statim Sanctitati tuae classem decerne-
rem, numerumque nauium, quas in istius belli subsidium
mittere possem, quando Turcica classis in Christianos arma
conuerteret. Verùm quæ mihi, ne quod optabam mitterem
auxilium, tunc impedimento fuerunt, eadem quoque mihi
aduersantur hoc tempore; eoque magis, quòd eiusmodi ego
subsidij nominationem facere nequeam. Nam preter eas
expeditiones classem, quas moliebar eo tempore, quo
ad Beatitudinem tuam de conseruanda augendaque Ca-
tholica Religione, deque Regnis ac ditionibus meis tutan-
dis perscripsi; alia quamplurima, eaqué grauissima, super-
uenerunt incommoda, quibus ego nullâ interiectâ morâ
non prouidere non possum. Etenim sequenti anno tot ar-
matas cohortes in Indias mittendas esse constitui, ut inibi
contra Turcam depugnetur, quot ex more per tres annos
eòdem profici consueuerunt. Accedit, quòd Regnorum
ditionumque mearum maritimos portus denuò iussi com-
muniri, eorumque militem parari & exerceri: cuncta
præterea classium mearum Regnorumque nausia instrui
mandau. Nunc autem, licet hieme iam ineunte, classis à me
dirigi-

dirigitur aduersus nonnullos piratas Hugonotos, qui plurimi iisque sacratis viris occisis, atque aliis non paruis detrimentis illatis, naues aliquot ceperunt. Alia porrò classis in Mini, alta in Congi Regna, alia in insulas dirienda mihi est; parandæque copie, & ornandæ classes in hæreticos, quos ex Galliæ Angliaque excessuros esse audio, pace inter eos, ut fertur, succedentes; & itidem aduersus Seriphum Mauritaniae Regem, qui præter quas habet terrestres opes, triremes etiam complures instruit, ac subinde maritimæ copias adauget, quibus superioribus annis Canarias insulas magnis cladibus affecit. Atque hæ quidem rationes omnes tantoperè me adiungunt deuinciuntque, ut, quemadmodum perspicit Sanctitas tua, hisce rebus vel iuuandis vel curandis deesse nullo modo queam. Equidem Beatitudini tue persuasum esse velim, quam agrè feram his de cauiss non posse me, quam opto classem ei decernere, atque pro meâ summâ voluntate in rebus omnibus Sanctitati tue deseruire, ferreque suppetias vniuersæ Christianæ Reipublicæ: iubeo tamen atque impero, summâ diligentia atque studio, quibusuis necessariis sumptibus nihil parcendo, curetur, ut quam decreui classem instruantur orneturque, tum ad paulò antè commemorata depellenda pericula, tum etiam ad omnia Sanctitatis tue iussa facienda.

Porrò autem quod ad me scribit Sanctitas tua de nuptiis in Galliâ celebrandis, super eo Beatitudinis tue nomine mecum verba fecit Ludovicus de Torres; rationibus etiam adhibitis, quibus ego adductus, id ad meam ipsius

Regnorumque meorum Christianaque Reipublice utilitatem facere deberem. Evidet omnibus in rebus Beatitudinis tuae in me benevolentiam agnosco, atque res meæ quantæ curæ ei sint, planè perspicio. Quibus ego maximis ac plurimis ei adiunctus officiis, sacratos pedes tuos venerabundus oscular, tueque Beatitudini in mentem reuoco, id quod iam anteà ad eam scripsi, ac per Ioannem Tellum meum Consiliarium & apud Sedem istam Oratorem, ac proinde per Ludouicum de Torres mandati referendum Sanctitati tuae, me nimirum ab eiusmodi consilio longè adhuc animo absfuisse. Quod si cogitationibus meis sic anteuenterit Deus, ut id aliquando faciendum esse constituum, nihil tamen absque Beatitudinis tuae consilio iudicioque discernendum putabo. At vero, quoniam res iam eo loco sunt, ut quidquam aliud de illis constituere mihi non sit integrum, uti Beatitudini tuae exploratum est; ab eâ supplex peto atque oro, ut, quemadmodum eam facturam esse confido, consiliorum meorum rationes omnes æqui bonique consulat. Cetera porrò quæ ad hæc attinent, Sanctitas tua facile intelliget, tum ex ipso Ludouico, tum etiam ex meo istic Legato: quorum ego sententiæ planè subscribam. Sanctissime in CHRISTO Pater, ac Beatissime Domine, Sanctitatem tuam in multos annos ad Ecclesiæ sue sanctæ utilitatem Deus incolumem conseruet. Sintiæ, xviii. Kal. Octobr. M. D. LXX.

EPISTOLA XXX.

Quod Ludouicum internuntium benignè suscepereit ac iuuerit, gratias agit: oblatæ clas̄is officium probat: conubij negotium commendat. Vide lib. IV. cap. III. & IX. Vitæ PII V.

Charissimæ in CHRISTO Filiaæ nostræ Catharinæ, Portugalliaæ Reginæ.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Accepimus litteras Maiestatis tuæ XIII. Iunij die datas: ex quibus, & ex his quæ dilectus Filius Magister Ludouicus de Torres Cameræ nostræ Apostolicæ Clericus ad nos scripsit, suam erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam eximiam obseruantiam ac deuotionem, multò etiam antè nobis spectatissimam, magnâ cum animi nostri lætitia cognouimus. Maiestati autem tuæ gratias agimus de omnibus officiis, quibus nostri atque huius sanctæ Sedis honoris caussâ erga prædictum Ludouicum functa est: quodque illi ad conficienda negotia, ob quæ in istud Regnum à nobis missus est, ope, gratiâ auctoritateque suâ præstò fuerit; in eâ re Maiestas tua fecit id quod suâ erga Omnipotentem Deum pietate dignum fuit, quodque semper de suo diuini honoris zelo nobis polliciti sumus. Valdè autem gauisi sumus in Dominio,

mino, charissimum in CHRISTO Filium nostrum Regem Portugalliae, nepotem suum, tam prompto alacriqué animo nobis ac toti Reipublicæ Christianæ, pro eâ aduersus immanissimum Turcarum Tyrannum tuendâ, classis suæ auxilium obtulisse. Quâ de re, et si Maiestatis suæ studium erga eamdem Rempublicam Christianam benè cognitum habentes, numquam dubitauimus; id ipsum tamen ex Maiestatis tuæ suæque litteris cognouisse, gratissimum nobis fuit. Quibus pro hac vtriusque erga se pietate dignum præmium ille ipse reddet Deus, qui nihil quod eius caussâ fiat sine remuneratione esse patitur. De matrimonio autem inter eiusdem Serenissimi Regis nepotis tui Maiestatem, & charissimi nobis in CHRISTO Filij Regis Christianissimi sororem, rem confectam velimus. Quocirçà Maiestatem tuam hortamur, vt suas partes Regis ad tale matrimonium hortandi suscipiat, omnibusque viribus suis in eam curam incumbat, vt quamprimum fieri potest, ad effectum adducatur. Cuius quide[m] nostræ voluntatis ac desiderij instissimas caussas, & aliquâ ex parte ad eumdem Serenissimum Regem nuper scripsimus, & Maiestati suæ ab eodem Ludouico explicandas iterum mandauimus: à quo Maiestas tua cetera cognoscere poterit, quæ in hanc sententiam plura scribere potuissimus; eiique fidem plenissimam, super his quæ secum loquetur, adhibebit. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo

Pisca-

Piscatoris, die vi. Augusti, M.D.LXX. Pontificatus
nostrī anno quinto.

EPISTOLA XXXI.

Ut Christianæ classi contra Turcas à Rege opem imploret.

Vide lib. iv. cap. III. Vita PII V.

Dilecto in CHRISTO Filio nostro, Henrico Cardinali Portugalliae.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Certiores facti, sœuissimum ac potentissimum Turcarum Tyrannum ingenti conatu contra Christianos hoc anno bellum apparare, necessarium esse duximus, dilectum hunc Filium, Magistrum Ludouicum de Torres, Cameræ nostræ Apostolicæ Clericum, virum ob spectatam probitatem & fidem nobis probatissimum, ad charissimum in CHRISTO Filium nostrum Hispaniarum Regem Catholicum implorandi eius auxilij caussâ mittere: cui mandauimus, vt istuc quoque se conferret, cumq[ue] Serenissimo Rege nepote tuo quibusdam de rebus nostro nomine ageret, ad hoc idem negotium magnoperè pertinentibus. Rogamus autem circumspectionem tuam, & per Omnipotentem Deum obsecramus, vt pro suâ eximiâ in Deum Omnipotentein pietate, communisque Republicæ Christianæ salutis studio, ei ad conficien-

Y y

dum

dum negotium; cuius cauſā à nobis missus est, ſuam
opem, conſilium fauoremq̄te apud eumdem Re-
gem Sereniflum accommodet; eiusque sermoni,
ſuper hiſ rebus quas ipsiſ nōſtro nomine exponet,
perinde fidem habeat, ac ſi nos p̄ſentes ſecundūque
loquentes audiret. erit id nobis certe gratiſſimum.
Datum Romæ apud sanctum Petrum ſub annulo
Pifcatoris, die xiv. Martij, M.D.LXX. Pontifica-
tus noſtri anno quinto.

EPISTOLA XXXII.

*Quod auxilium Christiane Republicæ contra Turcas
mittendum apud Regem bene curauerit, gratias agit:
ipsiusque Regis coniugium ut procuret, hortatur.*

Ad eumdem.

Dilecte Fili noſter, ſalutem & Apostolicam
benedictionem. Quamuis numquam nobis
dubium fuerit, quin chariſſimus in C H R I S T O Fi-
lius noſter Portugalliae Rex, nepos tuus, pro ſuā er-
ga Deum Omnipotentem pietate, & erga nos fan-
tamque Sedem Apostolicam deuotione, opinio-
ni, quam de Maiestatis ſuā erga Rempublicam
Christianam studio ſumimam ſemper habuimus,
cumulate responsurus eſſet; tamen ex illius circum-
ſpectionisque tuā litteris vi. & vii. Junij die ad
nos datis, & ex hiſ quā dilectus Filius Magiſter Lü-
douicus

douicus de Torres, Cameræ nostræ Apostolicæ Clericus, ad nos scripsit, certiores facti, quâm prompto alacriqué animo classis suæ auxilium aduersus immanissimum Turcarum Tyrannum pro Republicâ Christianâ tuendâ in sequenti anno obtulerit, magnoperè in Domino gauisi sumus, Maiestatiq; suæ eas quas debuimus gratias continuò egimus; quas easdem circumspectioni tuæ quoque agimus, pro omnibus officiis, quibus & prædictum Ludovicum, quâm diu istic fuit, nostri atque huius sanctæ Sedis honoris gratiâ complexa est; & ei ad conficienda negotia, ob quæ à nobis missus fuit, operam, gratiam auctoritatemq; suam apud eundem Serenissimum Regem nepotem suum præstitit. Illud tantummodò nobis molestum fuit, quod de matrimonio inter illius Maiestatem & Christianissimi Francorum Regis sororem contrahendo res adhuc confici non potuerit. Quâ de re cùm ad eum nuper diligentissimè scripserimus, eiusque Maiestatem ad tale matrimonium quamprimum stabiendum vehementer in Domino hortati fuerimus; visum nobis est eodem tempore super eâdem re ad circumspectionem quoque tuam scribere, eamque (sicut his litteris facimus) hortari, vt apud prædictum Serenissimum Regem de eo ipso matrimonio concludendo agere ne desistat, donec (id quod nos, & priuatæ Regis Regniq; sui & publicæ populi Christiani tranquillitati utilissimum esse non dubitamus)

adiuuante Domino, tuâque auâtoritate intercedente, tandem aliquando perficiatur. Cuius rei causâ prædictum Ludouicu[m] de Torres istuc reuerti voluimus, & de eiusmodi matrimonij conclusione Regem vrgere. Cuius orationi super hac ipsâ re, certisq[ue] quæ secum loquetur nostro nomine, vt plenissimam fidem adhibeat, circumspetionem tuam requirimus. id erit nobis gratissimum. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die vi. Augusti, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

E P I S T O L A X X X I I I .

Has PIVs litteras manu suâ scripsit, quibus Cardinalem, ut matrimonium inter Sebastianum Regem & Margaritam Valesiam iungendum curet, hortatur. Vide lib. IV. cap. III. Vita PII V.

Ad eumdem Cardinalem.

Dilecte Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Diebus elapsis quando misimus ad Serenissimum Regem nepotem tuum, pro implorando auxilio contra immanissimum nominis Christiani hostem Turcarum Tyrannum, Ludouicum à Turribus ; ei quoque dederamus in mandatis, ut de matrimonio cum Serenissimâ Margaritâ, Christianissimi Regis sorore, sermonem haberet, quodque

quodque omnia cum tuâ Reuerendissimâ Dominatione conferret, ac cum Serenissimâ ipsius auiâ, reliquisque sanguine attinentibus. Verum quia in litteris nostris ad ipsum Serenissimum Regem nulla de contrahendo matrimonio mentio habebatur; iure Maiestas sua arbitrari potuit, rem non ita nobis cordi esse, prout est, & ob communem Christiani populi tranquillitatem ac pacem, Regorum suæ Maiestatis bonum, ac in salutem ipsius Regis Serenissimi esse optamus. Idcirkò voluimus ac mandauiimus ipsi Ludouico, ut iterum ad eamdem Maiestatem redeat, & eâ de re iterum instet, litterasque manu nostrâ scriptas tradat; prout & præsentes quoque Reuerendissimæ Dominationi tuæ: vt in omnibus, quæ eâ de re ac de ferendis suppetiis exponet, ea percipiat perinde ac si nos ea coram exponeremus; eamdemque fidem eius dictis adhibeat, perinde ac si ex ore nostro prodirent. Seruet Deus Omnipotens Amplitudinem tuam in columem in bonum Ecclesiæ suæ sanctæ, ac præcipue Regorum suæ Maiestatis Serenissimæ. Ex Vrbe XXIII. Augusti,
M. D. LXX.

EPISTOLA XXXIV.

Vt Catharinam Lusitanæ Reginam amitam suam ex illo Regno in Castellam venire cogitantem de sententiâ deducat, & matrimonium cum nepote Rege & Margaritâ

Yy3

Valesia

Valesia iungi procuret, Hispaniarum Regem hortaiur.
Vide lib. IV. cap. IX. Vitæ PII V.

Philippo Hispaniarum Regi Catholico.

CHarissime in C H R I S T O Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Per litteras Archiepiscopi Rossanensis Nuntij nostri, quæ Maiestas tua respondit, intelleximus: quòd nimirum ad Serenissimæ Lusitanorum Reginæ ex eo Regno discellum atque istuc aduentum attinet, id ne cogitasse quidem te, nedum desiderauisse, nisi quatenus eiusdem Reginæ studio curâque factum est; idque sic se habere, nobis, ut par erat, gratum accidit. Sed quoniam ea nos cura vehementer angit valdeque solicitat, ob Regis illius atque adeò totius Regni eius tranquillitatem, illud in primis à Maiestate tuâ etiam atque etiam petimus, vt ipsi Reginæ istuc se conferre cupienti atque petenti non modò non facilem se præbeat, sed etiam obsistat; illamque proinde quam optimis poterit rationibus moneat & adhortetur, vt Regis curam Regnique suscipiat. Et quonia in non ita pridem intelleximus, eamdem Reginam Serenissimo Regi nepoti suo de eius Regni administratione quædam proposuisse, quæ dilecti Filii nostri Henrici Cardinalis animum commouere & offendere non mediocriter queunt; atque inter eos oriente dissensione, id ipsi Regi illisque popu-

populis grauissima damna & incommoda posset afferre: idcircò hortamur te ac vehementer petimus, uti auctoritatem tuam interponas, cùm pro eâ, quæ tibi cum illis Principibus intercedit, affinitate & amicitiâ, tum etiam pro suâ in eos benevolentiâ; perficiasque, vt eorum animi reconcilientur, quò pari studio ac voluntate Regi prodesse possint; & quæ huic concordiæ mutuæque benevolentiæ, siue Regis, siue Reginæ, siue Cardinalis, in adiunistris & consiliariis, aut in aliis hominibus, obesse iudicaueris, ea prorsus remouenda procures. Et sanè pergratum nobis fuit, illius Regis animum ad Margaritam, Christianissimi Regis sororem, sibi vxorem adsciscendam quotidie magis propendere. Ut igitur negotium primo quoque tempore cures conficiendum, à Majestate tuâ efflagitamus. Nos autem, si eam rem iuuare aliquo modo posse cognouerimus, libenter, quando tibi ita videbitur, nostram in id auctoritatem interponemus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die VIII. Augusti, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXXV.

Ad socialis belli fædus contra Turcas secum & cum aliis Christianis Principibus ineundum, Moscovitarum Ducem hortatur. Vide lib. IV. cap. XIII. Vite PI. V.

Dilecto

Dilecto Filio , nobili viro, N. Mosco-
uitarum Duci.

Dilecte Fili , nobilis vir , salutem & Apostolicam benedictionem . Non dubitamus in Nobilitatis tuæ notitiam perlatum esse, quali quantoque maritimatum terrestriumque copiarum apparatu immanissimus Turcarum Tyrannus bellum hoc anno contra Rēpublicam Christianam gerendum suscepit , imò potius hoc ipso tempore iam gerat, cùm & maximâ classe instructâ Cyprum Venetorum insulam oppugner, & ingentibus quoque terrestribus copiis comparatis Christianæ ditios Regnis atque Imperiis interitum atque exitium minitetur. Quibus tot tantisque periculis, nobis & huic sanctæ Sedi Apostolicæ & vniuersæ Christianorum Reipublicæ impendentibus , commoti , necessarium esse duximus , Reges omnes ac Principes Christianos ad ineundum aduersus communem hostem nobiscum fœdus excitare : vt enim eorum vires disiunctas atque dispersas potentissimorum Turcarum viribus pares esse non posse intelligimus, ita coniunctas & consociatas non desperamus eiusdem atrocissimæ gentis vim atque impetum frangere posse. Cuius quidem consilij nostri auctoritatem charissimus in CHRISTO Filius Hispaniarum Rex Catholicus , & dilectus itidem Filius , nobilis vir Aloisius

Aloisius Venetiarum Dux Senatusque Venetus secuti, nobiscum per procuratores suos fœdus aduersus eumdem Turcarum Tyrannum inierunt: speramusque; Serenissimum Maximilianum Hungariæ & Bohemiarum Regem in Imperatorem electum, & charissimum nobis in CHRISTO Filium Carolum Regem Francorum, paternis nostris hortationibus excitatos in eiusdem fœderis societatem esse venturos. Ad huius autem sanctissimi gloriosissimiique fœderis societatem visum nobis est Nobilitatem quoque tuam inuitare; illam, prout hisce nostris litteris facimus, hortantes, ut arma, quibus se populosque sibi subiectos Deus Omnipotens tantoperè excellere voluit, pro Christianorum communis salutis defensione aduersus Turcas nobiscum, & cum ceteris Christianis Principibus capere velit. Quod si fecerit, speramus, quæ tua populorumque tuorum tibi subditorum militaris est virtus ac potentia, magnas nobis esse accessuras vires, ad communis omnium Christianorum hostis impetum ac vires debilitandas ac labefactandas. Quanta enim sit potentiae tuæ magnitudo, quanta sit gentis tuæ in militaribus rebus fortitudo, non ignoramus. Quam quidem ad rem primum innata sibi veræ gloriæ cupiditas Nobilitatem tuam hortari, deinde propria etiam utilitas debet. Fallitur enim Nobilitas tua, si existimat, audiessimam dominandi Turcarum gentem, nisi omnibus prius Regnis ac Potentatibus vel deletis,

vel miserrimâ seruitute oppressis, vñquam esse quieturam. hoc illi vnum semper propositum fuit, hoc semper spectauit & spectat, vt omnes quæ vbique terrarum sunt nationes, omnia Regna, omnesque Principatus, importunâ quâdam regnandi cupiditate in suam redigat seruitutem. Itaque nullum est in Occidentis partibus Regnum, nullus Potentatus, quem non spe iam & cogitatione inuaserit, vique subegerit: nam quia Christianos inter se Principes numquam consensuros esse existimat, idcircò facile putat omnium illorum Regna vi atque armis sibi vindicare: & dum aliquibus Principibus bellum inferens cum aliis interim amicitiam simulat, omnes opprimere ac de medio tollere vult. tibi autem, populisque tuæ ditioni subiectis, eò maius ab eâ gente periculum impendet, quò ab illius imperio propius abes. Quæ cùm ita fiat, Nobilitatem tuam hortamur, vt in prædicti foederis societatem venire, & aduersus communem hostem Turcarum Tyrannum communi consilio atque armis pium bellum gerere velit, potius quâm omnibus Regnis per eum sublatiss, dum ad se quoque eiusdem incendijs flamma perueniat, expectare. Quia verò certiores facti sumus, Nobilitatem tuam aliquando in animo habuisse, huius sanctæ Romanæ Ecclesiæ proprium Religionis cultum amplecti, idcircò ei pollicemur, nos, si id fecerit, nulla paternæ nostræ erga se voluntatis indicia prætermissuros, & quibuscumque cum

Domino

Domino poterimus officiis nostram illi benevolentiam declaraturos: quemadmodum Nobilitati tuæ copiosius explicabit dilectus Filius Vincentius Porticus, Notarius noster, & apud Serenissimum Poloniæ Regem noster ac Sedis Apostolicæ Nuntius; quem ad Nobilitatem tuam deditâ operâ venire voluimus: cuius orationi super omnibus, quæ sibi exponet, eamdem fidem ut adhibeat, quam nobis, si præsentes cum eâ loqueremur, adhiberet, Nobilitatem tuam rogamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die IX. Augusti, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXXVI.

Anglis Catholicis contra hæreticos auxiliares copias mitti procurat. Vide lib. III. cap. IX. Vitæ PII V.

Dilecto Filio, nobili viro Ferdinando
Duci Albæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostolicam benedictionem. De motu rerum Anglicarum à Catholicis eiusdem Regni contra hæreticos, atque adeò contra illam quæ se pro Angliæ Reginâ gerit, excitato, certiora & maiora indies cognoscentes; pro suscepto Apostolicæ seruitutis officio, anxio & sollicito animo esse cogimur de illorum salute, qui pro restituendâ in eo Regno Catholicâ

Z z 2 Religio-

Religione non minùs piis quām iustis armis suscep-
tis, periculū fortunatū & capitū sui pro Dei
Omnipotentis causā neglexerunt. Quia verò, pro-
pter istius cui præs regionis cum eo Regno vicini-
tatem, te vnum maximè omnium Anglorum Ca-
tholicorum copias multis modis iuuare posse in-
telligimus; idcirkò Nobilitatem tuam hortamur, &
quo maiore animi nostri studio possumus, rogamus,
vt, si hoc charissimi in CHRISTO Filij nostri Hispani-
narum Regis Catholici voluntate & commodo fa-
cere potest, quidquid ad eas ipsas copias, vel tuen-
das, vel augendas, vel adiuuandas conferre valet, id
ne prætermittere velit. Ut enim, si eorum, qui ferre
auxilium possunt, subsidio destitutæ fuerint, pericul-
lum est, ne vel ab aduersariis opprimantur, vel per
se ipsæ dissipentur: sic etiam, si adiutæ fuerint, spe-
randum est per eas in Regno illo Religionem Ca-
tholicam restitui posse. Quæ res, si Deo in primis
adiuuantे, teque omnibus quibus potes rebus ad-
nitente, acciderit; vides ipse quantam ex eâ re, quam-
que solidam veramque gloriam sis consecuturus.
Quod, nisi res ipsa per se satis loqueretur, pluribus
verbis tecum ageremus: sed quia, & hæc ipsa quæ
diximus, & cetera, quæ in eamdem sententiam dici
possent, Nobilitati tuæ pro suâ prudentiâ & maxi-
mo rerum usu perspectissima esse scimus, ipsamque
ad benè de Religione Catholicâ merendum satis suâ
sponte incitatam esse intelligimus; idcirkò non du-
bitamus,

bitamus, eam libenter & promptè, quidquid poterit, pro fidei Catholicæ causâ facturam, in eâque re nullum neque nostris neque cuiusquam hortationibus locum relieturam. quod ut faciat, pro nostro tamen officio vehementer in Domino rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die IV. Februarij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXXVII.

Scotiae Reginam Catholicā pro fide in carcere fortiter se gerentem commendat & consolatur. Vide lib. IIII. cap. VIII. & IX. Vitæ PII V.

Mariæ Reginæ Scotiæ.

Charissima in CHRISTO Filia nostra, salutem & Apostolicam benedictionem. Non solum Maiestatis tuæ litteras ultimâ die Aprilis ad nos datas libenter legimus, quibus ad nostras nonâ die Ianuarij scriptas rescribit; sed etiam nuntium ipsum, qui eas attulit, de tuo rerumque tuarum statu nobiscum copiosius loquentem, & benignè, quemadmodum debuimus, excepiimus; & attentè audiuiimus. In ipsis autem litteris Maiestatis tuæ duo nos præcipua vehementer in Domino delectauerunt. primum, quòd, quamuis multis magnisque calamitatibus afflita, consolationem tamen no-

stram Maiestas tua sic suscepit, vt eâ ipsâ non modò leuatum esse dolorem suum, sed sanatum esse significet: alterum, quòd Omnipotentis Dei benignitati ac misericordiæ sic confidere videtur, vt firmiter speret se nullis neque periculorum ac tormentorum depuntationibus, neque præmiorum pollicitationibus ab Ecclesiæ Catholicæ communione atque obedientiâ auelli posse. In altero animi tui patientiam diuinæ voluntati acquiescentem, in altero perseverandi voluntatem spei desiderio incensam, debitis in Domino laudibus commendantes, Maiestatem tuam hortamur, vt eam ipsam in Redemptore nostro spem omni studio retinere studeat: nam si in miseriis posita per patientiam & spem Dominum expectabit, viasque eius perseveranter custodierit, potens est Dominus non solum Maiestatem tuam exaltare, vt post breuem hanc vitam hereditate capiat Regnum cælestè; sed etiam vt in hac vitâ constituta, ex tot tantisque calamitatibus aliquando erupta, in pristinam Regni temporalis possessionem restituatur. Quam quidem ad rem, quæcumque potuimus adiumenta, & anteà Maiestati tue attulimus, & quæ deinceps poterimus, semper afferemus. vt enim nihil est quod suæ isti singulari erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam deuotioni & Religionis Catholicæ studio deberi non existemus; sic nulla vñquam paternæ nostræ erga se voluntatis officia patiemur ab eâ desiderari. Reliquis autem

autem de rebus, de quibus prædictus Nuntius suus nobiscum Maiestatis tuæ nomine egit, quid respondendum, quidve statuendum duxerimus, ex ipso metu Maiestas tua subtilius cognoscere poterit, cuius nos orationi referimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XIII. Iulij, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XXXVIII.

MARIÆ Scotorum Reginæ ad PIIVM V.

Pontificis erga se benignitatem commendat: sociali bello contra Tureas opem ferre cupit: suas ac Regni sui calamitates deplorat: vel duris conditionibus cum Anglis pacem facere se debere scribit: denique Filij sui pietatem in Deum, & in Apostolicam Sedem obedientiam, perpetuam fore pollicetur.

Beatissime Pater, post Sanctissimorum pedum oscula, sub Octobris initium Sanctitatis tuæ litteras tertio Idus Iulij datas accepi, quibus intellexi non solum quod ad me Beatitudo tua misit Apostolicæ benedictionis munus, quod mihi fuit eritque perpeñum quam gratissimum; sed etiam quam aperte illa testaretur se mihi fore consolacioni, & quam libenti animo sua me benevolentia dignaretur. Ego verò mirifice recreabar antea, cum singulari pietate, quam mihi Beatitudo tua, grauissimis alio-
qui

qui rebus occupata, datis ad me litteris declarabat, tum etiam quòd ei placuisset, & me & res meas potentissimis quibusque Principibus, ac præsertim Serenissimis Galliarum Hispaniarumque Regibus commendare. Verum enim uero altera ex parte reliquum esse video, Christianos impellere, ut, arctissimam inter se conflatam societatem, nullis aut vigiliis aut laboribus aut sumptibus parcendum putent, quo aliquando possint crudelissimum illum Turcarum Tyrannum, nihil aliud assidue molientem quam ut nobis vniuersis bellum inferat, prorsus debellare. Atque utram cetera omnia mea responderent voluntati! Nam quid subinde fieret à me, Sanctitati tuae planè indicaret euentus; foretque, ut non solum ego, sed etiam qui in mea sunt auctoritate, omnes animis viribusque coniunctis una cum ceteris Christianis vniuersis extrema quæque experirentur. Sed quid miserabilius spectari potest, quam me ex eo, in quo florebam antea statu felicitatis, in tot tantisque miseras deiectam intueri? quid maiore dignum commiseratione, quam ex liberâ, quæ eram, seruam factam esse? Ad has autem miseras illud accedit etiam incommodi, quòd tot tantisque calamitatibus oppressa & dissipata, totque Anglorum incursionibus afflita reperitur patria mea, ut pagi quamplurimi incendio conflagrant, multaque castella & sacrae aedes funditus euersæ conspiciantur: sed, quod peius est, ditionum meorum incolæ subiectique mihi populi ab hostibus, nullâ vel minimâ lacerfitis iniuria, sunt crudelissime contrucidati. Sed quid? An mihi de me nihil est dicendum? An vero quispiam

qui spiam ignorat, quām certis variisque in periculis assidue verser? Testem inuoco Deum, qui nouit optimè quām magnis miseriariūm fluctibus ad hanc usque diem sim perpetuō conflictata. Atque interim hac ipsā saeva tempestate furente quotidie magis, qui rebus prouidendis auxilio se mihi futuros esse pollicebantur, ij mox promissis minimè stantes nullam prorsus mihi opem attulere, neque spes est deinceps eos allatuos: nisi fortè haec hominum ingenia in tutandam rem meam pro tempore propensiora fiant, & ad eiusmodi pro meisuscipienda negotia aliquando commoueantur. Verū ut quod sentio liberè dicam, tametsi ex transmarinis gentibus copiae exercitusque fortissimi cogerentur; tamen non sine graui periculo brumalibus diebus in Scotiam traijci possent per Oceanum, qui per id tempus turbulentissimus ac fluctuantissimus esse solet. At verò alterā ex parte Angli, qui nullo interfluente amne dirimuntur à Scotis, ipsis bellum queunt inferre: qui quidem vel minimā inter se ortā contentione in armis confessim esse consueuerunt. His ego grauissimis adacta consiliis, nisi velim & vitæ & patriæ mee rationibus summa conflare pericula, facere nullo modo possum, quin conditionibus, mihi vel incommodissimis, cum Anglis pacem conficiam: saluis tamen semper, ut dici solet, honoris & conscientiae legibus. Honor enim est in administratione ciuili necessarius ad Rem publicam rectè moderandam: conscientia verò, tamquam vis & regula diuina mortalibus indita, solet eos ad optimum quemque finem dirigere. Quæ licet aliquando calamitatibus prematur, nullis tamen umquam

vel cruciatibus, vel præmiorum pollicitationibus, ab Ecclesiæ Catholice communione & obedientiâ distrahi mihi potest vel exturbari. Sed inter cetera illud unum sanè acerbissimum Sanctitati tuæ referendum putavi: nempe rem eosque processisse, ut cupiant aduersarij unicum filium meum Regisque heredem, Anglorum in manus tamquam obsidem ad tempus dari: sic tamen, ut mihi interim sit integrum, quos velim ei moderatores & consiliarios adiungere: ac proinde liberè pateat aditus, non modo mihi, sed etiam ijs omnibus, quos ad eum visendum in Angliam mittendos ipsa decreuero. Neque verò Sanctitati tuæ dubium esse debet, quin ipse bonis sanctisque moribus præditus, sit futurus, quamvis in medio nationis præauæ esset ei vivendum, perfectum Catholice Apostolicæque membrum Ecclesiæ, ad eius opem semper paratissimum. Verùm ne longior fiat Epistola; clausula sit, omnino velle me Beatitudini tuæ identidem nuntiare de statu & successu rerum omnium, quæ inter hoc genus hominum & me fiunt hoc tempore, & item earum quæ paulò grauiores gerantur indies. Et verò quoniam omnia litteris tradere difficultimum est, ideircò de rebus meis omnibus edocui Dublinensem Antistitem, quippe qui mihi semper fidelissimus fuit internuntius, idemque Sanctitatis tuae & sacrosanctæ Sedis Apostolicæ studiosissimus. cui sanè in rebus universis, quas ille meo nomine tecum aget, Beatitudo tua fidem habere poterit. Interea verò Deum Dominum nostrum supplex oro, ut pro sua infinitâ clementiâ à perniciiosis hostiis suorum cogitationibus

nibus Ecclesiam Catholicam protectam velit. In quā nos omnes in Sanctitatem tuam, tamquam in lumen clarissimum, oculos mentemque defixam habemus, abs te in nomine diuinæ Maiestatis sanctissimam benedictionem tuam continenter expectantes: atque ita cuncti simul animis coniuncti, Sanctitati tuae precamur longissimam vitam, ad Omnipotentis Dei gloriam, piorumque omnium consolationem. Catisuorthi in Angliâ pridie Kalend. Nouembris, M. D. LXX.

E P I S T O L A X X X I X.

Ut Catholicam Religionem Romanæque Ecclesiæ dignitatem in Cœsareo Conuentus contra hæreticos tueatur, Archiepiscopum Treuirensem hortatur.

Venerabili Fratri, Ioanni Archiepiscopo Treuirensi, Sacri Romani Imperij Principi Electori.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Fraternitatis tuæ erga Catholicam Religionem studium, diuiniisque honoris zelum bene cognitum habentes, non dubitamus illam omnino non adfuturam esse in eo Conuentu, qui ad Spiram hoc ipso mense à charissimo nobis in CHRISTO Filio Maximiliano in Imperatorem electo indictus esse dicitur: in quo, et si pro comperto

A a a 2

habe-

habemus, eam neque personæ sibi ab Omnipotenti Deo impositæ, neque nostræ de suâ eximiâ erga sanctissinam Dei Ecclesiam pietate expectationi defuturam esse; tamen prætermittere non debuimus, quin Fraternitatem tuam his nostris litteris ad officium suum, in eo Conuentu pro Fidei Catholicæ Ecclesiasticique Ordinis defensione præstandum, vehementer in Domino hortaremur. quia enim hæreticorum consuetudo ea est, ut eiusmodi Conuentuum occasione sibi oblatâ aliquid semper, vel ad confirmandam hæresum suarum pestem, vel ad huius sanctæ Sedis Apostolicæ maiestatem auctoritatemque minuendam, moliantur; idcirco Fraternitatis tuæ partes erunt, primùm quidem quantum in se est conari, ne in eo Conuentu aliquid de rebus ad Religionem pertinentibus agatur: deinde, si hoc obtinere non potuerit, id quod proximum est, saltem studere, ut ne quid statuatur ac decernatur, quod vel Religionis Catholicæ statum, tot hæresum pestibus in istâ Prouinciâ labefactatum, ad peiores conditiones adducere, vel huius sanctæ Sedis Apostolicæ auctoritati maiora, quam quæ adhuc accepit, detrimenta adferre valeat. In quam eamdem sententiam, quia dilecto Filio Magistro Melchiori Bilio, Notario nostro, & apud Cæsaream Maiestatem nostro & Sedis Apostolicæ Nuntio, plura Fraternitati tuæ communicanda scripsimus; idcirco Fraternitatem tuam illius sermoni, quem super eâdem

eâdem re secum nostro est nomine habiturus, eamdem fidem habere volumus, quam nobis ipsis præsentibus secumque loquentibus haberet: erit id nobis gratissimum. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die 11. Iunij, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XL.

Presbyterum & Ludimagistrum hæreticos, ceteris perniciosos, teneri, & in Episcopi potestatem tradi, postulat.

Dilecto Filio, nobili viro, Carolo Ar-
chiduci Austriæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Allatum est ad nos,
Coslahui, quod oppidum temporali iurisdictioni
Nobilitatis tuæ subiectum esse afferitur, Presbyte-
rum quemdam, Matthæum de Pisino vocatum,
commorari, hominem manifestè hæreticum; qui
nihil aliud magis studet quam populos à fidei Ca-
tholicæ veritate ad hæreticæ falsitatem auocare: &
vbique hæresim, quibus est vehementer infectus,
tum priuatim, tum publicè docendo, venenum dis-
seminare conatur, magnâ cum Dominici gregis ia-
cturâ, fideliumque Christo populorum scandalo.
Quin etiam superioribus mensibus prædicti oppidi

Domini filiam baptizasse dicitur, & in eo baptis-
mate veterem & sanctam Ecclesiæ Catholicæ for-
mam minimè seruasse. In eodem quoque oppido
quemdam Georgium esse audiuimus scholæ magi-
strum, virum hæreticæ prauitatis labe infectum,
qui non solum eos; quos docet pueros, sed etiam
quoscumque potest, omnibus artibus seducens, eâ-
dem quâ ipse imbutus est hæresum doctrinâ con-
taminat. Tuam verò Nobilitatem decet, Episcopo,
cuius diœcesi loca tuæ ditionis subiecta sunt, ad
tantæ pestis animarum contagionem coercendam
auxilium fauoremque suum propenso animo im-
pendere. Idcirco Nobilitatem tuam hortamur in
Domino, & ab eâ requiri mus, ut prædictos homi-
nes per ministros suos comprehensos, istius diœce-
sis Episcopi ministris tradi iubeat: quibus nisi No-
bilitas tua quam potest opeim suam in rebus ad eo-
rum officium pertinentibus præstiterit; brevi futu-
rum esse videmus, vt non solum in eo oppido, sed in
ceteris quoque suæ ditionis locis omnes hæreticæ
prauitatis labe inficiantur, magnâ cum animarum
IESV CHRISTI Domini nostri Sanguine redempta-
rum pernicie. Id autem & Nobilitas tua studiosius
facere debet, quod eadem res ad populos in fide &
obsequio continendos, & tranquillâ pace regendos,
maximè pertineat: vt, si id fecerit, non solum id fa-
ctura sit quod decet, sed eodem quoque tempore
ditionis suæ securitati consultura. quod idem ut
nostrâ

nostrâ quoque caußâ facere velit, Nobilitatem tuam
rogamus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub
annulo Piscatoris, die tertîâ Augusti, M. D. LXX.
Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XLI.

Coloniensium, in ciuitate suâ Catholicæ Religionis in officio continendâ, & ab hæreticorum consuetudine custodiendâ, pietatis studium commendat.

Dilectis Filiis, Consulibus & Senatui ciuitatis Coloniæ Agrippinæ.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Magnam litteræ vestræ, xiiii. Iunij die datæ, nobis in Domino lætitiam attulerunt: quibus vos purgatos esse voluistis de his, quæ ad nos superioribus diebus delata, dilectionibus vestris, per litteras nostras, xxii. Februarij datas, significanda esse pro Pastorali officio nostro existimauimus. Perspeximus enim ex illis, quantoperè laboretis de vestrâ apud nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam existimatione retinendâ: quod vestri erga Religionem Catholicam studij, & aduersus hæreticos perfecti odij signum minimè obscurum esse iudicauimus. In primis autem illa nobis fuerunt gratissima, quæ ad vitandam hæreticæ prauitatis contagionem, super aduenis non passim, sed adhibitâ cautione quales

quales sint, recipiendis & approbandis, non mindis religiosè quām prudenter à vobis constituta sunt. vt enim magnum in eâ cautione momentum positum esse iudicamus ad ciues vestros ab omni prorsus hæresum labe custodiendos; sic eam à vobis adhibitam esse vehementer gauisi sumus, eiusque rei nomine debitissimis vos in Domino laudibus prosequentes, deuotiones vestras hortamur, vt eâ quā cœpistis vigilantiā ac diligentia, patriam vestram ab hæreticorum venenatā consuetudine integrā atque incorruptam tueri perseueretis. Videtis enim lupos, videtis apes de silvā, ad laniandas Dominicanas oves, ad exterminandam Domini vineam, ybique paratos atque intentos: qui si omnes undequaque aditus sibi sollicitudine vestrā clausos reperient; dentibus illi quidem suis frement, sed tamen tabescere, cùm nullum sibi ad nocendum locum relictum esse conspexerint. Quod verò ad ea pertinet, quæ eisdem vestris litteris falso ad nos delata esse doletis: et si dolorem vestrum iustā de causā suscepimus esse non dubitamus; magis tamen quod illa falsa fuerint gaudendum, quām quod falsō delata sint, tristandum vobis esse cognoscimus: quippe illud dolendum esset, si verē delata fuissent. quæ tamen cūm à viris spectatæ fidei, integritatis ac grauitatis, nobis dicerentur; nullo modo potuiimus, ac debuimus, ea vel contemnere vel dissimulare: fieri tamen potest, vt qui ea nobis dixerunt, ipsi quoque falsa audierint.

rint. Quod ita esse, pro nostrâ erga vos paternâ benevolentâ, vestrâque erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantâ, non magis optamus quam speramus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die xxii. Augusti, M.D.LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XLII.

Regem Poloniæ hortatur, ut Transiluania Principi persuadeat, ut in locis ditioni suæ subiectis Catholicæ Religionis cultum recipi, & hæreticos inde pelli procuret. Vide lib. III. cap. x. Vitæ PII V.

Sigismundo Augusto, Regi Poloniæ.

Charissime in CHRISTO Fili. noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quamvis superioribus diebus pacificationis inter charissimum in CHRISTO Filium nostrum Maximilianum in Imperatorem electum & Serenissimum Transiluania Principem nepotem tuum nuntio accepto, Maiestati tuæ totiq; Reipublicæ Christianæ eam pacificationem per litteras gratulati fuerimus, & quædam etiam de ipso Principe ad Religionis Catholicae professionem per Maiestatem tuam inducendo adiecerimus: tamen pro nostro erga eam paternæ benevolentiae affectu cupientes, ipsam Omnipotentis Dei, cuius perfecta sunt opera, virtutem, eo ipso

B b b

adiu-

adiuvante, quoad eius fieri potest, imitari; Maie-
statem tuam vehementer in Domino hortamur, ei-
dem Serenissimo Principi nepoti suo, omni quam
apud illum habet auctoritate interpositâ, persuade-
re conetur, vt in locis ditioni suæ subiectis veræ Ca-
tholicæque Religionis cultum quamprimum reci-
pere, receptum constanter tenere, atque inde hære-
ticos aduenas expellere velit. Quod si fecerit, pro
certo habeat, nullum se quâm hoc in rebus aduer-
sis contra infideles firmius tutiusque præsidium
esse habiturum. Vanum est enim existimare, quem-
quam vel potentissimum Principem Imperij sui
finis ciuitatesque tueri posse, nisi eas Dominus cu-
stodierit: quomodo autem eas Dominus custo-
diet, nisi ei Princeps per veræ Religionis profesio-
nem adhæreat? Quo quidem officio eò studiosius
fungi debet Maiestas tua, quo, vt aliis ad eam literis scripsimus, aliquanto ipsi gloriosius futurum
est, nepotem suum Omnipotenti Deo atque huic
sanctæ Sedi Apostolicæ quâm Cæsari reconcilia-
uisse. Etenim Cæsare reconciliato, videri potest illius
Imperio consuluisse: si verò eundem Redem-
ptori nostro, sanctissimæque illius Ecclesiæ com-
munioni, restituerit; non solum de Imperio illius
conseruando, sed de animæ ipsius salute sollicita
fuisse videbitur: cuius quidem animæ si ille in suâ
ditione Religionem Catholicam non admittens,
detrimentum patiatur; quid ei non modò Cæsar is
recon-

reconciliatio , sed etiam si vniuersum mundum lu-
cretur, prodesse poterit? Decet autem præcipue Ma-
iestatem tuam , Serenissimo illi Principi nepoti suo
ita consulere , vt , quæ in eo pretiosior est, animam
scilicet ante omnia saluam atque incolumem esse
studeat: nam, quemadmodum est apud Apostolum,
qui suis non prouideret , & maximè domesticis , fi-
dem abnegat , & est infideli deterior. Quæ omnia
non ideo pluribus ad Maiestatem tuam verbis scri-
psimus , quòd eius erga Serenissimum nepotem
suum charitati pietatiq[ue] diffidamus ; sed vt nostro
ipsi officio fungentes , paternæ nostræ erga vtrum-
que vestrū voluntatis affectum Maiestati tuæ de-
claremus. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub
annulo Piscatoris , die vii. Octobris , M.D.LXX.
Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA X L I I I .

*Regis Poloniæ pietatem commendat , quòd extortum de-
cretum de permissione Augustanæ Confessionis reuoca-
rit, eumque , vt in Regno suo Catholicam Religionem
protegat, hortatur. Vide lib. III. cap.X. Vitæ PII V.*

Sigismundo Augusto, Regi Poloniæ.

Charissime in C H R I S T O Fili noster, salutem
& Apostolicam benedictionem . Quantâ
superioribus diebus animi molestiâ affecti fuimus,
B b b 2 cùm

380 PII QVINTI PONT. MAXI
cùm in notitiam nostram perlatum esset, quotundam hæreticorum fallaciis ab istius Regni Cancelario mandatum extortum fuisse, in quo Maiestatis tñæ nomine Magistratibus Derschouiensis ciuitatis facultas dabatur, ut in quibusdam Ecclesiis, secundum Confessionis Augustanæ præscriptum, & haberi conciones & administrari Sacra menta possent, & earum ipsarum rerum ministri in Maiestatis tuæ fidem ac protectionem susciperentur; tantam postea latitudinem accepimus, cùm à Maiestate tuâ tam pestiferum Religioni Catholicæ mandatum reuocatum fuisse cognouimus. In quo reuocando, sicut Maiestas tua fecit id quod suo maiorumque inclytæ memoriæ Regum perpetuo Christianæ orthodoxæque fidei studio dignum fuit: sic nos talem tamque eximium suum erga Deum Omnipotentem pietatis affectum debitum in Domino laudibus commendamus. Ex hoc uno hæreticorum ipsius Regni crimine, facile est Maiestati tuæ, quid reliquis omnibus animi audaciæque sit, intelligere; quando non veriti sunt, ad spargendum confusionis illius Augustanæ in vulgus venenum, Regij tui nominis auctoritate turpiter abuti. Quod ne amplius audeant, néve aduersus inueteratam tot annorum sæculis Ecclesiæ Catholicæ ac Romanæ auctoritatem profanas vocum nouitates introducere studeant; decet te, charissime in CHRISTO Fili, omni quâ potes adhibitâ diligentia prouidere. Vna est Fides Catholicæ,

ab

ab Apóstolorum temporibus per longam Romanorum Pontificum seriem usque ad Pontificatum nostrum atque hæc tempora deducta: à quâ qui vñâ in re deficit, factus est omnium reus. Augustana autem Confessio, etsi similis est ceteris hæresum prauitaribus; tamen ob eam caussam periculosior est, quod leuius quam ceteræ à Catholicæ Fidei professione declinans, speciem quamdam Religionis retinere videatur; eò perniciosior aliis, quò venenum eius occultius latet, nec eminet foras. Erras, si putas eos uno confusione Augustanæ nomine atque errore contentos fore: hoc illi principio Maiestatis tuæ patientiam tentant, initiumque solùm ab Apostolicâ doctrinâ atque ab hac sanctâ Sede descendì querunt. quod illicò atque obtinere potuerint, Regnum tuum innumerabilibus dissentientium inter se hæresum discordiis miserabiliter distrahi lacerarique videbis. Hæc, quæ vera sunt & ipsâ rerum experientiâ comprobata, liberè, sicut personâ officioque nostro dignum est, ad Maiestatem tuam scribere voluimus; hortantes eam in Domino, & quo maiore animi nostri studio possumus rogantes, vt, quod sui muneris regiæque personæ sibi ab Omnipotenti Deo impositæ proprium est, operam det, ne & istic Religio Catholica (quod Deus auertat) ab hæreticorum fallaciis detrimentum aliquod patiatur; & nos hic ea, quæ nollemus, magno cum animi nostri dolore audire cogamur.

B b b ;

Quod

Quod Maiestatem tuam, pro eximio suo Fidei Catholicæ studio, & erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam obseruantiam, facturam esse pro comperto habemus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die v. Decembris, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XLIV.

Tribus Melitensium triremibus captis, ac centum ferè militibus partim cæsis, partim in servitutem abreptis à Turcis, dolentem Petrum, communicato dolore, consolatur.

Dilecto Filio Petro de Monte, Magistro Hospitalis sancti Ioannis Ierosolymitani.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Reddidit nobis dilectus Filius Frater Laurentius Guasconius, istius Ordinis Eques, litteras tuas xxiii. Iulij die ad nos datas, iustissimi doloris & molestiæ plenissimas: in quibus de tribus triremibus amisis, de tot Religionis tuæ nobilissimis Equitibus ab infidelibus imperfectis, magnâq; ab isto Ordine acceptâ calamitate, certiores nos fecisti. Quâ in re, et si non minorem nos, & tota Christiana Respublica, quam tu, iacturam fecerimus; dolor tamen tuus, quem de tot Fratrum tuorum amissione magnum te accepisse ex tuis litteris cognouimus, tantam

tantam nobis m̄ceroris cauſſam attulit, vt, quia nos de duobus charitas vnum efficit, animum nostrum ob tuam atque istius Ordinis calamitatem præcipuo quodam dolore afficiat. Non parum nos ea, quam nobis significas, animi tui inductio est consolata, quâ, id quod accidit, aut volente, aut certè permittente Domino accidisse intelligis; à cuius diuinâ voluntate vel consilio nefas sit animi nostri sensum abhorre. Decet autem te, cùm communis tibi cum ceteris Christifidelibus Christianæ Religionis, tum præcipue istius Ordinis professionis nomine, ex Fratrum tuorum morte, potioris vitæ spe, diuturno non affici dolore: qui enim contra infideles fortiter pugnantes occubuerunt, hos credendum est ad veram vitam moriendo peruenisse. Habent illi fortasse non iniustum diurni doloris excusationem, qui nonnisi præsentem vitam agnoscunt, qui de hoc sæculo ad melius transitum esse non sperant: nos autem, qui nouimus, qui hoc & credimus, & alios docemus, nimio de hisce rebus humānis perturbari dolore non debemus: ne quod apud alios pietatis obtinet speciem, id nobis desperatio-
nis culpam afferre videatur. Quocircà deuotionem tuam hortamur, vt aduersis rebus animum non deijciat; sed, iuxta Sapientis vocem, in die malorum memor sit bonorum: potens est enim Deus in mor-
tuorum tuorum Fratrum locum alios vel ex istius insulæ lapidibus excitare. Nos autem, quod reli-
quum

quum est, quantum per exiguae atque afflictas hu-
ijs sanctæ Sedis Apostolicæ facultates licebit, ope-
ram dabimus, vt istam tuam Ordinisque iacturam
quamprimum sarciamus. Quam quidem ad rem,
non solùm quantum vires nostræ ferre poterunt, sed
aliquanto etiam plura impendere non recusabimus;
& omnino aliquam rationem inibimus, quâ tuis at-
que istius honestissimi Ordinis, de Republicâ Chri-
stianâ optimè semper meriti, rationibus, adiuuante
Domino, consulamus: quemadmodum prædicto
Laurentio, internuntio apud nos in præsentia tuo,
pluribus verbis diximus. quem hominem in nego-
tiis istius Religionis tractandis diligentem & pru-
dentem, tuique & suæ Religionis studiosissimum
cognouimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub
annulo Piscatoris, die vi. Augusti, M.D.LXX. Pon-
tificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XLV.

De Ferrariâ terræmotu afflictâ dolorem se percepisse, &
*piis precibus & vita integritate iram Dei, qui mor-
talium peccatis offensus, eiusmodi clades quandoque
permittit, placandam esse ostendit.*

Dilecto Filio, nobili viro, Alfonso Estensi,
Duci Ferrariæ.

Dilecte Fili, nobilis vir, salutem & Apostoli-
cam benedictionem. Magno dolore affe-
cti

Eti suimus ex his quæ de istius vrbis calamitate, ob
vehementes in eâ terræmotus excitatos, ad nos allata
sunt; quibus multas eiusdem ciuitatis partes, ma-
gnâ cum ædificiorum publicorum & priuatorum
ruinâ, hominumque etiam ipsorum strage, affictas
esse cognouimus. Quibus tuis incommodis com-
moti, totque hominum miserabilem casum dolen-
tes, Nobilitatem tuam, quam paterno charitatis af-
fectu vehementer in Domino diligimus, in eodem
his litteris consolari voluimus. Quāmuis autem
eiusmodi terrarum motus naturalibus ex causis o-
riantur; tamen diligenter attendendum est, ne illis
peccata nostra causam fortasse attulerint. Solet
enim Deus his quoque rebus iram suam in populos,
atque adeò in ipsos Principes, non obscurè quan-
doque significare: quam pro suâ misericordiâ vt
ab istâ ciuitate populoque auertere velit, humiliter
in puritate cordis est obsecrandus. quod nec ipsi
pro nostro officio prætermittimus, & vt idem No-
bilitas tua & ipsa faciat, & à piis hominibus facien-
dum curet, magnoperè illam in Domino hortamur.
Dilecto autem Filio Turonî Bertano, Internuntio
apud nos, tuo nomine à nobis benedictionem pe-
tentia, libenter admodum dedimus; Omnipoten-
temque Deum preciamur, vt actiones tuas ad sui no-
minis gloriæ, subiectorumque tibi populorum
utilitatem, dirigere misericorditer dignetur. Da-
tum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Pi-

scatoris, die primâ Decembris, M. D. LXX. Pontificatus nostri anno quinto.

EPISTOLA XLVI.

*Cosinum Medicem Magnum Etruriæ Ducem abs se
creatum, commendat. De quo lib. III. cap. XVI. Vi-
ta PII V.*

Carolo Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in C H R I S T O Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Quibus de caussis, quam iustis quamque honestis, adducti, superiore anno dilectum Filium, nobilem virum Cosinum Medicem, litteris nostris Apostolicis sub plumbo editis Magnum in Etruriâ sibi subiectâ Ducem creauerimus, cumdemque paulò post inter Missarum solemnia regali coronâ ceterisque insignibus, manibus ipsi nostris ornauerimus; Maiestati tuæ, neque ignotum, neque obscurum esse putamus, quæ eximium eiusdem Principis erga Rempublicam Christianam studium, & propensissimam erga se Regnumque suum voluntatem bene cognitam habet. Quia vero ad nostram atque huius sancte Sedis Apostolicæ dignitatem valde pertinere intelligimus, ut quem illi ob egregias ipsius virtutes, præclaraque erga Religionem Catholica[m] merita, honorem habuimus, euindem ceteri quoque

quoque Christiani Principes habeant; & in eâ ipsâ re illam, quam par est, Apostolicis litteris ac decre-
tis obedientiam reuerentiamque exhibeant: id
circò Maiestatem tuam hortamur, & quo maiore
animi studio possumus, rogamus, ut quod prædicto
Magno Duci facturam sese demonstrauit, vt ei loci
sui, qui earumdem litterarum nostrarum decreto
ipsi debetur, possessionem vel assignaret, vel assigna-
tam conseruaret, id sine ullâ longioris temporis mo-
râ quamprimum exequi, atque ad effectum adduce-
re velit. In quo præterquam quod Maiestas tua id
factura est, quod litteris nostris concessionique Apo-
stolicæ est consentaneum; prætereat Principem sibi
coniunctissimum, tuæque Maiestatis studiosissi-
mum, perpetuò sibi est obligatura, nobis autem ip-
sis rem gratissimam factura. Nostrâ enim maximè
interest, non solùm vt huius sanctæ Sedis Aposto-
licæ dignitatem apud Christianos Principes conser-
uemus, beneficiumque, quod Principi pietatis Re-
ligionisque laude præstantissimo dedimus, quan-
tum est in nobis, tueamur; sed etiam tantam apud
Maiestatem tuam auctoritatem habere videamur,
vt in eius Regno, ea quæ debet, Apostolicarum con-
cessionum ratio habeatur. Quod si Maiestas tua
fecerit, quemadmodum facturam esse pro certo
habemus, id gratissimo animo accipiemus, tale
erga nos sanctamque hanc Sedem Apostolicam
Maiestatis tuæ obsequium in memoriam semper ha-

388 PII V. PONT. MAX. EPIST. LIB. IV.

bituri, & quibuscumque paternæ nostræ erga Ma-
iestatem tuam benevolentia ac voluntatis officiis,
quando cum Domino poterimus, libentissime ido-
neâ occasione oblatâ remuneraturi. Datum Ro-
mæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris,
die III. Nouembris, M. D. LXX. Pontificatus no-
stri anno quinto.

APOSTO-

APOSTOLICARVM
P II Q V I N T I
 PONT. MAX.
 EPISTOLARVM
 LIBER QVINTVS,
 Continens Epistolas anni sexti
 eius PONTIFICATVS.
EPISTOLA PRIMA.

ARGUMENTVM.

Poloniæ Regem, legitimam uxorem suam sterilitatis
 causâ repudiare deliberantem, à consilio renocat. Vi-
 de lib. III. cap. x. Vitæ PII V.

Charissimo Sigismundo Augusto, Po-
 loniæ Regi, PIUS Papa V.

 Harissime noster in CHRISTO Fili, sa-
 lutem & Apostolicam benedictionem.
 Etsi nobis maximè compertum est, eam
 esse Maiestatis tuæ prudentiam, eamque
 in Deum pietatem, ut nihil temerè, nihil nisi piè sis

effecturus: tamen non potuimus non vehementer
commoueri ex quodam h̄ic diuulgato rumore; sci-
licet de repudiandâ Reginâ coniuge tuâ, de quæ aliâ
tibi insuper adscendâ cogitare. Cui quidem ru-
mori ac famæ identidem increbrescenti, quamuis
nullam fidem esse iudicaremus; nihilominus tamen
omittendum non esse putauimus, quin pro munere
nostrò has ad te litteras mitteremus: quibus non fo-
lum tibi molestiam, ac quem ex ipso fumore, vt
cumque euulgato, cepimus dolorem, enuntiarem-
us; sed etiam si fortè (id quod non credimus) ali-
quo niteretur fundamento, te ab huiusmodi propo-
sito reuocaremus. In primis verò considerare debes,
eos qui rem huiusmodi per speciem sperandæ suc-
cessionis tibi persuadere conantur, aut hæreticos esse
aut hæreticotum fautores: quibus nihil curæ magis
est, quām vt te ad Catholicæ Veritatis fines vel se-
mel transgrediendos inducant, rati, si hoc abs te
impetrare vel potius extorquere possiat, cetera sibi
futura esse faciliora; atque ita fore breuî, vt Regnum
istud vñâ tecum in eamdem perniciem, in quam
dæmonis instinctu sunt prolapsi, pariter conijciant.
Quorum quidem perniciosa consilia, ac pestilentes
artes planius ipse perspicies, si rem omnem quomo-
do se habeat, perpenderis diligentius. Res enim est
eiusmodi, vt si eam committas, primum affirmem
abs te Redemptorem nostrum grauissimè offendiri,
sanctissimum eius violando Sacramentum: dein-

de

de nobis ipsis, qui eius licet indigni in terris potestatem gerimus, magnam inferes iniuriam; præterea Christianis omnibus Catholicisque ruinarum occasionem: denique Regium nomen tuum, atque dominus istius Regum inclytæ memoriae splendorem, qui ad hanc usque diem clarus & illæsus permanxit, tam turpi atque ignominiosâ tibi aspersâ labe vehementer obscurabis. Nam quod ad successionem attinet, cuius videlicet spe te volunt allicere, considerare debes, cuiusque Regni successionem positam esse in manu & voluntate potentissimi Dei, qui eam tribuit atque aufert quibus ipse voluerit: à quo etiam eò minus illam poteris impetrare, quò magis eius consequendæ causâ diuinam ipsius Maiestatem offenderis. Porro autem eò iam ætatis processisti, ut primum valde incertum sit ac dubium, annis liberos suscepturus. Ad hæc, si ex alterâ vxore minus legitimè duqtâ filium procreares; scire tamen ipse nequis, cum tibi in Regno successurum, cùm etiam Regno ipsi inutile sit, infantem atque sub aliorum tutelâ Regem positum habere. Quod cùm anteà semper periculosem fuit, tum verò hisce turbulentissimis temporibus erit ipsi Regno periculissimum. Verum hac de re vel ex eo poteris pariter edoceri, quod nostrâ ætate in nonnullis amplioribus Christianæ Reipublicæ Regnis accidisse conspicimus. Ad has autem æquissimas & honestissimas rationes illud etiam accedit, quod, cùm non ita dudum

dudum Serenissimus Transiluaniae Princeps cognatus tuus è viuis excesserit, tibi commodum non accideret innouandatum rerum inire consilia; earum præsertim, quæ Christianorum Principum & sanguine coniuctorum animos possint offendere, ne crudelissimus Turcarum Tyrannus, ceteraque perfidæ gentes isti Regno finitiæ, huiusmodi sibi oblatâ occasione ad eam prouinciam aggrediendam vtantur. Quæ cùm ita sint, hortamur Maiestatem tuam, atque per Deum præpotentem obsecramus, vt memor ipsius Dei nostrique, tuæ ipsius salutis ac nominis memor, splendori domus tuæ gloriose recordationis Regum tam exitialis atque ignominiosi consilij cogitationem, si fortè (quod non credimus) suscepisses, eam prorsus abijcere atque abs te longè propulsare velis; certò sciens, nos ad id tibi suadendum, nullâ re magis inductos esse, quam munere nostro, & item pro singulari quodam paternæ charitatis amore, quo tuam complectimur Maiestatem. Quæ si paternis cohortationibus nostris minùs auscultans (quod minimè putamus, et si rumor vulgauit & fama) id omnino præstandum sibi esse censuerit; nos aliud nihil facere poterimus, nisi id ipsum factum ægrè ferre vel maximè, & istius Regni vicem dolere, inçore confici, ac denique vniuersæ Christianæ Reipublicæ calamitates deplorare. Confidimus tamen, pro tuâ in Deum potentissimum pietate, & pro tuâ in nos & in sacrosanctam hanc

Sedem

Sedem Apostolicam, de te deque maioribus tuis optimè meritam, obseruantia ac veneratione, tutiora te ac seniora capturum esse consilia; nihilque commissurum, quod tibi ac Regno tuo perniciem, nobis verò atque omnibus Catholicis Principibus dolorem & afflictionem, vniuersis denique Christifidelibus ruinarum occasionem afferre queat. Ob id etiam dilecto Filio Laurentio Madio, Religioso viro ex Societate Iesu, mandauimus, ut ad Maiestatem tuam proficiscatur, atque haec quæ ad eum scripsimus, & si quæ alia sunt in eam sententiam, coram te præsens exponat: cui volumus à Maiestate tuâ citra ullam dubitationem fidem haberi. Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xi. Kalend. Maij, m.d.lxx. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA II.

ANNA Sigismundi Augusti Poloniæ Regis
soror Pio Papæ V.

Anna Sigismundi Poloniæ Regis soror de sacro
Romanarum Stationum munere aliisque Pontifi-
ciis in se officiis gratias agit: Vincentium Porti-
cum Internuntium Apostolicum commendat,
suam in Pontificem pietatem ac fidem pro-
fitetur.

Sanctissime ac Beatissime Pater, ac Domine clementissime, quotiescumque mecum ipsa considero, quam aperte ac sapè Sanctitas tua clementem planeque paternum erga me animum suum per litteras mihi testatum esse voluerit; toties me, scilicet immeritam, corripit tremor quidam, atque obmutesco, nec quibus verbis illi gratias agam inuenio. Velix equidem, clementissime Pater, re ipsa prestatore, id quod in sacrosanctæ Sedis Apostolicæ gratiam apprimè cupio, atque ita, quæ in me beneficia confers, largè compensare: sed facultas haud respondet voluntati. At verò propensionem ac promptitudinem animi mei plurimis in rebus perspicere potuit Reuerendus Internuntius, qui pro munere suo de Religione solicitus mecum nonnulla communicauit. Iam verò est sane cur ad gloriam Dei plurimum later, quod Beatitudo tua pro suá patriâ charitate me dignata fuerit celestis gratiae cumulo, Romanis videlicet Stationibus mihi concessis atque transmissis. In quo Deus Optimus Maximus, ut à me vehementius diligenteretur, singulari hoc Indulgentiae dono me per Vicarium suum voluit exornare: atque ut diuinæ gratiæ sue lumen clarius elucesceret, spiritualia eiusmodi munera contulit in eam, in qua nulla inuenit subsidia meritorum. Is igitur, qui donorum omnium est auctor, quique in iis distribuendis Sanctitatis tue virtutur ministerio, eiusmodi mihi virtutem ac vires elargiatur, ut pro mea imbecillitate tanto beneficiorum ponderi non succumbam; sed potius me pie ac religiosè in eis exerceam. Idem verò Beatitudinem tuam, cum in præsenti tum in futurâ virtutâ, cumulet omni genere

genere felicitatis. Quod reliquum est, id ego per hanc,
quæ mihi sese offert, Sanctitati tuae respondendi occasio-
nem, tum pro conscientia mea rationibus, tum etiam pro
eo quod Christianæ Religioni in hoc Regno iam restore-
scenti, atque adeò Ecclesiae Dei præstare debeo, aperte
non fateri non queo: nempe, si mihi liceret Sanctitatem
tuam in hac Regni Sede adducere, ut suis ipsamet oculis
intueri posset, quos fructus in hisce hominum moribus
trastandis, ad huius tranquillitatem Regni, & ad immi-
nentes rerum difficultates tollendas, protulerit, ac proferat
indies, ipsius Internuntij Apostolici splendor virtutis, ac
dignitas egregia cum vita integritate, modestia, pruden-
tiaque coniuncta; haud dubie Sanctitas tua, pro ardentis
suo Religionis atque huius Regni felicitatis studio, & meis,
& Regiae Majestatis, & Catholicorum, ac demum piorum
omnium id videre cupientium votis responderet, summa
dignitatis ornamenta in ipsum Internuntium conferendo.
quod omnino, præsertim hoc tempore, & Christiana Re-
ligio, & Regni quies, videntur exposcere. Illud equidem
vulgatum esse cognosco, id solum ad maiorem hominum
salutem Ecclesiæque incrementum ab omnibus vehementer
optari. Interim vero cupio Sanctitati tuae prospera cun-
cta succedere, eiisque perpetuam obseruantiam & studium
tamquam obsequentissima filia pollicor ac defero; precor
que Deum, ut diuturnam illi vitam atque Christianæ
pietatis augmentum largiatur. Datum Varsouæ pridiæ
Nonas Aprilis, M. D. LXXI.

EPISTOLA III.

Ita iam fædere, ut ad id iunctis opibus ac viribus conspiret, Maximilianum Imperatorem grauiter cohortatur. Vide lib. IV. cap. X. Vitæ PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Maximiliano II. Imperatori designato.

Charissime noster in CHRISTO Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Etsi dilectum nostrum in CHRISTO Filium Cardinalem Commendonum, quem nostrum Sedisque Apostolicæ Legatum à latere ad Maiestate tuam, & ad Regem Poloniæ nunc misimus, istinc non longè abesse arbitramur; tamen ad Pastoralem curam nostram ac vigilantiam pertinere iudicauimus, illius aduentum his litteris præuenire; ac te non modò commonefacere & cohortari, sed obsecrare etiam in CHRISTO IESV Domino nostro, vt omnino velis hoc tempore studia viresque tuas omnes conferre ad protegendam Christianam Rempublicam tot tantisque malis & incommodis oppressam; vt, nisi praesenti aliquo validoque subsidio ei succurratur, vix aliqua spes de eius tuendâ salute reliqua iam fore videatur. Ac licet ad Christianos Principes omnes ea cura pertineat, id tamen præcipuum Maiestatis tuæ munus esse videtur. Constat enim onus tuendæ

tuendæ Christianæ rei, post CHRISTI Vicarium, inter omnes Romani Imperatoris esse præcipuum. Quare non pauci fortasse mirabuntur, cur aut vnde fieri potuerit, vt ipse præ aliis omnibus sacri huius contra Turcam belli societatem primus non iniueris. Verum, vt qui meliore sunt prædicti iudicio, id occultâ de caussâ, aut certo prudentiâ consilio factum esse queant interpretari; quando iam ope diuinâ ob eam rem inter nos ac Regem Philippum Venetamque Rempublicam fœdus sancitum est, & crudelissimi hostis nostri furor augetur ac sentitur indies, si tu in nostram hanc societatem ad eius impetus repellendos initam nomen dare diutiùs differres, nullo modo videmus, quomodo boni omnes prudentesque viri inde iure non demirari, imò verò vehementer non dolere possent. Etenim te sic agente, eorum subiret animos cogitare, præclaris illustrium maiorum tuorum vestigiis & exemplis te minùs quam par esset, diligenter insistere; teque (quod omnino Deus auertat) summum in discriminem ac periculum Imperium tuum esse conjecturum. Sed magna nos iam tenet spes, id per te numquam commissum iri. Quin etiam confidimus, te rei conficiendæ tarditatem celeritate nunc facile compensaturum: idque eò magis, quod nulla caussa est, quæ ad bellum aduersus aliquem suscipiendum magis compellere hominem poscit, quam id quod satis superque in hanc sententiam potest Maiestatem tuam

adducere. Ac primùm quidem sese offert odium
ob priuata dissidia dissensionesque, non solùm tibi
sed parentibus etiam ac maioribus tuis perfido isto
cum hoste intercedere; vlciscendarum præterea quas
ab illo accepistis iniuriarum appetitus; denique præ-
clara amplificandi nominis occasio. Nos autem
hoc loco pro naturæ humanæ imbecillitate huma-
nitus etiam scribere voluimus. Et quidem haudqua-
quam ignoramus, hæc quæ tetigimus, momenta re-
rum suo quæque dedecore notari. Sed cùm id iam
sit in more positum, vt his rationibus homines ma-
gis persuadeantur, ea nobis tangenda quoque pu-
taiimus: non enim culpandum est, cum ægrotis
ægrotum agere, vt qui reuerà languent, salutem
consequantur. Iam verò, vt bonos Christianos de-
cer, nos nunc inter nos agamus. Veræ igitur certis-
simæque causæ, quæ Maiestatem tuam ad hanc sa-
cti belli in communem hostem gerendi societatem
ineundam vehementer debent incitare, duæ præter
ceteras potissimæ esse nobis videntur: altera quidem,
ardor acreque studium tutandæ Christianæ Reli-
gionis, Ecclesiamque Dei protegendi: quam, sicuti
hostis ille, dæmonis instinctu, totis viribus labefac-
tere & conuellere conatur; ita nos omnes, ac mul-
tò etiam magis, auxiliante Deo, quoad fieri à no-
bis potest, conseruare tutarique debemus. Altera
verò est amor in homines: quos sanè, diuinis man-
datis impulsí, sicut nos ipsos diligere, complecti ac
fouere

souere debemus. Nam etsi multi, vnum tamen corpus sumus in C H R I S T O ; singuli autem alter alterius membra. Hoc autem, qui Christianam Religionem profitentur, si cogitarent identidem, nihil vniquam dissidiorum esset hoc tempore; sed in se mutuis officiis curandis atque iuuandis solicite occupata membra videremus. Quorum quidem membrorum vnum, & illud quidem præcipuum, cum ipse sis; æquum est omnino, ut, afflictis ceteris membris, id etiam incommodi perpetiaris simul, atque in communem totius curandi corporis sententiam conueniens, tuam quoque opem ei nobiscum velis afferre. Et quamquam corpus ipsum vsquequaque languidum & affectum videimus, eius tamen de salute nequaquam desperandum est. Numquid contracta est manus Domini? ecce enim ipse in increpatione tuâ mare corripiet sic, prolsus ut exsicetur. Diuinæ igitur & potentiae & bonitatis muniti præsidio, animos nullo modo despondere, sed optimâ spe nixi, tam pium tamque sanctum negotium & suscipere & confidere omnino debemus. Quod si nos ipsi tot tantisque hostibus debellandis haud parés esse videmur; certè confidere par est, nos plurimum in eo posse qui nostram corroborat infirmitatem. Sed nos has litteras longiores non faciemus, ne vel prudentiae vel pietati tuae, vel etiam constilio fideique ipsius Legati nostri, cui ut hæc eadem tecum ageret coram imperauimus, diffidere videamur.

mur. Tantùm illud adiiciemus, abs te, aut ad tuam
 ipsius gloriam illustrius, aut ad voluntatem nostram
 accommodatus, aut Deo gratius nihil hoc tempo-
 re fieri posse; quàm si libenti animo & expeditè in
 hanc nostram cum Rege Catholico propinquo ac
 genero tuo, Venetaque Republicâ, belli societatem
 ingressus & adscriptus, arma, milites, bellicas deni-
 que vires tuas omnes conferendas decreueris, ad a-
 cerrimum Christiani nominis hostem profligan-
 dum. Deus Dominus noster Maiestatem tuam in-
 columem ac præpotentem diutissimè conseruet, vo-
 luntatemque tuam inflammet ad ea exequenda, quæ
 ad diuinam ipsius gloriam propagandam, ad Eccle-
 siamque Catholicam magis ac magis amplifican-
 dam, ac denique ad vniuersi terrarum orbis quietem
 & pacem confirmandam accommodata esse vi-
 deantur, vt omnes homines eiusdem fidei charita-
 tisque vinculo coniuncti, Deo gloriam tribuant in
 die suæ ipsorum visitationis. Datum Romæ apud
 sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die XVII.
 Iulij, M.D.LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA IV.

*Partâ de Turcis victoriâ, Francorum Regem denuò ad
 sociale bellum contra eos ineundum adhortatur. Vide
 lib. III. cap. IX. Vitæ PII V.*

Charissi-

Charissimo in CHRISTO Filio nostro, Carolo
Francorum Regi Christianissimo.

Charissime in CHRISTO Fili noster, salutem & Apostolicam benedictionem. Cogit nos grauissimum hoc summi Apostolatus munus, nostris humeris à Deo impositum, omni studio & curâ incumbere in eas cogitationes, quæ hac temporum conditione & statu possunt esse Ecclesiæ Christianæ maximè salutares. Quâ quidem curâ à Deo incendimur & stimulamur, vt nihil potius habeamus, quâm, vt ea quæ maximè cupimus, in Ecclesiâ Dei, suâ primùm ope, tum Christianorum Principum (in quibus Maiestatem tuam, vt nomine, sic re ipsâ Christianissimam cognouimus) consilio atque operâ constituta videamus. Hinc factum est, vt, cùm dilectum Filium Michaëlem Cardinalem Alexandrinum nuncupatum, nostrum de latere Legatum, cui ad Maiestatem tuam mandata de rebus grauissimis dederamus, tardius desiderio nostro venturum esse arbitraremur; Venerabilem Fratrem Antonium Mariam Episcopum Saluiatum, nobis multo vsu tuæque (vt speramus) Maiestati probatisimum, eisdem de rebus mitteremus. Quod autem à Maiestate tuâ in primis cupimus, illud est: Nostro semper malo experti sumus, quantum ex Christianorum disiunctione & dissidiis creuerit te-

terrimus ille barbarus, atque hostis C H R I S T I , & eius nominis deleter. Postquam verò, suâ ipsius impietate & rabie excæcatus, nullâ non solùm re, sed ne cogitatione quidem laceſitus, fracto fœdere, atque omni non modò diuino, à quo ille semper fuit alienissimus, sed humano etiam ac gentium iure violato, vniuersum Cypri Regnum internecione deleuit, nec tanto sanguine satiatus, quacumq; peruersit, classe illâ funestissimâ sempiternum suæ crudelitatis monumentum reliquit; diuino consilio factum est, vt nobiscum vnâ charissimi in C H R I S T O Filij nostri, Philippus Hispaniarum Rex Catholicus, & Serenissimus Venetiarum Dux, ad extinguendum commune incendium iunctis viribus concurrerent. Itaque icto fœdere statim, & classe instructâ, venerunt, viderunt, vicerunt: partâque victoriâ ex omni memoriâ maximâ & gloriosissimâ, re ipsâ experti sumus, non minùs aduersus canem illum rabidissimum valere nostram voluntatum ac virium conjunctionem, quâm aduersum nos valeat nostra disiunctio. Hac igitur viâ, quam nobis digito suo commonstrauit atque aperuit Deus, incedere statuimus: cuius quidem viæ te Regem Christianissimum comitem, gloriæque confortem, omnes in primis cupimus, rogamus, &, quantum possumus, per viscera Dei nostri, per quem Reges regnant, obsecramus. Hoc te ipso, id est tuâ virtute & potentia, dignissimum est, tuis rebus utilissimum, tuæ matri

marri Ecclesiæ, quæ nati sui opeim implorat, maximè salutare. Et quamquam non putamus, Maiestatem tuam nostrâ cohortatione indigere; tamen longiores nos fecit nostrum desiderium, quo incredibiliter ardemus. Cetera hac de re, deque aliis quas ei mandauimus, accipies ab eodem Episcopo: cuius orationem ut cum nostrâ sententiâ planè congruere existimabis, & quasi à nobis ipsis præsentibus eam proferri; sic tuam operam desiderio nostro, atque huic rerum statui congruentissimam, & tuâ Maiestate dignissimam, expectamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, die XII. Decembris, M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA V.

SEBASTIANI Lusitanorum Regis ad PIVM V.

Cardinalis Alexandrini legationis litteris respondet, naualem victoriam commendat, & gratulatur: opes suas & auxilium contra Turcas pollicetur. Quid de Gallicis nuptiis decreuerit atque mandarit ostendit. Postremò quasi bellicum canens, suum in Ecclesiam Dei protegendarum ac vindicandam studium profitetur.

Sanctissime in CHRISTO Pater, ac Beatissime Domine. Beatitudinis tuae litteras, summae in Deum
Eee 2 pietatis

pietatis ardentissimi studij, & in eius Ecclesiam charitatis, ac singularis erga nos benevolentiae plenas, accepimus; quibus nos ad rem Christianam tum tutandam, tum etiam augendam, vehementer sane sumus incensi. Et quidem pro incredibili vigilantiâ, & quam tu, Sanctissime & Beatissime Domine, in Dominico grege non solum diligenter custodiendo, sed etiam amplificando, geris sollicitudinem, ad nos eximiâ cum pietate datis litteris non contentus, pro eâ quâ nos complectenis paternâ charitate, benignè quoque voluisti ad nos mittere, tamquam optimum istius testem voluntatis, amplissimum Cardinalem Alexandrinum, Sanctitatis tuae sanctâque Sedis Apostolicæ Legatum à latere, sororis tuae nepotem, vel posthabitum iis leuamentis, commodis & officiis, quæ ipse in amplissimis grauissimisque negotiis Beatitudini tuae præstare consuevit. Ex cuius quidem præsentia, & sermonibus inter nos ultrò citroque habitis, ex eiusque pietate ac religione, quantum ceperimus voluptatis, vix à nobis poterit explicari. Nam in eo, tamquam in speculo, præclaris earum omnium, quas ille abs te tam sancto auunculo suo acceptas habet, virtutum ornamentis decoratam imaginem elucere perspeximus. Quantam porrò latitiam ac iucunditatem vniuersa Lusitanie optatissimus eius aduentus attulerit, ex magnâ hominum frequentia illi obuiam prodeuntium, ex inusitatoque ad eum honorifice excipientium atque spectandum omnium facto concurso, agnoscit facile potuit. Enim uero cunctis veniebat in mentem cogitare, ipsum esse & Legatum & affinem eius Pontificis, cui multò

multò pluris & antiquior sit Christiana Religio, salusque mortalium, quam vita ipsa, quæ alioqui ceteris rebus omnibus carior hominibus esse solet. Ac tanto quidem gaudio cunctorum animi perfusi sunt, vix ut possit aestimari; fereque triumphum agentibus, subibat memoria gloriofissima victoriae, Beatitudinis tuae diligentia, vigiliis ac precibus assiduis, de crudelissimo Christiani nominis hoste reportata; ob idque ad eum conspicandum ardentissimis animis certatim omnes confluabant. Nam, post natos homines, de Christianæ Religionis hoste tam illustrem præclaramque victoriam naualem Christiani Principes numquam retulerunt: de quâ tu, Sanctissime ac Beatissime Domine, quâ es in omnes humanitate, ac pro eo quo nos Regnumque nostrum summo complecteris amore, nos commonefacere voluisti. Ex quo quidem nuntio nos incredibilem sancè percepimus voluptatem, non secùs ac si hæc, quæ Sanctitatis tuae propria est, nostra victoria fuisset: atque, ut par erat, quantas maximas potuimus Deo potentissimo gratias egimus: cui benignè placuerit, pias Beatitudinis tuae lacrymas, assiduaque ieunia, quibus in istâ tam graui deuexaque iam etate te ipse diutius afflictasti, clementer aspicere, ac voti compotem facere; quique ardentissimas precationes tuas, gemitusque quibus diuinæ Maiestatis oculos inclinasti, voluerit exaudire. Summo præterea studio faciendum imperauimus, ut Regno nostro toto, pro tam singulari diuinitus accepto beneficio, magnâ celebritate Supplicationes instituantur; atque ut à sacris Concionatoribus per omnes ditionis nostræ populos ineffa-

bilis clementissimi Dei misericordia prædicetur, vt scilicet
vniuersi gratissimi huius nuntij participes effecti, quis-
que per se, CHRISTO Deo ac Domino nostro gratias
agerent immortales. Neque verò quispiam est omnium,
qui ore plenissimo non confiteatur, hoc tam inexpectatum
bonum primò quidem Deo Optimo Maximo, tum verò
Beatitudinis tuae meritis acceptum iure esse referendum.
Venio nunc ad litteras ac legationem Beatitudinis tuae.
Ego verò, Sanctissime in CHRISTO Pater, ac Beatissime
Domine, posteaquam ipse mecum rem omnem diligenter
consideravi, atque prout sanè tanti negotij à me dignitas
ac magnitudo postulabat, cuncta maturo consilio perpendi,
ad eiusmodi expeditionem libentissimo animo conspiran-
dum mihi esse constitui; cùm propter ipsius rei splendorem
& amplitudinem (utpote cùm hic totius Christianæ Rei-
publicæ salus agatur) tum etiam, ut prompto magnoque
animo paream Sanctissimo CHRISTI Domini Vicario.
Cui quidem ego Vicario me præter ceteros omnes sanè plus-
rimum debere intelligo, & propter maxima que ille in
me benignè contulit beneficia, & ob summam eius in me
benevolentiam; tum denique, ne forte cuiquam Christiano
Principi veniret in mentem suspicari, vt cumque velle
me exemplo meo vel minimam occasionem dare, ut non-
nulli ab hoc sanctissimo iungendo fædere aliquando possint
retardari. Quod si Potentissimi Dei clementia res fuerit
eo loci, vt ceteri Christiani Principes gloriofissimam hanc
expeditionem simul aggredi decernant; polliceor ego, &
constanter affirmo (quamquam, utpote in extremis or-
bis

bis terrarum finibus collocatus , à Turcarum Imperio longissimè absim) velle me primum in hanc sacri belli societatem adscribi , ipsique expeditioni praesentem interesse . At licet id belli iam felicissime instituti , si priuata comoda respiciamus , non tam ad me quam ad alios Christianos Principes pertinere videatur , quippe quorum Regnis sibi propinquioribus maxima damna Turcæ olim intulerint , maioraque sint indies illaturi , nisi impiis illorum conatibus obstat : tamen , quando tanti refert Christianæ Republicæ istos scelestos hostes è medio tolli , ut nulla maior hoc tempore nobis incumbere necessitas posset ; cumque id bellum sit sanctæ Ecclesiæ causâ susceptum , cuius gubernacula pro suâ prouidentiâ Deus Optimus Maximus hoc infelicissimo tempore tradidit Beatitudini tuæ ; atque ego , cum res ipsius Ecclesiæ ac Sanctitatis tuæ , æquè ac meas , vel graui fortunarum mearum , siue etiam vitæ cum detrimento defendere debeam ; sacrosanctæ huic societati , & me ipsum , & fortunas , & opes meas , seu quæ in Lusitanâ , seu quæ mihi sunt in India , sponte meâ offero deuoueoque , modo res eo , quo dixi , loco sint . Atque hæc , vt Ecclesia CHRISTI Domini ac Saluatoris nostri , tot tantisque tempestatibus atque immanissimæ tyrannidis astibus conflictata , in tuto ac tranquillo libertatis portu aliquando tandem conquiescat : vt proinde sanctissima Ierosolymitana domus pretiosissimo Redemptoris nostri Sanguine respersa , pristinum in statum ac dignitatem suam vindicetur : vt denique Christianorum in Europâ , in Asia & in Africâ , summo sæuæ tyrannidis oppressæ

oppressæ scelere prouinciae, demum à tam intolerabili seruitutis iugo liberatæ, diuinum cultum & honorem
CHRISTO Deo ac Domino nostro tribuere, & quam debent sacrosanctæ Sedi Apostolice, Romanæque Ecclesiæ obseruantiam atque obedientiam, præstare queant.
Interim igitur dum optimi istius rerum status cogitatio nos ipsos recreat & consolatur, dumque hoc faustum initium optimos successus pollicetur, nouum quiddam aliud nobis sc̄e offert decernendum. Nam etsi res Indiae eo loco sunt hoc tempore, ut, cunctis perfidis Regibus contulerint in eâ coniurantibus, magis quam cetera loca subsidiis indigeant; nihil secūs nos diligentissimè mandabimus, ut ingens clas̄is adornetur, & commeatibus & veterano milite, bellisque in Turcas gerendis assueto, egregie communiatur: quâ quidem classe ad Mare rubrum hostem aggrediantur. Cui sanè rei si clementissimus Deus, uti speramus, aspirauerit; maximo id sanctæ huic societati erit adiumento. Enimvero cum Reges Arabum dirâ Turcarum tyrannide premantur, in eo potissimum laborant, ut à ceruicibus suis grauissimum illud seruitutis iugum excutiant; quippe qui iam ab illis defecerint, aliquotiesque terrestri commisso prælio victores euaserint: sed tamen naualibus pugnis congrediendi, aut certè nauibus, ne suppetiæ ferantur hostibus, impediendi, haud pares vires habent. Itaque & nostro fædere & à nobis expediendâ classe ipsi vehementius incitati, diuinoque auxilio præmuniti, hostilibus minis ac terroribus contemptis, stabunt à nobis. Hac enim classe Turcarum portus atque perfugia,
quæ

quæ sunt maritimis in illis oris, permittente Deo, confli-
ctabantur. Hac classe deinceps intercludetur aditus eo-
rum nauibus, quibus pretiosissimis mercibus, Orientali-
busque diuitiis onustis tyraunicum imperium suum ditare
consueuerunt. Hac classe fiet, ut in posterum illis facul-
tas omnis eripiatur habendi remiges, aliosque homines
nauigandi peritos & exercitatos, quos ille Tyraneius ad
classum suarum usum vel ex Arabia solet euocare; quo-
rum etiam hoc tempore, ob grauissimam acceptam cladem,
summâ laborat inopiam. tanta scilicet est in Arabia huius
generis hominum copia, ut ferè omnes, quorum seruitio
in nauigationibus utuntur Lusitani, Arabes sint. Huius
præterea classis ope, maximum illud Æthiopum Imperium,
cuius salus & restitutio continenter solicitat Beatitudi-
nem tuam, quodque Turcae sapienter inuaserunt, ac pro eâ
quâ eius potiundi (quod omnino Deus auertat, id enim
magno Christianæ Religioni esset incommode) spe & cu-
piditate flagrant, inflammati animis insolescunt, diuinâ
fauente clementiâ respirabit, atque ad sanctæ Ecclesiæ Dei
præstandam obedientiam excitabitur. Præter hæc autem,
hoc toto Lusitano Regno militem, munitiones, commea-
tum, naues, & omnia quibus ad instruendam classem opus
fuerit, confestim imperabimus: ut id subsidijs, vel ex
toto, vel ex parte, sanctæ huic belli societati opem queat
afferre, nisi forte necessitas aliqua, cui non obtemperari
non posset, id nobis consilijs præpediret; aut Lutherani, aut
etiam Africani Saraceni colligerent copias, quibus copiis
nos obfistere oporteret. Id quod accidit hoc ipso anno. Ete-

nim cum ipsi Lutherani validissimam sexaginta aut septuaginta nauium classem edificauissent, qua furenter has Occidentis oras, in primisque Lusitanos diripere & vexare moliebantur; ubi classem nostram ad bellum gerendum expeditam esse cognoverunt, perniciosa illam cogitationem statim abiecerunt: atque inde factum, ut eorum è faucibus ingens preda sit erepta. Nam si malo aliquo fato contigisset, & istae ex Oriente Occidenteque profectæ naues, utriusque Indiae diuinitis onustæ, quas ipsi sive quadam & cogitatione deuorauerant, eorum in potestatem peruenissent, facile cruento bello Christianam Rempublicam afflictare potuissent. Hac nos adducti necessitate, & verò quoniā Ludouicus de Tarres serò admodum Beatitudinis tuæ mandata retulit, exacto vere proximo, id quod vehementer optabamus, sanctæ isti societati auxilium mittere nequiuimus. Quod si etiam rerum difficultate coacti, hoc anno pariter classem in id belli subsidium mittere non potuerimus; curabimus tamen, ut aliquo saltem numero nauium, præter eas quæ in Mare rubrum dirigentur ex Indiis, fœderatorum classibus opem feramus. Quod autem ad matrimonium attinet, narro tibi, Sanctissime in CHRISTO Pater, ac Beatisime Domine, nos id, quemadmodum vel quam sustinemus personæ dignitas, vel etiam huius Regni nostri honor & salus postulabat, adhuc tractauisse. Sed nunc maximè Reuerendus Cardinalis Alexandrinus eadem super re Beatitudinis tuæ nomine mecum sermonem contulit. Quod quidem Sanctitatis tuæ iussa fecisse illum cognouimus, non solum,

vt

vt vel rebus nostris optimè consuleres, Regijque nomi-
nis nostri rationem haberes, vel vt summam tuam in nos
charitatem atque clementiam planiūs omnes agnoscerent,
vel denique vt posteris nostris tantæ, in primisque memo-
rabilis rei testimonium relinqueres; sed eò etiam amplius,
vt per eiusmodi occasionem afflictis Galliæ rebus, cuius
salus tibi dies noctesque ante oculos obuersatur, opem fer-
re tua posset Beatitudo: idque vt ea Prouincia aliquando
tandem pristinum in statum restituatur, atque in posterum
conseruetur incolmis: atque ideo, vt Christianos Reges
omnes, quorum quidem mutua benevolentia charitasque
magis ac magis indies refrigerari videtur, ad Christianæ
pacis & concordiæ se vinculis coniungendos accenderes
atque inflammares. Hinc vero, Sanctissime Pater in
CHRISTO, ac Beatissime Domine, Sanctitas tua confi-
dit fore, vt sacrosanctæ huic, quæ aduersus crudelissimum
Tyrannum Christianique nominis hostem conflatur, so-
cietati prospera cuncta faustaque sint euentura. Quæ qui-
dem omnia cum ita reverâ sese habeant, cognoverimusque
non solum à Beatitudine tuâ, sed etiam ex aliorum cum
sermonibus, tum litteris, Christianissimi Galliæ Regis
sororem maximis clarissimisque virtutum ornamentis
ita fulgere; vt ea iure optimo nobis placere poscit;
faciendum esse decreuimus, vt eâ de re cum eodem Car-
dinali Alexandrino apertiùs ageremus, idque negotij
ipsius in manu poneremus, vt ipse Beatitudinis tuæ
nomine, cum priuûm peruerterit in Galliam, quod nunc
ab ipsâ legatus contendit, eadem super re loquatur cum

Oratore nostro ibidem agente. Quòd si Gallicæ res, quod ad negotium attinet, eo loco fuerint, ut saluâ & auctoritate ex existimatione nostrâ de iis agi posse videatur; tunc solum ad præpotentis Dei honorem & gloriam, ad sanctæque Matris Ecclesiæ salutem & tutelam, atque ad Christianorum Principum inter se concordiam & pacem retinendam, libenti animo feram, ut huiusc matrimonij affinitatisque vinculis Beatitudo tua me obliget atque deuinciat. Enimuerò si umquam anteà, nunc certè commodissima atque opportunitas sese offert occasio, quâ Christiani Principes suam in Deum pietatem, propensamque ad officia promerenda voluntatem, atque in Ecclesiam Catholicam amorem mortalibus optimè declarare queant. Nunc enim præclarissima datur opportunitas Christianam Rempublicam non tutandi solum, sed etiam amplificandi. Nunc aditus patet ad gloriosum Christi Dei & Domini nostri Sepulchrum, ceteraque amplissima diuinæ sue in nos charitatis monumenta pristinum in statum & honorem restituenda. Nunc optata nobis tribuitur facultas, quâ immanis illius atque importuniſſimæ belluae feritatem nefariosque conatus reprimere ac labefactare facile possumus. Nunc egregiam nobis defert Deus commoditatem debitam à sceleratissimo tyranno paenæ fumendi. Ad hanc porrò tam illustrem, tam glorioſam, Christianisque Princibus tantoperè dignam expeditionem nos clementissimus Deus adhortatur, hac ipsâ gloriſſimâ concessâ victoriâ, cum arrhabone certissimâque spe, fore ut inde triumphos omnes agamus. Deus immortalis! Vos nunc appello,

Reges

Reges ac Principes Christiani , quousque tandem per dis-
sensiones nostras ac temeritatem fieri patiemur , vt sordi-
dissimis Turcarum pedibus conculcentur ea loca , quæ sa-
cratissimo IESV CHRISTI Dei & Domini nostri ma-
defacta sunt Sanguine ? Hæc , hæc , inquam , sunt bella Do-
mini , hæc veræ Christianoque nomine dignæ expeditiones .
Cùm igitur ad has conficiendas nuptias , Christi Domini
ac Liberatoris nostri Sponsæ & salutis & libertatis stu-
dio moueamur ; ac licet nobis persuasum sit , Christianissi-
mum Gallorum Regem fratrem nostrum in hoc sanctissi-
mo fœdere ita se gesturum , uti anteà in rebus eiusmodi
perpetuò se gessit ; atque ad rem Christianam & tutan-
dam & etiam augendam , eam charitatem adhibiturum
esse ac pietatem , quam maiores eius semper contulerunt ,
ex quo etiam Christianissimorum Regum sibi nomen pepe-
rerunt : tamen ut huic Regi nonnullam optimæ nostræ in-
cum voluntatis significationem demus , vniuersoque de-
claremus orbi , quanti faciamus & affinitatem illius , &
etiam totius Ecclesiæ Catholicæ conseruationem ; nos sanè
amplissimæ atque opulentissimæ dotis loco ponemus , si
hanc ipse nobiscum belli societatem coire voluerit , unaque
nobiscum in hunc Christianæ Reipublicæ omniumque sa-
lutis hostem infestissimum coniurare . Sanctissime in
CHRISTO Pater , & Beatissime Domine , Deus
Optimus Maximus Beatitudinem tuam diutissimè seruet
incolumem , ad nostram totiusque Christianæ Reipublicæ
utilitatem . Datum Olisipone , XIII. Kalend. Ianuarij ,
M. D. LXXI.

EPISTOLA VI.

*N*aulis victoriae pondus ostendit : epistolarum de Turci-
co bello ad exterios Reges datarum exempla mittit; eas-
que epistolas per certos nuntios, qui rem benè iuuent,
ad illos preferendas curat. Vide lib. v. cap. ix. Vitæ
PII V.

Charissimo in CHRISTO Filio, Sebastiano
Lusitanæ Regi.

CHarissime noster in CHRISTO Fili, salutem
& Apostolicam benedictionem. Maximam
& gloriosissimam de Turcis relatam victoriam Om-
nipotentis Dei benignitate nuper nobis concessam,
de quâ superioribus diebus per litteras nostras Ma-
iestatem tuam certiorem fecimus, vniuersæ Chri-
stianæ Reipublicæ tanto adiumento futuram esse
confidimus, vt nihil in eo genere maius sanè possit
vñquam excogitari : si modò posthac tam oppor-
tunam rei benè gerendæ occasionem Christiani
Principes, atque alij ipsis hostibus finitimi Reges
minimè negligant aut abijcant: quia potius quâ
par est celeritate virtuteque eamdem attripiant, ac
fortiter persequantur, siquie nos vllum, quod à no-
bis proficisci possit officium, haudquaquam præter-
misericordia. Nos igitur Æthiopum Persarumque
Regibus, ac ceteris illarum gentium Principibus,
sine cunctatione perscribendum esse putauimus in
eam.

eam sententiam, quam ex ipsis litterarum exemplis, quæ cum hisce ad te mittimus, poteris intelligere. Quocircà abs te etiam atque etiam petimus, vt eisdem litteris nostris tuas quoque (si commodum id esse iudicaueris) ad eosdem Reges ac Principes magnâ efficacitate scriptas velis adiungere, curareque diligentissimè, vt illæ per homines eius tantùm rei caussâ missos, qui & virtute & eloquentiâ suâ rem conficiendam procurare valeant, summâ fide ad ipsorum Regum ac Principum vnumquemque singillatim perferantur. Quod quidem Maiestatem tuam, tum Christianæ Reipublicæ caussâ, tum etiam suo Regnorumque suorum beneficio, libenti promptoqué animo facturam non dubitamus. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, xv. Kalend. Decembris, M. D. LXXI. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA VII.

Naualem Christianorum victoriam ad Echinadas partam significat; ac Regem, vt ad eam expeditionem contra Turcas conspiret, hortatur. Vide lib. v. cap. IX. Vita PII V.

Illustri viro, Siecco Persarum Regi
Potentissimo.

Illustri viro Siecco Tahamafo Persarum Regi Spiritus veritatis illuminationem. Nullum nobis

bis dubium est , quin & litteris multorum & nantiis, ac denique rumore ipso ad te sit allatum de ingenti & gloriosissimâ atque adeò post hominum memoriam maximâ nauali victoriâ, quam Dei Optimi Maximi ope ac benignitate Nonis Octobris proximè præteritis Christiani Principes fœdere sociati , in sinu Corinthiaco prælio cum validissimâ in primisque copiosâ ferocissimi ac potentissimi Selymi Othomanni Turcarum Tyranni classe commisso, diuinitus reportarunt. Quo quidem in prælio videre fuit captas vel depresso ad trecentas easdemq; instruictissimas atque ornatissimas hostium triremes, æneis tormentis partim receptis , partim verò demersis, trierarchis suis ac ducibus nauarchis , militibus atque remigibus , cum omni apparatu militari, fusis, occisis, ac penitus occidione deletis ; paucis quibusdain exceptis , qui statim arreptâ fugâ periculum evaserunt. Quod sanè diuinâ prouidentiâ factum esse, certè scito. Nam anno superiore non sine summo animi nostri dolore cùm intelligeremus , Selymum pro effrenatâ atque inexplebili aliena rapiendo cupiditate , ac pro insito sibi ac perpetuo rerum potiendi desiderio, rupto pacis vinculo, quo se non ita pridem cum dilecto Filio nostro nobiliq; viro Venetorum Principe, eâque cum Republicâ, se se coniunxerat parens eius Solymannus , quodque ipse met, poste aquam est ad maximam illam , ac præter alias omnes formidabilem Regni potestatem eue-
ctus,

ctus, arctius confirmauerat, cunctis siue humanis
siue diuinis legibus nefariè violatis, ac collectis vn-
dique militibus, se Cyptium in Regnum iam diu
Venetis subiectum intulisse, summisque belli viri-
bus instructum vrbes erudelissimè expugnasse diri-
puisseque, ac demum eam insulam omnem deua-
stanto in potestatem redegisse; ad boni Pastoris offi-
cium nobis diuinitus commissum pertinere existi-
mauimus, tantâ super re nihil amplius esse cun-
ctandum, sed vehementer in Deo Domino cohort-
ari & communere & rogare oportere Christianos
Principes omnes, in primisque charissimum no-
strum in CHRISTO Filium Philippum Catholicum
Hispaniarum Regem, vtpote inter ceteros præpo-
tentem & Regnorum amplitudine & multorum ro-
bore populorum, & opum diuitiarumque splen-
do-re florentissimum, vt ipsi omnes nobiscum vnâ, &
cum iisdem Venetis, sensibus viribusque coniunctis,
in istius Tyranni rabiem & furorem compri-
mendum, atque in eum à nefariis cogitationibus
suis reuocandum conspiraremus. Quo quidem lau-
dabili vtilique consilio nostro, perpetuis laboribus,
affiduis vigiliis, singulari solicitudine nostrâ ac pa-
tientiâ, Deo benè iuuante, feliciter constituto; opta-
bilem æquè ac necessariam inter nos societatem co-
uiimus, ad laudem & gloriam Dei. idque non qui-
dem, quod bellicas ac militares cogitationes libenti
animo suscipiamus, cum alioqui pacis amantissimi

vindices simus; sed vt, quæ attollere superbia solet cornua, deprimamus omnino, atque adeò confringamus. Nobis igitur tales, vti diximus, ac tantam victoriam adeptis, id prorsus non solum Christianis, sed cunctis etiam Regibus totiusque terrarum orbis Principibus maximo est adiumento futuruin; in primisque tibi, perpetuas easdemque grauissimas cum Ottomannicâ domo inimicitias gerenti, pro veteri vestro & inexpibili in eam odio à maioribus vestris hereditario quasi iure in vos usque deriuato. Quod quidem facile fiet, si hanc, quæ ultro tibi sepe offert, opportunam rei benè gerendæ facultatem haudquaquam prætermittendam esse iudicaueris. Quamobrem eius te merito admonendum esse duximus, quin etiam ad communem utriusque nostrum utilitatem ob oculos tibi omnino decernendum proponere voluimus, vt eiusmodi occasionem, diuinitus oblatam, forti alacrique animo complecti ac persequi velis, quâ nullam meliorem poteris umquam reperire. Itaque primo quoque tempore iustum exercitum colligere, atque in istis Orientalibus plagiis de improviso communem hostem inuadere debes omnino, vt, dum ipse rebus suis afflictis, atque ipsâ maximâ, quam suprà cominemorauimus, clade conflictatus interiacet, possis eas, quas Ottomannus clarissimis Persarum Regibus identidem intulit iniurias, vlcisci, vel damnata compensare ac resarcire: atque etiam ut Mesopotamiam ac Syriam

riam prouincias, nec ita pridem vobis subiectas, sed
ereptas, & à Selymo iniquè per vim occupatas, eo-
dem tempore recipias atque recuperes. Quæ restibi
haud difficilis erit obtentu. Nos enim ita nobis-
cum considerantes, verè colligimus: Selymus in-
credibili hac calamitate fractus ac debilitatus, vi-
densque maritimo se spoliatum imperio, teque istinc
fortissimè depugnantem, ex aliâ verò parte Chri-
stianos fœderatos validissimas ac fortissimas copias
ex Europâ ad bellum in eum terrâ marique geren-
dum eduentes, uno & eodem tempore tot tantos-
que impetus sustinere, aut paribus viribus congredi
nullo modo poterit. Quapropter nos potentissi-
mum Deum, in cuius manu Regum sunt corda,
suplices deprecamur, vt te ad præclara illustriaque
fortiter aggredienda facinora, ad eademque dein-
ceps summis viribus conficienda, commoueat, ac-
cendat, inflammet: atque vt res tuas omnes ab acer-
bissimo ac teterrimo humani generis hoste benignè
tueatur, simulque felices euentus tuos augere velit
ac prosperare. Quæ quidem oīnnia, is quem cum
his litteris ad te mittimus, planiūs explicabit. Da-
tum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Pi-
scatoris, xvi. Kalend. Decembris, M.D.LXXI. Pon-
tificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA VIII.

Regem Arabie de nauali Christianorum victoria certiorum facit, eique, ut contra Turcas arma capiat, suadet. Vide lib. v. cap. IX. Vita PII V.

Potenti Seriphō Mutahar, Regi Arabiæ Felicis.

POrenti Seriphō Mutahar, Arabiæ Felicis Regi, Spiritus veritatis illustrationem. Dubium non est, quin communis imminentium periculorum metus, iniuriarumque earumdem communio, ad quorumuis vel Principum vel populorum animos confociandos plurimū valeat, tametsi maximis locorum interuallis disiuncti, aliisque permultis rationibus inæquales essent & impares. Turcarum Tyranni tantâ dominandi propagandiisque suis fines Imperij cupiditate, tantâque diuitiarum & aurî siti, continenter exardescunt, omnibus ut Principibus & gentibus ob id infesti esse non desinant, mortalesque omnes æquè sibi subiçere, eosdemque opprimere concupiscant. Sed quoniam vires suas, ac potestatem quamvis magnam, haud satis esse subinde cognoscunt; hac semper arte astutiaque sunt usi, vt tantisper dum bellum in certos aduersarios mouerent, cum ceteris interim pacatos se & amicos esse simularent. Ex quo factum est, vt, summo per fidia

fidiæ scelere, Persis, Arabibus, Græcis, Alemannis, Hungaris, Italìs, nobilissima Regna prouinciasque identidem eripere, tyrannidiq[ue] suæ adiungere non dubitarint. Quatu[m] quidem felice rerum successu, Regniq[ue] potentia & amplitudine, eorum audacia, temeritas atque superbia eosque peruenit, vt, qui illorum armis sese audeat opponere, neminem esse sibi persuadeant: quin omnes homines vel ad nutum dicto sibi putant audituros. His igitur consiliis Selymus, qui nunc Tyrannus imperat Turcis, diligenter instructus, anno superiori nobilissimæ Venetæ Reipublicæ Cypri Regnum, atque alia tum maritima tum terrestria loca eidem Reipublicæ subiecta, hostilem in modum eripere cœpit atque occupare, spreto inre societatis, violatis pactis & conuentis, nullâque iurisurandi à semetipso dati habitâ ratione, neque vllâ vel minimâ occasione laceflitus. Quamobrem nos & pro paternâ quam nobis, meritis licet imparibus, Christiani totius populi sustinendi curam Deus commisit, repente per litteras ac nuntios Christianos Principes omnes monere cœpimus & cohortari, ad conspirandum in maximam istius crudelissimi hostis nostri comprimentam insolentiam ac ferocitatem. Hinc igitur fœdere inter Catholicum Hispaniarum Regem & nos & ipsos Venetos isto, ac quanta maxima breui temporis spatio colligi potuit classe comparatâ atque missâ contra Turcas, cum iis sub sinu Corinthiaco

Nonis Octobris proximè decursis nauale prælium est commissum. Quo quidem prælio tantoperè dignam gloriosamque victoriam nostri sunt consecuti, ut numquam anteà pat vel visa fuerit, vel etiam audita. Nam validissima & optimè instructa Turcarum classis, quæ trecentarum nauium cuiusvis generis erat, eoquæ amplius, maximam partem capta est; reliqua verò depressa, ac penitus excisa. Cæsa præterea sunt plus triginta Turcarum millia, vñā cum ducibus suis, in quibus erat illorum militiæ robur. In primis verò centum & nonaginta triremes, cum eximiâ captiuorum multitudine, nostroruim in potestatem peruererunt. Quare cùm hostis noster sœuissimus omni suâ fit clasè spoliatus, acceptâque grauissimâ clade fractus meritò iaceat, cumquæ omnis eius maritima ditio nostrarum clasium incurzionibus liberè pateat; in eam curam incumbere omnino debeimus, vt tam præclaræ illustrisque victoriæ fructus quām vberimos colligamus. Neque verò nos conquiescemos vñquam, donec Christianos Principes omnes incitauerimus, efflagitando, ut adauctâ societate, & quām maximis poterunt belli præsidiis & copiis comparatis, insequentि vere terrâ marique immanem hostem circumueniant atque aggrediantur. Sed hoc ipsum etiam consilij tibi significandum esse censuimus, vt intelligeres in præsentia cominodissimam tibi atque optatissimam occasionem offerri, sic ut fortasse nullam

lam talem vinquam sis habiturus , communem videlicet hostem aggrediendi ac persequendi , recuperandi que res tuas , si quas olim ille per iniuriam occupauit . Quod quidem ad agendum , atque ad hanc ipsam & rei tuæ benè gerendæ , & istius scelerati hostis deprimendi opportunitatem arripiendam , ac summo studio complectendam , te etiam atque etiam hortamur & suademus , ac simul etiam obtestamur . Sic enim dubitare nemò debet , quin hostis iste circumseptus maximis ac validissimis exercitibus , & clasibus diuexatus , vestros simul & nostros acerrimos impetus haudquaquam sustinere queat . Potentissimus Deus optimam quamque huiusc te consilij rationem edoceat , vt prorsus moliaris id atque perficias , quod & tibi sigillatim & vniuerso terrarum orbi sit saluti futurum ; quemadmodum etiam , qui has nostras ad te litteras perferet , latius edocebit . Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris , xv. Kal. Decembris , M. D. LXXI . Pontificatus nostri anno sexto .

EPISTOLA IX.

Æthiopum Regem , cognomento Pretiosum Ioannem , corrupto vocabulo Preteianum appellatum , admonet de nauali victoriâ , eumque , ut contra Turcas bellum suscipiat , cohortatur . Vide lib. v. cap. ix. Vitæ PII V.

Charissi-

Charissimō nostro in CHRISTO Filio, Mennæ
Regi Regum, Illustri Æthiopum Regi.

Charissime noster in C H R I S T O Fili , salu-
tem & Apostolicam benedictionem . Quo-
niam pro eâ charitate quâ decet , in Domino nos
valdē diligimus atq; æstimamus Maiestateim tuam ,
ut pote magnum , excelsum ac præpotentem Princi-
pem , atque Christianæ Religionis amantem , cum-
que præterea istis in oris ad gloriam & honorem
Dei ac D omini nostri IESV C HRISTI , potentiam
tuam auctam esse cupiamus ; faciendum esse duxi-
mus , ut his litteris nostris certior fieres de maximâ
gloriosissimâque victoriâ , quâ idem Dominus ac
Redemptor noster Christianorum classem exerci-
tumque nuper dignatus est . Etenim anno superiore
Selymus Turcarum Tyrannus , societatis pactorum
que legibus nefario periurij scelere violatis , neque
vllâ vel minimâ occasione prouocatus , sed suâ ip-
sius sibiisque insitâ toti terrarum orbi imperitandi cu-
piditate permotus , clarissimam Venetorum Re-
publicam , & Cypri Regno atque insulâ , aliisque
præterea tum terrestribus tum maritimis locis , ei-
dem Reipublicæ subiectis , hostilem in modum spo-
liare ac diripere aggressus est . Quo quidem iniquo
nos facinore commoti , pro eâ , quam sic Deo dispo-
nente Christianæ Reipublicæ curam gerimus , con-
festim

festim animum adiecumus, & per litteras, & per internuntios, ad Christianos Principes cohortandos & incitandos, nihil ut non agerent, quo possent perfidissimi huius Tyrañi furorem & insolentiam reprimere ac cohibere. Itaque inter Serenissimum Hispaniarum Regem Catholicum, & nos Venetosque ipsos, fœdere percusso, ac non ita magno temporis interuallo ingenti classe ædificatâ missâque contra Turcas, cum iis Nonis Octobris proximè lapsis in Græciâ sub sinu Corinthiaco nauali pugnâ signa nostri contulerunt: indeque tam illustrem gloriosamque victoriam reportarunt, vt prioribus saeculis similem numquam viderint homines, aut etiam audierint. Nam Turcica classis, quæ erat omni genere nauium numero trecentarum eoque amplius instructa, summisque belli præsidiis & viribus egregiè communita, maiori ex parte capta fuit; reliqua verò vel demersa, vel prorsus occidione deleta. Occisa præterea sunt triginta & amplius Turcarum millia, vñà cum duotoribus suis: ac proinde nostrorum in potestatem venerunt, cum ingenti captiuorum multitudine, centum & nonaginta trigesmes, in quibus summum eorum militiæ robur atque præsidium inerat. Cùm igitur noster hic immanissimus hostis omni suâ classe dispoliatus, grauissimâque acceptâ clade perterritrefactus, ac meritò fusus & fractus succumbat, cumque omnis eius ora marítima nostrorum pateat excursionibus; nos

H h h

neque

neque prætermisimus anteà , neque adhuc indies
prætermittimus , Christianos Principes excitare &
impellere ad tam præclaræ nobilisque victoriæ fru-
etus vberimos percipiendos ; vt & ipsi etiam in so-
cietatem adscripti , quantis maximis poterunt belli-
cis apparatus ac viribus instructi , teterimum
hostem terrâ marique petere , atque vndique cinge-
re aggrediantur . Quocircà nos pariter hortamur
Maiestatem tuam, oramusque , vt, posteaquam po-
tentissimo Deo, Patri misericordiarum & Deo con-
solationis, Dominoq; exercituum, de tam excellenti
honorificâque victoriâ , vti nos quoque fecimus,
quas decet gratias egeris ; libenti promptoque ani-
mo velis opportunissimam hanc captare occasio-
nem crudelissimi cunctisque infestissimi Tyranni,
ac potissimum Christiani nominis hostis acerrimi,
temeritatem, ferociam atque superbiam compescen-
di. Id autem eueniet, si, vnde cumque fieri à te po-
tuerit, bellum in eum commouendum esse decreue-
ris, quò longius latiusque fines tui possis Imperij, ac
simul Christi Religionem propagare. Quâ quidem
in expeditione conficiendâ nihil omnino dubita-
mus , quin Latini sanguinis vires , opera & studia
Maiestati tuae sint adiumento futura. Datum Ro-
mæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, xv. Kal.
Decembris, M. D. LXXI . Pontificatus nostri an-
no sexto.

EPISTOLA X.

Grati animi virtutem Reginæ Matri Christianissimi Regis commendat: vt afflitis Anglis Catholicis operi ferat coniunctis Gallorum viribus, Elisabetham Britanniae Reginam hæreticam expugnet, Catholicamque Religionem protegat, hortatur: ad eas res benè gerendas auxilium suum non defuturum pollicetur.

Catharinæ Reginæ, Matri Christianissimi
Gallorum Regis.

Charissima nostra in C H R I S T O Filia, salutem & Apostolicam benedictionem. Beneficiorum, præsertim afflictis in rebus atque in periculis acceptorum, memorem sese præbere, non solum Principes decet, sed illis est id quoque valde necessarium: sic enim & aliis in eiusmodi difficultatibus animus additur in posterum, & ij qui male se gesserint, non sine suo dedecore meritis poenis afficiuntur. Nullam porro nos virtutem hac ipsâ grati animi maiorem æstimamus: quâ efficitur, vt non modò terrena Regna stabiliantur, sed efferatae ac barbaræ quæque gentes arctiori amoris vinculo consocientur. Debet igitur Maiestas tua in hac cogitatione sibi constare, neque pati vt inanibus Protestantium hæreticorum pollicitationibus eâ bonâ de mente deducaris, quam anteâ prætulisti Angli-

cis Optimatibus , atque iis omnibus, qui Scotorum
Reginæ partes sustinent, protegendis : ex quibus,
vt perspicuum est, pendebit tranquillitas Gallica-
rum rerum, quæ absque illorum ope proximis tem-
poribus in magnis planè periculis versabantur. Ete-
nim quando Admiralius Colignius acie instructus,
multis, quæ illi submittebat Anglia, fulciebatur au-
xiliis, eodem tempore si pessima illa Regina se Co-
lignio fauere apertè declarasset (quod inhibitum
fuit ne Protestantium artibus accideret) proculdu-
bio Galliarum Regnum in maximum ruinæ discri-
men incurrisset . Quamobrem ex Angliâ nobiles
complures, solùm ut Christianissimam Maiestatem
ceterosque Catholicos, Mottæ Antistite eius in An-
gliâ oratore suadente, Robertoque Rodulpho in-
tercedente, sustentarent, peruersis improbabæ illius
feminæ consiliis obstiterunt ; atque tum apertè
tum clanculò perfecerunt, ne tam duro Gallia con-
flagraret incendio. Atque huius quidem rei optimus
testis esse potest ipse Mottensis Antistes : cui
nomine nonnullorum Principum ex ipsis Optimati-
bus Rodulphus enuntiauit, Maiestatem Christia-
nissimam posse in eorum studiis conquiescere. Nam
se curaturos, quod deinde curarunt, ne Anglorum
quam vocant Regina illi se hostem apertè profite-
retur. Quod si facere illa voluisset, sese illi opposi-
turos esse, eiisque conatibus summis viribus aduer-
satueros: eâ tamen lege, vt Galliarum Rex se illis au-
xilio

xilio fore, Scotiæque Reginæ legitimè ipsis im-
perantis causam omnino defensurum polliceretur.
Quod quidem desponsum est, atque illis Christia-
nissimæ Maiestatis nomine ab Antistite Mottensi
renuntiatum: scilicet illis per omnem occasionem
suppetias latum iri, ipsis Nobilibus ad moliendum
nouas res excitandis, atque interim duobus homi-
num millibus mittendis in Scotiam. Quod etiam
fieri cœptum est, exercitu per speciem in Angliâ
maturè comparato: sed posteaquam Rex voti sui
compos est factus, atque cum Admiralo rediit in
gratiæ, illi ipsi deserti sunt. Ac licet sæpè fuerit
postulatum, tamen illis promissa minimè seruata
sunt. Quin etiam spe quâdam ducebantur, fore ut
certo tempore nonnulla fierent ac dicerentur; ne-
que futurum cogitabant, ut, si ob res inde gestas
nobiles ipsi perderentur, Regnum istud in easdem
incideret difficultates: cùm præsertim nemo nesciat,
Elisabetham Regiæ isti Maiestati promissa non esse
perfæcturam, vigente pessimo quo vtitur consilio,
fiudentium non posse eam tutò regnare, nisi quan-
tum in se est, Galliæ Belgijque Protestantium caus-
sam tueatur. Itaque leuisimâ quâque sumptâ occa-
sione, non habens illa qui eius praua temperare
consilia queat, facile se Galliarum hostem esse pa-
lâm demonstrabit. Quo quidem tempore Mai-
estas tua planè cognosceret, quâm ingens in se detri-
mentum recideret ex tot nobilium Anglorum fa-

Etā iacturā; qui si protegantur, magno erunt Gallicæ præsidio. Adhæc autem, deserī nullo pacto debet caussa Scotorum Reginæ, cui Maiestas tua & affinitatis & antiqui fœderis iure plurimum debet. Quòd si, volente Deo, Anglicum illa Regnum obtineret, Gallicos tumultus numquam sanè pateretur: neque fieri posset, vt ea insula veniret in ditionem Principis alicuius ex Protestantibus, qui proculdubio Galliam, ac reliquam omnem rem Christianam vexare non desisteret. Galliæ verò Protestantes, quamuis eos Maiestas tua in pace contineat, perpetua tamen habent in Angliâ commercia; eamq[ue] Reginam admonent earum rerum, quæ non modò in Galliâ, sed etiam in toto orbe Christiano geruntur. Atque hisce artibus magis ac magis confirmantur indies, vt exitiosa consilia sua aliquando possint obtegere, nefariasq[ue] cupiditates explere. Quod utinam citò non videamus! Etenim nobis exploratum est, illos, eo quod habent in Angliâ subsidio munitos, coaceruandis pecuniis continenter operam dare; quas præter stata ac publica vectigalia, quæ ex Anglicis cogunt Ecclesiis, ex latrociniis quoque & Catholicorum bonis ad mare direptis colligere consueuerunt. Quod sanè damnum incredibile est, redarguitq[ue] vehementer omnium Principum conscientiam id mali non auertentium. Siquidem li-
quidò constat, Protestantes illos propriis Catholicorum bonis armatos bellum renouaturos, idq[ue]
primo

primo quoque tempore haud dubiè facturos; cùm non satis tutos se fore arbitrentur, nisi quatenus Christianissimam Maiestatem implicitam tenuerint, eamdemque sui ipsorum auxilij necessariò indigere, ac per speciem Galici Regni fines amplificandi in Hispaniam bellum inferre curauerint: idque ad ipsorum factionem magis constabiliendam, adigendumque Regem, vt cum ipsis moderatiùs se gerat. Quòd si Anglia, cuius ope ipsi maximè nittuntur, vndeque subsidia cuncta petere perpetuò solent, ab illis aliquando fuerit abalienata, fouendis Optimatibus illis & populis, qui ad Catholicæ virtutis lucem redire desiderant, fieret vt Christianissima Maiestas tutior esset ab hostibus, qui eam assidue circumsistunt, ac fortasse contra illam coniurant. Quin ipsa Regno suo toti liberiùs imperaret, atque vniuerso terrarum orbi magis quam vnumquam anteà se terribilem præberet; ac præterea Deo pergratum faceret, quodque sui muneris est egregiè præstaret. Quæ cùm ita sint, debes omnino iis stare promissis, quibus te ipsa iam obligasti, nobisque spopondisti, ad vniuersæ Christianæ rei salutem. In quo si fuerit ipsis Optimatibus satisfactum, poteris ipsa deinceps rationes excogitare, quibus commodiùs fieri possit, vt in Regnum illud Regina Scotiæ succedat, ac magno Catholicæ Religionis beneficio nobiscum ineat belli societatem. Quandoquidem quæcumque à nobis dari subsidia poterunt, ea deside-

desiderari non patiemur, ac magnam eorum partem iam comparauimus: neque aliud quidquam præstolamur, nisi ut consilia sua expediat Maiestas tua, quæ, præter sibi à Deo in futurâ vitâ reposita præmia, gloriam apud homines inde referet immortalem. Quod reliquum est Sancti Populi Episcopus coram explicabit: qui tum de hac ipsâ re, tum etiam de foedere vniuersæ Christianæ Reipublicæ tantoperè necessario, aliisque de rebus ad istius Regni utilitatem pertinentibus, nostro nomine cum Maiestate tuâ fusiùs tractabit. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, xviii. Kalend. Ianuarij, m. d. lxxi. Pontificatus nostri anno sexto.

EPISTOLA XI.

Partâ iam nauali victoriâ, vt in sociale bellum contra Turcas conspirent, Ducem & Gubernatores Reipub. Genuensis hortatur.

Dilectis Filiis, nobili viro Duci, & Gubernatoribus Reipublicæ Genuensis.

Dilecti Filij, salutem & Apostolicam benedictionem. Quod semper optauimus, atque omni mente à Deo precati sumus, vt videamus CHRISTI fidem toto orbe propagari, eiusque hostes aut resipiscere, aut, si nolint, ab eius facie vt fumum

fumum & ceram liquefcere & disperire; hoc, postquam ad summum Apostolatus gradum nullo nostro merito sumus à Diuinâ voluntate prouecti, non optandum modò, sed pro nostro etiam munere curandum atque efficiendum cognouimus. Quam quidem voluntatem vt nos à summâ Dei benignitate accepisse profitemur; sic immortales ei gratias agimus, quòd & nobis & charissimo in CHRISTO Filio nostro Philippo Hispaniarum Regi Catholico, nec non dilecto Filio, nobili viro Aloysio Moncenigo Duci Venetiarum, eamdem mentem & voluntatem immiserit: quodque nos non ad nostra tantùm tuenda (quamquam ne hanc quidem cogitationem abiijciendam putauimus) sed ad totius etiam Catholicæ Ecclesiæ salutem atque amplitudinem procurandam, sanctissimo fœdere obstrinxerit. In quo incepto non præsentia tantùm nobis spectanda esse duximus, sed futura etiam prouidentia: semperque illud tenendum, vt neque in aduersis ita frangeremur & caderemus animis, vt non aliquando speraremus meliora & lætiora; neque rursum in prosperis & ad voluntatem fluentibus adeò efferremur, vt non putaremus posse ea interdum commutari & verti: sed in omni statu omnem primum spem repositam haberemus in Deo, tum nihil prætermitteremus, quantum quidem humanâ ope & consilio prouideri atque effici posset, ad ea, quæ vel nunc essent, vel in futurum esse possent, ad-

uersa repellenda, ac meliora vel paranda, vel quæ in manu eisent, retinenda. Hæc cogitatio effecit, vt neque initio desperaremus de rebus Ecclesiæ, tum cum monstrum illud teterimum videbatur omnia maria occupaturum, atque omnes Christianorum oras vastaturum; neque hoc tempore putemus ita fractum & comminutum quieturum, quin potius existimemus, illud hac plagâ irritatum noctes atque dies cogitare, quâ ratione possit virus suum in Christianos euomere, & insigni aliquâ illorum clade suum mœrorem consolari. Postquam autem pulsus est mari, nihil videtur eius furori aptius, quam si charissimi in C H R I S T O Filij nostri Maximiliani in Imperatorem electi vicinam & finitimat ditionem magnâ aliquâ manu inuaserit. Quod quidem periculum, & cum communii omnium Christianorum periculo coniunctissimum est, & ab omnibus, quando fieri potest, propulsandum; & nos quidem, & nobiscum vna quos diximus foederati, quidquid hoc tempore potuimus pecuniarum, peditatus, equitatus, eidem Maximiliano polliciti sumus. Verum cum eæ copiæ sint pauciores, quia tam ingentem nos classem sustinere oportet, cogimur alios etiam dilectos Filios (in quibus vos vestro merito charissimos habemus) ad opem ferendam vocare. Quâ in re non putamus vtendum aliâ cohortatione, quam eâ quæ ducitur à vestrâ ipsorum, atque ab illius personâ qui vestram opem implorat: sumus

sumus enim vnum corpus in CHRISTO, ipsi autem inter nos membra: omnes igitur debeimus concurre ad CHRISTVM tuendum, quem quotidie in suis membris confidere parat hostis immanissimus. Implorat porro hanc opem CHRISTVS ipse, qui noster pater & mater est. Qui autem subtrahit aliquid à patre suo vel à matre, & dicit hoc non esse peccatum, particeps homicidæ est. Ut autem inteligeretis, quantum præsidij in communem salutem conferre possetis; sic arbitrati sumus de Venerabilium Fratrum nostrorum sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio, posse vos toto huius fœderis tempore facilè dare pecuniarum centum & viginti millia scuta. Hac de re Venerabilem Fratrem Antonium Mariam, Episcopum Saluiatum, ad vos mittimus: cuius orationi eamdem quam nostræ fidem adhibebitis. vestrum autem responsum cupidissimè expectamus; quod nobis, quantò celerius poteritis, dabitis, quò possimus Maximilianum certiorem reddere, ipsumq; non solùm ad hostium impressionem sustinendam, atque ad Christianam Rempublicam communis præsidij spe tuendam, sed ad communem etiam hostem inuadendum & superandum animare. Huius autem auxilij, quod vos libenter atque alacriter missuros non dubitamus, non solùm magnam vobis ab omnibus Christianis laudem, sed maximam etiam à Deo mercedem pollicemur: is enim neque in hac vitâ suo vos ac res vestras auxi-

lio destituet; ac Christianorum Principum, quos
vos hoc facto deuincietis, animos atque opes ad ve-
stram amplitudinem aggregabit, & in futurâ vitâ
hanc vestram pietatem coronabit sempiterno ho-
nore & gloriâ. Quotquot in hanc rem pecuniarum
indigebitis, eas omnes ut à vestris subditis æquâ pro
cuiusque facultate portione, nouis etiam tributis
imponendis, sumere possitis, Apostolicâ auctorita-
te concedimus. Datum Romæ apud S. Petrum sub
annulo Piscatoris, die xvi. Decembris, M.D.LXXI.
Pontificatus nostri anno sexto.

E P I S T O L A XII.

Ducis & Reipublicæ Genuensis ac^d PIVM V.

Pontificis diligentiam ac piam in curando Christianorum fœdere solitudinem commendant: ad id quò minus pro desiderio suo conspirare possebant, varia ac multiplicia excusant incommodas vires tamen & opes suas contra Turcas pollicentur.

Sanctissime ac Beatissime Pater. Quod inter omnes constat, Sanctitatem tuam nihil nisi diuinum cogitare; id nimurum hoc bello aduersus Turcam conflando, Christianorumque Principum dissipatis viribus cogendis, mirifico cùm studio ac pietate tuâ, tum verò etiam pari prudentiâ ac felicitate præstisti. Ac cùm ex omnibus præmiis

præmiis virtutis amplissimum præmium sit gloria, iure idcirco te omnes gentes prædicant, diuinis exornant laudibus, sempiternæ denique gloriæ commendant. Sed non tu hanc caducam inanemque gloriam spectasti: alia, alia maiora, quæ nulla vetustas obruet, nulla umquam debet obliuio, Sanctitatem tuam ad decus, ad laudem, ad communem denique salutem amplectendam incitarunt. Nam, qui à Deo ipse es, quique in cælum omnia refers Spiritu sancto afflatus; quid Christi Vicario dignum esset, animo ac mente complexus, partes tibi ab ipso Deo impositas tantum spectasti. Præterea litteræ tuæ, quas nobis Episcopus reddidit Saluiatus, quibus nos ad communem caussam bellumque capessendum adhortaris, quam amanter illæ quidem scriptæ, quo studio, quâ charitate, quâ prudentiâ? Quòd si non nostrâ sponte, exemploque maiorum inuitati, studio arderemus Christiani nominis augendi; tuæ certè litteræ in eam nos mentem impulissent, ut omnia nostra ad commune bellum, ipsumque discrimen rerum, libentissimis animis adduceremus. Atque utinam officio ac voluntati par sit facultas, viresque Reipublicæ nostræ responderent! profectò potentissimorum Regum ac nationum præclaros conatus ad aquaremus. Sed Sanctitatem tuam latere non arbitramur, quam imbecilla à fructibus nostra sit Respublica; quæ porrò bella, quamque recentia, multis abhinc annis, pacandis rebus Corsicis, sustinuerit, cum omnes pænè eius insulæ populi, nonnullorum Principum præmiis pollicitationibusque allæcti, Turcarum classe accersitâ prædonibus ad prædam euocatis, di-

mino cultu Religioneque prolapsa, insulam pñne totam armis miscerent: quam nimirum tandem, summo Dei beneficio, maximis laboribus impensisque nostris, in potestatem nostram redegimus. Quæ res non nobis solum, sed Italie toti Christianæque Reipublicæ tranquillitatem peperit atque otium. Corsico verò confecto bello, cùm reficere nos à tantis laboribus speraremus, nouum deinde bellum, ac fortasse etiam durius exortum est: namque paucis abhinc annis siue temporum acerbitas, siue mortalium cupiditas, eò annonam ipsam redegit, vt qui saxosis in montibus siti frumento vtimur importato, multos apud nos fames ipsa necauerit; ac non multi illi sint, qui pane expleti vitam agant. Quæ nimirum res Reipublicæ nostræ vires vsque adeò fregit atque imminuit, vt ære alieno oppressis vix tantum supersit fructuum, vt nobis suppetat ad necessarios sumptus perferendos. Supplices igitur petimus à Sanctitate tuâ, cùm pecuniam exprimi à nobis imbecillitas nostra non patiatur, vt ardorem pietatemque nostram, non rem ipsam spēctes; nosque subleuando potius quād vrgendos existimes. Namque quod nostrum est, quoque armorum genere valemus, vt desiderari à nobis possit, nequaquam certè committemus. Porro cùm bellum instrui, reliquosque Christianos Principes communem incumbere in causam perspexerimus, quidquid maritimorum virium, quod superiori æstate fecimus, contrahere poterimus, id omne ad hoc pium ac sociaabile bellum cupidissimè conferemus: vt, si minus pecuniâ, at sanguine ipso corporibusque nostris, quod maiores no-

stri

stri semper fecerunt, satis Sanctitati tuae, satis pietati,
satis etiam nobis ipsi aliquâ ex parte facere videamur.
Hæc omnia uberiori nostro nomine Illustrissimi ac Reue-
rendissimi Cardinales Lomellinus & Iustinianus prose-
quentur apud Sanctitatem tuam: cui nos humillimè com-
mendantes, sanctissimos eius pedes venerantes piè deo-
sculamur. Datum Genuæ, XII. Ianuarij, M.D.LXXII..

EPISTOLA XIII.

*Ad fœderis in Turcas societatem ineundam cohortatur:
affinitatem cum Henrico Borbonio Navarræ Principe
iungendam dissuadet: Equitem quemdam hæreticum
rectè quæsitum esse, insana pestilentium hominum con-
silia Regi cauenda, & in causâ Religionis de iure de-
cedere se non posse, admonet. Vide lib. IV. cap. IX.
Vitæ PII V.*

Charissimo in CHRISTO Filio Carolo, Fran-
corum Regi Christianissimo.

Charissime noster in CHRISTO Fili, salutem
& Apostolicam benedictionem. Tametsi
Venerabili Fratri S. Populi Episcopo mandauimus,
ut suæ istuc profectionis rationes coram explicaret;
tamen facere noluimus, quin his litteris Maiestati
tuae in mentem reuocaremus, sacrosancti fœderis
negotium Christianæ Reipublicæ causâ tantoperè
nobis esse cordi, vt dies ac noctes quiescere nequea-
mus,

imus, donec in eamdem societatem coëat Maiestas tua. Memineris verò, maiores tuos inclytæ memoriæ viros pro virtute suâ Christianissimi nominis dignitatem sibi peperisse, Saracenis, Turcis, ac ceteris infidelibus subigendis, iisque pellendis de sedibus quas per iniuriam Christianis eripuerant; atque Hispaniâ, Ierosolymâ, ceterisque ditionibus recipiendis: id quod veteres annales, sed in primis Sacri belli testatur historia. Porrò autem ad id commoueri debes, ut eius gloriæ particeps fias, quam inde referent foederati: quos quidem Deo Optimo Max. iuuante, confidimus gloriosas victorias reportaturos, quæ subinde immortalibus litterarum monumentis mandabuntur; sed sempiterno tuo cum decore, si fortè huiuscmodi foederis & euentuum expers esse volueris. Ac tantò quidem id maiorem tibi maculam adspergeret, quantò verius illud esse probabitur (quod min' nè credimus) perduelles Catholicae Religionis inituros esse consilia, quibus sua in cuiusvis foederatorum ditionem inferant arma. Neque verò nobis placere potest, abs te nunc ad Turcarum Tyrannum, Christiani nominis hostem, mitti eum qui se Aquensium profitetur Episcopum. Quæ res planè magnum piis hominibus terrorem injicit, eamque spem vehementer imminuet, quam afflicti illi Christiani ipsi Tyranno subiecti conceperant, fore ut per occasionem huius victoriæ, quam Deus pro suâ pietate Christianæ classi concessit,

cessit, ex illius tyrannide optatam in libertatem assererentur. Prætereà illud nos valdè solicitat, quòd scilicet tantoperè Nauarræ Principis nuptiæ cum Margaritâ sorore tuâ istic vrgeantur, inani quâdam spe, fore ut per eam ad Catholicam Religionem Princeps ille reducatur: quin potiùs verendum est, ne illa ab ipso perueratur. Eius igitur animæ salus ita negligitur: etenim ipsi Catholicè viuere volenti nulla pax, nulla quies vimquam erit cum hæretico marito; neque is vimquam illi gratus esse poterit, sed vitam omnem perpetuis in cruciatibus traducet. Quòd si ipsa ad mariti se voluerit citores conformare, fortasse quidem illa quiuerit humanâ ac fallaci quâdam miseræ huius vitæ quiete potiri; sed cum sempiternâ deinceps damnatione infelicitateque numquam apud inferos terminaturâ. Perspicere plane auxilia potuisti, quæ tibi ad tuam & salutem & amplitudinem identidem suppeditauimus, vel ipsam vitam nostram proijcere cupientes pro nobilissimo isto Regno ad veterem erga diuinam Maiestatem deuotionem suique Regis obedientiam reuocando. Itaque illud satis mirari nequimus, quòd tuo nomine Cardinalis Remboldus nobiscum expostulauit de Equite Ordinis tui ac militum Tribuno in custodiam deducto, qui amplius quadriennium proclamat hæreticus, atque eius criminis reus apud sacros Inquisidores grauiter postulatur. cumque hoc iudicij sit sacri Magistra-

tus, non est cur seuerius, quam par est, id factum
esse cogitetur. Neque vero licet eum aliquo modo
liberare, nisi iudicio constituto de illius causâ cog-
noscatur, resque per sententiam definiatur. Sed ar-
bitramur, iis qui erga Catholicam Religionem ma-
lè sunt animati, optimam illam quæ nobis tecum
intercedit sensuum & consiliorum communione
valde displicere, ac propterea eos ad illam intur-
bandam intentis animis excubare, tibiisque sèpè pro-
ponere, si à Pontifice dissideas, futurum ut in Ger-
maniâ tibi nomen amplifices, viamque commu-
niyas ad res præclarè feliciterque gerendas. Hæc au-
tem, Fili charissime, omnino insanarum mentium
inanias sunt, atque adeò temeraria consilia, quæ
Deus dissipabit: quippe quæ nullo modo, vel ho-
nesto, vel laudabili, vel utili nitantur fundamento.
Verum si in mentem tibi reuocare volueris, id quod
non solùm tibi, sed maioribus quoque tuis, in pri-
misque felicis recordationis Regibus, Henrico &
Francisco tuo iam inde à Maximiliani Cæsaris
obitu contigit, facile poteris intelligere, quanti ad
augendam amplitudinem tuam facere debeas eius-
modi consilia. In Germaniâ vero quisquis pecuniis
affluens eas voluerit impendere, hac vnâ ratione
suum ibi nomen illustrabit; idque tamen non nisi
quodam modo. Quare circumspiciendum pruden-
ter est, atque, ne à peruersis consiliariis Catholicique
nominis hostibus decipiámur, nobis cautè proui-
dendum.

dendum. At verò, quod ad mentem meam attinet, certò scito, si in hac re deliberandâ cuiuslibet occupatæ ciuitatis ad hanc sacrosanctam Sedem pertinenter recuperatio, atque adeò mea ipsius libertas ageretur, non posse me in hoc negotio Religionis ad gratiam alicui faciendam inclinari. secùs enim & diuina Maiestas grauiter offenderetur, & nos hæreticorum fautores esse iudicaremus: & proinde eius rei non solum Deo nos reddere rationem oportet, sed etiam (quamvis CHRISTI Vicarius hemini nisi soli Deo actionum suarum rationem reddere teneatur) si in rebus Fidei erraremus, statuit Diuina Maiestas, ut humano iudicio Vicarius eius subijci queat. Quamobrem te, ut hoc incepto desistas, & hortamur & obsecramus. Nam etsi amplitudinem tuam valdè diligimus, haudquaquam tam quidpiam bono Pontifice indignum, cum iniuriâ Dei, mundique periculo, & animarum offensione, committere volumus aut debemus. Quâ de re, ac de negotio conciliationis Catholicis tam exitiali, quando pacta conuenta à Maiestate tuâ optimè quidem, non autem ab Hugonotis Protestantibusque seruantur, tecum aget idem Venerabilis Frater noster: cui eamdem fidem habebis, quam haberet nobis ipsis, si præsentes tecum colloquemur. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris, xxv. Ianuarij, Pontificatus nostri anno septimo.

EPISTOLA XIV.

Principem Virum hortatur, ne apud se, aut in ditione suâ, hæreticos toleret. De his habes multa lib. III. cap. XII. Vitæ PII V.

Ad N. Principem Virum.

Dilecte Fili, salutem & Apostolicam benedictionem. Inter alias multiplices curas, quæ animum nostrum, pro munere diuinâ prouidentiâ nobis commisso, dies ac noctes excruciant, ea maior est atque præcipua ; videre nonnullos, qui aliquando ex nobis esse videbantur, ex nobis exiisse, atque à Catholicâ Romanâ Ecclesiâ, in quâ vnâ vera salus existit, inconsutilem CHRISTI tunicam, quantum in se est, temerè proscindentes, deficere. Enim uero verbis satis explicari non potest, quantoperè cupiamus omnes in vnum sanctæ vniuersalisque Ecclesiæ gremium colligi. Atque hac in re diligentia ac sollicitudo, quam locis istis haud mediocrem impendimus, latere non potuit quosdam in hæreticâ prauitate exercitatos, è cauernarum suarum latibulis, tamquam virulentas viperas egressos, qui per ditionis tuæ vrbes & loca vagantes, breui temporis interuallo veneni tantum effuderunt, ut complures tibi subiectos pestiferis opinionibus inficerint. Quod sanè pietatis nostræ viscera ita com-

mouit

mouit ac perculit, vt, nullâ interiectâ morâ, te his litteris commonefaciendum putauerimus, vt peritos ac prudentes medicos imitatus, eiusmodi morbo præsens remedium quamprimum velis adhibere. Nam in impietate valdè progrediuntur hæretici, eorumque sermo passim serpit vt cancer. ac si quibus in rebus periculosa mora est, in hac planè est periculosisssima. In quâ omnino vel dissimulare, vel minus leniter agere, an sæpenumerò damnum attulerit Ecclesiæ Dei, non solùm veteres, sed recentes quoque nostræ calamitates, profectò quâm vellemus, clariùs testantur. Et sanè lenitas nulla potest esse tanta, vt istorum flectere malitiam queat; qui Catholicorum patientiam exercere malunt, quâm eorum sapientiam aut humanitatem experiri. In quo identidem illi, Domino sic disponente, viuis CHRISTI membris malè agendo prosunt vel inuiti. Compertum est autem hæreses esse oportere, vt qui probati sunt, manifesti fiant: verumtamen vñ illis per quos illæ sunt. Quòd autem subsistant, non solùm ex earum auctoribus fautoribüsve, sed ex iis etiam qui vel per malitiam vel per iniuriam illos vigere permittunt, plus satis liquet. Id igitur ne tibi contingat, quantum in te est, perpetuo studio cura quâm diligentissimè: secùs enim in Dei & nostram simul offenditionem incurreres, facultatesque tuas omnes maximum in discrimen adduceres, ac præclaram quam de te homines opinionem adhuc

habuerunt, turpiter falleres & obscurares ; ne dicamus, de illâ iam, atque adeò de existimatione tuâ, apud quosdam nonnihil esse detractum. Enim uero quia nihil quod nobis relatum est ignorare te volumus, scito nonnullos de te quidpiam Nobilitate tuâ propterea indignum iam suspicari cœpisse. Ac scito id ex malâ famâ, quæ non ita pridem de ciibus tuis increbuit, profectum esse. Cuius quidem rei ea ratio est, quod vix alicui fortasse fiat verisimile, ut ciues Catholicam Religionem deserant in eâ ciuitate, in quâ Princeps eamdem quo decet cultu retineat ac profiteatur. Nobis verò quemadmodum hucusque nihil nisi pium de Nobilitate tuâ credere libet aut cogitare; ita sanè si pestem hanc serpere ac progredi diutiùs patiaris, quam ad hunc usque diem de te opinionem habuimus, retinere nequaquam possemus. Nam in eis rebus quæ ad Fidem pertinent, nec minimam quidem alicui suspicionem iniucere debemus. Excita igitur colligeque te ipsum, Fili; atque istos, qui, ut audiuiimus, aranearum instar apud te inuolucra sua construxerunt, confessim sic accipiendos decerne, prout eorum merita postulant, aut propterea eiiciendos. Itidemque præsta in quosquis ciues tuos, qui falsâ illorum doctrinâ fuerint depravati. Nescis modico fermento totam massam corrumpi? Expurga vetus fermentum, sic ut ne minimum quidem tam sœuæ pestis intra tuæ fines ditionis relinquatur indicium. Quod si

si hoc ad agendum auctoritate ac potestate, quam nobis licet indignis Deus impertivit, tibi opus esse iudicaueris; eâ de re nos facies illico certiores: nam vel hoc nomine tibi nos plurimum debere profitebimur. Neque verò quidquam, quod ad animarum, pro quibus CHRISTVS est mortuus, salutem procurandam sit accommodatum, prætermitemus: aut enim ad sanctitatem redire volentibus paternæ indulgentiæ dexteram porrigemus; aut, si res ita tulerit, spiritualibus armis iuste in eos animaduertemus qui in errore fuerint pertinaces; trademusque homines huiusmodi in interitum carnis, ut spiritus saluus sit in die Domini nostri I E S V C H R I S T I. Datum Romæ apud S. Petrum sub annulo Piscatoris.

I N D E X
E P I S T O L A R V M
C V M
A R G V M E N T I S.

ABBATIBVS, Capitulis, Præpositis, Canonis, & Clerovniuerso in FRISINGENSI DIOECESANA SYNODE congregandis. Epist. XIII. Lib. I.

Argum. Diaconam Synodum ritè haberi, & Clericorum Seminarium institui, recteque curari hortatur. 39

ABBATIBVS quorumcumque Ordinum, & Præpositis in FRISINGENSI DIOECESI constitutis. Epist. XII. Lib. I.

Argum. Depravatis sacrorum hominum moribus hereses potissimum excitari ostendit: quod ut caueatur, eos ad vitam moresq; suos piè componendos, & ad Christianam disciplinam religiosè conformandos, Clericorumq; Seminarium ritè instituendum, hortatur. 28

ALBERTO Palatino Siradie. Epist. XXXIV. Lib. III.

Argum. Palatino Siradie ad Catholicæ Religionis cultum conuersionem gratulatur; atque ut in suscepio verae pietatis consilio persistat, & alios ab erroribus ad rectam salutis viam reuocare studeat, hortatur. 208

ALFONSO Archiepiscopo Mexicano. Epist. XIX. Lib. I.

Argum. De litteris suis & Concilij Tridentini Decretis ad Archiepiscopum Mexicanum missis: de statu Indicæ illius Provincia, certiorem se fieri cupit: ad illarum Ecclesiarum regimen

INDEX EPISTOLARVM.

- regimen officium suum non defuturum pollicetur : Gentiles ad Christianam fidem conuersos à militum iniuriis defendi curat. 44
- ALFONSO ESTENSI Duci Ferrariæ. Epist. XLV. Lib. iv.
Argum. De Ferrariâ terre motu afflictâ dolorem se perceperisse, & piis precibus & vita integritate iram Dei, qui mortalium peccatis offensus, eiusmodi clades quandoque permittit, placandam esse ostendit. 384
- ANTONIO Episcopo Agriæ. Epist. XXXIII. Lib. III.
Argum. Sedulam Episcopi Agriæ operam in Pastorali officio egregiè præstanto commendat; atque, ut bene cœpit, pietatis cursum teneat, animarumq; sibi commissarum salutis diligenter consulat, hortatur. 206
- ARCHIEPISCOPO GNESNENSI. Epist. II. Lib. III.
Argum. Ut in Regni Comitiis Catholicam Religionem tueratur, Cleriq; disciplinam & mores restituat, & sacri Concilij Tridentini Decreta in usum induci curet, hortatur. 129
- ARCHIEPISCOPO PRAGENSI. Epist. XIV. Lib. II.
Argum. Catholicos in officio Religionis continendos, lapsos ad fidem reuocandos, exequenda Decreta Concilij Tridentini, prouinciales & diaœsesanas Synodos habendas, Clericorum Seminarium instituendum, bonos tantum & idoneos sacris Ordinibus initiandos, Husitas, nisi resipiscant, non promouendos, interdictos libros cauendos, que per se agere non posse, per adiutorem confici curet, Archiepiscopum Pragensem hortatur. 93
- ARCHIEPISCOPO STRIGONIENSI, Regni Hungariae Primiati, & Suffraganeis eius. Epist. II. Lib. I.
Argum. Sacri Concilij Tridentini Decreta seruari, Clericorum Seminarium iubet institui. 6
- CAPITULO & CANONICIS Ecclesiæ BISVNTINÆ. Epist. VI. Lib. III.
Argum. Ad retinendam inter se & illius ciuitatis Magistratus

INDEX EPISTOLARVM.

ſtratus piarum mentium concordiam, ad ſe ipſos & patriam
ab hereticorum commercio & fraude tutam conſeruandam,
& ad vitam moresq; pie conformandos, Canonicos Eccleſia
Bisuntina hortatur. 141

CAPITVLO & CANONICIS Eccleſia VALENTINÆ
in Galliā. Epift. XLII. Lib. III.

Argum. Hærefes, & ire diuinæ flagella unde maximè pro-
uocentur, ostendit. Clericos, ut vitam quifque ſuam ad pri-
ſtinam morum sanctitatem reuocent, diuinorumq; Sacramen-
torum uſum pie frequentem, ac bono exemplo ſint, hortat-
ur. 233

CAROLO Austricæ Archiduci. Epift. I. Lib. II.

Argum. Horrendum ſcelus in ſacrosanctam Euchariftiam
admissum, grauiſſimè puniendum eſſe admonet. 66

Eidem CAROLO Archiduci. Epift. XL. Lib. IV.

Argum. Presbyterum & Ludimagistrum hereticos, ceteris
pernicioſos, teneri, & in Epifcopi potestatem tradi, poſtu-
lat. 373

CAROLO Cardinali BORBONIO. Epift. IV. Lib. III.

Argum. Ut hereticos quamprimū profligari curet, Caro-
lum Cardinalem hortatur. 135.

Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epift. XVIII. Lib. III.

Argum. Consilioſ ſuis de Christianâ disciplinâ ubique reſti-
tuendâ cum Legato communicatis, eum, ut id in Auenionensi
Venaſienâque diiōne, per idoneos ministros diligenter p̄a-
ſet, hortatur. 169

Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epift. XXIII.
Lib. III.

Argum. Concilij Tridentini Decreta in Auenionensi diiō-
ne obſeruari curat. 184

Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epift. XXVIII. Lib. III.

Argum. Cardinalem Borbonium, ut per fideles admiſſiros
bellum contra hæreticos geri procuret, hortatur. 195

Eidem

INDEX EPISTOLARVM.

- Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epist. XLVII. Lib. III.
Argum. *Cardinali Borbonio relatam de hereticis victoriam
gratulanti respondet; atque ut belli reliquias eius suas
Rex prosequatur, contendit.* 244
- Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epist. VI. Lib. IV.
Argum. *Ineunda cum hereticis perniciose pacificationis
consilia reprobat; Cardinalemq; Borbonium, vt id, quoad
eius fieri possit, impedit, Catholicamq; Religionem strenue
pro munere suo protegat, hortatur.* 279
- Eidem CAROLO Card. BORBONIO. Epist. VII. Lib. IV.
Argum. *Factam inter Regem & rebelles hereticos pacem,
ut Regi Regnoque, & Catholica Religioni infaustam &
perniciosa improbat; Cardinalemque ad munus suum
in ipsius Religionis tutelâ strenue prestandum cohortatur.* 282
- CAROLO Cardinali A LOTHARINGIA. Epist. V. Lib. III.
Argum. *Vt bellum in hereticos confici, eorumq; bona pro-
scribi diligenter curet, Carolum Cardinalem à Lotharingiâ
hortatur.* 138
- Eidem CAROLO Card. A LOTHARINGIA. Epist. XIV.
Lib. III.
Argum. *Hæreticorum exercitu ad Iarnacium cæso, eoramq;
Duce Condensi Principe imperfecto, victoriam Cardinali à
Lotharingiâ gratulatur; eumq;, vt Regem Christianissimum
ad Dei Omnipotentis suosq; hostes iustè vlciscendos incitet,
hortatur.* 161
- Eidem CAROLO Card. A LOTHARINGIA. Epist. XXIX.
Lib. III.
Argum. *Bellum in hereticos per concordes fidelesq; viros
probè administrandum procurat.* 197
- Eidem CAROLO Card. A LOTHARINGIA. Epist. V.
Lib. IV.
Argum. *Cardinalem à Lotharingiâ, ut pacis cum hereticis*

INDEX EPISTOLARVM.

- & rebellibus inenunde consilia disturbare ac disicere conetur,
hortatur. 276
- Eidem CAROLO Card. A LOTHARINGIA. Epist. viii. Lib. iv.
Argum. Factam inter Regem & rebelles haereticos pacem,
ut Regi Regnoque, & Catholica Religioni infaustum & per-
niciosum improbat; Cardinalemq; ad munus suum in ipsius
Religionis tutela strenue praestandum cohortatur. 285
- CAROLO Francorum Regi Christianissimo. Epist. xxix.
Lib. i.
Argum. Ut Melita insula contra Turcas opem ferat, Fran-
corum Regem hortatur. 61
- Eidem CAROLO Regi. Epist. ix. Lib. iii.
Argum. Auxiliares copias contra haereticos mittit in Gal-
liam, Duce Sfortia, Comite sancte Florae; & Catholicis vi-
ctoriam à Deo supplex exposcit. 148
- Eidem CAROLO Regi. Epist. x. Lib. iii.
Argum. Haereticorum exercitu ad Iarnacium caso, eorumq;
Duce Condensi Principe imperfecto, victoriam Regi gratu-
latur; eumque, ut reliquos haereticos ad internacionem per-
sequatur, incendit. 151
- Eidem CAROLO Regi. Epist. xvi. Lib. iii. que eiusdem est
cum superiore argumenti. 164
- Eidem CAROLO Regi. Epist. xli. Lib. iii.
Argum. Regem Christianissimum, quod Gasparem Coli-
gnium, haereticorum ducem, omnibus, quos usurpabat, ho-
noribus ac titulis spoliatum, condemnauerit, aliumq; in eius
locum, virum Catholicum, Regni Admirarium constituerit,
valde commendat; atque ut reliquos haereticos à Gallia pro-
fliget aut tollat, hortatur. 230
- Eidem CAROLO Regi. Epist. xlvi. Lib. iii.
Argum. Partam ad Monconturium de haereticis victoriam
gratulatur; Regemque, ut bellum strenue prosequatur, ha-
reticisq; inexorabilem se prabeat, incitat. 240
- Eidem

INDEX EPISTOLARVM.

- Eidem CAROLO Regi. Epist. XLVIII. Lib. III.
 Argum. *Regis victoriam de hæreticis reportatam gratulantis pietatem commendat. Matrimonij inter ipsum Regem & Isabellam Cæsaris filiam contrahendi potestatem se fecisse ostendit.* 246
- Eidem CAROLO Regi. Epist. I. Lib. IV.
 Argum. *Pacem cum hæreticis & rebellibus componere dissuaderet, eosq; armis compescendos esse ostendit.* 266
- Eidem CAROLO Regi. Epist. IV. Lib. IV. *quaæ eiusdem est cum superiore argumenii.* 274
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XI. Lib. IV.
 Argum. *Regem Francorum ad sociale fædus contra Turcas ineundum cohortatur.* 294
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XII. Lib. IV.
 Argum. *Regem Francorum à Turcicâ amicitia renocat, & ad sociale bellum contra Turcas suscipiendum adhortatur.* 298.
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XLVI. Lib. IV.
 Argum. *Cosmum Medicem Magnum Etruria Ducem abs se creatum commendat.* 386
- Eidem CAROLO Regi. Epist. IV. Lib. V.
 Argum. *Partâ de Turcis victoriâ, Francorum Regem denuò ad sociale bellum contra eos ineundum adhortatur.* 400
- Eidem CAROLO Regi. Epist. XIII. Lib. V.
 Argum. *Ad fæderis in Turcas societatem ineundam cohortatur: affinitatem cum Henrico Borbonio Nauarræ Principe iungendam dissuadet: Equitem quemdam hæreticum recte quæstum esse, insana pestilentium hominum consilia Regi cauenda, & in caufâ Religionis de iure decidere se non posse, admonet.* 439
- CATHARINÆ Francorum Reginæ Christianissimæ. Epist. XI. Lib. III.
 Argum. *Hæreticorum exercitu ad Iarnacium cæso, eorumq; LII 3 Duec*

INDEX EPISTOLARVM.

- Duce Condensi Principe imperfecto, victoriam Reginæ gratulatur, eamq; , ut reliquos haeticos ad internacionem persequatur, incendit. 154
- Eidem CATHARINÆ Reginæ. Epist. XII. Lib. III. quæ eiusdem cum superiore argumenti. 156
- Eidem CATHARINÆ Reginæ. Epist. XLIII. Lib. III.
- Argum. Gasparem de Coligny, haeticorum ducem, iuste damnatum gratulatur; idq; Gallia rebus salutare fore ostendens, Reginæ pietatem commendat. 236
- Eidem CATHARINÆ Reginæ. Epist. II. Lib. IV.
- Argum. Pacem cum haeticis & rebellibus componere dis suadet, eosq; armis compescendos esse ostendit. 269
- Eidem CATHARINÆ Reginæ. Epist. X. Lib. V.
- Argum. Grati animi virtutem Reginæ Matri Christianissimi Regis commendat: vt afflictis Anglis Catholicis opem ferat, coniunctis Gallorum viribus, Elisabetham Britanniam Reginam haeticam expugnet, Catholicamq; Religionem protegat, hortatur: ad eas res benè gerendas auxilium suum non defuturum pollicetur. 427
- CATHARINÆ Portugalliae Reginæ. Epist. XXX. Lib. IV.
- Argum. Quod Ludouicum internuntium benignè suscepit ac iuuerit, gratias agit: oblatæ classis officium probat: coniubij negotium commendat. 351
- CHRISTOPHORO Episcopo Palentino. Epist. I. Lib. I.
- Argum. Sacri Concilij Tridentini Decreta in usum induci, Clericorum disciplinam restitui, eorumq; riiè educandorum Seminarium institui, ab haeticis caueri, proborum virorum, quibus Ecclesiastica munera mandari possint, censu habito, certum ad se indicem mitti procurat. 1
- CONSULIBVS & SENATVI ciuitatis COLONIÆ AGRIPPINAE. Epist. XLI. Lib. IV.
- Argum. Colonensem, in ciuitate suâ Catholica Religionis in officio continenda, & ab haeticorum consuetudine custo-

INDEX EPISTOLARVM.

- custodiendā , pietatis studium commendat. 375
- COSMO DUCI Florentiæ & Senarum. Epist. XLVI. Lib. III.
Argum. *Cosmo Florentiæ Duci victoriam de hæreticis in Galliâ partam piè gratulanti gratias agit; indeq; perceptam latitudinem suam, quod ad eam victoriam Ducis auxilia non mediocriter contulissent, auctam esse ostendit.* 243
- DECANO & CAPITVLO Ecclesiæ COLONIENSIS. Epistola XXVII. Lib. I.
Argum. *Vt optatum Archiepskopum eligant, Decanum & Capitulum Ecclesiæ Coloniensis hortatur.* 57
- DECANO & CAPITVLO Ecclesiæ ELBORENSIS. Epist. XXX. Lib. III.
Argum. *Clericorum Seminarij ex Tridentini Concilij Decreto ritè institui præcipit: idq; ad Christianæ Republicæ salutem, Ecclesiæ virilitatem, pertinere ostendit.* 200
- DECANO & CAPITVLO Ecclesiæ HALBERSTADENSIS. Epist. III. Lib. II.
Argum. *Puerum in Episcopum eligentium postulationem rejecit, legitimam idonei viri electionem diutius non differri iubet; alias id suâ auctoritate faciendum denuntiat.* 69
- DIDACO Cardinali SPINOSÆ. Epist. XVII. Lib. II.
Argum. *Vt Christianam Religionem in Indiâ propagari apud Regem Catholicum procuret, Didacum Cardinalem hortatur.* 101
- Eidem DIDACO Card. SPINOSÆ. Epist. XXV. Lib. IV.
Argum. *De Regiis triremibus Pontificia Venetæq; clausi contra Turcas adiungendis, aliisq; de rebus apud Regem Catholicum benè procuratis, gratias agit; atque, ut ad sociale fædus quamprimum conficiendum Regem inducat, hortatur.* 334
- DVCI & GUBERNATORIBVS Reipublicæ GENVENSIS. Epist. XIX. Lib. III.
Argum. *Corsicam, post rebellionem, in Genuensium potestatem*

INDEX EPISTOLARVM.

- sem rediisse latatur, eiusq; insule populos, Christianis legibus & disciplinis in officio continendos, pieq; moderandos esse ostendit. 173
- Eidem DVCI & GUBERNATORIBVS Reipublicæ GENVENTSIS. Epist. XI. Lib. V.
- Argum. Partâ iam navalí victoriâ, ut in sociale bellum contra Turcas conspirent, Ducem & Gubernatores Reipublicæ Genuensis hortatur. 432
- EMANVELI PHILIBERTO Duci Sabaudiæ. Epist. XXV. Lib. I.
- Argum. Ut Galliarum Regi, Regnōque, contra haereticos rebellis succurrat, Ducem Sabaudia hortatur. 54
- Eidem EMANVELI PHILIBERTO. Epist. XXVI. Lib. I.
- Argum. Decem aureorum millia Galliæ Regno contrâ haereticos subsidio mittit; aliaq; ad id se auxilia contulisse, & ab aliis Principibus tum procurasse, tum procuratarum se, ostendit. 56
- Eidem EMANVELI PHILIBERTO. Epist. VI. Lib. II.
- Argum. Ecclesiasticam libertatem defendit. 76
- EPISCOPIS per FLANDRIAM constitutis. Epist. XIII. Lib. II.
- Argum. Simoniacam prauitatem omnino cauendam esse precepit. 91
- EPISCOPO EGITANENSI. Epist. XXVII. Lib. III.
- Argum. Episcopum Egitanensem, quod Clericorum Seminarium in Ecclesiâ suâ nondum instituerit, obiurgat, ad idq; primo quoque tempore instituendum hortatur. 192
- EPISCOPO HERBIPOLENSI. Epist. IX. Lib. IV.
- Argum. Episcopum Herbipolensem hortatur, ne quempiam à Catholicâ Religione alienum, aut haeresis suspectum, in illius Ecclesiæ Sacerdotum Collegium recipi permitiat. 288
- EPISCOPO VERDVNENSI. Epist. XXVI. Lib. III.
- Argum. Episcopi Verdunensis virtutem commendans, Pastoraliq; muneric sui pondus ostendens, eius piis se precibus apud

INDEX EPISTOLARVM.

- apud Deum cupit sublenari, eiusq; iudicium in confirmatio-
ne collationis certæ Præbenda comprobat. 191
- FABIO Episcopo Calatino. Epist. xxxvii. Lib. iii.
Argum. Antonium Posseuinum Iesuitam à calumniis vin-
dicat. 217
- FERDINANDO Duci Albæ. Epist. xv. Lib. ii.
Argum. Reportatam in Belgio de hereticis victoriam Duci
Albae gratulatur; ipsumq; ad eos bello profligandos, Catholi-
camq; Religionem tuendam, hortatur. 97
- Eidem FERDINANDO Duci. Epist. xxii. Lib. ii.
Argum. Ducem Albae in Belgio contra hereticos bellum fe-
liciter gerentem commendat, eumq; ad rem Christianam stre-
nuè protegendam cohortatur. 110
- Eidem FERDINANDO Duci. Epist. xxxvi. Lib. iv.
Argum. Anglis Catholicis contra hereticos auxiliares copias
mitti procurat. 363
- FERNANDEZ DE VASCONCELLOS Brasiliæ Gubernatori.
Epist. xxv. Lib. iii.
Argum. Christianæ Religionis propagationem & cultum
Gubernatori Brasiliæ commendat. 188
- FRANCISCO TOLETO Proregi Prouinciæ Peru. Epist. xviii.
Lib. ii.
Argum. Fidem Catholicam in Prouinciâ Peruanâ propa-
gandam curat. 103
- GABRIELI A CVEVA, Duci de Albuquerque, Status Me-
diolanensis Gubernatori. Epist. xvi. Lib. i.
Argum. Ecclesiæ Mediolanensis iura defendit. 37
- Eidem GABRIELI A CVEVA. Epist. xvii. Lib. i.
Argum. Io. Paulum ab Ecclesiâ, Senatorem Mediolanen-
sem, quem ipse deinde elegit Cardinalem, quod Ducis nomi-
ne certum negotium Roma diligenter procurasset, commen-
dat; horiaturq; Ducem ipsum; ut Ecclesia Mediolanensis
dignitatem & iura tueatur. 39

M m m

Eidem

INDEX EPISTOLARVM.

- Eidem GABRIELI A CVEVA. Epist. XXXVIII. Lib. III.
Argum. Ecclesie Mediolanensis iurisdictionem, & Carolum Cardinalem Borromeum, eius Ecclesia Archiepiscopum, defendit. 219
- Eidem GABRIELI A CVEVA. Epist. XXXIX. Lib. III.
Argum. Eundem Carolum Borromeum Cardinalem, Mediolanensem Archiepiscopum, in causa Ecclesiastica iurisdictionis defendit; Ducemque, ut Ecclesiam illasam esse velit, hortatur. 222
- ad eundem GABRIELEM A CVEVA Ducem Albuquericum, PHILIPPI II. Regis Catholici Epistola XVII. Lib. IV.
Argum. Quid de prebendo Venetis auxilio, ac de fædere sanciendo statuerit, ostendit; iubetque, ut fædus ipsum aliaque Regia negotia curet diligenter. 318
- GASPARI Archiepiscopo Goano. Epistola XVIII.
Lib. I.
Argum. De sacri Concilij Tridentini Decretis abs se in Indiam transmisis: de iniuncto sibi Summi Pontificis officio; vicem suam dolendam potius quam gratulandam ostendit: Ecclesiam Dei in India crescere & propagari latatur: Cardinalis Portugalliae pietatis studium commendat: Antistitem, pastorali curâ se eximi postulantem, confirmat in officio, & exemplo suo consolatur: dispensandi ritè in causis coniugalibus, & certis diebus sacras Indulgencias elargiendi, tribuit facultatem. 41
- Eidem GASPARI Archiepiscopo. Epist. LII. Lib. III.
Argum. Provincialis Concilij Goani Decreta examinanda, & quatenus opus fuerit approbanda, librumque ad se missum libenter accepisse nuntiat: Archiepiscopum, ut Pastorali officio suo strenue fungi perget, hortatur: Fratres Dominicos, Franciscanosque, & Iesuitas in infidelium conuersione laborantes confirmat. 256

GASPA-

INDEX EPISTOLARVM.

GASPARI QVIROGÆ Consiliario Regio. Epist. vi. Lib. i.
Argum. Ecclesiarum in Regno Neapolitano visitationem
impediri non debere. 16

GEORGIO Cardinali DE ARMENIACO. Epist. iii. Lib. iii.
Argum. Ex proscriptis hæreticorum bonis templo & alia
publica adficia, ab illis incensa vel diruta, rursus adifi-
cari; ex iisq; bonis, nihil omnino ipsis hæreticis, vel eo-
rum propinquis, quanvis bonis & Catholicis, donari iubet.
133

GEORGIO Episcopo Zagabriæ. Epist. xxxi. Lib. iii.

Argum. Catholicæ Religionis studium Episcopo Zagabriæ
gratulatur; atque ut Pastoralis curæ munera diligenter ob-
eat, hortatur. 202

GVBERNATORIBVS ciuitatis BISVNTINÆ. Epist. viii.
Lib. iii.

Argum. Gubernatores ciuitatis Bisuntinæ de pietatis stu-
dio commendat, & ad tuendam Catholicam Religionem, fir-
mamq; inter se & Ecclesiasticos viros retinendam concor-
diam, & ab hæreticis cauendum, hortatur. 144

HENRICO Cardinali Portugalliae Infanti. Epist. x. Lib. ii.
Argum. Ne laici, quanvis dignitate sint, in Ecclesiarum Sa-
cellis maioribus, vel in Choris, aut Presbyteriis, dum diuina
celebrantur Officia, sedere seu stare permittantur. Neque
mulieres, cuiusvis gradus sint, virorum aut feminarum Mo-
nasteria ingredi audent. 85

Eidem HENRICO Cardinali. Epist. xii. Lib. ii.

Argum. Adolescentem Regem optimis magni patrui Car-
dinialis, & Reginae Catharinae eius auctie, consiliis in Regni ad-
ministratione adiutum iri confidens, id sedulo fieri commen-
dat. 90

Eidem HENRICO Cardinali. Epist. l. Lib. iii.

Argum. Ut Regem ad Aethiopicam expeditionem pro glo-
riâ Dei, Christianaq; Reipublica salute, suscipiendam adju-

M m m 2 uet,

INDEX EPISTOLARVM.

- uet, Henricum Cardinalem Portugalliae hortatur. 251
 Eidem HENRICO Cardinali. Epist. xxxi. Lib. iv.
 Argum. Ut Christianæ clasti contra Turcas à Rege opem imploret. 353
 Eidem HENRICO Cardinali. Epist. xxxii. Lib. iv.
 Argum. Quod anxium Christianæ Republicæ contra Turcas mittendum apud Regem benè curauerit, gratias agit: ipsiusq; Regis coniugium ut procuret, hortatur. 354
 Eidem HENRICO Cardinali. Epist. xxxiii. Lib. iv.
 Argum. Has PIVS litteras manu suâ scripsit, quibus Cardinalem, ut matrimonium inter Sebastianum Regem & Margaritam Valesiam iungendum curet, hortatur. 356
 HENRICO Duci Andegauenti Regis Christianissimi fratri. Epist. xiii. Lib. iii.
 Argum. Hereticorum exercitu ad Iarnacium cæso, eorumq; Duce Condensi Principe imperfecto, victoriam Duci Andegauensi gratulatur; cumque, ut Regem Christianissimum, fratrem suum, ad rebelles suos seuerissimè puniendos incitet, hortatur. 159
 Eidem HENRICO Duci. Epist. xvii. Lib. iii.
 Argum. Signa militaria de hereticis acie victis capta, ex Gallia ad se missa accipit; atque ut reliquos Dei Ecclesia hostios bello conterat, Ducem Andegauensem hortatur. 167
 Eidem HENRICO Duci. Epist. iii. Lib. iv.
 Argum. Pacem cum hereticis & rebellibus componere dissuadet, eosq; armis compescendos esse ostendit. 272
 HENRICO Iuniori Duci Brunsvicensi. Epist. xv. Lib. i.
 Argum. Puerum in Episcopum electum approbare se non posse ostendit. 35
 HIERONYMO Abbatii Claræ-vallis, electo S.R.E. Cardinali. Epist. vii. Lib. ii.
 Argum. Abbatii Claræ-vallis, Cardinalatum suscipere pro sua modestia recusanti, ut electioni acquiescat, iterum praci-

INDEX EPISTOLARVM.

- principit in virtute sanctæ obedientiae. 78
- HIERONYMO PRIVLO Duci Venetiarum. Epist. xxi. v.
Lib. i.
- Argum. Galliarum Regno contra hæreticos auxilium postulat. 53
- IACOBO Archiepiscopo Gnesnensi, Legato nato, Regni Poloniæ Primi, & reliquis eiusdem Regni Episcopis Lublini in Comitiis congregatis. Epist. xxxvi. Lib. iii.
- Argum. Super pluribus Ecclesiasticis Beneficiis obtinendis & residentia dispensare recusat; & ut terrena despicientes, ad caelestia & aeterna bona respiciant & aspirent, Polonie Episcopos hortatur. 214
- IACOBO Episcopo Vasonensi, Patriarchæ Alexandtino. Epist. xxi. Lib. iii.
- Argum. Ad mores piè conformandos, Ecclesiasticamq; disciplinam rite ordinandam, Episcopum Vasonensem adhortatur. 179
- IOANNI ANDREÆ DE AVRIA Militi Genuensi. Epistola xviii. Lib. iv.
- Argum. Ut Regiam classem cum Venetiâ contra Turcas quamprimum iungi procuret, Ioannem Andream de Auria hortatur. 320
- Eidem IOANNI ANDREÆ DE AVRIA. Epist. xix. Lib. iv.
- Argum. Ne quid impedit, quo minus Ierosolymitani Ordinis triremes quatuor cum Pontificiâ classe contra Turcas coniungantur, Ioannem Andream Auriam hortatur. 322
- Eidem IOANNI ANDREÆ DE AVRIA. Epist. xx. Lib. iv.
- Argum. Ut Regiam classem Neapolitani Proregis subsidiis instructam contra Turcas quamprimum expediat, eundem Andream Auriam hortatur. 324
- IOANNI Archiepiscopo Treuirensi, Sacri Romani Imperij Principi Electori. Epist. xxxix. Lib. iv.
- Argum. Ut Catholicam Religionem, Romanaq; Ecclesie dignita-
- M m m 3

INDEX EPISTOLARVM.

- gnitatem in Cesareo Conuentu contra hereticos tueatur,
Archiepiscopum Treuirensem hortatur. 371
- IOANNI BAPTISTÆ Archiepiscopo Rossanensi. Epist. II.
Lib. II.
- Argum. Ultimum supplicium subituris, pridie quam illo af-
ficiantur, post confessionem Sacerdoti ritè factam, Dominici
Corporis viaticum administrari iubet. 68
- IOANNI Episcopo Adiaciensi in Corsicâ. Epistola xx.
Lib. III.
- Argum. Ad Episcopalis cura munera diligenter obeunda,
Episcopum Adiacensem cohortatur. 176
- IC. IACOBO Archiepiscopo Salisburgensi. Epist. IV. Lib. I.
- Argum. Concubinatus labem ex Clero omnino tolli, & Ec-
clesiasticorum mores corrigi iubet. 12
- IOANNI Patriarchæ Antiocheno. Epist. XL. Lib. III.
- Argum. Patriarcham Antiochenum Episcopalis cura onus
deponere cogitantem à consilio revocat, ad illudq; strenue
sustinendum hortatur. 227
- IOANNI DE VALETTA, Magistro Hospitalis S. Ioannis Ie-
rosolymitani. Epist. III. Lib. I.
- Argum. Magistrum Hospitalis S. Ioannis Ierosolymitani,
quod nouam urbem in insulâ Melitâ contra Turcas pre-
dio futuram seriùs inchoasset, clementer excusat, eumq; à
consilio inde discedendi revocat. 8
- LVDOVICO Cardinali MADRVTIO, Episcopo Tridentino.
Epist. XXIV. Lib. II.
- Argum. Ecclesiae fructus in stipendij militaris solutionem
impendi non debere. 120
- LVDOVICO GONZAGÆ Duci Niuernensi. Epist. XXIII.
Lib. I.
- Argum. Carolum Gallie Regem ex hereticorum manibus
enassisse gratulatur, eiq; se pecuniarum vel militum auxilia
prabiturum pollicetur. 51
- MAR-

INDEX EPISTOLARVM.

MARCHIONI DE FALCES Nouæ Hispaniæ Proregi. Epistola xx. Lib. i.

Argum. Felicem Marchionis in Nouam Hispaniam aduentum gratulans, inibi Catholicæ fidei propagationem à Deo bene precatus, sedulam rei Christianæ procurationem commendat, spiritualiaq; munera transmittit. 46

MARCHIONI DE VILLARS Regni Franciæ Admiranti. Epist. XLIV. Lib. III.

Argum. Marchioni de Villars delatum honorem gratulatur; atque, ut suscepitis pro Catholicâ Religione laboribus ac periculis, ad cœlestia præmia semper aspiret, hortatur. 238

MARIÆ Scotiæ Reginæ. Epist. VIII. Lib. i.

Argum. Scotiae Reginæ virtutem ac pietatem commendat, eiq; de filio nato gratulatur, atque illum Catholicō ritu baptizari mandat. 21

Eidem MARIÆ Reginæ. Epist. LIV. Lib. III.

Argum. Reginam Scotiæ in custodiâ ab Elisabethâ in Angliâ detentam & afflictam consolatur. 263

Eidem MARIÆ Reginæ. Epist. XXXVII. Lib. IV.

Argum. Scotiae Reginam Catholicâ pro fide in carcere forter se gerentem commendat & consolatur. 365

MAXIMILIANO Archiepiscopo Cameracensi. Epist. IX. Lib. I.

Argum. Concilij Tridentini Decreta exequi, depravatosq; mores corrigi, ut pro suo munere procures, Archiepiscopum Cameracensem hortatur. 23

MAXIMILIANO II. Romanorum Imperatori. Epist. VIII. Lib. II.

Argum. Cesarem, vt Ecclesie Tridentine iura defendat, hortatur. 81

Eidem MAXIMILIANO Imperatori. Epist. XIX. Lib. II.

Argum. Cesarem collaudat, quod Augustanam Confessionem non concederit: ac terrena Regna Regnumq; studia ad cale-

INDEX EPISTOLARVM.

- celestis Regni adceptionem omnino conferenda esse demon-*
strat. 104
- Eidem MAXIMILIANO Imperatori. Epist. xxv. Lib. II.
Argum. *Ecclesiae Tridentinae causam Maximiliano Imper-*
ratori commendat. 122
- Eidem MAXIMILIANO Imperatori. Epist. III. Lib.v.
Argum. *Icto iam fædere, ut ad id iunctis opibus ac viri-*
bus conspiret, Maximilianum Imperatorem grauiter cohor-
tatur. 396
- MELCHIORI electo Episcopo. Epist. xx. Lib. II.
Argum. *Vt quamprimum ritè consecrari se procuret, boniq;*
Pastoris munera strenuè præstans, mores Ecclesiasticamq;
disciplinam restituat, electum Episcopum hortatur. 107
- MENNÆ Æthiopum Regi. Epist. ix. Lib. v.
Argum. *Aethiopum Regem, cognomento Pretiosum Ioan-*
nem, corruptio vocabulo Preteianum appellatum, admonet
de nauali victoriâ, eumq;, *ut contra Turcas bellum susci-*
piat, cohortatur. 423
- MOSCOVITARVM Duci. Epist. xxxv. Lib. IV.
Argum. *Ad socialis belli fædus contra Turcas secum & cum*
aliis Christianis Principibus ineundum, Mosconitarum Du-
cem hortatur. 359
- PAVLO Nitriæ Episcopo. Epist. xxxii. Lib. III.
Argum. *Nitriæ Episcopi in Pastorali munere strenuè obeundo*
diligentiam collaudat; ipsumque, ut in eo quod cœpit, sedulò
perseueret, graniter hortatur. 204
- PERAFANIO DE RIBERA, Duci de Alcalâ, in Regno Nea-
politano Proregi. Epist. xxi. Lib. iv.
Argum. *Regiam classem necessariis subsidiis instrui, & con-*
tra Turcas quamprimum dirigi procurat. 326
- PETRO Episcopo Sancti Salvatoris in prouincia Brasiliâ.
Epist. xxiv. Lib. III.
Argum. *Ad rem Christianam in Brasiliâ bene curandam,*
Petrum

INDEX EPISTOLARVM.

- Petrum Episcopum adhortatur. 186
PETRO LAVREDANO Duci Venetiarum. Epist. xxx. Lib. i.
Argum. Melitensibus à Duce Venetorum contra Turcas
subsidia postulat. 63
- PETRO DE MONTE Magistro Hospitalis S. Ioannis Ieroso-
lymitani. Epist. xxii. Lib. iii.
Argum. Notilem Scotum Religionis causâ ab hereticis pa-
triâ pulsum omni charitatis officio suscipiendum commendat.
182
- Eidem PETRO DE MONTE. Epist. xxii. Lib. iv.
Argum. Ierosolymitani Ordinis triremes instrui, & cum
Pontificiâ Venetâque classe contra Turcas iungi procurat.
328
- Eidem PETRO DE MONTE. Epist. xxiii. Lib. iv.
Argum. Vi Melitenses triremes contra Turcas ad sinum Cor-
cyensem quamprimum ad nauigare, & cum Pontificiâ Ve-
netâque classe coniungi curet, Petrum de Monte hortatur.
329
- Eidem PETRO DE MONTE. Epist. xliv. Lib. iv.
Argum. Tribus Melitensium triremibus captis, ac centum
ferè militibus parim casis, partim in servitutem abruptis à
Turcis, dolentem Petrum, communicato dolore, consolatur.
382
- PHILIPPO Episcopo Cracouiensi. Epist. i. Lib. iii.
Argum. Ad Catholice fidei defensionem, Ecclesiasticę, di-
sciplina ac morum correctionem, & ad sacri Concilij Tridentini Decretorum executionem hortatur. 125
- PHILIPPO II. Hispaniarum Regi Catholico. Epist. v.
Lib. i.
Argum. Ut ad sedandos tumultus in Flandriam trayciat,
Hispaniarum Regem hortatur. 14
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. xi. Lib. i.
Argum. Anglos Catholicos Religionis causâ patriâ pul-
Nnn sos,

INDEX EPISTOLARVM.

- fos, & in Belgium receptos, ut omnibus charitatis officiis
benignè fouendos curet, Regi commendat. 26
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. xxii. Lib. i.
Argum. Ut Gallia Regi contra hæreticos & rebelles opem
ferat, Regem Hispaniarum hortatur. 50
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. xxviii. Lib.i.
Argum. Melita insulæ contra Turcam auxilium implo-
rat. 59
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. xvi. Lib. ii.
Argum. Ut rem Christianam in Indiâ propagare recteȝ,
habere curet, Regem Hispaniarum hortatur. 99
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. xiii. Lib. iv.
Argum. Affluctæ Christianæ Reipublice statum deplorat,
ut Regem Hispaniarum ad opem Ecclesiæ ferendam, ac fæ-
deris societatem contra Turcas ineundam permoueat; idȝ
ab eo etiam atque etiam petit. 302
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist.xv. Lib.iv.
Argum. Studia Regis Catholici & officia de ineundo fæ-
dere commendat. 315
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. xvi. Lib. iv.
Argum. Ut Regiam classem contra Turcas Venetiis auxilio
mittat, Hispaniarum Regem hortatur. 316
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. xxiv. LIB. IV.
Argum. Quod Ioanni Andreae Aurie, ut Regiam cum
Pontificiâ Venetâque classe coniungeret, mandauerit gratias
agit, Regemȝ ad fæderis negotium conficiendum horta-
tur. 331
- Eidem PHILIPPO Regi. Epist. xxxiv. Lib. iv.
Argum. Ut Catharinam Lusitania Reginam amitam suam
ex illo Regno in Castellam venire cogitantem de sententiâ
deducat, & matrimonium cum nepote Rege & Margari-
ta Valesia iungi procuret, Hispaniarum Regem hortatur.
357

ad

INDEX EPISTOLARVM.

ad PIVM V. Pont. Max. ANNÆ SIGISMUNDI Poloniæ
Regis sororis Epist. II. Lib. v.

Argum. *Anna Sigismundi Poloniae Regis soror de sacro Ro-*
manarum Stationum munere aliisque Pontificis in se officiis
gratias agit: Vincentium Porticum Internuntium Apostoli-
cum commendat, suam in Pontificem pietatem ac fidem pro-
ficitur. 393

ad eundem PIVM V. Pont. Max. DVCIS & Reipublicæ
GENVENSIS Epist. XII. Lib. v.

Argum. *Pontificis diligentiam ac piam in curando Chri-*
stianorum fædere solicitudinem commendant: ad id quò mi-
nus pro desiderio suo conspirare possint, varia ac multiplicita
excusant incommoda; vires tamen & opes suas contra Tur-
cas pollicentur. 436

ad eundem PIVM V. Pont. Max. MARIAE Scotorum Re-

ginæ Epist. XXXVIII. Lib. iv.

Argum. *Pontificis erga se benignitatem commendat: sociali*
bello contra Turcas opem ferre cupit: suas ac Regni sui ca-
lamitates deplorat: vel duris conditionibus cum Anglis pa-
cem facere se debere scribit: denique filij sui pietatem in
Deum, & in Apostolicam Sedem obedientiam perpetuam fo-
re pollicetur. 367

ad eundem PIVM V. Pont. Max. PHILIPPI II. Hispa-

niarum Regis Catholici Epist. XIV. Lib. IV.

Argum. *Pontificis consilium approbat de fædere contra Tur-*
cas; & ad hoc ipse conspirans, per quos Roma id tractari ac
confici mandauerit, ostendit. 312

ad eundem PIVM V. Pont. Max. SEBASTIANI Portugali-

hæ Regis Epist. XXVII. Lib. IV.

Argum. *Pontificis consilium de fædere contra Turcas pro-*
bat: sed ad eam expeditionem quod petebatur auxilium mit-
tere in præsens non posse excusans, id in posterum daturum
se pollicetur. 339

INDEX EPISTOLARVM.

ad eumdem PIVM V. Pont. Max. eiusdem SEBASTIANI
Regis Epist. xxix. Lib. iv.

Argum. *Multa & varia excusat impedimenta, quibus sit,
ut bello contra Turcas auxilio nunc esse non possit; idq[ue] agre-
ferens, suam in Pontificem obedientiam & pietatem testatur:
de affinitate sibi eum Valeſia domo iungendā respondet.* 347
ad eumdem PIVM V. Pont. Max. eiusdem SEBASTIANI
Regis Epist. v. Lib. v.

Argum. *Cardinalis Alexandrini legationis litteris respon-
det, naualem victoriam commendat, & gratulatur: opes suas
& auxilium contra Turcas pollicetur. Quid de Gallicis nu-
ptiis decreuerit atque mandarit, ostendit. Postremo quasi belli-
cum canens, suum in Ecclesiam Dei protegendarum ac vindicandarum
studium profitetur.* 403

PRÆPOSITO, DECANO, & reliquo CAPITVLO Ecclesiæ
HALBERSTADENSIS. Epist. xiv. Lib. i.

Argum. *Puerum Episcopum non eligendum, in eâq[ue] re non
temporalia, sed spiritualia bona spectari oportere, atque
Halberstadensi Ecclesia virum tanto muneri idoneum Epi-
scopum dandum esse demonstrat.* 32

PRINCIPI VIRO. Epist. xiv. Lib. v.

Argum. *Principem Virum hortatur, ne apud se, aut in di-
tione suâ, hereticos toleret.* 444

SENATORIBVS Palatinis, & Castellanis omnibus in Dix-
tâ LVBLINENSI congregatis. Epist. xxiii. Lib. ii.

Argum. *Ad Catholicam Religionem, & ad Apostolica Sedis
auctoritatem protegendarum, Senatores Palatinos & Castella-
nos in Diatâ Lublinensi congregatos hortatur.* 116

SEBASTIANO Portugalliae & Algarbiorum Regi. Epist. xi.
Lib. ii.

Argum. *Regem Portugallie post annum etatis sue XIV. Re-
gni gubernacula suscepisse gratulatur, atque ut in admini-
stratione optimis suorum consiliis acquiescens probè se gerat,
in*

INDEX EPISTOLARVM.

- in primisq; pietatem in Deum, & augenda propagandag;*
Christianæ Religionis studium propositum habeat, hortatur. 88
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. XLIX. Lib. III.
 Argum. *Aethiopes ad sanctæ Sedis Apostolice obedientiam*
redire cupentes, Regisq; Lusitanorum auxilia contra Turcas
postulantes, Regiis copius iuvari postularat. 248
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. LI. Lib. III.
 Argum. *Coniugium inter Regem Portugallia & Margari-*
tam Valesiam quamprimum iungi procurat; ac Regis con-
silium de subigendâ Africâ, Regniq; militaribus Ordinibus
restituendis, commendat. 253
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. LIII. Lib. III.
 Argum. *Regem Portugallia hortatur, ut quæ pro Religione*
iustitiâ, tuendâ prestare instituerat, prosequatur; cuiuta-
temq; Olisponem à pestilentia liberatam esse gratulans, inde
maximas Deo gratias agit. 258
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. XXVI. Lib. IV.
 Argum. *Vt Christianis contra Turcas bellum gerentiibus*
auxilio esse velit, Regem Portugallia hortatur. 337
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. XXVIII. Lib. IV.
 Argum. *Propensa Regis ad opem Christiana Reipublicæ con-*
tra Turcas ferendam studia commendat: quid auxiliū ab eo
sperandum sit edici, ineundiq; coniugij negotium confici po-
stulat. 342
- Eidem SEBASTIANO Regi. Epist. VI. Lib. V.
 Argum. *Naualis victoria pondus ostendit: epistolarum de*
Turcico bello ad exterios Reges datarum exempla mittit; easq;
epistolas per certos nuntios, qui rem bene iuuent, ad illos
preferendas curat. 414
- SERIPHO MULAHAR Regi Arabiæ Felicis. Epist. VIII. Lib. V.
 Argum. *Regem Arabia de nauali Christianorum victoriâ*
certiorem facit, eiq; ut contra Turcas arma capiat, suadet.

420

N n n 3

SIECCO

INDEX EPISTOLARVM.

SIECCO Persatum Regi. Epist. vii. Lib. v.

Argum. Naualem Christianorum victoriam ad Echinadas partam significat; ac Regem, ut ad eam expeditionem contra Turcas consipiret, hortatur. 415

SIGISMVNDO Regi Poloniæ. Epist. vii. Lib. i.

Argum. Praestitum per Oratorem obedientiae officium se grato animo accepisse scribit; Regem Polonia, ut, hereticis amotis, probis administris Catholicis uti velit, hortatur. 18

Eidem SIGISMVNDO Regi. Epist. iv. Lib. ii.

Argum. Ut Episcopum hereticum, qui indignè occupabat Ecclesiam, dimitti curet, Regem Polonia hortatur. 72

Eidem SIGISMVNDO Regi. Epist. v. Lib. ii.

Argum. Læsam in Poloniâ Ecclesiasticam libertatem defendi curat. 74

Eidem SIGISMVNDO Regi, & SENATORIBVS Palatinis, & Castellanis omnibus in Diœcetâ LVBLINENSI congregatis. Epist. XXII. Lib. ii.

Argum. Ad Catholicam Religionem retinendam & tueri, Regem Polonia hortatur. 113

Eidem SIGISMVNDO Regi. Epist. viii. Lib. iii.

Argum. Vacaturi Beneficij Ecclesiastici expectationem facere recusat. 147

Eidem SIGISMVNDO Regi. Epist. xxxv. Lib. iii.

Argum. Beneficiorum vacaturorum reseruationes, & plura Beneficia cum animarum curâ obtinendi ac non residendi facultatem dari non licere. 211

Eidem SIGISMVNDO Regi. Epist. XLII. Lib. iv.

Argum. Regem Polonia hortatur, ut Transiluanæ Principi persuadeat, ut in locis ditioni sue subiectis Catholicæ Religionis cultum recipi, & hereticos inde pelli procuret. 377

Eidem SIGISMVNDO Regi. Epist. XLIII. Lib. iv.

Argum. Regis Polonia pietatem commendat, quod extortum decretum de permissione Augustana Confessionis reuocavit;

INDEX EPISTOLARVM.

- rit; eumq; ut in Regno suo Catholicam Religionem protegat,
hortatur. 379
- Eidem SIGISMVNDO Regi. Epist. i. Lib. v.
Argum. Poloniae Regem, legitimam uxorem suam sterilita-
tis causâ repudiare deliberantem, à consilio reuocat. 389
- SIMONI THADÆO ECHIO, ALBERTI Bauariæ Ducis Can-
cellario. Epist.x. Lib.i.
Argum. Cancellarij in tuendâ Catholicâ Religione studium
commendat, ut Clericorum Seminarium in Ecclesiâ Frisin-
gensî institui; aliaq; pietatis officia præstari curret, horta-
tur. 24
- THOMÆ Comiti Northumbriæ, & CAROLO Comiti
VWestemerlandiæ in Angliâ. Epist. x. Lib.iv.
Argum. Comites Catholicam Religionem contra Elisabe-
tham in Angliâ vindicare conantes benignè consolatur, eo-
rumq; pios conatus & studia valde commendat. 290
- VICE REGI, & CONSILIARIIS Portugalliae & Algarbiorum
Regis in partibus Indiæ Orientalis. Epist. xxii. Lib. i.
Argum. Ecclesia sanctæ filios ex infidelium conuersione
in Indiâ crescere latatur: inde Lusitania Regum pietatem
commendans, eorum ministros, ut ad Gentilium conuer-
sionem, & conuersos benignè curando incumbant, adher-
tatur. 47
- VRBANO Episcopo Patauiensi. Epist. ix. Lib. ii.
Argum. De sacro sanctâ Communione sub utrâque specie
laicis nullo modo concedendâ. 83

INDEX

INDEX RERUM MEMORABILIVM.

A.

- A**BBATEM Clara-vallis
Cardinalatum suscipere PIVS mandat in
virtute sancte obedientie. Pag. 79
- Adrianus Ballionus. 53
- Emilij Maluetij causâ aduersus Eucaros, à Polonia Rege
PIO commendatur. 213
- Æthiopes ad sancta Sedis obedientiam redire cupientes, Lu-
stianorum Regi PIVS commen-
dat. 249, 252
- Alberto Laschio Palatino Si-
radie ob conuersionem ad Ca-
tholicam fidem PIVS gratula-
tur. 208
- Aloisius Mocenigus Venetiarem
Dux. 361. 433
- Amicitie patrum cum infidelibus
causâ Deus à filiis quan-
doque, etiam delicti expertibus,
pœnas reposcit. 300
- Anglos Catholicos Religionis
causâ patriâ pulsos, & in
Belgium receptos. Regi PIVS
commendat. 27
- Aliis contra hereticos auxiliares
copias submitti procurat. 363

- Annibal Auricellarus; Le-
gatus Regis Christianissimi.
51. 55
- Antifitem Pastorali curâ se exi-
mi postulantem PIVS exemplo
suo consolatur. 43. 227
- Antonius de Grosupto, Ordinis
Predicatorum Professor. 7
- Antonius Maria Salviatus, Le-
gatus à PIO in Galliam mis-
sus. 401. 435
- Antonium Posseninum Societa-
tis Iesu. PIVS à calumniis
vindicat. 217
- Apostolica seruitutis officium,
non sine timore ac tremore, in
spiritu humilitate suscipien-
dum. 6
- Aquensium Episcopus à Rege
Francorum ad Selymum Tur-
carum Tyrannum missus. 440
- Augustana Confessio à Casare
non concessa. 105. 380
hac è ceteris perniciosor, quod
lenius à Catholica Fidei pro-
fessione declinans, speciem
quamdam Religionis retinere
videatur. 381
- Aurangia Princeps. 139
- Austriacorum Imperatorum
religio. 106. 107
- Belgice

INDEX RERVM.

B.

- B**Elgicæ flebilem statum PIVS
prædictit. 16
Bello hominum corrupti mores
emendantur. 275
Bello administrando celeritas ne-
cessaria est; at cunctatio maxi-
mè obest. 136. 139. 140. 321.
325. 327
Beneficij Ecclesiastici vacaturi
expectationem PIVS facere
recusat. 147
Benefiorum vacaturorum re-
seruationes, ac plura Beneficia
cum animarum curâ obtinendi
licentiam dare PIVS recusat.
211. 215
Bonii, sine malis, perfectè boni
esse non possunt. 205
Brunsvicensis Ducis pietatem
PIVS commendat. 33. 35

C.

- C**ardinales quare purpurâ
vestiantur. 284. 286
Cardinalis Alexandrini pietas.
404
Cardinalis Borromeus. 38. 219
Cardinalis Iustinianus. 439
Cardinalis Lomelinus. ibid.
Cardinalis Madrntius Episco-
pus Tridentinus. 81. 123
Cardinalis Remboldus. 441
Carolus Cardinalis Borbonius ci-
uitatis Auenionensis de Late-
re Legatus. 179. 218
Carolum Gallæ Regem ex hære-

- ticorum manibus evasisse gra-
tulatur PIVS. 51
eius pietatem laudat. 156. 165.
167. 231. 238. 247. 301. 446
dissuadet ei affinitatem cum
Henrico Nauarre Principe.
441
Catharinam matrem Christia-
nissimi Gallorum Regis PIVS
hortatur, ut Scotia Regine
opem ferat. 427
Christiana Resp. Regis Catholici
auxilio maximè nititur. 333
Clericorum Seminarium PIVS
iubet institui. 4. 7. 25. 31. 94.
95. 193. 200
Communio laicis sub vtrâque
specie non concedenda. 84
Concilij Tridentini observatio v-
nicum remedium, ad iram Dei
auertendam. 3. 6. 23. 31. 128.
132. 177. 181. 185
Condensis Princeps hereticorum
Dux, ad Iarnacium occisus.
151. 154
ad Conuerzionem animarum PIVS
hortatur. 187. 189. 225
Conuersti ad Christi fidem, sicut
teneræ in vineâ Domini plan-
tae, amore fouendi. 100
Coniugium inter Portugallia Re-
gem, & Margaritam Vale-
siam, PIVS procurat. 252.
344. 352. 355. 357. 359.
Corsicam post rebellionem in Ge-
nuenium potestatem rediisse
PIVS latatur. 174
Cosmum Medicem, Magnum
Ooo Etruria

INDEX RERVM.

Etruria Ducem abs se crea-
tum PIVS commendat. 386

Ernestus Alberti Banaria Duci
filius. 21

D.

DIdacus Spinosus Regij Con-
ciliij Praes. 18
eum PIVS laudat. 335
Disciplinam Christianam PIVS
restitui curat. 169.175.177.
178.180.
Dux Sforzia, Comes sancta Flo-
ra, cum auxiliaribus copis in
Galliam mittitur. 149
Ducem Albae PIVS ad Catholi-
cam Religionem tuendam hor-
tatur. 98.111.112
Duci Albuqnercio Rex Hispanie
iniungit, ut fædus aliaque Re-
gia negotia curet. 318
Dux Andegauensis. 151

E.

ECclesia Dei, dum ab hereti-
cis oppugnatur, ardenter in
Dei charitate inflammatur.
118.241
Ecclesiarum visitatio impediri
non debet. 17
Ecclesiastica bona, Episcopis non
ad dominium, sed ad dispen-
sationem sunt concessa. 194
Elisabetha Anglicana Ecclesia
se caput dicit. 305
Episcopum qualem oporteat esse.
34.58.206.215
Episcopum hereticum dimitti
mendat PIVS. 72

F.

Ferdinandus Archidux Au-
striae. 81.122
Fidei orthodoxa descriptio &
commendatio. 114.115.116
Franciscus Dietalevius mittitur
à P I O ad Episcopos Panno-
nios. 203.205.208
Francisco Toleto Prorègi Pe-
rùano, fidei propagationem,
PIVS commendat. 103

G.

Galliarum Regno auxilium,
PIVS postulat. 50.52.54.55
cui & à P I O auxilia missa. 52.
56.60 149.293.308.384.431
Galliae Regi victoriam ad Mon-
conturium PIVS gratulatur.
240.247
eius cum hereticis pacem PIVS
luget. 282.285
eum verò ad sociale bellum con-
tra Turcas ineundumhorta-
tur. 295.301
etiam post victoriam de iis re-
latam. 401.439
Gallorum Regum cum Turcis a-
micitia improbatur. 296.299.
300.440
Gallia Reges hereses dissimulan-
do, Regnum illud in extre-
mu periculum adduxerunt.
73.
Gaspar Colignius, hereticorum
dux,

INDEX RERVM.

- dux, à Rege Christianissimo omnibus honoribus spoliatur.*
231.237
Genuensem Rempublicam ad sociale bellum PIVS hortatur.
432
Ducis & Reipublica Genuensis ad PIU V. litteras responsum.
436
Georgius Cardinalis Armenia-cus, collega Legati Auenionensis. 179

H.

- Hæresi nascenti occurren-dum.* 289.445
Haresim profligari curat PIVS.
136.140.152.155.160.166.
168.195.267.270.446
Hereses, & ira diuina flagella, unde maxime prouocentur.
233
Hæreticorum operâ in Magistratis vti, perniciosum.
19
Hæretici, diuinâ permittere prouidentiâ, numquams in unum corpus possunt coalesceare. 114
Ex Hæreticorum proscriptis bonis, templa ab illis diruta edificari PIVS iubet. 134
Hæreticorum nefanda scelera in Belgio perpetrata, PIVS re-censet. 304
Henrius Iulius puer Episcopus non eligendus. 33.36.70
Henrius Portugallæ Cardina-lis. 42.88

- Hispaniarum Regum potentia.*
333.417
Philippi Hispaniarum Regispi-tatem landat PIVS. 27.53.
101.307.308.315.332
eum ad fœdus contra Turcas suscipiendum hortatur. 306
item, vt ad sedandos tumul-tus in Belgium trayciat. 14
ipse consilium Pontificis de fædere contra Turcas appro-bat. 312
eum PIVS hortatur, vt suam classem contra Turcas auxilio mittat. 317
item, vt Catharinam Lusi-tania Reginam, amitam suam, in Castellam venire cogitan-tem, a sententiâ deducat. 358

I.

- Iacobum Scotum nobilem Re-ligionis cassâ patriâ pul-sum PIVS commendat.* 182
Imperator præcipiuss Ecclesiæ Aduocatus. 107.124
India propagationis fidei caussâ Hispaniarum Regi concessa.
100.250
Ioannem Andream de Auriâ, vt Regiam classem cum Ve-netâ iungi procuret, PIVS hortatur. 320
& ne quid impedit, quo mi-nus Ierosolymitani Ordinis tri-remes quatuor cum Pontificiâ classe iungantur, hortatur.
322

OOO 2 eidem

INDEX. R E R V M.

- eidera mandit, ut Regiam classem Neapolitanum Prorogis sub fiducia instructam quam primum expeditat.* 324
Ioannem Paulum ab Ecclesia Sanctorum Mediolanensem Pius commendat. 39
Ioannes Phisterus, Canonicus Fruisingensis. 26.32
Ioannes Stunica, Senator & in Vrbe Orator. 98.319
Ioannes Tellus, Lusitanus Regis in Vrbe Legatus. 350
Iure Ecclesiarum Presulibus reservato, ius temporale Principum stabilitur. 38.40.49.
 ..100.102.260

L.

- L**aci, in Sacellis maioribus vel in Choris dum diuinae celebrantur Officia, stare vel sedere prohibentur. 86
Laurentius Guasconius, Ierosolimitani Ordinis Eques. 382
Laurentius Madius ex Societate Iesu, in Poloniam à Pio missus. 393
Libertas Ecclesiastica defenditur. 76.77.82.126.127.130
Ludovicus de Torres Camera Apostolica Clericus, à Pio in Hispaniam pro foedere contra Turcas ineundo missus. 311.312.313.317.
Lusitanæ Regum pietatem Pius commendat. 48.343

M.

- M**agistrati seculari facultatem Pius tribuit superlicium sumendi de Ecclesiastico. 68
Mala facienda non sunt, ut inde euenerint bona. 299
Marchio Ringonius Regi Ordinis Eques. 159
Marchioni de Villars de suscepto Admirantis officio Pius congratulatur. 239
Marcus Antonius Columna Pontificie classis Generalis. 329.
 ..330
Maria Scotorum Regina flebilis statum suum depiorat. 368
Matthaeus de Pisino, Presbyter hereticus. 373
Maximilianum Imperatorempatio iam foedere, ad sociale bellum contra Turcam Pius cohortatur. 396
Mediolanensis Ecclesia iura defendit Pius. 38.40.71.220.
 ..223
Melchior Bilius, Notarius Apostolicus, & apud Cesaream Maiestatem Nuntius. 372
Melita insulâ amissâ tota Christiana Respublica in maximum periculum adducetur. 20.60.
 ..62.64
Melite insula Magistrum à consilio inde discedendi renocat. 10
Melite insula contra Turcas auxilia

INDEX RERUM.

auxilia Pivs postulat. 60.62.64
Mennam Aethiopum Regem, cognomento Pretiosum Ioan- nem, ad sociale bellum contra Turcas Pivs hortatur. 424

Metellus Venturellus Canonicus Viscensis. 147

Ministrorum ipsorum inter se discordia rebus recte admini- strandis maximè aduersatur. 196. 198

Misericordia Dei quanta sit. 309

Morum correctio ab Urbe pri- mū, ac locis ad Ecclesiasticam ditionem pertinentibus est in- cipienda. 170.185

Mosconitarum Ducem ad socia- lis belli fædus secum & cum aliis Christianis Principibus in- eundum Pivs hortatur. 360

Maliceribus ingressus in Mona- stera tam virorum quam mu- lierum prohibetur. 87

N.

Naualem de Turcis ad Echi- nadas victoriam Pivs predicit. 310
 victoria huius descriptio. 416
 422.425

O.

Obedientia fundamentum Ecclesie. 130
 Ordinibus sacris idonei tantum initiandi. 95.201

P.

PAcem cum hereticis componi Pivs dissuadet. 267.269.
 272.274.277.280

Pastorum negligentiā hæreses ex- citantur. 2.13.24.29.34.58.
 109.128.132.180

Perafanium de Riberā Ducem de Alcalā, Neapolitani Re- gni Proregem, ut Regiam clas- sem quamprimum instrui & contra Turcas dirigere procuret, Pivs hortatur. 326

Petrus Barzaus Orator Regis Poloniae. 18

Petrus de Giou, Ordinis S. Ioan- nis Ierosolymitani Mareschal- lus. 62

Petrus Iustinianus, Prior Prio- ratus Messanae, Miles Ordinis S. Ioannis Ierosolymitani. 65

Petrus de Mendoza, Miles & Preceptor Ordinis S. Ioannis Ierosolymitani. 60

Petrus Misconius Polonia Vice- cancellarius. 19

Petrus de Monte Hospitalis san- ti Ioannis Ierosolymitani Ma- gister. 323

eum, ut eius Ordinis trireme- mes instrui, & cum Pontificiā Venetāque classe iungi procu- ret, Pivs hortatur. 328

& ut Melitenses triremes ad sinum Corcyrensem adnauiga- re, & cum Pontificiā Venetā- que classe iungi euret. 330

OOO 3 eum

INDEX RERUM.

eum de tribus Melitensium
tremibus captis consolatur.
382

Philippus Hispaniarum Rex,
viceris Hispanarum Rex.

Pius V. de iniuncto sibi Summi
Pontificis officio, vicem suam
deplorandam potius quam sibi
gratulandum ostendit. 41
eius Zelus pro defensione fidei.
127.130.131.136.139
eius cura de incolumitate Re-
gni Gallie. 195.198
Pastoralis officij munus exercet.
29.234

eius latitia de propagatione fi-
dei. 48.105.106.134.151.
154.156.209.241.249.257
eius Zelus contra Turcas. 308
eius constantia in rebus aduer-
sis. 383.399.433
eius lacryme ac iereria pro
incolumitate Reipublicae Chri-
stiane. 405

Cardinalibus Granuellano &
Paceco, atque Ioanni Stanica
mandat, ut apud Philippum
fœdus contra Turcas conficien-
tum procurent. 314.317.319

Polonia Regem Pius horitatur,
Transilvania Principi per-
suadeat, ut in locis ditioni sue
subiectis Catholica Religionis
cultum recipi procuret. 377
eudem legitimam uxorem
suam sterilitatis causâ repu-
diare deliberantem à consilio
Pius renocat. 389

Polonia Regum pietatem Pius
landat. 380.393

Populi, belli calamitatibus affli-
cti, benevolentia potius sunt,
quam vi aut armis in officio
retinendi. 176

Præfules subditis suis ad recte
vivendum exemplar esse de-
bent. 334.180.203.215.236

Principibus resistens, 'Dei ordi-
nationi resistit. 175

R.

Reformatio trium Milita-
rium Ordinum, Lusitanie
Regi concedetur. 225

Reges ad caelestis Regni adeptio-
nem aspirare debent. 106

Reges contempta diuinorum
iniuriarum ultiōne, ipsius Dei
iram prouocant. 153.155.157.
161.163.166.168.242
nec non impiorum amicitiam
admittendo. 296.300

Regia potestas ita Regibus à sum-
mo Rege Regum data, ut ope-
rum suorum rationem reddi-
turi sint. 20.118.119

Regis gratiam omnes malunt cum
securitate, quam iram & offensio-
nem eius cum periculo. 76

Religio Catholica impugnari po-
test, sed non expugnari. 115.
291

Religione Imperia & Principatus
conseruantur. 106.114.157.378

Pius admonet se in causa Reli-
gionis de iure suo decidere
non

INDEX RERVM.

- non posse. 443
Reipublica Christiana afflictæ statum PIVS deplorat. 294.298.
 303.
- Robertus Rodulfus à PIO in Angliam missus.* 293.428
- S.
- S**candala tolerando, Regni tranquillitati non consultiatur. 73.374
Scotia Regine de filio nato PIVS congratulatur. 21
 eam ab Elisabethâ in custodiâ detentam PIVS consolatur. 263.365. vide *Maria.*
Sebastianus Portugallia Regis pietas. 89.91.259.343.406
 & zelus. 407
 ei de Regni gubernaculo XIV.
 atatis anno suscepto PIVS gratulatur. 88
 consilium eius de subigendâ Africâ approbat. 255.
 eum, ut Christianis contra Turcas auxilio esse velit, hortatur. 337.343.353
Sebastianus Portugallie Rex, PIVS consilium de fædere contra Turcas probat; & quamvis non in præsens, in posterum tamen auxilium suum pollicetur. 339.347
 ei respondet de affinitate sibi cum domo Valesiâ iungenda. 349.410
 ei ob naualem victoriam gratulatur. 405
- Seriphum Mutahar Regem Arabiae Felicis, ad sociale bellum contra Turcas PIVS hortatur.* 420
- Sieecum Tahamasum, Persarum Regem, ad sociale bellum contra Turcas PIVS hortatur.* 415
- Simonem Echium, Basarie Ducis Cancellarium, ob singularem pietatem vetere Germaniâ dignum, PIVS laudat.* 25
- Simoniaca prauitas prima heresis fuit.* 92
- Spiritualis ac temporalis iuris descriptio.* 259.
- Stanislaus, Canonicus Cracouensis, à Secretis Regis Poloniae.* 213
- T.
- T**emporalibus consulere nihil prodest, si spiritualia negligantur. 34
- Terrarum motu (quamvis naturalibus ex causis oriatur)* Deus iram suam in populos solet significare. 385
- Thomam Comitem Northumbriæ & Carolum Comitem Westmerlandia, Religionem Catholicam vindicare conantes, benignè PIVS solatur.* 290
- Timore Domini homines edocentur, ut sublimioribus potestatis subiecti sint.* 175
- Turca, amicitiâ Europe atque Asia Reges deleuit.* 300 307.420.
- Turcarum Tyrannus Imperator* 109

INDEX RERVM.

tor appellari non potest. 299
Turcarum cupiditas. 307. 362
 402. 417. 420

Turo Bertanus, Internuntius Ferraria Ducis. 385

V.

Vaticum Dominici Corporis ultimum supplicium subituris non denegandum. 69
Victoria navalis de Turcis relata quanti sit momenti. 402.
 405. 408. 414

Vincentius Porticus apud Serenissimum Polonia Regem nuntius. 208

ad Mosconitarum Ducem missus. 363

Virorum proborum, quibus Ecclesiastica munera mandari possint, indicem ad se mitti
PiVS iubet. 5

Z.

ZAcharias Cardinalis Delinus. 7

SVMMA

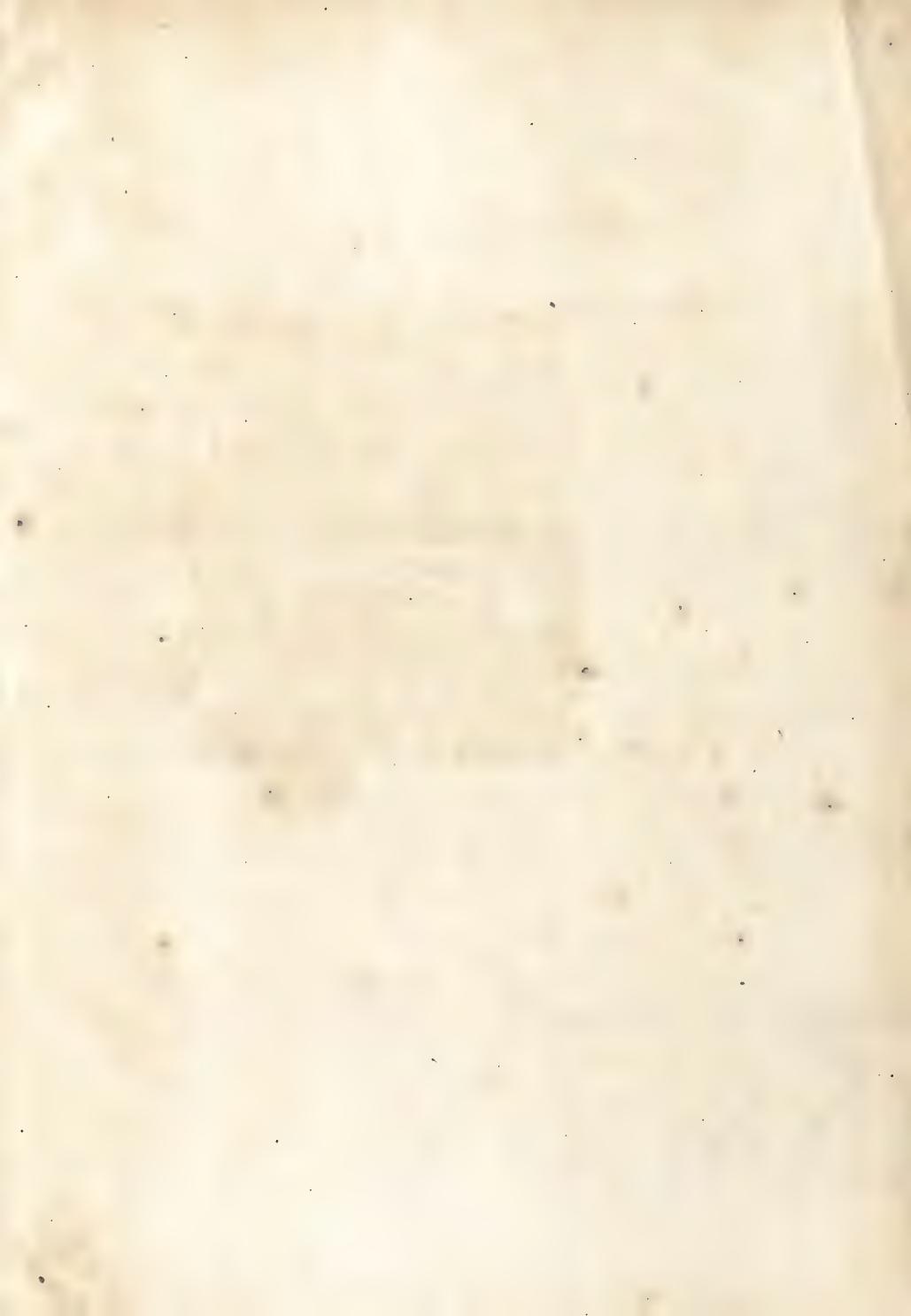
S V M M A P R I V I L E G I I R E G I S C A T H O L I C I .

PHILIPPVS IV. Hispaniarum & India-
rum Rex Catholicus, ac Potentissimus
Belgarum & Burgundionum Princeps, Di-
plomate suo sanxit, ne quis *Apostolicarum*
*Pii V. Pont. Max. Epistolarum libros quin-
que, nunc primum in lucem editos operâ & curâ*
Francisci Goubau, præter Balthasaris Moreti
voluntatem ullo modo intra nouennium im-
primat, aut alibi terrarum impressos in Infer-
ioris Germaniæ ditiones importet, vena-
lésve habeat. Qui secùs faxit, confiscatione
librorum, & aliâ graui pœnâ mulctabitur;
vti latius patet in litteris datis Bruxellæ
III. Martij, M. DC. XXXIX.

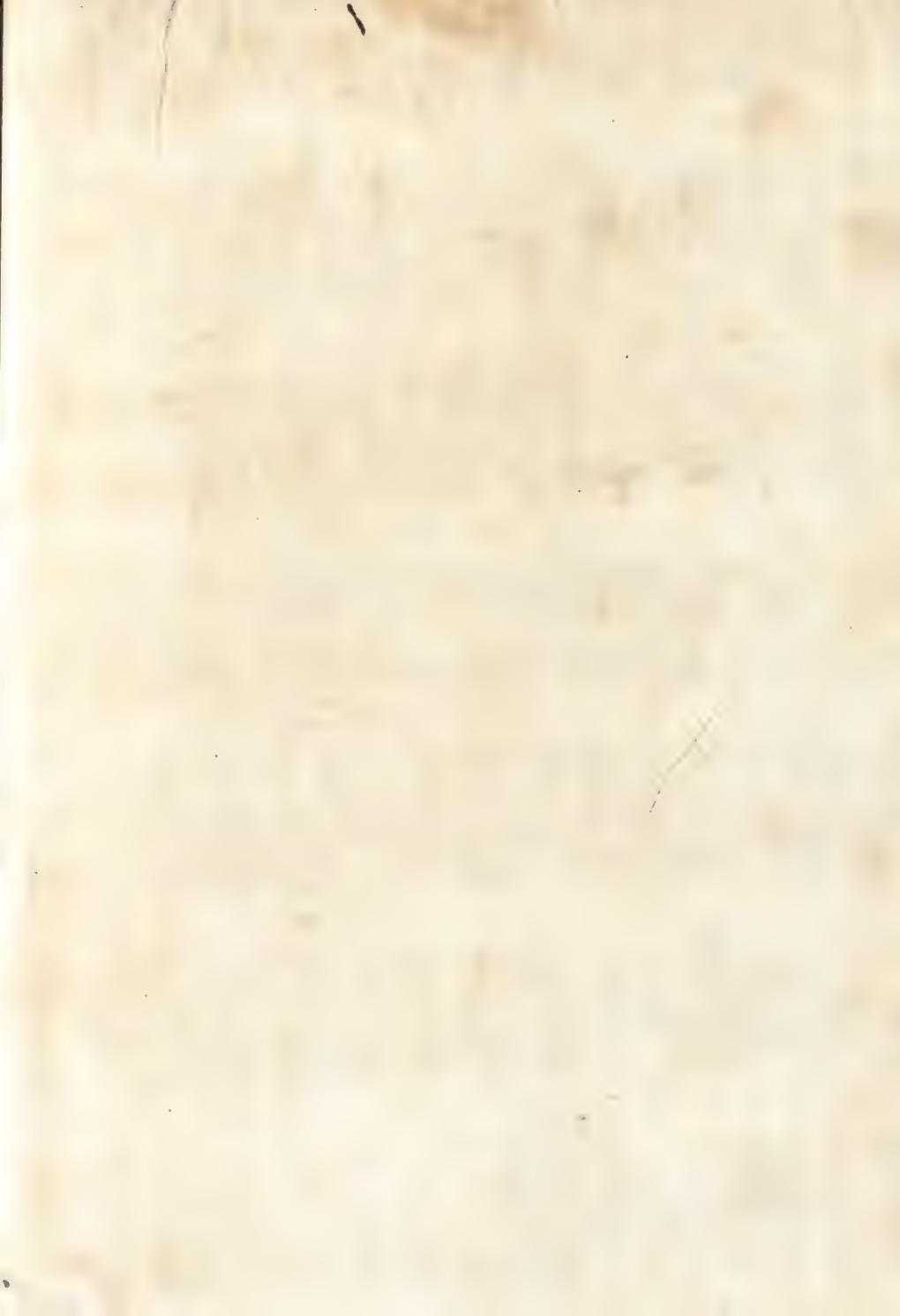
Signat.

P. le Mire.

93-B16876

St. Pius V.

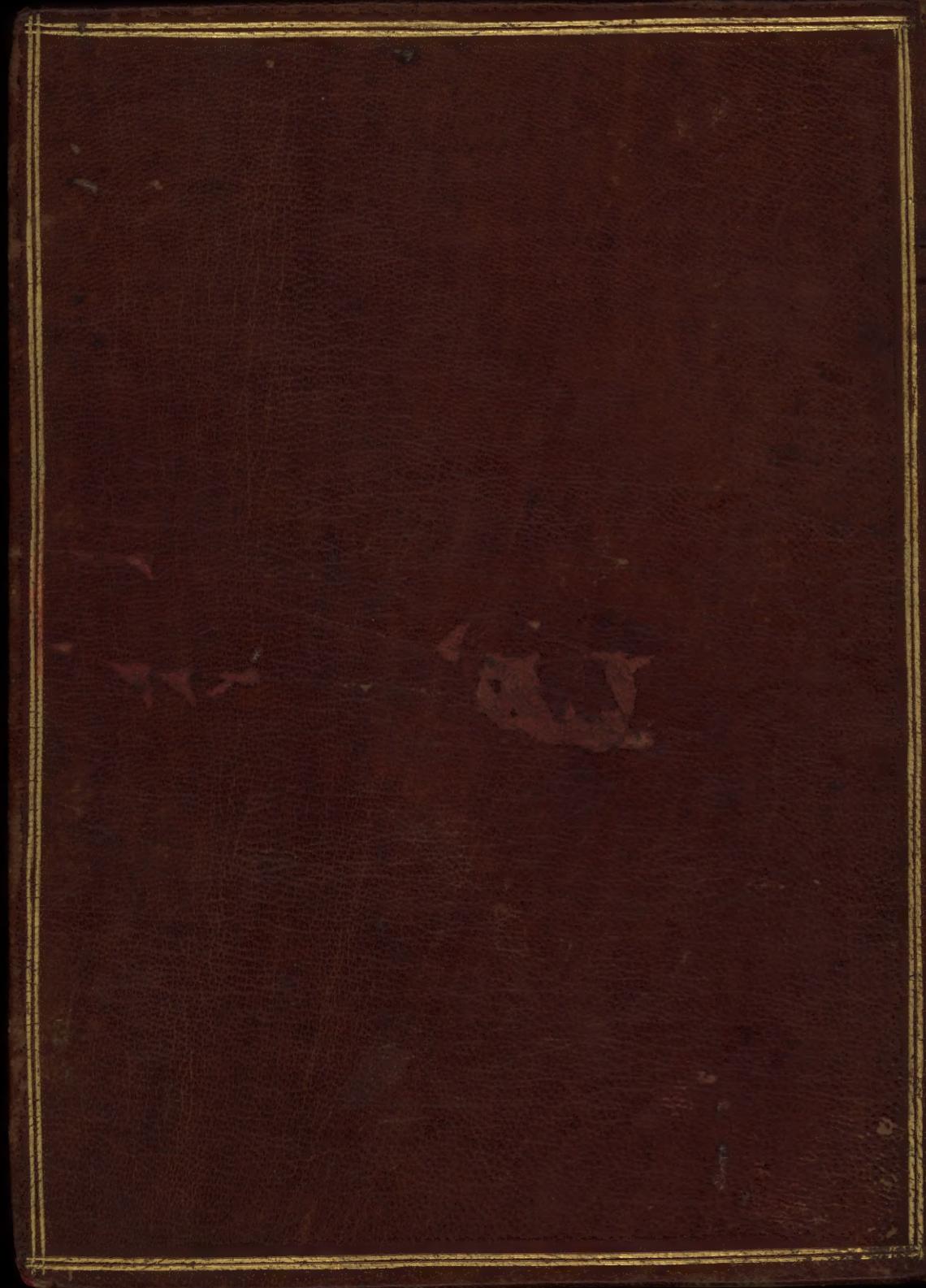
1504-1572

PM 1566-72

D.O.M.

Michele Ghislieri

festa 5 May

Pi. V.
Epistola
Libr. V.